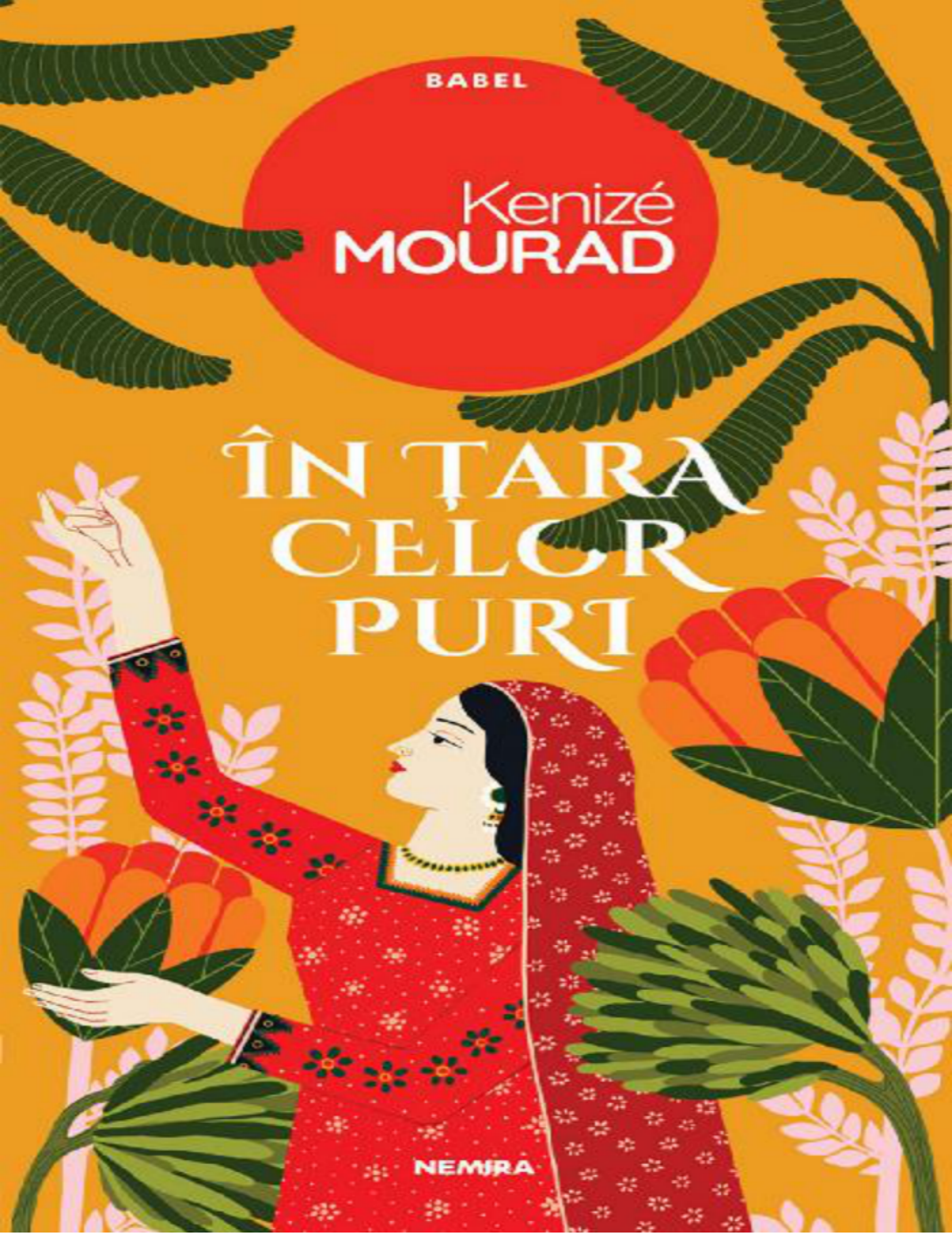
BABEL
Kenizé
MOURAD
ÎN ȚARA
CELOR
PURI
NEMIRA

BABEL

Scriitoare și jurnalistă de origine turco-indiană, KENIZÉ MOURAD s-a născut la Paris, în 1940. Este fiica prințesei Selma Raouf – nepoata lui Murad al V-lea, căsătorită cu un rajah și apoi refugiată la Paris. Kenizé Mourad a studiat psihologia și sociologia la Sorbona, apoi a devenit jurnalist independent. În 1970, a început să scrie pentru Le Nouvel Observateur, ca specialist în Orientul Mijlociu. A fost corespondent de război în Etiopia, Liban, Iran. În 1987, a publicat De la part de la princesse morte (În numele prințesei moarte, Nemira, 2012). Cartea a devenit bestseller internațional, s-a vândut în milioane de exemplare și a fost tradusă în 34 de limbi. Au urmat, printre altele, Le Jardin de Badalpour (1998), Le parfum de notre terre: Voix de Palestine et d'Israël (2003), Dans la ville d'or et d'argent (2010; În orașul de aur și argint, Nemira, 2014) și Au pays des purs (2018; În țara celor puri, Nemira, 2020). În 2012, a primit Medalia pentru Ordinul Artelor și Literelor de la Guvernul Franței..

Kenizé
MOURAD

ÎN ȚARA CELOR PURI

Traducere din limba franceză
de Mihaela Stan

Nota editorului: „Pakistan" este un cuvânt compus, care în limba urdu înseamnă „țara celor puri" (*pāk* – pur, curat spiritual; *stān* – loc, țară). În 1947, acest nume a fost ales ca simbol al dorinței de a construi o țară pe valorile dreptății și ale onestității.

NEMIRA

Ilustrație copertă: KADNA
Layout copertă: KADNA, Alexandru CSUKOR
Redactor: Oana IONAȘCU
Tehnoredactor: Magda BITAY
Lector: Irina CERCHIA

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
mourad, kenizÉ
În țara celor puri / Kenizé Mourad; trad. din lb. franceză: Mihaela Stan. – București: Nemira Publishing House, 2020
ISBN print 978-606-43-0677-7
ISBN epub 978-606-43-0862-7
ISBN emobi 978-606-43-0863-4
I. Stan, Mihaela (trad.)
821.111

Kenizé Mourad
au pays des purs
Copyright © Librairie Arthème Fayard, 2018

© Nemira, 2020

Orice reproducere, totală sau parțială,
a acestei lucrări și închirierea acestei cărți
fără acordul scris al editorului sunt strict interzise
și se pedepsesc conform Legii dreptului de autor.

Cuprins

Capitolul 1
Capitolul 2
Capitolul 3
Interludiu
Capitolul 4
Capitolul 5
Capitolul 6
Capitolul 7
Interludiu
Capitolul 8
Capitolul 9
Capitolul 10
Capitolul 11
Capitolul 12
Capitolul 13
Capitolul 14
Capitolul 15
Capitolul 16
Capitolul 17
Capitolul 18
Capitolul 19
Capitolul 20
Capitolul 21
Capitolul 22

– Spioană!

Cuvântul a răsunat ca o lovitură de bici. Bărbatul în negru s-a ridicat amenințător.

– Ai crezut că poți să mă păcălești, nătângo! Nu cunoști puterea lui Jamaat-ud-Dawa, avem antene peste tot. Știm exact cine ești, dar acum trebuie să ne spui pentru cine lucrezi!

– Păi… lucrez pentru ziarul meu, *L'Observateur du Monde*, se bâlbâie Anne lividă. Nu sunt spioană, sunt jurnalistă!

– Jurnalistă! rânjește bărbatul în negru. Așa spun toți! Și, la fel ca toți ceilalți, o să mărturisești și tu până la urmă!

Apoi se întoarce spre cei doi bărbați care așteaptă în picioare lângă el.

– Duceți-o în celulă! Să stea acolo până își amintește pentru cine lucrează.

Bărbații o înșfacă pe tânăra femeie și, surzi la protestele ei, o forțează să coboare o scară în spirală, apoi o târăsc pe un culoar lung, până la o încăpere întunecoasă, în care o geană de lumină abia pătrunde prin ferestruica îngustă.

Anne urlă îngrozită. Zgârie, mușcă, se zbate. Degeaba. Bărbații o îmbrâncesc înăuntru și închid ușa grea de fier în spatele ei.

În penumbră, Anne distinge un pat vechi, acoperit cu o pătură de culoare nedefinită și o găleată galbenă, de plastic într-un colț. Acesta-i tot mobilierul.

Rămasă în picioare în mijlocul încăperii, Anne încearcă să stăvilească spaima violentă care-o cuprinde. Respiră rar, închide ochii și își imaginează că se plimbă pe o câmpie înverzită din Franța… Treptat își recapătă calmul, se concentrează și reconstituie pas cu pas evenimentele după-amiezii, străduindu-se să înțeleagă cum de-a ajuns prizonieră. A fost imprudentă? Dar, pentru o jurnalistă care lucrează într-o zonă de risc, unde începe și unde se termină prudența?

– Vă băgați nasul peste tot, îi zisese într-o zi un prieten pakistanez. Aveți grijă, pe aici nu ne prea place asta.

Dar nu-și făcea decât meseria…

Pe cine deranja?

Așezându-se pe marginea patului, cu capul în mâini, Anne rememorează ultimele săptămâni…

Capitolul 1

Astăzi e Basant, sărbătoarea primăverii. În văzduh, ca niște păsări mari, mii de zmeie de toate formele și culorile se mișcă grațios. Pe acoperișurile și terasele vechiului oraș Lahore, oamenii se grăbesc să participe sau doar să admire somptuosul balet care celebrează soarele ce va coace recoltele de porumb și de grâu, asigurând hrana pentru întregul an.

Sărbătoare hinduistă la origine, Basant este o tradiție milenară, celebrată de toate comunitățile, iar Lahore, capitala Punjabului, se mândrește că e centrul incontestabil al festivităților.

Sosită în ajun dintr-un Paris cenușiu și ploios, Anne Le Guennec observă fermecată puzderia de zmeie strălucitoare pe cerul azuriu și se miră să vadă grupuri de bărbați și de femei cu decolteuri mari sporovăind și râzând într-o atmosferă veselă și destinsă. Nu e chiar imaginea pe care o avea ea despre Pakistan…

Publicația pentru care lucrează ea, un prestigios săptămânal parizian, i-a comandat o serie de reportaje despre această țară prea puțin cunoscută de occidentali și totuși aliata lor de zece ani, de când trupele NATO în Afganistan luptă cu al-Qaida și cu talibanii. Oare chiar era aliata lor? Mulți se îndoiau de asta, acuzând țara de joc dublu și făcându-și griji. Fiindcă Pakistanul deține bomba. Puteau pune islamiștii mâna pe ea? În ciuda asigurărilor date de Islamabad, coșmarul ținea în alertă toate serviciile secrete din lume. Mai ales că inundațiile din ultimii ani agravaseră sărăcia: în ce măsură țăranii, care primeau ajutor în principal de la organizațiile islamiste, s-au radicalizat? Sute de mii lâncezeau în taberele de refugiați, teren de recrutare ideal pentru extremiști.

Pe terasa acestei case patriciene, bărbați și femei, cu eșarfe și șaluri galben-aprins, culoarea soarelui de primăvară, privesc zmeiele ce se ating în treacăt, într-un dans senzual, se apropie și se depărtează, etalându-și culorile ca niște păuni

conștienți de fascinația pe care o exercită. Cu capul dat pe spate, Anne le urmărește vrăjită, sunt mii, unul mai frumos decât altul – locuitorii din Lahore fac o chestiune de onoare din a le transforma în veritabile opere de artă –, însă în primul rând e cucerită de armonia spectacolului, de blândețea și poezia lui… Însă brusc blândețea devine agresivă: iute ca fulgerul, un zmeu se repede asupra prăzii pe care părea s-o curteze și, cu o lovitură scurtă, ucigătoare, îi retează coarda ce-o ținea legată de pământ. Dezechilibrată, frumoasa pasăre se clatină, plonjează rotindu-se în jurul propriei axe și, în mijlocul aclamațiilor, cade greoaie pe sol.

Trezită din visare, Anne se adresează persoanei de lângă ea.

– Ce s-a întâmplat? Un accident?

– O, nu! Sosirea primăverii se celebrează cu dansuri, dar în special cu lupte între zmeie. De la o vreme, luptele fac mai multe victime fiindcă tehnica a evoluat și corzile sunt tot mai distrugătoare. În mod tradițional, sunt înmuiate în albuș și presărate cu bucăți de sticlă tăioase ca lamele de ras, dar recent, în ciuda interdicțiilor, unii au început să folosească fire de oțel deosebit de periculoase.

Și ea care credea că recunoaște în coregrafia celestă un simbol al păcii…

În timp ce servitori cu veste albe aduc chebapuri și *pakora*[1] pe tăvi de argint, un bătrân oftează:

– Când mă gândesc că sigur e ultima dată!

– De ce? protestează cei din jur.

– Guvernul vrea să interzică sărbătoarea sub pretextul că provoacă prea mulți morți: în fiecare an, corzile zmeielor retează beregata motocicliștilor care circulă cu viteză.

Izbucnesc râsete sarcastice.

– Noroc că ridicolul nu ucide! Conducătorii noștri o să dea o lege împotriva corzilor de la zmeie, dar nu iau nicio măsură contra grupurilor extremiste care, de ani întregi, fac mii de victime!

– În realitate, vor să le ofere garanții morale acelora dintre *maulvi*[2] care tună și fulgeră din cauza acestei sărbători hinduiste, adoptate de secole de către musulmani.

O mulțime de glasuri se ridică evocând cu nostalgie orașul Lahore de odinioară, dinaintea divizării Indiei și a Pakistanului, buna înțelegere ce domnea între diferitele comunități religioase, viața artistică rafinată pe care o întrețineau bogații mecena. Acum Lahore nu mai e decât propria lui umbră. Pe atunci era cel mai strălucit centru din tot nordul Indiei grație elitei sale hinduiste, musulmanii fiind mai ales proprietari de pământuri adesea neinstruiți.

– Astăzi avem într-adevăr o clasă de oameni de afaceri musulmani, declamă o femeie, dar, în afară de zgârie-nori și șosele, ce fac ei pentru Lahore?

Urmează proteste, gălăgie, iar Anne se îndepărtează.

Ieri, imediat ce-a coborât din avion, i-a telefonat mai întâi lui Rashid Khan, un jurnalist renumit, pe care l-a cunoscut la Washington, unde el se afla la post.

– Ai picat la fix, mâine e Basant, te duc acasă la un prieten. În fiecare an, dă o petrecere splendidă la care se adună toată elita. În felul ăsta, o să iei contact direct cu înalta societate pakistaneză și o să întâlnești oameni care ți-ar putea fi utili. Gândește-te că aici nimic nu se face fără relații. Mai departe, depinde de tine!

Rashid are patruzeci de ani, e sportiv, oacheș și expert în materie de talibani – de vreo zece ani. Motiv pentru care a devenit răsfățatul presei occidentale și în special al americanilor, care se consultă cu el regulat. Faptul că e căsătorit cu o portugheză încântătoare nu-l împiedică să aibă o slăbiciune pentru femeile frumoase, iar silueta zveltă a tinerei jurnaliste nu-l lasă indiferent. Gabrielle știe și nu-și pierde timpul cu gelozia. Cu toate că și ea, cu părul negru, tuns băiețește și ochii de un albastru intens…

Anne a fost prezentată atâtor oameni, că se simte oarecum pierdută printre femeile mondene de aici și bărbații cu priviri insistente. Ca să nu șocheze pe nimeni în Pakistanul renumit ca ultraconservator, a avut grijă să se îmbrace într-o tunică largă, cu guler drept și mâneci lungi, așa că se simte ridicol acum printre splendidele creaturi în rochii mulate sau în sariuri transparente, care nu le ascund câtuși de puțin formele perfecte. Tare i-ar plăcea ca prietenele ei franțuzoaice, care văd în Pakistan un bârlog plin de bărboși primitivi, femei acoperite de văluri și teroriști, să se afle acum lângă ea, în mijlocul acestor bărbați eleganți în *kurtah*[3] imaculate și al acestor femei sofisticate, a căror piele arămie contrastează cu nuanțele vii ale corsajelor cu decolteuri adânci, pe jumătate ascunse de un șal transparent. Cele mai tinere nu au astfel de timidități: frumuseți cu păr ca jaisul și ochi conturați cu creion dermatograf sunt cel mai adesea îmbrăcate după ultima modă de la Londra sau de la Paris, cu blugi mulați, cu strasuri și bluze scurte, înnodate pe spatele gol. Cu ținuta ei pakistaneză clasică, Anne se consideră complet nepotrivită în peisaj.

Din fericire, privirea admirativă a gazdei, un bărbat suplu și distins, la vreo cincizeci de ani, o liniștește.

– E o onoare pentru noi să vă primim, doamnă! exclamă el cu căldură.

Ea zâmbește fără să-i spună că greșește. A înțeles de mult că, în Orient, nu e bine să fii numită „domnișoară“ odată ce-ai trecut de 25 de ani: apare imediat

bănuiala că ai metehne care fac imposibilă căsătoria ori că ești o femeie ușoară care, întrucât refuză legăturile căsătoriei, nu poate fi decât o stricată, o pradă ușoară.

După ce a salutat în persoana lui Anne „farmecul franțuzoaicelor", gazda s-a îndreptat spre extremitatea vastei terase ca să întâmpine alți oaspeți.

Jawed Khan este ministru în guvernul actual, cum a fost în mai toate guvernele de douăzeci de ani încoace, îi explică Rashid. E moștenitorul uneia dintre marile familii feudale din Punjab. După un scurt popas în rândurile opoziției, astăzi reprezintă un stâlp al guvernului pe care înainte l-a combătut, fapt ce nu miră pe nimeni într-o țară în care deseori frații se împart între diferite partide politice cu scopul ca, orice s-ar întâmpla, să apere interesele familiei.

– Grozav! se amuză Anne care nu are cu adevărat convingeri politice. Îmi închipui că măcar e un bun tehnocrat, nu?

– Deloc! E un mare feudal, lucru mult mai important, fiindcă aduce cu el miile de voturi ale țăranilor săi.

– Pakistanul e o democrație aparte! comentează Gabriella ironică. Ca multe alte țări, de altfel. În India, de exemplu, unde nu mai există mari feudali, partidele politice cumpără voturile țăranilor cu un sac de orez!

– Crezi că e mai bine în Europa, unde votați nu atât în funcție de programe, niciodată respectate, cât mai ales în funcție de discursurile frumoase ale unui candidat ai cărui prizonieri veți rămâne câțiva ani, indiferent ce va face el? reacționează prompt Rashid.

Ah, nu, nu din nou! Anne se îndepărtează, e sătulă de asemenea discuții sterile în care se implică prietenii ei și aici, și în Franța.

Cu un pahar de whisky în mână – piața neagră înflorește în această țară unde alcoolul este strict interzis –, Anne remarcă așezat pe un divan un domn în vârstă, foarte slab, purtând o *kurtah churidar*[4] albă, cu broderii fine. Lumea se înghesuie în jurul lui, unii îl îmbrățișează cu efuziuni, alții se înclină într-un salut respectuos. Lângă el, stăpânul casei își face griji: îi este foame, sete, e obosit?

Bătrânul domn zâmbește cu mare blândețe și murmură:

– Prietene, știi bine că, atunci când mă aflu în Lahore, sunt prea fericit ca să simt oboseala.

Anne primește explicații de la un tip de lângă ea:

– E Sri Nanda, un hindus dintr-o foarte veche familie din Lahore. Era cel mai bun prieten al tatălui gazdei noastre. În 1947, când a avut loc divizarea, a trebuit să plece la Delhi, împreună cu sute de mii de hinduiști. Avea optsprezece ani pe

atunci. Însă de când s-au redeschis frontierele în 1955, vine aici în fiecare an, de Basant. Zice că nu se poate obișnui la Delhi, că veritabila sa patrie este Lahore.

Se pare că în India sunt mii de Sri Nanda, care păstrează în inimă dorul după țara de origine, continuă el, la fel cum mulți pakistanezi regretă amarnic pierderea prietenilor și a unei societăți deschise, în care nu existau bariere religioase. În primul an când hinduiștilor și credincioșilor sikh li s-a permis să se întoarcă – pentru patru zile, cu ocazia unui meci de crichet –, întregul Lahore a ieșit să-i întâmpine. Veniseră oameni chiar și din sate îndepărtate cu speranța de a-și regăsi vechile cunoștințe. Prietenii cădeau unii în brațele altora cu strigăte de bucurie, râdeau și plângeau de emoție amintindu-și de zilele fericite când trăiau laolaltă. Furia ucigașă a divizării, aţâţată de politicieni, lăsase loc de mult nostalgiei cauzate de pierderea tovarășilor de-o viață, iar reîntâlnirea cu ei însemna o bucurie de nedescris. La principalele intersecții fuseseră ridicate arcade pe care scria în hindi: „Bun venit fraților noștri indieni!“ Pe lângă centrele comerciale se întinseseră mese mari, cu gustări și cu răcoritoare. Timp de patru zile, tot orașul nu se gândise decât să-și sărbătorească foștii locuitori cărora le simțise atât de tare lipsa.

Drama divizării… De nenumărate ori, Anne îl auzise vorbind despre asta pe Yannick, bunicul ei, care, în 1947, era al treilea secretar al consulatului din Lahore. Tragica naștere a Pakistanului, brutala separare a populațiilor care trăiau de secole împreună, absența oricărei pregătiri – englezii retrăgându-se cu un an înainte de data prevăzută –, masacrele care urmaseră, trenurile care soseau de-o parte și de alta a frontierei încărcate de cadavre, despre toate îi povestise. Ascultându-l, Anne trăise oroarea și înțelesese ura ce se transmitea din generație în generație; dar azi percepea încă și mai profund durerea unei relații amoroase distruse.

Lahore, numit cândva „Parisul Indiei“, atât de dulce și de sofisticată era viața aici, nu și-a revenit niciodată. Situat la 30 de kilometri de graniță, este primul bastion în fața surorii inamice, puternica Indie, ce îi trezește spaima, dar după care păstrează și o nesfârșită nostalgie.

Anne se gândește iar la bunicul pe care-l adora și care îi vorbea despre Lahore cu entuziasm. Dar, abia când o anunțase pe bunica ei că pleacă în Pakistan, descoperise legăturile foarte personale care o apropiau de acest oraș.

La scurtă vreme după sosirea în Lahore, Yannick se îndrăgostise de o tânără musulmană, Rekha, o splendoare de femeie. Săptămâni la rând se întâlniseră în secret, cu complicitatea prietenilor. Yannick voia să meargă la părinții ei și să-i

ceară mâna, însă Rekha ezita, temându-se de reacția lor; intenționa să aștepte momentul potrivit. Moment care nu avea să sosească niciodată deoarece, pe 15 august 1947, a fost declarată oficial separarea dintre India și Pakistan, iar Lahore, capitala culturală despre care toată lumea credea că trebuie să rămână în India, s-a pomenit în Pakistan.

Odată trecut șocul, violența a cuprins întregul oraș.

– Bunicul tău avea întâlnire cu Rekha, dar un val de oameni ce implorau ajutor pentru a scăpa din acel infern îl reținuse la consulat. Când a reușit într-un târziu să se elibereze, a alergat la ceainăria unde obișnuiau să se vadă. Localul era închis, grilajul metalic, coborât, ca la toate magazinele din oraș. Neliniștit, s-a dus într-un suflet acasă la Rekha. Locuința era pustie, vecinii nu știau unde plecase familia. I-a întrebat pe toți prietenii lor, dar niciunul n-a putut să-i dea vreo informație. Trei zile a umblat prin orașul în flăcări, căutând-o cu disperare. Până când a fost anunțat că urma să se închidă consulatul și că toți francezii trebuiau să părăsească țara. A plecat cu inima îndoită. Luni întregi i-a scris Rekhăi, dar n-a primit niciodată răspuns. Apoi… m-a cunoscut pe mine.

Stupefiată, Anne își ascultase bunica povestindu-i cu calm că bărbatul ei fusese îndrăgostit nebunește de alta. Apoi bătrâna adăugase cu glas blând:

– Dacă tot te duci în Pakistan, ai putea încerca s-o găsești.

– Ce rost ar avea? protestase Anne.

– Era cea mai mare dorință a bunicului tău și sunt sigură că, acolo sus, ar fi fericit s-o vadă îndeplinită. Voia nu numai să afle dacă Rekha a scăpat cu viață, ci mai ales să-i spună că nu a trădat-o și că a făcut totul ca să dea de ea.

– Dar tu nu erai geloasă, bunico?

Bătrâna îi răspunsese zâmbind.

– Eu și bunicul tău ne-am iubit profund patruzeci de ani. Rekha însemna altceva, era visul lui legat de Orient, care-i satisfăcea latura aventuroasă și pasională, dar știa că visul s-ar fi spulberat odată confruntat cu realitatea. Am iubit-o pe Rekha, am iubit visul lui, fiindcă am iubit totul la bunicul tău.

Glasul lui Sri Nanda o smulge pe Anne din amintirile ei.

– Ce bucurie să vă revăd, scumpa mea Samiah! Cum merge școala de dans?

– Uimitor de bine, Sri Nanda! Închipuiți-vă că, în ciuda blestemelor rostite de *maulvi*, am din ce în ce mai multe eleve. Adesea, fete care pe stradă poartă văl. Prin dans înfloresc, respiră, au nevoie de acest spațiu de libertate.

Samiah are patruzeci de ani, pieptul rotund și talia fină ale sculpturilor din templele hinduiste. În Pakistan, este una dintre cele două dansatoare profesioniste

de kathak, dans tradițional din nordul Indiei. Primește regulat amenințări din partea fundamentaliștilor, dar refuză să se lase intimidată.

Un tânăr deșirat, cu păr des și negru, se apropie.

– Vă rog, Sri Nanda, spuneți-i să înceteze. O să fie omorâtă până la urmă!

Și întorcându-se spre Samiah, continuă:

– Ești de-a dreptul nebună! Islamiștii sunt indignați, te acuză de coruperea tineretului și au jurat să te oprească.

Samiah s-a îmbujorat.

– Ai prefera, desigur, să stau în casă cu brațele încrucișate, nu? îi aruncă ea sarcastic.

Rashid se strecoară cu diplomație între ei și îl ia de braț pe tânăr.

– Las-o în pace, Karim! Nu ești nici fratele, nici soțul ei. Samiah n-are nevoie de tine ca să știe ce trebuie să facă.

Apoi încearcă să-i distragă atenția.

– Ți-o prezint pe Anne, o colegă jurnalistă care a sosit ieri. Trebuie să scrie o serie de articole despre frumoasa noastră țară, „cea mai periculoasă țară de pe planetă", cum a numit-o *Newsweek* – un veritabil titlu de glorie! Anne, ți-l prezint pe Karim, om de teatru. Iar despre Samiah știi deja aproape totul!

– Și îi dau pe deplin dreptate. Dacă, sub pretextul pericolului, te limitezi la o existență măruntă și comodă, viața devine plictisitoare!

– Vorbiți serios?

Tânărul în blugi s-a postat în fața lui Anne, afișând o expresie de perplexitate.

– Sunteți cumva vreo idealistă? Mai există așa ceva în țările voastre? Ori jucați obișnuitul teatru al moraliștilor occidentali, care ne spulberă țările cu bombe, strigând sus și tare că e pentru binele nostru?

Își bate joc de ea, încearcă s-o facă să pară o gâsculiță, însă Anne nu cade în capcană.

– Descoperiți singur, domnule cinic! îi dă ea replica privindu-l în ochi.

Și fără a-i lăsa timp să răspundă, se întoarce cu spatele la el, gata-gata să dea peste o fată înaltă și blondă, care s-a apropiat însoțită de un bărbat, ceva mai retras, cu chip melancolic, luminat de niște ochi verzi, pătrunzători.

– Sylvie! Tu, aici! exclamă Samiah mirată. Ce cauți la asemenea mondenități? Și împreună cu un critic al burgheziei, unde mai pui!

Nou-venita izbucnește în râs:

– Ca să-i fac plăcere gazdei noastre. M-a ajutat foarte mult! Fără el n-aș fi putut niciodată să trec de numeroasele capcane ale birocrației voastre.

– Ajutorul lui e o nimica toată pe lângă munca ta formidabilă! Anne, ți-o prezint pe Sylvie, reprezentanta Medicilor Fără Frontiere pentru regiunea Lahore. Se ocupă de o tabără de refugiați. Iar el e Taher, fostul meu soț, odinioară militant, actualmente directorul unui institut de studii despre condiția muncitorilor și a sindicalismului din Pakistan.

– Încântată, Anne! spune zâmbitoare Sylvie. Dacă vă interesează astfel de tabere, ca jurnalistă, pot să vă duc acolo într-una dintre zilele acestea. Dar vă previn, o să vedeți un cu totul alt Pakistan.

Ultimele raze de soare fac să vibreze cu scânteierile lor roșietice arabescurile covorului. Astă-seară, în onoarea prietenului venit din India, se ține o *mushaira*, un concurs poetic în care cei mai buni poeți din Lahore se întrec să trezească iar spiritul orașului de odinioară și să readucă la viață tradițiile rafinate ale curții mogule, unde împăratului Jehangir îi plăcea să-și petreacă nopțile compunând versuri cu însoțitorii săi și îmbătându-se cu muzică și cu cele mai delicate nectaruri.

Unul după altul, poeții improvizează pe o temă dată, zugrăvind îndelung imagini, folosind sonorități bogate în fața unui public care toarce de plăcere și care uneori, nemaiputându-se stăpâni, îl întrerupe pe orator ca să repete cele mai frumoase rime. Sri Nanda stârnește cel mai mare entuziasm și are dreptul la ovații puse de Anne pe seama recunoștinței celor din Lahore pentru acest bătrân fragil, care, în ciuda tuturor obstacolelor, stăruie să se considere un copil al orașului. Samiah, așezată alături, îi arată că se înșală:

– Aici poezia e o chestiune prea importantă ca să intervină alte considerente. Poemele lui Sri Nanda sunt extraordinare fiindcă tratează subiecte esențiale cu lejeritate. Lucru rar mai ales azi, când oamenii consideră că despre chestiunile grave trebuie să se discute pe un ton grav, ca actorii care exagerează cu grimasele de teamă că spectatorii nu înțeleg textul sau ca politicienii noștri care vorbesc cu atât mai pompos, cu cât n-au nimic de spus.

Aproape două ore Sri Nanda și-a ținut ascultătorii cu sufletul la gură, și când, în cele din urmă, se înclină copleșit de aplauze, este atât de palid, încât Jawed Khan, îngrijorat, se repede spre el.

– Trebuie să vă odihniți, sunteți epuizat!

Bătrânul clatină din cap.

– Nu pricepi, fiule, că dorința mea cea mai fierbinte este să mor aici, în orașul *meu*? Iar dacă o să am această fericire, să nu îndrăznești să-mi trimiți trupul în India! Vreau să-mi fie aruncată cenușa chiar aici, în râul Ravi, unde eu și taică-tău

ne scăldam când eram adolescenți.

Poeții se succedă pe scenă, printre ei fiind și câteva femei, foarte apreciate. Apoi brusc – Anne nu-și crede ochilor – înaintează spre scenă o siluetă ascunsă sub o burka neagră. E întâmpinată cu o tăcere respectuoasă. Femeia se așază încet. Nu se grăbește deloc, își cunoaște puterea: vede fără a fi văzută, stârnește toate fanteziile.

Prin împletitura de mătase ce-i acoperă fața, răzbate o voce caldă, în care se manifestă liber întregul farmec al acestei femei – tânără, bătrână, frumoasă, urâtă? – debordând de senzualitate și cu atât mai dorită, cu cât rămâne inaccesibilă.

Captivată, asistența își ține respirația. *Mushaira* o să se prelungească până dimineață, nu i-ar trece prin minte nimănui să plece.

În zori, servitorii, cu mănuși albe și ochii încercănați, se grăbesc să servească ceaiul. Invitații beau în tăcere ca să nu risipească vraja ce încă îi stăpânește. Treptat însă, încep să se facă auzite zgomotele orașului care se trezește, sărbătoarea se încheie, e vremea ca fiecare să se întoarcă acasă.

– Cum vi s-a părut marea noastră poetă? întreabă o voce în spatele lui Anne.

Anne se întoarce și dă cu ochii de Karim, însoțit de o doamnă cu păr alb, foarte frumoasă.

– V-o prezint pe bunica mea, *begum* Nusrat Sagid Khan. Nani[5], dânsa este Anne, o jurnalistă din Franța care a venit să scrie despre Pakistan, o țară în derivă, populată de islamiști și de femei cu văl. Sărmana de ea este crunt dezamăgită fiindcă până acum n-a zărit niciun bărbos și singura femeie cu văl, printre atâtea creaturi cu decolteuri adânci, nu este o victimă a machismului musulman, ci o vedetă admirată de toți!

Fără să dea atenție cuvintelor nepotului ei, bătrâna doamnă se uită la Anne cu ochii scânteietori.

– Veniți din Franța? Țara la care visăm toți! Am citit atâtea despre patria libertăților, a drepturilor omului… și ale femeii! Și despre Paris, capitala culturii. Dacă aveți timp, treceți pe la mine zilele acestea ca să-mi vorbiți despre țara dumneavoastră. Iar eu o să vă povestesc cum era Lahore cândva.

Se îndepărtează grațioasă, sprijinindu-se de brațul nepotului, aplecat afectuos spre ea.

Samiah îi urmărește cu privirea.

– Ce ciudat e și Karim ăsta! În fața bunicii, cinismul i se transformă în tandrețe și mândrie!

– Are și motive. Dacă ar fi existat mai multe femei ca *begum* Nusrat, Pakistanul n-ar fi ajuns unde e acum! comentează Rashid care s-a apropiat de ele.

Apoi se întoarce spre Anne și continuă:

– Poți să fii în holul hotelului Intercontinental peste două ore? O să găsești acolo trei jurnaliști americani care au închiriat un elicopter pentru a survola zonele inundate. Mai au un loc liber, le-am vorbit despre tine. Sunt de acord să te ia cu ei. Plecarea e la ora 7. Desigur, asta dacă nu cumva plănuiești să dormi…

La auzul protestelor tinerei jurnaliste, declară cu un zâmbet maliții:

– Glumesc, știu că ești o profesionistă înainte de orice!

Oare era o critică?

Pakora: pateuri mici, umplute cu carne sau cu legume (n. a.).

Maulvi: preot musulman sunnit, care se ocupă de ritualuri (n. a.).

Kurtah: tunică lungă, de bumbac sau de mătase, purtată atât de bărbați, cât și de femei (n. a.).

Churidar: pantaloni din care nu se vede decât partea inferioară, foarte strânși și încrețiți pe picior, după cum se obișnuia la curtea mogulă. Sunt purtați atât de bărbați, cât și de femei (n. a.).

Nani: bunică.

Capitolul 2

La joasă înălțime, elicopterul survolează pământurile devastate, care seamănă cu un lac imens din care ici și colo răsar câte un arbore sau ruinele unor case de chirpici. Nicio urmă de viață, doar apă, ape noroioase cât vezi cu ochii. Lipiți de hublouri, cei patru jurnaliști fac fotografii. Zeci de mii de hectare inundate, peste un milion de oameni rămași fără adăpost… niște cifre abstracte până când ajungi în fața tragicei realități.

Anul acesta, ca și în precedenții trei, musoni de o violență nemaiîntâlnită în regiune au răscolit țara. Săptămâni la rând, ploi torențiale au făcut ca puhoaiele să se reverse dinspre zonele muntoase din nord până în sud, măturând totul în calea lor. Pagubele cele mai mari s-au înregistrat aici, explică ghidul, pe câmpiile din Punjab și din Sindh, unde apele stagnează și se acumulează de luni întregi, fiindcă nicio denivelare a terenului nu le permite să se scurgă spre mare. Înainte erau pământuri bogate în grâu, se cultiva, de asemenea, bumbac, porumb și trestie-de-zahăr, dar nimic nu va mai putea crește aici un an sau doi.

– Au fost mulți morți? întreabă Anne.

– Câteva mii au pierit înecați fiindcă a durat ceva timp până să sosească ajutoarele.

Confruntată cu amploarea dezastrului, administrația, și așa nu prea eficientă, s-a trezit complet depășită. Doar militarii erau bine organizați: zi și noapte, elicopterele lor au căutat oameni împresurați de apele ce nu încetau să crească.

– Am participat la operațiunile de salvare, comentează pilotul. Oamenii, tremurând, cu hainele ude pe ei, se îngrămădeau împreună cu animalele lor pe orice ridicătură de pământ, pe orice terasă, cât de mică, a vreunei case de cărămidă rămase în picioare. Unii se urcaseră în copaci. Ne făceau semne disperate cu mâinile, însă noi nu puteam să salvăm pe toată lumea, așa că se îmbulzeau încercând să apuce scara de frânghie. Am văzut niște scene pe care n-o

să le uit niciodată… Și peste tot pluteau animale moarte și umflate, uneori vedeai și cadavre umane…

– Armata a fost extraordinară, recunoaște ghidul, dar cele mai eficiente s-au dovedit organizațiile islamice.

Anne își amintește că a citit despre miile de voluntari care nu ezitau să-și rișteviața ca să-i ajute pe cei aflați în necaz. Mergeau cu barca până în cele mai izolate locuri, unde nimeni nu îndrăznea să se aventureze.

– Pot să vă asigur, continuă ghidul, că oamenii au observat diferența dintre ei și organizațiile guvernamentale aproape absente și au fost impresionați.

– Vreți să spuneți că de-acum teroriștii sunt aici ca la ei acasă? se indignează un tip înalt, cu accent texan puternic.

– Vă rog, încetați să vedeți teroriști pretutindeni și mai ales să-i confundați pe islamiști cu teroriștii!

Pakistanezul nu-și ascunde exasperarea.

– Deși islamiștii visează să impună o versiune strictă a islamului, doar o mică parte dintre ei vor s-o impună cu armele!

– Dar o minoritate foarte activă! intervine Anne.

– Fără îndoială…

Glasul tânărului șovăie.

– Însă noi, musulmanii, suntem principalele victime, ei îi atacă nemilos pe toți cei care nu aderă fără rezerve la ideile lor. Suntem prinși între ciocan și nicovală, între Occidentul care ne acuză că suntem prea musulmani și islamiștii care ne acuză că nu suntem destul. Dacă vreți ca imensa majoritate să nu-și piardă speranța, dacă vreți să găsim forța de a rezista, încetați să ne respingeți și să ne puneți pe toți în aceeași oală!

Abia întoarsă la hotel, Anne aude țârâitul telefonului. E Olivier, redactorul-șef, care o sună de la Paris.

– E totul în regulă? Te-ai instalat? Eu fac sumarul, ce ne pregătești pentru săptămâna viitoare?

– Am survolat dimineață sute de kilometri de câmpuri inundate, există peste un milion de persoane fără adăpost, un dezastru umanitar! Mâine o să mă duc într-o tabără de refugiați. Ce-ai zice de un reportaj amplu?

– Glumești! S-a scris deja despre refugiați la începutul inundațiilor, acum cinci luni!

– Dar acum e altceva, sunt complet abandonați de guvern, zeci de mii o să moară de foame!

– Ascultă, scumpo, la ora actuală, în lume sunt o mulțime de drame, sute de mii de imigranți care sosesc de peste tot, o grămadă de morți care, scuză-mă, atrag mai multă simpatie decât pakistanezii tăi.

– Pentru că sunt musulmani și, deci, potențiali teroriști?

– Exact! Chiar dacă doar puțini dintre ei fac porcării, oamenii generalizează, nu e vina mea.

– Dar tocmai asta e datoria noastră, a jurnaliștilor, să explicăm…

– Termină, Anne! Ai fost trimisă să te ocupi de subiectul care obsedează pe toată lumea: e vreun pericol ca talibanii sau al-Qaida să pună mâna pe bombă? Ori poate chiar ISIS, care pare să se infiltreze în regiune? Găsește-ne informații! În taberele de refugiați, de ce nu? Cu siguranță există printre ei și teroriști, în orice caz, taberele sunt un bun teren de recrutare! Dar axează-te pe bombă! Haide, dă-i bătaie!

Bomba este în perfectă siguranță? Asta-i întrebarea de zece milioane de dolari! Și doar militarii pot să răspundă la ea, însă, dacă încerc să le iau un interviu, o să mă aburească sau o să-mi râdă în nas!

Anne se învârte de colo până colo prin cameră… Cine ar putea să-i furnizeze informații acceptabile? Poate ar trebui să se ducă la consulul Franței, nu că și-ar pune mari speranțe în el – diplomații se îndepărtează rareori de versiunea oficială –, dar măcar i-ar oferi câteva contacte.

Taxiul a lăsat-o în fața unei clădiri mari, albe, cu colonade, una dintre casele impunătoare, construite în secolul al XIX-lea de ocupantul britanic, cum nu mai găsești multe acum în Lahore. Consulul, un bărbat mărunt și rotofei, o întâmpină cu amabilitate. Însă, de la prima întrebare, tresare ca scos din sărite.

– Bomba? Adevărata bombă, care o să arunce curând totul în aer în țara asta nefericită, este sărăcia. Șaizeci de milioane de pakistanezi – unu din trei – trăiesc sub pragul sărăciei, în timp ce clasele conducătoare trăiesc într-un lux insolent și nu plătesc impozite! Dacă bomba asta explodează, atunci da, poate că și cealaltă, până acum ținută în siguranță de înaltul comandament, ar putea să cadă în mâinile teroriștilor, cu ajutorul unor militari care le împărtășesc ideile.

Anne își spune în sinea ei că într-adevăr scenariul irakian care a dus la nașterea ISIS – asocierea dintre sărăcie, agitatorii islamiști și militarii nemulțumiți – s-ar putea repeta. Doar că în Pakistan ar fi mult mai grav. Tocmai pentru că are bomba!

Consulul cel mărunțel pare în pragul apoplexiei.

– Voi, jurnaliștii, nu căutați decât senzaționalul! Dar țara, dar oamenii? Pe ei trebuie să încercați să-i cunoașteți, doar atunci vom avea șansa de a schița un

răspuns la întrebarea care, pe bună dreptate, preocupă întreaga lume: bomba pakistaneză ar putea să reprezinte într-o zi un pericol pentru Occident sau nu e decât un răspuns local la bomba indiană?

Ghemuită în fotoliu, Anne simte o vie satisfacție: iată începutul articolului ei, asta o să-i închidă gura redactorului-șef. Doar n-o să cenzureze interviul luat unui diplomat pe motiv că vorbele lui sunt ale unui simpatizant al stângii inconștient!

Trebuie însă spus că acesta e o pasăre rară. În general, în cancelarii, auzi mai degrabă un limbaj de lemn. Însă consulul își făcuse stagiul în tinerețe la Karachi timp de doi ani, în care învățase urdu[6] și călătorise prin toată țara. Cunoaște bine Pakistanul și îl iubește.

– Uitați-vă la ziarele de dimineață.

Apucă un teanc de tipărituri și le agită sub ochii tinerei femei.

– O bombă într-o moschee șiită: 30 de morți! Fiul unui miliardar, răpit! O creștină linșată pentru blasfemie! Încă un medic șiit asasinat! Dacă guvernul continuă să stea cu mâinile în sân, Pakistanul se va adânci într-un război civil. Dar poate nu-i problema lui…

Jurnalista ridică din sprâncene. De zeci de ani, o lămurește consulul, guvernul și clasa conducătoare, a cărei principală grijă este să-și umple buzunarele cât mai rapid, supun țara la privațiuni de tot felul.

– Aici poți să devii miliardar în doi sau trei ani. Când lucrurile o să meargă cu adevărat foarte prost, cei bogați vor părăsi corabia. Toți au pașapoarte și vize, conturi grase în străinătate și un apartament confortabil la Londra, New York sau Dubai. O să se alăture elitei bogaților exilați, lăsându-și țara și poporul să cadă într-un coșmar interminabil.

Evident, domnul consul are inima grea din această cauză. Anne n-o să scape o ocazie atât de grozavă.

– Este adevărat că, în timpul marilor inundații din 2010, președintele Asif Zardari, fostul soț al lui Benazir Bhutto, era la Londra ca să-și cumpere o casă somptuoasă? Și că n-a considerat necesar să-și întrerupă șederea acolo, ba, dimpotrivă, a făcut și un popas în Franța ca să petreacă puțin timp la castelul lui din Normandia?

– Așa este! Și-a cumpărat în cartierul Mayfair o locuință de 14 milioane de lire, sumă suficientă pentru a reconstrui zece mii de case și a oferi adăpost unei bune părți din refugiați.

– Dar familia lui n-avea nicio avere. Toți acești bani proveneau din faimosul 15% pe care-l percepea din tot ce se făcea în țară?

– Categoric. Și vă pot spune că astăzi poporul nu-și mai face nicio iluzie despre conducătorii săi! Astă-toamnă, când, după mai multe săptămâni de inundații, câțiva miniștri și deputați s-au hotărât într-un final să-și părăsească saloanele climatizate ca să viziteze taberele, populația exasperată i-a primit cu pietre.

Noroc că există caritate. Consulul evocă societatea pakistaneză, una dintre cele mai generoase din lume. La momentul inundațiilor, oamenii bogați au donat enorm. Însă, odată trecut grosul catastrofei, eforturile au slăbit. Fiecare s-a întors la ocupațiile lui. Armata a revenit, în mod firesc, la funcțiile ei de bază: paza frontierelor și lupta contra talibanilor. Singurii care continuă să se intereseze de milioanele de persoane fără adăpost sunt islamiștii.

– Pakistanul a fost multă vreme o societate moderată și tolerantă, continuă consulul, dar astăzi oamenii își îndreaptă atenția spre cei care-i ajută. Cum spune proverbul: când te îneci, nu te uiți la culoarea bățului care ți se întinde!

Anne se strâmbă sceptică.

– O societate moderată? Pakistanul este totuși cunoscut drept un cuib de teroriști!

– Necazul cu voi, jurnaliștii, este că știți totul înainte de a fi pus piciorul în țară. Vă asigur că până la invazia sovietică în Afganistan, în 1979, extremismul islamic era necunoscut aici. Cel mai mare partid musulman, Jamaat-e-Islami, lua maximum 5% la alegeri. A trebuit ca Statele Unite să aibă strălucita idee de a folosi un islamist saudit, Osama bin Laden, ca să organizeze rezistența contra sovieticilor atei, a trebuit să finanțeze cu Arabia Saudită sute de madrase, care au format mii de militanți în spiritul islamului celui mai retrograd, pentru ca totul s-o ia razna.

– Asta s-a întâmplat acum aproape treizeci de ani! Sovieticii au părăsit Afganistanul în 1989, iar terorismul n-a încetat să se extindă de-atunci.

– Oare de ce? Pentru că, odată sovieticii alungați, americanii au plecat, lăsând în urma lor niște țări în ruină. Pakistanul s-a trezit cu trei milioane de refugiați și cel puțin o sută de mii de tineri fanatici, care de atunci pârjolesc țara ca să-și impună interpretarea delirantă pe care ei o dau islamului.

Clatină din cap, dezamăgit.

– Astăzi, acești fanatici, sub diferite nume, sunt cu milioanele în lume. Pentru ei, democrația și valorile Occidentului, ale cărui nedreptăți și dublu limbaj îl denunță, reprezintă diavolul cu care trebuie să lupți prin orice mijloace. Ca întotdeauna, Statele Unite s-au jucat de-a ucenicul vrăjitor și au fost întrecute de

monstrul la crearea căruia au contribuit. Acum lumea întreagă suferă. Și, credeți-mă, nu-i decât începutul!

Consulul i-a oferit limuzina sa jurnalistei ca s-o ducă înapoi la hotel. Afundată în tapițeria de piele, Anne descoperă cu surprindere că se bucură că nu se află într-un taxi murdar și urât mirositor. Însă chiar și aceste taxiuri sunt un lux inaccesibil pentru 99% din populație, care se deplasează pe jos, sub un soare de plumb, sau se înghesuie în autobuze instabile, riscând în orice moment un accident. E ușor să denunți corupția, dar e la fel de ușor să rămâi cinstit când duci o viață de mizerie, să reziști tentației de a le oferi copiilor o educație ce le-ar permite, poate, să scape de aici?

Mașina o lasă în fața hotelului. Recunoscând plăcuța de înmatriculare a corpului diplomatic, portarul cu turban s-a înclinat și mai adânc decât de obicei.

De cum pășește în cameră, Anne are o senzație ciudată. Nu e sigură, dar i se pare că, în lipsa ei, cineva a intrat aici. Un hoț? Se uită peste tot, în dulapuri, în valize, nu lipsește nimic, dar impresia persistă. Cineva îi umblase prin hârtii? Să fi fost serviciile secrete care în această țară – după cum a fost prevenită – sunt omniprezente? *Să nu cădem în paranoia, de altfel, n-am nimic de ascuns, îmi fac doar meseria.* Totuși, nu suportă gândul că i se scotocește prin lucruri. Mâine, înainte să plece, o să pună niște semne, dar ce semne? Încearcă să-și aducă aminte ce-a citit în romanele polițiste… Un fir de păr în încuietoare? Râde. E dificil și ridicol! În fond, cel mai simplu ar fi să-și lase notițele pe masă, așezate într-o anumită ordine.

Însă își regăsește cu greu liniștea interioară și abia noaptea, târziu se apucă de lucru. Zorii mijesc când pune punct final articolului: „Adevărata bombă e sărăcia. Interviu cu un diplomat.“

Urdu: limba oficială în Pakistan, unde este scrisă cu caractere arabe, folosită de asemenea în nordul Indiei, unde este numită hindi şi este scrisă cu caractere devanagari. Aparţinând grupului de limbi indo-europene, urdu prezintă elemente din arabă, persană şi turcă (n. a.).

Capitolul 3

Soneria telefonului o smulge pe Anne dintr-un somn greu. Din nou, redactorul-șef.

– Două biserici din Lahore au fost atacate în timpul slujbei de duminică. Nu ești la curent? Cei care aveau sarcina să păzească intrarea se uitau la televizor, la un meci de crichet…

– Credeam că latura umană nu vă interesează.

– Dar sunt creșt… Nu mai face pe proasta! Ne trebuie urgent un articol.

– În fiecare zi se înregistrează victime printre hinduiști și mai ales printre musulmani.

– Printre musulmani?

– Da, în special șiiți.

– A, da… șiiții… – o pauză – OK, poți să amintești de hinduiști și de șiiți, dar axează-te pe creștini, pe Bibi…

– Adică Asia Bibi? Femeia condamnată pentru blasfemie?

– Exact, Bibi și creștinii! Ne trebuie articolul miercuri, ai trei zile la dispoziție.

Biserica lui Hristos se află în Youhanabad, un cartier din Lahore locuit în principal de creștini. Construită după divizarea Indiei, e o clădire din cărămizi roșii, situată pe o platformă înconjurată de un zid înalt de beton.

Ajutoarele au sosit repede, ambulanțele au luat morții și răniții, însă solul acoperit de sânge e încă presărat cu resturi calcinate, printre care Anne, îngrozită, crede că recunoaște rămășițe umane. Înarmați cu găleți cu apă și cu mături, angajații primăriei se străduiesc să curețe totul până nu mai rămâne nicio urmă. Oamenii au venit în fugă de pe străzile învecinate – din curiozitate sau din simpatie – și se îmbulzesc în jurul supraviețuitorilor, încercând să-i îndepărteze de scena spectacolului atroce, însă cei mai mulți refuză să se miște. Încremeniți, par să privească fix moartea. Câteva femei plâng în hohote, strângând în brațe

copii ce urlă de spaimă. Anne stă retrasă, ezită să pună întrebări, să se amestece în durerea lor. Scrupule inutile, fiindcă femeile simt nevoia să vorbească, vor să-i explice jurnalistei străine prin ce-au trecut, sunt dornice să se exprime.

– Eram așezată în primele rânduri, povestește una dintre ele, îmbrăcată cu un *shalwar kameez*[7] amplu, mov cu flori roz. Am avut noroc. Când mă gândesc câte victime ar fi putut face teroristul dacă nu era oprit! Dacă ar fi reușit să pătrundă în biserică, plină ochi duminica, ar fi fost sute de morți!

– Bine că tinerii noștri vegheau afară, insistă o altă femeie. Poliția pakistaneză nu face nimic ca să ne protejeze!

– Firește că nu face nimic! Sunt invidioși fiindcă simt că le suntem superiori.

– Superiori? se miră Anne.

O femeie de vreo cincizeci de ani, care se prezintă ca fiind învățătoare, îi întărește spusele.

– Noi, creștinii, facem tot ce putem ca să le dăm copiilor noștri o educație bună. În plus, vorbim engleza acasă, asta ne oferă un avantaj față de vecinii noștri care nu vorbesc decât urdu și ne permite să obținem posturi mai bune.

– Dar mai ales avem reputația de a fi harnici și cinstiți, spre deosebire de musulmani, rânjește o femeie mărunțică și slabă.

Un bărbat se apropie de ele și le dojenește în șoaptă.

– Nu mai stați de vorbă cu o străină. Sunteți văzute. E periculos! A sosit poliția secretă, forfotește pe aici. Și în ochii lor toată lumea e suspectă!

– Alo, părintele Da Souza? Bună ziua, sunt corespondenta unui mare săptămânal francez și aș vrea să vă pun câteva întrebări în legătură cu atentatele.

– Îmi pare rău, doamnă, n-am timp.

– Dar…

– N-are rost să insistați. La revedere, doamnă!

Și-i închide telefonul în nas lui Anne, care rămâne perplexă.

O jumătate de oră mai târziu, cineva ciocănește la ușă. Un adolescent de la catedrala Preasfânta Inimă a venit după ea.

Spre deosebire de modesta biserică a lui Hristos, catedrala e impunătoare. Ridicată în cartierul central al orașului, pe vremea britanicilor, e un edificiu magnific din cărămidă roșie și piatră, un amestec de fleșe gotice și cupole bizantine.

Bine strâns în sutana lui, preotul, un bărbat cu ten măsliniu, se tot scuză.

– Îmi pare rău, doamnă, dar cum voiați să vă răspund la telefon? Nu trebuie să se știe că discut cu jurnaliștii.

Totuși, e absolut necesar să explice situația minorității creștine, care de ani întregi trăiește în teamă, deși înainte lumea conviețuia în general fără probleme. Existau, firește, certuri între vecini, dar erau simple certuri, nimic mai mult, nu se afirma ca astăzi că era vorba despre un conflict între creștini și musulmani, cu repercusiunile catastrofale ce decurg de aici, precum atacarea bisericilor și linșajele.

– Mai sunt mulți creștini în Pakistan? se interesează Anne.

– Circa trei milioane, aproape 2% din populație, și majoritatea locuiesc în Lahore. Orașul numără o sută treizeci de biserici, anglicane sau catolice. Avem și șaizeci de școli și colegii ținute de călugărițe, unde celor din înalta societate pakistaneză le place să-și trimită fetele, considerând că acolo vor primi cea mai bună educație.

Anne clatină din cap, pierzându-și răbdarea.

– Nu pricep… De ce, atunci, aceste atacuri împotriva creștinilor?

– Pakistanul e o societate schizofrenică. Elitele, crescute după sistemul englez, adoptă sau încearcă să adopte aerul și manierele înaltei societăți britanice. Pentru asta, școlile noastre le sunt foarte utile. Apreciază, de asemenea, devotamentul infirmierelor creștine, numeroase în spitale. Dar, exceptând munca din spitale și învățământul, avem un acces redus în alte domenii. În realitate, ei ne disprețuiesc.

Nu doar dispreț, ci și un puternic resentiment, își spune Anne. Își amintește discuțiile cu prietenii ei indieni: ca și în Pakistan, aceștia îi considerau pe creștini „colaboraționiști". Fapt ce își avea rădăcinile în vremurile când britanicii guvernau India și preferau să le ofere posturi celor convertiți, pe care îi credeau mai demni de încredere.

– Astăzi, majoritatea pakistanezilor consideră că un non-musulman nu e un cetățean întreg, continuă părintele Da Souza. Au uitat că pe drapelul verde-alb-roșu, dorit de fondatorul țării, Mohammed Ali Jinnah, porțiunea albă simbolizează comunitățile creștine, dar și hinduiste și Ahmadiyyas, persecutate ca și noi. Însă la ora actuală sunt vizați mai ales musulmanii șiiți, extremiștii sunniți îi urăsc, fiind de părere că ei au trădat islamul. În ultimii ani, extremiștii sunniți au ucis sute de medici, ingineri și profesori universitari șiiți. Vor să distrugă elita pentru a dezintegra comunitatea și a o forța să plece. Așa cum vor să-i facă să plece și pe creștini. În felul acesta, și-ar vedea împlinit visul unui Pakistan sunnit pur și riguros.

Preotul răsuflă zgomotos, sunt atâtea de spus, vrea din tot sufletul ca această

jurnalistă să înțeleagă cum stau lucrurile.

– Ajutați-ne, doamnă! o imploră el. Scrieți că, de când islamismul capătă amploare, trăim sub amenințarea nu doar a atentatelor, ci și a teribilei legi împotriva blasfemiei: oricine dă dovadă de lipsă de respect față de Profetul Mahommed e închis și poate fi condamnat la moarte.

Preotul râde cu amărăciune, apoi continuă.

– Spuneți-mi ce nebun, în asemenea condiții, ar îndrăzni să riște? În realitate, legea e folosită abuziv: dacă cineva dorește să pună mâna pe bunurile vecinului său sau să se răzbune pe el, îl acuză de blasfemie. E un mijloc ușor și infailibil de a-l elimina.[9]

Îi face semn servitorului care așteaptă în picioare la ușă, ținându-și privirea în pământ cu modestie.

– Du-te după Chandananda și spune-i că am un oaspete pentru ea.

Peste câteva minute, apare o femeie înaltă, înfășurată într-un șal galben-muștar, care abia îi ascunde formele pline.

– Chandananda a venit să ne ceară protecție acum trei luni. O ascundem aici, Dumnezeu știe pentru cât timp!

– Și vă sunt profund recunoscătoare, părinte.

– Spune-i povestea ta musafirei noastre, e jurnalistă, poate reușește să te ajute.

Femeia dă din cap aprobator. Și-a spus povestea de nenumărate ori, dar nu poate să-i refuze nimic binefăcătorului ei.

Anne îi zâmbește larg ca s-o încurajeze.

Provenind dintr-un sat de lângă Lahore, populat de musulmani, dar unde locuiau și zece familii creștine, Chandananda nu avusese niciodată probleme. Fiecare își vedea liniștit de propriile treburi. Ea lucra împreună cu soțul ei, zidar. Achiziționa scânduri folosite pentru acoperișuri, le depozita acasă și le vindea. Într-o zi, soția lui *maulvi* i-a cerut scânduri pentru acoperișul unei moschei, promițându-i să le plătească mai târziu. Însă zilele treceau și ea nu plătea.

Într-o dimineață, Chandananda i-a spus să-i dea banii sau să-i înapoieze cheresteaua. Soția lui *maulvi* a refuzat categoric. Au țipat una la alta, s-au insultat. Vecinii au ieșit să le potolească. „Cum îndrăzniți să vă certați în fața unei moschei!“ s-au indignat ei.

Chandananda s-a întors acasă supărată.

Pe la miezul nopții, niște oameni au bătut la ușă. Erau vreo cincizeci și zbierau: „L-a insultat pe Profet!“ Chandananda a urlat de la fereastră: „Nu-i adevărat!“ Însă ea și soțul ei începeau să se teamă.

Văzând că nu le deschide ușa, grupul s-a dus la moscheea principală și, prin difuzor, le-a cerut tuturor bărbaților să iasă în stradă. Mulțimea, înarmată cu bastoane, s-a îndreptat apoi spre casa Chandanandei.

Sosiți la fața locului, polițiștii au intrat cu forța. Chandananda a încercat să le explice cum se petrecuseră lucrurile, crezând că ei o vor ajuta. Însă fără s-o asculte, polițiștii au declarat-o vinovată și au aruncat-o în închisoare, singură în celulă.

– Asta ca s-o protejeze, fără îndoială, intervine preotul. În cazuri de blasfemie, se întâmplă ca deținuții ceilalți să facă ei înșiși „dreptate".

Chandananda rămăsese patru luni la închisoare. În cele din urmă, o familie de creștini bogați îi plătise cauțiunea și ea reușise să iasă.

– Dar nu pot să mă întorc în sat, mă ascund. Cazul meu va fi judecat curând, mi s-a spus, dar mi-e teamă chiar și să apar la Curtea de Justiție fiindcă *maulvi* au jurat să mă ucidă. Iar în procesele de „blasfemie" s-a întâmplat ca acuzatul să fie asasinat în plin tribunal sau pe scările palatului.

– E aproape aceeași poveste ca a Asiei Bibi! constată Anne.

– În țara asta sunt sute de Asia Bibi închise pe baza unor mărturii false, confirmă părintele Da Souza. Și vor fi tot mai multe câtă vreme legea privind blasfemia nu se va schimba. Un lucru pe care Salman Taseer, guvernatorul Punjabului, îl înțelesese. A vrut să modifice legea și a plătit cu viața.

Anne își amintește de moartea guvernatorului, care apăruse pe prima pagină a ziarelor în ianuarie 2011. Cazul Asiei Bibi, o creștină condamnată la moarte pentru blasfemie, stârnise proteste în toată țara și chiar în străinătate, deoarece se vedea clar că mărturiile împotriva ei erau false. Guvernatorul Salman Taseer, cunoscut pentru ideile sale progresiste, vorbise în diferite ocazii despre necesitatea de a modifica legea, adoptată în anii 1980, sub dictatura generalului Zia, ca să nu mai poată fi folosită în interes personal. Se dusese chiar s-o vadă pe Asia Bibi în închisoare, gest cu greutate, transmis de toate posturile de televiziune.

După aceea, islamiștii răspândiseră zvonul că guvernatorul voia să abroge legea. Câteva zile mai târziu, când ieșea dintr-un restaurant cu niște prieteni, una dintre gărzile sale de corp îl împușcase, trăgând în el douăzeci și nouă de gloanțe, fără ca vreo altă gardă să intervină.

Asasinul, Mumtaz Qadri, se predase imediat, declarând că a acționat astfel pentru a apăra onoarea Profetului. Condus sub escortă la Curtea de Justiție, fusese primit cu ghirlande de flori de miile de admiratori, printre care și zeci de avocați. Nici nu existase vreun proces, întrucât judecătorii, îngroziți, plecaseră în

concediu. Paralizat, guvernul bătuse în retragere și renunțase să schimbe legea.

– Și cu asasinul ce s-a întâmplat până la urmă? întreabă Anne.

Preotul dă din umeri, vizibil dezamăgit.

– Acum e la închisoare în Lahore, în condiții foarte bune. E un erou pentru o parte din populație, un sfânt apărător al islamului. Primește numeroase vizite, tații își duc fiii la el ca să-și exprime respectul.[10]

După ce i-a mulțumit părintelui Da Souza și i-a promis că-i va trimite articolul, Anne coboară spre parcul Lawrence Gardens, un frumos spațiu verde în centrul orașului. Merge cu pas rapid, dar curând are impresia că e urmărită. Se întoarce. Nimeni. Imaginația îi joacă feste, trebuie neapărat să se relaxeze, are nevoie să respire puțin, are nevoie să se scuture de greutatea care o apasă. Văzuse prea multe nenorociri? Sau de vină era sentimentul de neputință în fața atâtor nedreptăți? Nu știuse niciodată să păstreze distanța față de drame, distanță ce-l caracterizează, se pare, pe jurnalistul profesionist. În realitate, nici nu-și dorea asta, simțea nevoia să fie aproape, să empatizeze cu suferința celorlalți pentru a putea să o transmită cititorilor, să-i facă să înțeleagă și să le schimbe, poate, ideile preconcepute sau prejudecățile.

„Nu-i vorba să judeci, ci să înțelegi."

Această frază a lui Spinoza, dată spre comentariu de către profesorul de filozofie atunci când ea avea optsprezece ani, i-a fost mereu ghid.

Anne merge de o oră, când simte iarăși o prezență. De astă dată nu încape îndoială, o urmărește un bărbat. Iuțește pasul, neliniștită. În spatele ei, bărbatul se grăbește și el. Se înnoptează și aproape că nu mai e nimeni în parc. Bărbatul continuă să se țină după ea, nici măcar nu mai încearcă să se ascundă. Sub nicio formă nu trebuie să-și dea seama că o sperie. Mergând tot mai repede, tânăra femeie ajunge în sfârșit la poarta parcului. Noroc că tocmai atunci apare un taxi. Anne îi face semn să oprească și se grăbește să urce. Pe geamul din spate, îl vede pe bărbat stând nemișcat, privind-o cum pleacă. Cine ar putea fi? Un individ în căutare de aventură? Asta dacă nu cumva e supravegheată și filată după vizita la biserică…

Întoarsă în camera de hotel confortabilă, Anne se pregătește să facă o baie – remediu suprem contra angoaselor –, când telefonul începe să sune.

La celălalt capăt al firului, o voce caldă trâmbițează:

– Bună ziua, draga mea!

– O, Julien, ce mă bucur să te aud! De fapt, aici nu-i bună ziua, e bună seara. Suntem în avans cu patru ore față de voi.

– Singurul domeniu în care Pakistanul are un avans! râde Julien.

– Termină cu glumele astea dubioase. Dacă ai vedea seratele din înalta societate, ai rămâne uimit! Te-ai crede la Paris sau la New York.

– În „înalta societate“ da, dar în cea „joasă“?

– Ei, asta-i altă poveste…

Anne îi povestește amănunțit despre tabere, despre sărăcie, despre teama minorităților…

– Nu-mi închipuiam că o să fie atât de dur, mărturisește ea.

– Nu pune totul la inimă! Când te întorci?

– Abia am venit de câteva zile. Mă gândesc să stau o lună sau două.

– Nu mai mult! Îmi lipsești, draga mea!

– Și tu mie… Dar știi că așa se întâmplă în meseria mea, sunt adesea plecată. Va trebui să te obișnuiești. Oricum, te consolezi foarte bine cu pietroaiele tale.

Râd amândoi. E subiectul lor de glumă. Julien fiind arheolog, Anne pretinde că el preferă pietrele în locul oamenilor. Iar el răspunde că da, e adevărat, dar că Anne reprezintă excepția care confirmă regula.

După încheierea convorbirii, lungită voluptuos în cadă, Anne continuă să savureze îndelung acest moment de tandrețe. Există ceva mai minunat decât să te simți iubită? Se cunosc de trei ani, iar Julien își dorește o viață împreună cu ea. Dar de fiecare dată când el vorbește despre viitor, Anne schimbă subiectul, argumentând că e prea devreme. Oare chiar îl iubește? În tot cazul, știe că nu vrea să-l piardă, are nevoie de el, poate să se bazeze pe el în orice împrejurare, îi oferă liniște. Și tânăra femeie își înăbușă un ușor sentiment de culpabilitate, spunându-și că este egoistă, fără îndoială, dar că, în definitiv, Julien pare foarte fericit să-i fie sprijin…

Shalwar kameez: ținută națională pakistaneză, alcătuită dintr-o tunică lungă și pantaloni bufanți, purtată în special de bărbați, dar și de femei din mediile populare (n. a.).

Ahmadiyya e o comunitate religioasă apărută în India în secolul al XIX-lea, de sorginte islamică, însă pentru membrii săi ultimul profet nu este Mahomed, ci profetul lor, Ahmad, motiv pentru care sunt considerați eretici de către musulmani (n. a.).

În realitate, cifrele arată că există de trei ori mai mulți musulmani acuzați de blasfemie decât creștini. Între 1987 și 2015, au fost acuzați 730 de musulmani, față de 205 creștini, 26 de hinduiști și 501 credincioși Ahmadiyya. Ceea ce dovedește că acuzația este folosită fraudulos, pentru răzbunare sau însușirea bunurilor unui vecin (n. a.).

În 2016, sub presiunea militarilor, Mumtaz Qadri a fost executat. Însă mormântul lui, un superb mausoleu, a devenit loc de pelerinaj (n. a.).

Interludiu

Într-un mic birou ticsit cu dulapuri metalice, care se clatină sub greutatea dosarelor, trei bărbați în shalwar kameez de culoare cenușie beau ceai și discută.

– Ancheta despre jurnalista franceză avansează? întreabă cel care pare a fi șeful, un bărbat cu mustață neagră, bine dată cu ceară. Ceva îmi spune că nu-i jurnalistă. Diplomat sau jurnalist sunt acoperiri comode pentru toți agenții secreți străini! Continuați s-o supravegheați, notați unde se duce și cu cine se întâlnește. O s-o prindem până la urmă!

Capitolul 4

– Ah, dumneavoastră sunteți? Nu credeam că veniți așa devreme!

Sylvie, doctorița de la Medici Fără Frontiere, o întâmpină pe Anne cu un zâmbet uimit.

– Mi-ați spus la 8:00…

– Da, însă aici ora 8:00 înseamnă în general 9:00 sau chiar 10:00, îi răspunde Sylvie invitând-o să bea o cafea. Și mie mi-a fost greu să mă obișnuiesc, dar am înțeles repede că nu-mi folosește la nimic să mă enervez, dimpotrivă. Pakistanezii nu încetează să se critice între ei – vedeți ziarele care îi defăimează pe oamenii politici –, dar nu tolerează critici din partea unui străin, cu atât mai puțin a unei străine. Nu uitați că au îndurat două sute de ani de colonizare, asta te face susceptibil.

Un sfert de oră mai târziu, timp necesar pentru strângerea materialului medical și a dosarelor, cele două femei sunt într-un 4x4 condus de Hamid, de cincisprezece ani șoferul ONG-ului.

– Tabăra se află chiar la ieșire din Lahore, la jumătate de oră de casă. Însă MFF nu ne permite să conducem, nici aici, nici în India sau în alte țări din zona de sud, fiindcă, în cazul unui accident, lucrurile pot lua o întorsătură urâtă pentru șofer.

– Mai ales dacă e alb? Ăsta-i rasism pe dos!

– Poate-i o consecință logică după secole de umilințe… Dar e și o reacție la aroganța noastră actuală: cei mai mulți occidentali, inclusiv cei din asociațiile umanitare, cred că le știu pe toate, dau verdicte despre orice și, când nu se poartă fățiș disprețuitor, sunt paternaliști într-o manieră insolentă.

– Nu există ONG-uri pakistaneze?

– Ba da, firește! De exemplu, alaltăieri l-ați cunoscut pe Taher. Conduce un ONG care studiază condițiile de lucru și mijloacele de a apăra drepturile

muncitorilor. Ar trebui să stați de vorbă cu el. Unii nu au încredere în Taher, dar eu cred că e un tip OK.

– De unde această neîncredere?

În urmă cu zece ani, Taher era un veritabil revoluționar, îi explică Sylvie, un lider important al clasei muncitoare. Reprezenta un real pericol pentru guvern și industriași. A fost arestat și ținut mai multe luni în închisoare, unde se pare că l-au torturat groaznic. După ce-a ieșit, n-a mai fost același. Nu și-a reluat vechile activități; de altfel, ar fi fost și greu fiindcă aici se crede că militanții eliberați din închisoare au legături cu poliția, altfel n-ar fi fost eliberați. Așa că Taher s-a consacrat unei munci teoretice, foarte utilă, dar care pentru el nu-i decât un compromis.

– Bietul Taher, trebuie să fie dificil să ajungi un simplu observator după ce te-ai aflat în miezul acțiunii. Și eu sunt un simplu observator, deși visam să fiu, ca dumneavoastră, medic într-o țară din lumea a treia. Am făcut chiar și anul preparator pentru medicină, dar am eșuat lamentabil din cauza matematicii. În copilărie, am fost traumatizată de o călugăriță care mă pălmuia când nu înțelegeam ceva. În consecință, înțelegeam tot mai puțin. Mi-a venit greu să admit eșecul visului meu, dar într-un final mi-am zis că, dacă nu pot să ajut direct, măcar să fac cunoscute problemele scriind despre ele.

– Un lucru esențial! aprobă Sylvie. Grație vouă, jurnaliștilor, reușim să atragem atenția asupra dramelor umane și obținem ajutoare ce ne permit să funcționăm.

Nu-i mai puțin adevărat că lui Anne i-ar fi plăcut să lucreze pe teren pentru a se simți realmente utilă: un copil pe care părinții nu l-au iubit suficient are permanent nevoie să-și justifice existența. Anne a putut să treacă peste lipsa lor datorită tandreței bunicilor, însă fisura lăuntrică, fragilitatea și sensibilitatea ei exacerbată față de suferințele semenilor își aveau rădăcinile în indiferența celor pe care îi iubea. După divorț, tatăl ei, inginer, plecase să lucreze în țări îndepărtate, Anne îl vedea o dată pe an, când el se întorcea în Franța. Mama ei se recăsătorise și încercase să uite eșecul cuplului lor dedicându-se complet noii familii. De Crăciun și de zilele de naștere ale fiicei sale, apărea cu brațele încărcate de cadouri, o ducea la un restaurant șic să ia prânzul împreună, îi punea câteva întrebări despre școală, apoi conversația lâncezea până când, cu un oftat de ușurare, se despărțeau.

Glasul lui Sylvie o trezește pe Anne din amintiri.

– De la inundațiile din 2010, care au acoperit o suprafață cât a Italiei și au

lăsat douăzeci de milioane de persoane fără adăpost, fiecare muson provoacă noi distrugeri. Statul nu mai furnizează ajutor și condițiile de viață sunt catastrofale.

– Și, totuși, această dramă a trezit atât de puțin interesul mass-mediei, încât redactorul meu șef ezita să mă trimită aici.

– Asta-i nenorocirea cu biata țară! Având o reputație de cuib de terorişti, lumea a început să creadă că, cu cât există mai puțini pakistanezi, cu atât e mai bine.

– Exagerați!

– Doar puțin. De ce ajutorul internațional e aproape insignifiant în timp ce spre alte țări donațiile curg?

– Din cauza corupției claselor conducătoare!

Sylvie oftează. Știe și ea foarte bine, nimeni din Occident n-a uitat că sumele trimise după marele cutremur din 2005 au dispărut în buzunarele miniștrilor și că la inundațiile din 2010, când nu s-au mai trimis bani, o parte dintre corturile Crucii Roșii, cutii cu medicamente, saci cu grâu și cu zahăr trimiși pentru victimele catastrofei au ajuns în piețele din Karachi și din Lahore.

Mașina sosește în tabăra de refugiați. În lungul șoselei, se înșiră sute de corturi de toate mărimile și culorile, unele din pânză groasă, altele, simple folii de plastic, susținute de patru țăruși.

La apariția mașinii, cete de copii vin în fugă și, cu strigăte de bucurie, o înconjoară pe Sylvie. Știu că mereu are bomboane pentru ei și, în ciuda scatoalcelor împărțite de responsabilii taberei, se agață de tunica ei. Abia după ce ea se preface furioasă și, urmând un scenariu bine exersat, le dă pachetele cu bomboane responsabililor ca să le împartă, copiii se învoiesc s-o lase în pace. Însă nu înainte de a protesta că împărțirea era incorectă și se făcea după preferințe personale sau grade de rudenie.

– E adevărat? se îngrijorează Anne.

Sylvie ridică din umeri.

– Cu siguranță. Și dacă eu nu sunt aici, se întâmplă la fel cu tot ce se distribuie, hrană, apă, îmbrăcăminte. Dacă încerc să-i pedepsesc, e și mai rău, cei bănuiți că s-au plâns plătesc scump pentru asta. Pe de altă parte, nu pot să-i tratez cu asprime fiindcă am nevoie de ei, în ciuda unor nereguli, fac treabă bună per ansamblu. Aici nu poți să ai pretenția ca lucrurile să funcționeze 100%, nici măcar 80%, trebuie să te consideri norocos cu 50%.

În timp ce Sylvie discută despre problemele curente cu echipa ei, Anne circulă prin tabără însoțită de Hamid, care-i servește drept traducător. Cu experiența lui

de șofer și cu engleza pe care o stăpânește destul de bine, Hamid ar putea să-și găsească ușor o slujbă unde să câștige dublul salariului actual.

– Am avut mai multe propuneri, dar prefer să-i ajut pe oameni, îi mărturisește el lui Anne. Zâmbetul de recunoștință al unui om sărac, pe care-l duc la spital, mă face mult mai fericit decât un bacșiș gras pe care mi l-ar da un bogătaș fără măcar să-mi arunce o privire.

Mult mai întinsă decât i s-a părut la prima vedere, tabăra adăpostește circa douăzeci de mii de oameni, veniți din aceeași regiune a Punjabului, după ce satele lor au fost distruse de inundații. Au pierdut tot, case, recolte, animale, chiar și pământurile acoperite acum de apele stătătoare, pământuri care, după cum se estimează, vor avea nevoie de doi ani ca să se usuce și să redevină cultivabile.

Purtând rochii în culori vii și o pânză trasă neglijent peste păr, femeile din sate o privesc insistent pe nou-venită, fără pic de timiditate, iar Anne se miră să le vadă arătând atât de diferit de femeile simple de la oraș, care se ascund sub văl.

– Ca să lucreze pământul, trebuie să fie libere în mișcări, îi explică Hamid. De altfel, în popor, vălul corespunde ascensiunii sociale, înseamnă că femeia nu mai are nevoie să muncească și că este o comoară pe care soțul o ține ascunsă de pofta altora.

Curând, întrebările țâșnesc din toate părțile: „Ești doctor? Nu? Atunci lucrezi pentru guvern? Trebuie să le spui să nu închidă tabăra!“ Femeile o înconjoară pe Anne, strângându-i mâinile.

– Dar nimeni nu vrea s-o închidă.

– Ba da! Ieri au venit aici alți refugiați să ceară adăpost, responsabilul i-a refuzat pentru că nu mai sunt locuri. Plângeau. Femei, dar și bărbați în vârstă. E cumplit să vezi bărbați plângând. Stăteau într-o tabără la cinci kilometri de-aici, pe care guvernul a închis-o. De câteva săptămâni, mâncarea era puțină, femei și copii cu greu salvați de ape riscau să moară de foame. Se pare că guvernul vrea să închidă toate taberele ca să ne forțeze să ne întoarcem acasă. Dar noi nu mai avem casă, totul e sub apă. Să ne trimită acolo înseamnă să ne condamne la moarte!

Văzând adunarea, niște bărbați în *shalvar* și cu turbane s-au apropiat.

– Nu cerem bani, nu suntem cerșetori, vrem doar să muncim ca să ne hrănim familiile până când putem să ne întoarcem în satele noastre.

Țăranul care i s-a adresat astfel lui Anne este un ins înalt și robust, cu privire directă. Tovarășii săi îl aprobă:

– Mereu ne-am câștigat cu sudoare traiul, niciodată n-am cerut nimic de la

nimeni!

Umilința acestor bărbați e un spectacol dureros. Cândva capi de familie respectați, care făceau legea în propriile case și erau răspunzători de supraviețuirea alor lor, erau acum reduși la neputință, complet dependenți de bunăvoința și de mila altora. Și toate astea, sub ochii soțiilor și ai fiicelor.

– Prefer să mor decât să mai trăiesc așa, murmură un bărbat slab, cu față frumoasă de patriarh. Cel mai rău e că ei ne pervertesc ce avem mai prețios, fiii noștri! Traficanții de droguri și organizațiile criminale găsesc printre tinerii noștri, prea naivi, terenul de recrutare perfect.

Însă în fața unei străine, n-o să aducă în discuție oroarea, subiectul tabu, soarta unora dintre adolescenții înșelați de ofertele tentante de muncă și forțați de mafii să se prostitueze. N-o să pomenească nici despre fiicele vândute pentru căsătorie, unele având unsprezece sau doisprezece ani. Ce să faci când nu mai ai nimic? E mai bine să lași toată familia să moară de foame?

– Militanții islamiști încearcă să recruteze și tineri? riscă jurnalista.

Întrebarea e urmată de o tăcere apăsătoare. Anne insistă:

– Nu vorbesc de instituțiile caritabile, ci despre teroriști, cei care pun bombe și asasinează.

– Eu, dacă fiul meu se bagă în așa ceva, îl omor, mormăie un țăran în timp ce alții încuviințează din cap, dureros de conștienți că și-au pierdut nu doar bunurile, ci și reperele transmise din generație în generație și că fiii lor le scapă din mâini.

Luminile și luxul metropolei îi orbesc pe tinerii care nu au cunoscut decât viața simplă și monotonă din satul lor. Însă când înțeleg că lumea respectivă le este inaccesibilă, că niciodată această societate închisă în privilegiile sale nu le va acorda nicio șansă, că, orice-ar face ei, sunt condamnați la sărăcie, atunci, fascinația se transformă în revoltă și unii devin prăzi ușoare pentru jihadiști.

În strădania de a-i încuraja pe acești bărbați descumpăniți, Anne promite să vorbească despre situația lor imediat ce se va întoarce în Lahore. Ei îi mulțumesc, ochii lor strălucesc iar, oamenii ca ea sunt singura lor legătură cu lumea celor puternici. Anne se simte rușinată de această încredere, fiindcă știe prea bine că are puține șanse să-i ajute.

În dispensarul improvizat, Anne o găsește pe Sylvie.

– Încercăm prin toate mijloacele să obținem donații ca să păstrăm deschise taberele pe care guvernul nu le mai finanțează, îi explică doctorița. Susțin că nu mai au bani, dar pentru alte proiecte se găsesc mereu! În realitate, guvernanții

intenționează să curețe orașele de toți amărâții ăștia care, precum o oglindă, le reflectă egoismul și incompetența. Dacă o să crape pe câmpurile lor, nimeni s-o să știe, n-o să iasă niciun scandal.

Sylvie ridică din umeri și continuă:

– Oricum, marii proprietari cer insistent să-și recupereze mâna de lucru. Dacă guvernul nu le mai asigură provizii refugiaților, aceștia vor fi nevoiți să se întoarcă acasă.

Dusă pe gânduri, Anne continuă să viziteze tabăra, precedată de o droaie de copii cu părul tern și ochii spălăciți, caracteristici ale malnutriției. O fetiță de vreo zece ani s-a apropiat timid și și-a strecurat mâna într-a ei, o fetiță cu privire serioasă și cu fruntea prea bombată, cum au adesea copiii rahitici. Spre deosebire de ceilalți, îmbrăcați pestriț, ea poartă o uniformă frumoasă, albastru cu alb. Când o zărise dimineață, Sylvie o complimentase, iar fetița roșise de plăcere.

– Am făcut o școală în tabără și încercăm să le dăm uniforme, cum e regula în toate școlile din Pakistan. Însă avem prea puțini bani, așa că am început cu cei mai buni elevi, îi explicase doctorița lui Anne, care se mirase că există un asemenea lux când lipsesc lucruri de bază.

– Nu vă dați seama ce importanță are uniforma pentru acești copii! Așa învață ce e curățenia, respectul de sine, dorința de a ieși din mediul lor sărac și speranța că, dacă studiază, vor reuși.

Părinții, analfabeți, au o încredere fără limite în această educație ce le va permite fiilor să aibă o viață mai bună decât a lor. În cazul fetelor, situația e diferită, educația le-ar împiedica să-și găsească un soț, cred ei, unui bărbat nu-i place ca o femeie să-i țină piept. Totuși, unii dintre ei încep să-și pună întrebări de când în Nord, în valea Swat, niște fetițe au sfidat moartea ca să meargă la școală, de când o adolescentă de 11 ani, Malala, s-a ridicat împotriva regulii talibanilor și, laureată cu Premiul Nobel, este astăzi admirată pretutindeni, ca o eroină.

Anne merge încet pe potecile de pământ, tot timpul e oprită de femei care o invită în cortul lor. Ea refuză zâmbitoare, nu trebuie să stârnească invidii. Femeile insistă: un pahar cu ceai sau măcar un pahar cu apă? Prețioasa apă, adusă sporadic cu cisternele și vândută cu o rupie litrul, după cum i-a povestit Sylvie. Un preț prohibitiv, fixat de mafie, dar care nu garantează că e potabilă: mulți copii s-au îmbolnăvit și mamele trebuie sfătuite regulat s-o fiarbă.

În timp ce Anne înaintează pe drumurile colbuite, înconjurată de o sumedenie de femei și copii bucuroși de această distracție neprevăzută, un bărbat

tânăr răsare dintr-un cort și, împreunându-și mâinile, o imploră să intre. Înăuntru, o femeie lividă zace ghemuită pe un așternut.

– De aseară suferă, explică soțul ei.

– Trebuie dusă urgent la dispensarul taberei ca să fie consultată.

Omul își pleacă fruntea.

– Imposibil, e prea multă lume, trebuie să vină doctorul aici.

– Dar nu poate! Are cincizeci de pacienți de văzut. Trebuie să-ți duci soția acolo!

Bărbatul rămâne cu privirea fixată în pământ, ochii i se umplu de lacrimi, dar continuă să clatine din cap cu obstinație. Până la urmă, Anne înțelege că el o să-și lase soția să moară mai curând decât să riște s-o expună privirilor altor bărbați.

Anne se întoarce în grabă la cortul unde lucrează Sylvie. Zeci de persoane stau la coadă. Asta e, o să aștepte.

Ajunsă la fața locului, doctorița pune rapid diagnosticul: avort spontan și, având în vedere condițiile de igienă, un început de septicemie. Trebuie chemată ambulanța ca s-o ducă de urgență la spitalul din oraș. Așteptarea e lungă, tânăra femeie se chircește de durere. Într-un final, după o oră, apare și ambulanța care o ia de acolo împreună cu soțul ei.

– O să scape?

Sylvie face o grimasă de amărăciune:

– E foarte târziu, avortul a avut loc acum douăzeci și patru de ore… Din păcate, se întâmplă adesea ca stupida onoare a soțului să fie mai importantă decât viața soției!

După-amiaza se apropie de sfârșit. Toată ziua, fetița în uniformă a ținut-o de mână pe Anne, este foarte mândră că doamna albă o privește și vorbește cu ea. Mai târziu, o să se facă doctoriță, i-a mărturisit doamnei. Toate fetițele sărace din Pakistan visează să devină doctorițe sau învățătoare.

– Părinții tăi ce zic?

Fetița își ridică spre Anne ochii mari, melancolici.

– Au murit înecați, pe mine m-a salvat bunicul.

Apoi întreabă cu un glas ce abia se aude:

– O să mai veniți să mă vedeți?

– Bineînțeles că o să vin! o liniștește Anne luând-o în brațe. Dar până atunci, ca să ajungi doctoriță, trebuie să înveți bine la școală.

Cu inima strânsă, Anne se urcă în mașină. Nemișcată, fetița o privește plecând. Pare tristă, atât de tristă… Ca și cum ar presimți că n-o s-o mai vadă

niciodată, ca și cum ar ști că nu va fi niciodată doctoriță…

Capitolul 5

Dimineață, Anne traversează recepția hotelului uitându-se în grabă la titlurile din *Dawn*, marele cotidian pakistanez de limbă engleză, când cineva o strigă. Se întoarce și dă peste un tânăr înalt, a cărui față i se pare familiară.

– Bună ziua! Nu mă recunoașteți? Nu vă amintiți de Karim, tipul insuportabil pe care l-ați întâlnit în seara când ați sosit? Bunica ar dori să vă invite să-i vizitați școala, apoi să luați ceaiul la ea acasă. Sunteți liberă după-amiază? Da? Atunci vin să vă iau fix la ora 14.00.

Anne s-a cam pripit când a zis da, acum trebuie să-l convingă pe redactorul-șef că un articol despre educația din Pakistan intră în cadrul anchetei pe care o desfășoară: nu-i educația cea mai bună apărare contra ispitei islamismului?

După ce-a urcat în cameră, se concentrează o clipă, inspiră adânc, apoi pune mâna pe telefon.

– Alo, Olivier, te-am trezit? Bun, ascultă, m-am gândit bine și, referitor la pericolul reprezentat de bomba pakistaneză, există, de fapt, două întrebări. Prima: beneficiază extremiștii de suficientă complicitate în sânul armatei pentru a reuși să pună mâna nu pe arma atomică, prea bine apărată, ci pe mici bombe tactice, mai ușor de transportat și care pot cauza pagube mari, sau chiar pe o cantitate de uraniu îmbogățit suficient cât să fabrice o „bombă murdară", la fel de periculoasă?

– Îți bați joc de mine? Tocmai despre asta te-am trimis să faci cercetări.

– Știu, dar ca să avem un început de răspuns, singura metodă este, cum recomandă consulul, să studiez societatea pakistaneză.

Apoi, fără a-i da posibilitatea interlocutorului s-o întrerupă, continuă:

– De aceea îți propun o serie de reportaje nu doar în taberele de refugiați, ci și în școli, în cartierele mărginașe și în satele inundate, unde țăranii au început să se întoarcă. Care este în prezent gradul de radicalizare islamistă în rândul diferitelor

straturi ale populației?

Liniște la celălalt capăt al firului. Apoi…

– Nu renunți niciodată, nu-i așa? Dar trebuie să-ți spun că reacțiile la primele tale articole au fost foarte bune, așa că… de ce nu? Aici oamenii n-au nicio idee despre Pakistan și pare să-i intereseze ce povestești tu. Însă axează-te în reportaje pe posibilitatea ca extremiștii să pună mâna pe bombă sau nu!

– Evident!

Anne închide, zâmbind triumfător. În sfârșit o să poată lucra așa cum crede ea de cuviință.

Școala „Fatima Jinnah", după numele surorii fondatorului Pakistanului, se numără printre cele mai mari din Lahore. Împărțită între mai multe clădiri pe o suprafață întinsă, situată într-un cartier din nordul orașului, școala găzduiește șapte mii de elevi, băieți și fete.

– Am început acum treizeci de ani cu o școală de cinci sute de copii, îi povestește *begum* lui Anne, și ne-am dezvoltat treptat. Dar încă avem atâtea cereri, că trebuie să ne mai extindem. Momentan suntem în negocieri pentru a cumpăra o parcelă învecinată.

– Nu vă lăsați înșelată, intervine Karim. Bunica vorbește la plural din modestie. Ea a construit totul aici. De altfel, nu reușesc să pricep cum tocmai ea, care în viața de zi cu zi n-are deloc simțul banului, este capabilă să discute cu băncile și cu antreprenorii ca o veritabilă femeie de afaceri, adaugă el râzând. Bun, și acum trebuie să vă las, am o întâlnire la teatru. Pe diseară, Nani!

– Presupun că nu știați că nepotul meu e regizor, remarcă *begum*. În prezent pune în scenă *Așteptându-l pe Godot*[11]. Ei bine, da, Pakistanul nu corespunde mereu ideii pe care oamenii o au despre această țară.

O ia de mână pe Anne.

– Vă conduc într-un tur al locurilor.

În fața lor, se ridică opt clădiri de un alb strălucitor, cu trei etaje.

– Din cauza climei, totul se deteriorează foarte rapid, așa că zugrăvim în fiecare an, după muson. Dar uitați-vă în spate! E noul teren de sport de care sunt foarte mândră!

Pe terenul cu zgură, Anne zărește niște fete în trening roșu, care joacă o partidă de fotbal.

Observându-i mirarea, *begum* zâmbește malițios, explicându-i că fotbalul a devenit foarte popular după ce o femeie, Sadia Sheikh, a fondat în 2003 primul club „Diya". Până în prezent s-au înființat 16 cluburi și Pakistanul are acum o

echipă națională feminină.

– Avem chiar și o supercampioană, Diana Baig, originară din Hunza, din nordul țării. La 20 de ani, este campioană atât la crichet, cât și la fotbal. În plus, își continuă și studiile. Este o extraordinară sursă de inspirație pentru fetele noastre. Iar de anul trecut avem chiar și femei care participă la cursele automobilistice.

Partida se încheie și fetele își pun o burka neagră peste trening înainte de a se îndrepta spre ieșire.

– Le este mai ușor să meargă cu transportul în comun dacă poartă văl. Fotbal și burka, o asociere paradoxală, însă Pakistanul e o țară a paradoxurilor, după cum ați putut observa.

Traversează amândouă un hol larg spre care dau sălile de clasă. Prin ușile deschise, Anne vede fete și băieți aplecați studios peste caiete.

– Nu credeam că în Pakistan educația mixtă ajunge până la șaisprezece ani, remarcă ea.

– În școli de acest gen, da, însă din păcate ele sunt rare. Elevii noștri provin din familii modeste, angajați ai guvernului sau mici comercianți, care vor să le ofere copiilor cea mai bună educație. Cheltuielile de școlarizare sunt minime – 2 000 de rupii[12] pe lună – și, dacă au vreo problemă, nu îi punem să plătească. Dar mi se rupe inima când văd că în fiecare an avem mii de cereri de înscriere pe care nu le putem satisface.

– Nu există școli de stat gratuite?

– O, ba da… însă cele mai multe sunt școli-fantomă.

– Cum adică?

– Așa li se spune. La ora actuală, se înregistrează peste 12 000 de școli-fantomă.

Aceste școli de stat, odinioară acceptabile, se degradaseră treptat, bugetul pentru educație reprezentând abia 2% din bugetul total de stat, de treizeci de ori mai puțin decât al armatei, explică *begum*. Majoritatea lor nu au altceva decât patru pereți. Nici cărți, nici învățători, fiindcă salariile sunt atât de mizere, încât nu le permit să-și întrețină familiile. În consecință, cadrele didactice vin să semneze fișa de prezență pentru a-și încasa cele câteva mii de rupii, apoi se duc să muncească în altă parte.

– Nici oamenii săraci nu-și trimit copiii la aceste școli. La ce le-ar folosi să stea pe pământul umed, fără bănci și cărți, furate de mult?

– Deci îi trimit în madrese mai degrabă din această cauză decât din motive

religioase?

– Categoric. În școlile religioase ținute de imami, copiii învață măcar să citească. Firește, nu înțeleg ce citesc, Coranul fiind în arabă, dar știu alfabetul. În plus, li se oferă hrană și adesea cazare. Însă ce nu văd părinții e că în majoritatea acestor școli, finanțate de Arabia Saudită și de alte monarhii din Golf, se predă wahhabismul, o interpretare extremistă a islamului. Acolo băieții sunt despărțiți de mame, lipsiți de orice companie feminină, li se spune că femeile sunt ființe inferioare, periculoase, care trebuie ținute în frâu. Unele madrese sunt chiar școli de talibani, acolo se învață mânuirea armelor, copiilor li se inculcă ideea în Coran că se poruncește uciderea necredincioșilor.

– Dar de ce nu intervine guvernul?

– Ani la rând le-a ignorat fără să-și dea seama de gravitatea situației sau poate din calcul electoral… Mișcările islamiste s-au întărit și de ceva vreme guvernul încearcă să le controleze. Însă islamiștii urlă că, sub presiunea Occidentului, autoritățile atacă islamul, unii miniștri au fost asasinați, conducătorii noștri se tem.

Begum clatină din cap, părând descurajată, însă își revine repede:

– Să mergem să vedem copiii!

Abia pătrund în curtea de recreație, că o grămadă de copii în uniforme albastru cu alb le înconjoară, în ciuda chemărilor la ordine ale profesoarelor, „adesea foste eleve care nu vor să ne părăsească", mărturisește *begum*. Acestea o salută pe bătrâna doamnă cu respect, dar din atitudinea lor răzbat mai ales afecțiunea și admirația.

– Asistați la repetiție? o întreabă ele cu speranță.

– Desigur, le liniștește *begum*, apoi se apleacă spre Anne. Mâine e sărbătoarea școlii și elevii dau un spectacol, ca în fiecare an. Să rămânem măcar la repetiția celor mici, vor fi tare mândri.

În fundul curții a fost montată o estradă. Anne și *begum* sunt poftite să se așeze pe cele mai bune scaune din plastic. Spectacolul poate să înceapă.

Mai întâi, dansuri folclorice. Niște prichindei de cinci–șase ani stau față-n față și bat ritmul cu piciorușele, apoi, la semnalul profesoarei, băieții scot batiste colorate și le agită, învârtindu-se în jurul fetelor.

– Un dans din Nord, comentează *begum*, dar mă tem că în contextul actual nu mai e deloc practicat.

Urmează alte dansuri ilustrând folclorul divers atât din Sindh, Punjab, de la frontiera de nord-vest cât și din Baluchistan, cele patru provincii ce alcătuiesc

Pakistanul.

Acum e rândul elevilor de șapte–zece ani să joace o piesă de teatru scrisă de profesoarele lor.

Nevenindu-i a crede, jurnalista privește cum o fetiță este răpită de tâlhari sub ochii părinților ei disperați. Înconjurat de complicii săi, șeful tâlharilor, un băiat de nouă ani, cu un turban mare pe cap, o amenință cu sabia lui de lemn pe fetița ce stă în genunchi. Polițiștii apar brusc, îi dezarmează pe tâlhari și îi arestează. Apoi o duc pe micuță la părinții ei, care le mulțumesc plângând de bucurie.

Toată lumea aplaudă frenetic, însă Anne nu-și revine.

– Nu-i traumatizant pentru niște copii atât de mici? riscă ea să întrebe.

– Dimpotrivă, o asigură *begum*. Copiii aud vorbindu-se despre așa ceva mereu, aud la părinți, la vecini, la televizor. Trăiesc într-o atmosferă de dramă, nu înțeleg și sunt angoasați. Noi trebuie să calmăm această angoasă, să le explicăm. Aici, teroristul e arestat de poliție, totul se termină cu bine, le arătăm că sunt protejați și ei se liniștesc.

Pe drum spre locuința ei, *begum* îi mărturisește lui Anne că menținerea unei școli mixte în acest cartier popular nu-i atât de simplă precum pare.

– Primim scrisori de amenințare, dar nu se pune problema să cedăm și să ne abandonăm țara în mâinile acestor islamiști ignoranți. Totuși, ne-am luat măsuri de precauție și am dublat numărul de paznici de la intrare.

– Vă admir forța!

– O, eu nu sunt nimic, există multe femei simple mult mai puternice. Mukhtar Mai, de exemplu. N-aș fi avut niciodată curajul ei.

– Mukhtar și mai cum?

Și *begum* se apucă să-i spună povestea acestei femei de treizeci de ani, analfabetă, dar care cunoștea Coranul pe de rost și le învăța și pe celelalte fete din satul ei. În 2002, consiliul tribal o condamnase să sufere un viol colectiv drept pedeapsă pentru presupusa legătură a fratelui ei mai mic cu o fată dintr-un trib considerat superior. După ce mai mulți bărbați o violaseră, o forțaseră să meargă goală pe stradă. Indignat, *maulvi* informase presa locală. Cazul stârnise o asemenea emoție, încât poliția fusese nevoită să înregistreze plângerea, ceea ce arareori făcea când era vorba despre violențe împotriva femeilor. Însă mai târziu Curtea de Apel ordonase eliberarea violatorilor.

– De atunci, Mukhtar Mai n-a încetat să lupte pentru a obține pedepsirea lor, în ciuda batjocurii, a insultelor și chiar a amenințărilor cu moartea. În general, violatorii scapă nepedepsiți pentru că în societatea noastră femeilor le este rușine

să vorbească despre astfel de lucruri. Oricum, de multe ori, familiile victimelor le consideră pe acestea dezonorate și se întâmplă să le ucidă „ca să spele onoarea".

Cu toată împotrivirea bărbaților și aproape a întregii societăți, Mukhtar Mai a format o asociație a femeilor violate și bătute, care luptă să sfărâme legea tăcerii.

Bătrâna doamnă o apucă de mână pe Anne.

– Scrieți despre femei în articole, este esențial. Lumea musulmană nu se va schimba decât prin femei. Fiindcă ele, mamele, îi educă pe bărbați.

Au ajuns acasă la *begum*, o clădire patriciană, cu tavane înalte și cu încăperi mari, pardosite cu dale, ce dau spre o verandă plină de plante verzi. Deși cam vetustă azi, trebuie să fi avut și momentul ei de glorie. Un servitor bătrân le întâmpină.

– Vi-l prezint pe Djelil, e în familia noastră de șaizeci de ani, se afla deja aici când am sosit eu, proaspăt căsătorită.

Anne încearcă să și-o imagineze pe Nusrat proaspăt căsătorită. E încă foarte frumoasă, pe atunci trebuie să fi fost fascinantă.

Au luat loc pe verandă. La acest sfârșit de martie, vremea e încă plăcută, aerul, înmiresmat. Djelil le servește cu ceai în cești fine de porțelan englezesc, vestigii dintr-o altă epocă.

– Când mă gândesc la tinerețea mea… Țara era plină de promisiuni, o construiam cu entuziasm, convinși că o să învingem sărăcia și obscurantismul. Însă toți acești *maulvi* ignoranți, iar acum grupările criminale… În niciun caz islamul nu permite asemenea masacre. Coranul este foarte clar în această privință.

Îi face semn lui Djelil.

– Adu-mi Coranul meu, te rog! Acum ascultați! Versetul 62, sura 2 proclamă: „Cei care cred, evrei, nazareeni, sabeeni, care cred în Dumnezeu și în Ziua de Apoi și săvârșesc fapte bune, aceștia își vor afla răsplata la Domnul lor."[13] Și, ca să nu existe neînțelegeri, Coranul insistă în versetul 136 din aceeași sură: „Spuneți: Credem în Dumnezeu și în ceea ce ne-a fost pogorât nouă, în ceea ce a fost pogorât lui Abraham, lui Ismail, lui Isaac, lui Iacob, triburilor, în ceea ce i s-a dat lui Moise, lui Iisus, în ceea ce li s-a dat profeților de la Domnul lor și nu facem nicio deosebire între ei, căci noi Lui îi suntem supuși."[14] În sfârșit, versetul 256 din aceeași sură conchide: „Nicio stricăciune în Credință! Calea cea Dreaptă se deosebește de rătăcire."[15]

Begum închide Coranul și se întoarce spre Anne.

– Vedeți bine că atacurile jihadiștilor, masacrele comise de extremiștii hinduiști contra musulmanilor și a creștinilor în India, măcelărirea musulmanilor

la îndemnul călugărilor budiști în Birmania, toate acestea n-au nicio legătură cu religiile. Sunt doar lupte pentru putere.

– Cum v-ați petrecut după-amiaza, doamnelor?

Karim se apropie de ele binedispus.

– Actorul care joacă în Godot este genial! Închipuiți-vă că era secretarul unui notar, l-am descoperit întâmplător când am fost după niște acte pentru mama. N-a urcat pe scenă în viața lui.

– Dar dumneavoastră cum ați ajuns să vă ocupați de teatru? întreabă Anne intrigată.

– Nu vedeți că în sufletul meu sunt un comediant?

Și cu un gest afectat, își trece degetele lungi prin coama neagră și deasă.

– Însă, fiind și modest, prefer să nu mă etalez pe scenă.

– Dar ați urmat o școală ca să deveniți regizor? insistă Anne, fără să dea atenție ironiei.

– Urăsc școala.

– Chiar și pe a bunicii dumneavoastră? Sau acolo ați făcut clasele primare?

– Mi-ar fi plăcut, dar mama era prea snoabă ca să mă lase să frecventez „școlile populare". A ținut neapărat să mă ducă la o școală particulară pentru miliardari.

Dă din umeri râzând și pentru prima dată Anne se trezește zicându-și că tânărul nu-i lipsit de farmec. Evident, e departe de a avea o frumusețe clasică, însă trăsăturile ascuțite, ochii trași spre tâmple, dinții strălucitori îl fac destul de atrăgător.

– E vorba de școli pentru copiii din înalta societate, costul e de zece ori mai mare decât la noi, explică *begum*. Karim nu spune, dar a studiat la foarte elegantul colegiu Aitchison, fondat în 1886 de britanici pentru a-i educa după metoda englezească pe fiii prinților indieni și ai marilor familii din Punjab. În aceste instituții există aceleași cicluri de studii ca în școlile occidentale. 85% dintre elevii care le absolvă sunt admiși la cele mai bune universități din Anglia și din Statele Unite.

– Niște instituții care perpetuează sistemul elitist ce guvernează dintotdeauna Pakistanul, subliniază Karim. Cu excepția câtorva oi negre ca noi, cei care le frecventează sunt rupți de realitatea țării. Sunt convinși că au dreptul la toate privilegiile și că menirea poporului e să-i slujească. Credeți-mă, lipsa educației pentru majoritatea populației nu-i rodul hazardului, e cel mai bun mijloc de a consolida împărțirea în clase și de a păstra puterea.

E rândul lui Anne să-l ironizeze.

– Sunteți cumva marxist?

El o privește cu răceală.

– Nu, doar umanist.

– Să mai luăm puțină prăjitură cu ciocolată, intervine *begum*, dornică să destindă atmosfera. E adusă de la hotelul Faletti, cel mai vechi din Lahore, construit în 1880 de un italian, Andre Faletti. Înainte de independență, n-aveam dreptul să intrăm acolo. Nici în Punjab Club, frecventat exclusiv de britanici. Însă nu ne păsa, aveam cluburile noastre, Gimkana, Cosmopolitan, unde întâlneai familii hinduiste, musulmane și creștine. Ne distram copios.

– Mi-ar plăcea foarte mult să-mi vorbiți despre Lahore dinainte de divizare.

– Cu plăcere, însă altă dată, dacă doriți. Ziua a fost obositoare și se face târziu. Karim o să vă conducă. La revedere, scumpă Anne!

În mașină domnește o tăcere stânjenitoare. Fiecare este conștient de propria stângăcie, dar niciunul nu se gândește să-și ceară scuze. În cele din urmă, Karim vorbește primul.

– Ați vizitat o tabără de refugiați, dar un sat ați vizitat vreodată?

– Nu încă, dar intenționez s-o fac.

– Am o idee. O să văd dacă e realizabilă și o să vă sun peste câteva zile.

– Foarte amabil din partea dumneavoastră!

– Nu-i nicio amabilitate. Vreau doar să înțelegeți că țara mea nu-i gaura neagră pe care voi, occidentalii, v-o imaginați!

Își dă seama imediat de asprimea exprimării și începe să râdă, de astă dată fără urmă de ironie.

– Probabil chiar credeți că sunt un sălbatic! Data viitoare o să încerc să-mi refac imaginea.

Se despart aproape împăcați.

Autentic: în ciuda tuturor atentatelor, burghezia pakistaneză continuă să frecventeze teatrele, unde se joacă piese moderne, precum cele ale lui Samuel Beckett, care se bucură de mare succes (n. a.).

125 de rupii valorează 1 euro (n. a.).

Coranul, traducere de George Grigore, Editura Herald, București 2009, p. 24 (n. tr.).

Ibidem, p. 30 (n. tr.)

Ibidem, p. 44 (n. tr.)

Capitolul 6

Peste câteva zile, întorcându-se de la un interviu, Anne găsește pe telefonul mobil un mesaj de la Karim.

„Mi-ați spus că vreți să vizitați un sat. Am o veche cunoștință, un mare feudal, care mă invită mereu la *shikar*[16], dar eu nu merg niciodată fiindcă sunt categoric împotriva vânătorii. Satul lui, Khanawal, se află aproape, tipul se duce ziua acolo ca să organizeze ajutoarele pentru aceia dintre țăranii lui care au pierdut tot. Va fi încântat să ne primească. Dacă plecăm mâine-dimineață devreme, ne întoarcem până se înnoptează. Anunțați-mă dacă sunteți de acord."

Ocazia nu putea fi ratată, așa că Anne acceptă bucuroasă.

Confortabilul 4x4 străbate drumul șerpuitor de pământ, plin de hârtoape, trecând pe lângă arbori acoperiți de praf. Nu-i nici măcar ora opt, și soarele deja dogorește în această dimineață de aprilie. E începutul verii, în Pakistan aproape că nu există anotimpuri intermediare.

Binedispus, Karim glumește:

– Aveți grijă, prietenul meu Osman e un cuceritor. Băiat chipeș, campion de crichet, foarte bogat pe deasupra. Puține femei îi rezistă.

Anne nu se poate abține să nu-l provoace:

– Sunteți gelos?

Karim se uită la ea uluit.

– Chiar vorbiți aiurea! Nu știu care sunt obiceiurile în Franța, dar oamenii de aici nu văd cu ochi buni astfel de ieșiri. Față de mine, bineînțeles, nu contează, dimpotrivă, mă amuzați.

– Ah, vă amuz? Dar cine vă credeți? se revoltă Anne.

Însă atenția îi este atrasă brusc de inscripțiile cu roșu de pe zidurile unui cătun.

– Ce sunt? Sloganuri politice?

Karmi ezită.

– Într-un fel… Sunt sloganuri ISIS apărute de curând în cartierele sărace ale marilor orașe și în câteva sate.

– Deci ISIS caută să prindă rădăcini în Pakistan? Pe lângă talibani și al-Qaida?

– În orice caz, încearcă. S-au găsit pliante în care ei anunță că autoproclamatul califat din unele părți din Irak și din Siria se va extinde pe întregul teritoriu al vechiului Khorassan, adică Iran, Afganistan și țările musulmane din Asia Centrală. ISIS afirmă că, pornind din Khorassan, se va purta ultima bătălie ce va face islamul să domine lumea. Și se pare că au decis să-și stabilească baze în Pakistan, ce are frontiere cu aceste țări, unde grupurile jihadiste sunt active de ani buni. De curând, șase șefi talibani le-au jurat credință.

– Dar e foarte grav! O să se infiltreze în toată țara?

Karim îi aruncă o privire agasată.

– Credeți că trăim într-o grădină de trandafiri?

Ajung în fața unui gard înalt din fier și discuția se încheie. Două gărzi în uniforme kaki salută milităreșteși deschid porțile grele. Mașina intră pe un drum mărginit de câmpuri unde lucrează sute de țărani. La trecerea autovehiculului, oamenii ridică privirile și salută respectuos.

După ce parcurg așa un kilometru, Karim și Anne poposesc lângă o clădire mare, cu țigle roșii, balcoane de fier forjat și obloane din lemn vopsite în verde, care contrastează bizar cu peisajul.

– Bun venit la *Casa Linda*!

Stăpânul casei îi întâmpină călduros. Se înclină în fața lui Anne și îi sărută mâna.

– Încântat, domnișoară!

Apoi se întoarce spre prietenul său.

– Cum ți se pare noua mea casă, Karim? O preferai pe cea veche? Din păcate era prea greu de întreținut. Aceasta are aer condiționat, tot confortul modern și, fiindcă ador Spania, am botezat-o *Casa Linda*, adaugă el, oferindu-i lui Anne cel mai frumos zâmbet.

Au luat loc toți trei pe terasa umbrită, înconjurată de superbe tufe de bougainvillea. În timp ce un servitor aduce diverse sorbeturi, Anne trage cu coada ochiului la gazda lor: într-adevăr, e un bărbat chipeș, cu trup de atlet și cu trăsături fine. Însă aerul ăsta de băiat de familie bună… nu, categoric nu-i genul ei.

După ce s-au schimbat câteva cuvinte despre Franța, care gazdei „îi place

aproape la fel de mult ca Spania“, Anne atacă subiectul cel mai important.

– Aveți multe terenuri sub ape, în urma inundațiilor?

– Cele mai multe au fost cruțate, Slavă Cerului, dar dintre satele mele – am opt –, unul a fost complet luat de ape. Noroc că armata a putut să-i evacueze pe țărani la timp, i-a dus într-o tabără de lângă Lahore. Acum s-au întors, mă rog, nu chiar toți…

– Nu chiar toți?

– Unii tineri au rămas acolo, par să fi prins gustul orașului, asta dacă nu cumva…

Nu-și termină fraza. Anne nu insistă, își amintește cuvintele refugiaților din tabăra MFF: pentru mafii sau organizații jihadiste, acești tineri constituie pepiniera ideală.

Dimineața a trecut de mult, e momentul să viziteze Khanawal. Însă cererea ei pare să-l mire pe stăpânul casei.

– Ce vreți să știți? Vă pot da toate informațiile.

– Mulțumesc, dar prefer să mă întâlnesc cu oamenii, să vorbesc cu ei.

Osman ridică din sprâncene:

– N-au nimic interesant de spus. Și oricum le-ar fi teamă să stea de vorbă cu o femeie străină. Nici eu nu mă duc în sate, îl chem pe responsabil, discutăm problemele și găsim soluții.

Văzând expresia contrariată a musafirei, adaugă:

– Am o idee. Dat fiind că vreți să vorbiți cu țăranii, o să-l chem pe șeful satului. E tot țăran, o să vă povestească el despre orice doriți.

– Cred că nu înțelegeți munca unui jurnalist, insistă Anne. Avem nevoie să vedem, să mirosim…

– Ah, de mirosit o să mirosiți!

Schimbă câteva cuvinte în urdu cu Karim și amândoi izbucnesc în râs.

E prea mult pentru ea. Anne se ridică.

– N-am făcut trei ore cu mașina pe un drum imposibil ca să stau pe o terasă și să…

Când să spună „să îndrug prostii“, se stăpânește.

– … să discut, oricât de plăcută ar fi compania. Am prea mult de lucru. Mulțumesc pentru sorbeturi.

Se răsucește spre Karim.

– Cred că e timpul să ne întoarcem.

– Așteptați un moment.

Karim o trage deoparte.

– Duceți-vă să vă plimbați câteva minute în grădină, o să aranjez eu.

Fără nicio tragere de inimă, Anne consimte să se îndepărteze, iar Karim încearcă să-și convingă prietenul:

– Recunosc că e ciudată, dar fă-i hatârul ăsta. Dacă n-o lași să viziteze satul, o să-și imagineze ce-i mai rău. Și Dumnezeu știe ce-ar putea scrie!

Și chiar atunci apare un bărbat pântecos, cu o mustață impresionantă. Mustafa, șeful satului, știe cât de cât engleză.

Posomorât, Osman îi ordonă să se întoarcă la el acasă și să pregătească vizita lui *mem sahab*[17], apoi să vină s-o conducă. Nu-și dorește decât un lucru: să scape cât mai repede de franțuzoaica asta nesuferită!

Mergând spre Khanawal, Anne îl felicită pe Mustafa că a fost ales de adunarea bătrânilor, după cum e obiceiul, însă acesta clatină din cap.

– N-am fost ales, *sahab* m-a numit. E mult mai bine așa, fiindcă evităm problemele și reușim mereu să ne înțelegem, explică el ipocrit.

Satul e o adunătură de case de pământ cu acoperiș de paie, înconjurate de ziduri suficient de înalte ca să ferească familiile de priviri indiscrete, un ansamblu de culoarea prafului, presărat cu arbori piperniciți, vreo două sute de locuințe în mijlocul cărora iese în evidență o clădire urâtă, de cărămidă, cu două etaje.

Mustafa arată cu degetul într-acolo.

– Casa mea! Cea mai mare și singura cu fundație. Veniți, soția mea v-a pregătit *gulab jaman* și *gar jar halva*[18].

Anne nu poate să refuze. Îi mulțumește, zâmbind forțat.

– Dar numai pentru câteva clipe!

Adunată în curtea interioară, familia lui Mustafa își întâmpină oaspetele de vază cu mare entuziasm. O femeie planturoasă, sigur soția, o strânge pe Anne în brațe, iar fiicele, nurorile și copiii îmbrăcați în culori vii se îngrămădesc în jurul ei. Sunt vreo treizeci cu toții, o familie extinsă care trăiește sub același acoperiș, așa cum cere tradiția.

Anne e poftită în salon, o încăpere goală, cu podeaua acoperită de covoare și perne mari de catifea – încăpere folosită în mod evident doar la marile ocazii. I se aduce un scaun, găsit Dumnezeu știe unde, fiindcă se știe că doamnelor albe nu le place să stea pe jos. Anne refuză politicos și se așază pe o pernă, în timp ce o tânără se apropie cu o tavă cu coca-cola și fanta.

Mustafa se așază lângă musafiră.

– Câți copii aveți? se interesează Anne.

– Patru copii, patru băieți, răspunde el mândru.

– Nicio fată?

– A, ba da! Am și fete. Cinci.

Anne strânge din buze, dar se abține să comenteze. Constată că aici, ca și în India, doar băieții sunt văzuți drept copii, fetele fiind considerate o cantitate neglijabilă. În India e chiar mai rău: potrivit tradiției hinduiste, invers față de tradiția musulmană, fetele trebuie să aibă zestre și, deci, sunt o povară pentru familiile sărace. Prin urmare, de multe ori o mamă spune: „Am adus pe lume un pietroi."

Felurile de mâncare se succedă, *samozas*[19] de pui și de miel, orez biryani și, la sfârșit, dulciuri de toate culorile. Gazda insistă, Anne e foarte slabă, nu cumva e bolnavă? Nu? E asaltată de întrebări din toate părțile. E rândul lor să afle câți copii are ea. Nu e căsătorită? Toată lumea amuțește, iar femeile o privesc consternate, de parcă tocmai le-ar fi mărturisit că are o boală rușinoasă.

– Atunci, trebuie să mâncați, declară una dintre ele servind-o iar cu un *gulab jaman* îmbibat de miere, bărbaților le plac femeile grase!

– Nu vă îngrijorați, o liniștește alta, la urma urmei nu sunteți atât de bătrână, încă puteți să vă găsiți un soț. Am o vecină care s-a măritat la douăzeci și șase de ani.

Anne nu îndrăznește să le spună că are aproape douăzeci și opt; îi vine să râdă, dar totodată se simte oarecum vexată de compasiunea lor. Nu-i obișnuită să stârnească milă. De-acum înainte, își promite în sinea ei, o să-și inventeze un soț și vreo doi-trei copii.

E momentul să facă un tur al satului. Cu toată reticența lui Mustafa – o să se murdărească pe drumurile pline de praf, și ca să vadă ce?, nu-i nimic interesant de văzut –, Anne se ridică, le îmbrățișează pe rând pe femei, le mulțumește călduros, promite să mai vină, apoi se îndreaptă hotărâtă spre ieșire.

Afară, pâlcuri de copii în haine jerpelite s-au adunat s-o vadă pe doamna *englezoaică* – pentru țăranii din regiune, orice femeie albă este englezoaică. Șeful satului ridică mâna ca să-i împrăștie, dar Anne protestează.

– Lăsați-mă să vorbesc cu ei!

– Sunt copiii unor țărani săraci, ce vreți să vă spună?

La insistența jurnalistei, bărbatul acceptă în silă să-i servească drept translator. Anne se așază pe o bucată joasă de zid, deschide geanta și scoate o pungă mare cu bomboane. Cu ochii scânteindu-le, copiii se îmbulzesc în jurul ei, vin de peste tot. Ea începe să le împartă bomboane, întrebându-l pe fiecare cum îl cheamă și

câți ani are. Copiii sunt fericiți că doamna englezoaică se interesează de ei.

– Merg la școală? întreabă ea.

– Bineînțeles, răspunde Mustafa, însă Anne are impresia clară că minte.

Cu cele câteva cuvinte pe care le-a prins de când a sosit, repetă întrebarea în anglo-urdu, un amestec de limbi foarte răspândit în toată țara.

– *School jahange*? (Mergi la școală?)

Băieții clatină din cap, însă doi sau trei îndrăznesc să vorbească:

– *Ji, madrassa*. (Da, la școala de la moschee.)

– Dar fetele?

– A, nu! protestează Mustafa. Fetele trebuie să rămână acasă, să ajute la treburile casnice și să se ocupe de cei mici.

– Așa scrie în Coran? îl iscodește Anne, făcând ochii mari cu falsă naivitate.

– Bineînțeles, răspunde bărbatul fără a sesiza ironia.

Împărțirea bomboanelor se încheie. Anne vrea să mai dea la trei copii care, crede ea, n-au primit nimic. Însă ei clatină din cap și, cu un zâmbet frumos, desfac mâna în care se află bomboana. Tinerei femei nu-i vine a crede. *Oriunde în lume, când e vorba de dulciuri, copiii încearcă să trișeze. Iar cei de aici, care n-au nimic, acești copii amărâți pe care mulți îi consideră hoți, acești copii atât de săraci și de inocenți…* Anne nu-și poate stăpâni emoția și, sub privirea scandalizată a lui Mustafa, îi ia în brațe instinctiv și îi sărută.

Turul satului se desfășoară rapid. Prezența lui Mustafa le intimidează pe femei, care nu îndrăznesc să răspundă la întrebările jurnalistei. Anne nu insistă, de altfel, nici n-are nevoie de explicații, sărăcia e pretutindeni evidentă, pe chipul marcat de boală al copiilor, în ochii triști și obrajii descărnați ai femeilor, în spatele încovoiat al bărbaților încă tineri. Cât despre case… Oare cum puteau să trăiască într-o singură încăpere, unde niște pături vechi, strânse teanc peste zi, sunt aruncate seara pe jos pentru a servi drept așternut întregii familii?

– Vara dormim afară, explică o femeie.

– Și iarna?

Femeia ridică din umeri.

– Nopțile de iarnă sunt reci, ne strângem ca să ne ținem de cald…

Pe drumul de întoarcere spre *Casa Linda*, Anne, pierdută în gânduri, nu se obosește să răspundă la discursul șefului satului, care caută să-i demonstreze că „acești țărani nu au aceleași nevoi ca dumneavoastră, occidentalii, ei sunt foarte fericiți așa, cu puțin".

Soarele dispare treptat la orizont cu licăriri purpurii. Osman și Karim beau

whisky pe terasă. O invită și pe Anne, dar ea refuză.

– Mulțumesc, e târziu, trebuie să mă întorc.

– Sunteți mulțumită de vizită? Sper măcar să nu fi luat purici, i se adresează Osman ironic.

– Vizita a fost captivantă, am aflat multe, i-o întoarce Anne fără să stea pe gânduri.

Văzând expresia de îngrijorare a lui Osman, își dă seama că a nimerit drept la țintă, însă el nu o mai întreabă nimic.

Se despart în fața *Casei Linda*, politicoși.

În mașină, Anne explodează de indignare.

– Prietenul dumneavoastră e imposibil, iar satul lui, absolut mizerabil. Spuneți că se ocupă de țăranii lui, mă întreb cum ar fi dacă nu s-ar ocupa!

– Pot să vă asigur că toate satele sunt mai mult sau mai puțin ca acesta și că Osman nu-i mai rău decât alții. De fapt, e chiar mai omenos decât marii proprietari. Măcar el nu-și ține țăranii în sclavie din cauza datoriilor.

– Sclavie? Ce tot îndrugați?

Pe aceste proprietăți, există mulți țărani înrobiți pentru datorii neplătite, îi dezvăluie Karim. Au fost nevoiți să se împrumute pentru vreun tratament sau pentru o nuntă și, cum dobânda este de 10-15% pe lună, nu mai pot restitui suma luată. Ajunși la mila creditorului, adesea feudalul local, trebuie să muncească gratuit pentru el până la rambursarea totală a împrumutului. În general, mor înainte și copiii lor moștenesc datoriile. Și totul se poate întinde pe generații întregi, sclavi din tată în fiu, pentru o datorie. Unii fug, dar majoritatea sunt prinși, gărzile proprietarului au ordin să tragă la picioare. Schilodiți pe viață, nu vor mai putea munci, dar vor fi un exemplu pentru ceilalți. Singura cale de scăpare e să fugi și să te pierzi în anonimatul marilor orașe.

– N-au niciun sprijin? se indignează jurnalista. Nu există legi în țara asta?

– Legile sunt făcute de marii proprietari, cei mai mulți fiind membri ai parlamentului – aleși de țăranii lor. De ce și-ar tăia craca de sub picioare? Cât despre alegeri, țăranii n-au încotro, în sate se știe tot și vai de cel care încearcă să se răzvrătească!

– Chiar nu se poate face nimic?

– Nu mare lucru, mă tem, răspunde Karim flegmatic.

Tânăra femeie nu mai suportă. Acest bărbat care începea să i se pară simpatic nu-i nici el mai breaz în realitate decât prietenul lui, feudalul!

– Cum puteți fi atât de blazat?

Karim se răsucește spre ea și-i aruncă o privire urâtă.

– Și voi? Voi, cei din Occident, fixați prețurile pentru tot ce cumpărați de la noi, pentru tot ce ne vindeți și contribuiți astfel la ruinarea țării și la căderea în mizerie a populației! Burghezia noastră este coruptă, de acord, dar în parte și de voi! Când cumpărați pe nimica toată un obiect lucrat manual, o minunăție artizanală, nu v-ați întrebat niciodată cât primește copilul sau femeia care îl produce? Vă spun eu: două sute de rupii[20] pentru douăsprezece ore de muncă, doar cât să-și plătească o porție de linte și legume, câteva *chappatti* și un pahar de ceai. Fiindcă, desigur, comerciantul trebuie să aibă profit. Cu cât cumpărătorii voștri trag de prețuri în favoarea lor, cu atât muncitorul e plătit mai prost.

Și continuă aproape șuierând:

– La ce servesc sentimentele mărețe și declarațiile frumoase? Toată lumea vorbește, dar foarte puțini acționează. Iar, dacă nu acționează, trebuie măcar să aibă decența de a tăcea.

Apoi adaugă pe un ton disprețuitor:

– Eu sunt om de teatru, saltimbanc, nu om de acțiune. Dar dumneavoastră, care scrieți, ați fi capabilă să acționați pentru o cauză la care țineți din toată inima?

– Acționez informând și credeți-mă că am avut multe necazuri fiindcă am denunțat anumite abuzuri. Ca să nu mai zic de scrisorile jignitoare, de amenințările voalate și mai ales de presiunile făcute asupra redactorului-șef ca să mă dea afară sau să mă mute la rubrica de fapte diverse.

El o privește gânditor.

– Vă cred, nu sunteți unul dintre gazetărașii ăia cărora nu le pasă. De fapt, tocmai pentru onestitatea dumneavoastră vă apreciez.

Anne își ascunde zâmbetul, deși îi vine să riposteze: doar pentru onestitatea mea?

Karim a înțeles la ce se gândește ea și întoarce capul jenat.

Continuă să ruleze spre Lahore când brusc, de pe marginea șoselei, din fața unor corturi încropite din tot felul de resturi, un grup de țărani le face semn să oprească. Sunt refugiați dintr-un sat din apropiere, devastat de ape. ONG-ul care le aducea zilnic provizii n-a venit de două zile, oamenii n-au nimic de mâncat, nici de băut.

Karim se grăbește să le dea două bidoane cu apă, pe care le păstrează mereu de rezervă în mașină, și câteva sute de rupii, pentru ca oamenii să-și cumpere cele necesare din satul vecin.

– Sardarul[21] vostru nu vă ajută? întreabă el.

Oamenii clatină din cap și se lansează într-un lung discurs din care rezultă că stăpânul lor i-a gonit fiindcă au îndrăznit să se plângă autorităților. La începutul musonului, când apele s-au năpustit de pe colinele verzi spre câmpuri, măturând totul în cale, sardarul i-a chemat pe țărani și, amenințându-i, i-a forțat să facă breșe în canalul principal pentru a devia apele. Pământurile lui au fost cruțate, însă satul aflat mai jos a fost luat de puhoaie.

– Nu se poate așa ceva!

– Ba da, din păcate… Am auzit povești asemănătoare petrecute în diferite districte din Punjab. Organizațiile umanitare au adus aceste cazuri în fața tribunalelor. Degeaba. Cât atârnă cuvântul unui țăran pe lângă al unui mare proprietar, adesea membru al parlamentului?

– E o infamie! Ce-o să se aleagă de biata țară?

– Nu-i totul atât de negru! Există și ceva pozitiv: oamenii care luptă și reușesc împotriva oricăror piedici să îmbunătățească anumite lucruri. De altfel, pe unii dintre ei i-ați cunoscut: bunica mea, dar și Samiah, Taher… Mergeți să vedeți ce fac ei, e de natură să redea speranța. Dar există în primul rând poporul nostru, muncitor, inventiv, descurcăreț, capabil să-și găsească fericirea în tot felul de chestii mărunte. Un popor ce mă uimește prin eroismul lui cotidian și prin extraordinara capacitate de supraviețuire. Capitalul uman e bogăția și speranța Pakistanului.

Tot restul drumului, fiecare se adâncește în propriile gânduri. Karim pune un CD și, spre marea ei mirare, Anne recunoaște Concertul pentru vioară a lui Mendelssohn, care în condițiile actuale pare de pe altă lume.

– E una dintre piesele mele preferate, murmură ea și, afundându-se în scaun, se lasă purtată de sunetul senin al viorii departe, foarte departe…

Glasul lui Karim o trezește din reverie.

– Am ajuns.

O conduce tăcut până la ușa hotelului, dar, când să se despartă, se apleacă spre ea și îi zâmbește.

– Măcar avem ceva în comun: acest concert se numără și printre preferatele mele.

Shikar: vânătoare (n. a.)

Mem sahab: literal, „soția stăpânului“, care se referă la o femeie albă (n. tr.)

Gulab jaman: preparat dulce cu miere. *Gar jar halva*: halva de morcov, halvaua fiind un desert răspândit de la subcontinentul indian până în Maghreb (n. a.)

Samoza: pateu cu carne (n. a.)

200 de rupii: 1,50 euro (n. a.)

Sardar: mare proprietar de pământuri, care stăpânește adesea zeci de sate (n. a.)

Capitolul 7

În dimineața aceasta, Anne e într-o dispoziție leneșă. Sprijinită comod de perne, rememorează ultimele momente ale serii cu Karim, un tânăr atât de enervant, dar care o intrigă totodată. E diferit de bărbații pe care i-a cunoscut, nu încearcă să-i intre în grații, o persiflează mereu. Totuși… felul în care o privește uneori… Anne ridică din umeri, poate nu-i decât imaginația ei! Însă nu poate să se mintă singură, Karim o interesează.

Încă pierdută în visuri, ia ziarul. Titlul de pe prima pagină îi atrage atenția:

„Atentat împotriva unui convoi de camioane al NATO: trei morți și zece răniți."

Atentatul a avut loc în trecătoarea Khyber, un coridor mărginit de munți înalți, colțuroși, arizi, care desparte Pakistanul de Afganistan. Folosit pentru transportarea proviziilor către trupele ONU, acest drum reprezintă ruta istorică a invaziilor venite din Orientul Mijlociu, de la Alexandru cel Mare în 326 î.Hr. până la perși, afgani și turkmeni, atrași cu toții de fabuloasele bogății ale Indiei. Lungă de 58 de kilometri, trecătoarea Khyber numără 34 de tuneluri și 92 de poduri, locuri potrivite pentru atentate. În ultimii ani, i se spune „drumul fricii". Există și un alt itinerar, prin Baluchistan, dar este și mai periculos din cauza războiului civil latent, care afectează această provincie din sud-vest. Așa că americanii s-au resemnat să le plătească gras triburilor ce controlează „drumul fricii", pentru ca acestea să protejeze, fără a se atinge de ele, sutele de tone de material – armament, carburant, hrană – care se îndreaptă în fiecare zi spre bazele lor afgane.

Anne pune ziarul la loc pe masă. E al doilea atentat într-o săptămână. O violență ca răspuns la violență. În aceste prime luni din 2014, a existat o creștere accentuată a atacurilor cu drone, atât în regiunile tribale din Pakistan, cât și în Afganistan. Se pare că forțele ONU vor „să curețe" la maximum înaintea plecării

lor prevăzute pentru sfârșitul anului. Însă înmulțirea bombardamentelor lor duce la o sporire tragică a numărului de victime civile. *Dawn* estimează că, în mai puțin de patru luni, s-ar fi înregistrat peste două mii de morți doar în Pakistan.

Trebuia să-i telefoneze neapărat lui Rashid. Este recunoscut ca expert în problema talibanilor, poate deja are date mai exacte.

– Tocmai am vorbit cu consulatul Statelor Unite, îi mărturisește el colegei sale. M-au chemat la o discuție, au nevoie de cunoștințele mele…

Râde cu poftă.

– Bieții de ei nu pricep nimic, gândesc în alb și negru, binele contra răului. Cu toată voința din lume, sunt mereu pe lângă subiect!

– Pot să te însoțesc? se hazardează Anne să întrebe, deși nu prea crede că are sorți de izbândă.

– Imposibil! Chiar dacă ei ar accepta, n-ar vorbi liber, sunt suspicioși. Întrețin relația cu ei de zece ani. Au nevoie de mine pentru a încerca să se orienteze în haosul ăsta, așa că joacă cu cărțile pe masă… Mă rog, mai mult sau mai puțin.

– Spune-le că sunt secretara ta!

– Glumești! Dar îți promit că trec după aceea pe la tine și-ți povestesc tot.

Consulatul Statelor Unite la Lahore, o veche clădire colonială albă, îngreunată de cele două aripi moderne ce adăpostesc birourile, este un veritabil fort. Înconjurată de ziduri înalte de beton, cu sârmă ghimpată deasupra și cu posturi de observație, e păzită zi și noapte de zeci de polițiști. Pe o sută de metri se întind baraje, supravegheate din turnuri de soldați înarmați cu mitraliere, care protejează poarta grea din fier de la intrare. Aceasta nu se deschide decât după ce vizitatorul s-a legitimat la trei posturi de control succesive.

Pentru Rashid nu-i decât o formalitate, toată lumea îl cunoaște aici, e tratat ca un VIP. Consulii care se succedă îi prețuiesc analizele și pozițiile pro-occidentale. E invitat des în Statele Unite pentru turnee de conferințe despre talibani și diverse grupuri extremiste. Și de fiecare dată este primit la Washington la cel mai înalt nivel al Departamentului de Stat.

Imediat ce ajunge, este condus în biroul consulului, o încăpere mare, luminoasă, unde, adânciți în fotolii de piele, vreo șase bărbați discută aprins. Sunt reprezentanții serviciilor de securitate și de informații pe care consulul i-a convocat la o reuniune de urgență. Fac mici semne prietenoase către Rashid, dar nu-și întrerup conversația.

– Ce s-a putut întâmpla cu acest convoi? Și când mă gândesc ce sume le dăm șefilor triburilor care controlează drumurile pentru a ne asigura trecerea! se

indignează un diplomat.

– Oare vor să ridice miza? riscă altul să întrebe. Nu au limite bandiții ăștia!

– Dar dumneata, Rashid, ce crezi despre ultimul atac? i se adresează consulul nou-venitului.

– Cred că e mai degrabă o acțiune a talibanilor care vor să răzbune morții cauzați de dronele voastre. De la venirea la putere a președintelui Obama, raidurile cu drone sunt de trei ori mai numeroase. Populația e indignată, ceea ce face ca teroriștii să câștige teren și le aduce noi recruți. De altfel, mie mi se pare oarecum paradoxală această înmulțire a raidurilor când Statele Unite anunță că se vor retrage la sfârșitul anului și au început discret să negocieze cu talibanii.

– Nu-i paradoxal, ci normal! sare unul dintre participanți. Ca să negociem în poziție de forță, trebuie să-i provocăm cât mai multe pierderi inamicului.

– Permiteți-mi să vă spun că urmați o cale greșită, i-o întoarce Rashid. Cu pathanii nu merge așa. Codul onoarei le cere să răzbune orice moarte. Cu cât voi o să ucideți mai mulți, cu atât ei o să vă atace mai des.

Se lasă o tăcere apăsătoare. Majordomul îi servește discret cu un lichid închis la culoare, cafea americană, rezervată oaspeților privilegiați în această țară unde nu se bea decât ceai.

– Se pare și că sunt furioși fiindcă lăsăm 12 000 de oameni să sprijine noua armată afgană, remarcă un diplomat. Își închipuiau că o să plecăm de tot și ei o să pună mâna ușor pe putere. Oare cred că prin atacurile lor ne fac să ne răzgândim?

– Atunci, se înșală! se indignează consulul. Nici nu intră în discuție ca Statele Unite să lase terenul rușilor și chinezilor. Imaginează-ți, Rashid, s-a descoperit că țara asta numai deșerturi și stânci este unul dintre cele mai bogate centre miniere din lume. Are nenumărate zăcăminte neexplorate de fier, cupru, cobalt, aur și metale industriale cruciale precum litiu, materie primă cheie pentru industria electronică modernă. Potrivit unui raport intern al Pentagonului, Afganistanul ar putea deveni „Arabia Saudită a litiului“!

Rashid râde sarcastic.

– Eu știu de mult asta și mă miră că nici Statele Unite, nici Europa nu erau la curent. Sovieticii, care au descoperit aceste fabuloase resurse, și-au publicat rezultatul cercetărilor încă din 1984. Totuși, Afganistanul continuă să fie prezentat drept una dintre cele mai sărace țări din lume. Dezvăluirea extraordinarului său potențial minier ar fi alimentat fără îndoială bănuielile privind adevăratele motive ale războiului…

– Dragul meu Rashid, pot să te asigur că nimeni din Departamentul de Stat

n-avea habar de asta! protestează consulul. Doar raţiunile umanitare ne-au împins să-i ajutăm pe afgani. Şi apoi, bineînţeles, poziţia strategică a ţării, la frontierele Rusiei, ale Chinei şi ale Iranului. Un post de observaţie esenţial, pe care nu suntem pregătiţi să-l abandonăm.

– Fără a mai pune la socoteală că Afganistanul se găseşte şi la întretăierea viitoarelor conducte şi gazoducte care trebuie să lege ţările de la Marea Caspică şi golful Oman, precizează un diplomat.

– Înainte de a construi conductele sau de a exploata minele, ar trebui să fie pace în blestemata asta de ţară. Ceea ce n-o să se întâmple de azi pe mâine! adaugă ironic un altul.

– Trebuie să recunoaştem că luptă bine. Tot nu reuşesc să înţeleg cum aceşti desculţi în zdrenţe pot să ţină piept celor mai puternice armate din lume! bodogăneşte consulul.

Pakistanezul nu mai poate suporta atâta aroganţă inconştientă.

– Nu încape îndoială că oamenii care luptă pentru a-şi apăra pământul sunt mai motivaţi decât atacatorii care nu prea ştiu ce caută acolo! reacţionează el, îndulcindu-şi vorbele cu un zâmbet amabil. Nu ne învaţă istoria că pathanii n-au fost niciodată învinşi? Trupele britanice care s-au aventurat pe teritoriul lor în secolul al XIX-lea au fost spulberate. Doar câteva zeci de soldaţi abia au scăpat din masacru.

– Ce mă uimeşte pe mine e precizia informaţiilor pe care le au, intervine un bărbat spân, pe care Rashid nu l-a mai văzut niciodată, dar pe care îl bănuieşte a fi un reprezentat CIA. Exclud posibilitatea ca atacurile să vină de la şefii triburilor cu care negociem. Dacă vor mai mulţi bani, nu s-ar jena să ceară, ei ştiu că nu ne-am asuma riscul de a-i refuza. Livrarea materialului cu avioane-cargou, aşa cum am făcut când armata pakistaneză, după o regretabilă greşeală, a închis drumurile, ne costă de zece ori mai mult. Atentatele sunt comise în mod evident de talibani, dar cum naiba ştiu exact ziua şi ora la care trece convoiul? Sigur au complici printre responsabilii din portul Karachi, acolo unde e descărcat materialul înainte de a porni spre nord, şi poate chiar în sânul armatei pakistaneze sau al ISIS, puternicul său serviciu de informaţii.

– Ah, ăia şi jocul lor dublu! protestează primul consilier. Am auzit că nici măcar şeful de stat-major nu reuşeşte să-i controleze. Ce crezi, Rashid?

– Cred că sigur există câţiva islamişti printre soldaţi şi subofiţeri. În fond, oamenii sunt influenţaţi de mediul familial şi social… Deci pot exista scurgeri de informaţii. Însă generalii noştri sunt deosebit de atenţi la această problemă, fac

regulat epurări.

– Desigur, dar sunt acestea suficiente? Chiar și în afara armatei, unii rămân foarte activi. Potrivit informațiilor noastre, generalul Hamid Gul, de exemplu, fostul șef al serviciilor voastre secrete, i-ar susține activ pe talibani și al-Qaida împotriva noastră.

Rashid izbucnește în râs.

– Permiteți-mi să vă spun că serviciile voastre sunt în urmă cu zece ani! Să nu mai piardă timpul cu bătrânul general, azi nu mai e în joc, nu face decât să vorbească, nimeni nu-l ia în serios.

– Dar, insistă un diplomat, nu există tineri mai activi care, din interiorul armatei, pot să ofere informații dușmanilor noștri?

– Vreți să fiu sincer? răspunde Rashid aproape brutal. De asta m-ați chemați aici, nu? Așa că da, în armată, ca în toată societatea pakistaneză, există simpatie pentru talibanii afgani care luptă contra NATO, văzut aici ca o forță de ocupație. Dacă jumătate din banii cheltuiți pentru a strivi rebeliunea afgană i-ați fi cheltuit ca să reconstruiți țara, să clădiți școli și spitale, ați fi câștigat simpatia populației, iar talibanii n-ar mai fi aici „ca peștele în apă"!

La auzul unei asemenea critici directe, diplomatul se înroșește de furie.

– Vorbiți de parcă talibanii ar fi niște naționaliști care se bat să elibereze țara de imperialiștii cei răi! Uitați, se pare, că s-au alăturat al-Qaida pentru a promova revoluția islamistă și mai ales pentru a se război fără milă cu Occidentul pe care îl acuză de toate relele.

Rashid face eforturi să-și ascundă exasperarea. O să le spună iar ceea ce le-a mai explicat de nenumărate ori. De câțiva ani, talibanii sunt împărțiți în două mișcări. Una o reprezintă organizația talibanilor din Pakistan sau TTP, influențată de al-Qaida, care preconizează o revoluție islamistă mondială. Împotriva acestora, armata pakistaneză luptă îndârjit. De cealaltă parte, sunt talibanii afgani, care le reproșează amarnic primilor că deturnează lupta lor naționalistă spre o luptă mondială, care e foarte departe de preocupările lor și pe care o consideră o himeră.

Se lasă tăcerea, unii își iau notițe, în timp ce alții, căzuți pe gânduri, beau sirop de fructe cu gheață.

– Pe mine mă îngrijorează o altă chestiune.

Bărbatul care se întoarce spre Rashid abia dacă a scos câteva cuvinte până acum.

– Ați admis că armata pakistaneză nu-i un tot unitar, că tinerii militari sunt

vrând-nevrând influențați de mediul lor și îndeosebi de curentele islamiste care străbat societatea. Ar putea ei să pună la cale o lovitură și să aibă astfel acces la forța nucleară?

– Nu-i niciun pericol!

Armata pakistaneză, explică Rashid, formată după sistemul englez, este extrem de ierarhizată și disciplinată – două sute de ani de prezență britanică au lăsat urme. În plus, serviciul său de informații interior este foarte activ: un militar bănuit fie și de cea mai vagă legătură cu integriștii este dat afară imediat.

– La noi, spre deosebire de Orientul Mijlociu sau de America Latină, este de neconceput o lovitură dată de colonei.

– Dar chiar dacă nu pot pune la cale o lovitură, insistă diplomatul, unii militari cu simpatii pentru jihadiști le-ar putea furniza informații despre locurile unde sunt depozitate bombele?

– E aproape imposibil. În acord cu Pentagonul, înaltul comandament a luat măsuri stricte de securitate: diferitele elemente ale forței nucleare sunt stocate în locuri diferite, pentru a ajunge la ele sunt necesare niște coduri care se schimbă regulat. Nu vă neliniștiți, totul este sub control.

– Să sperăm că așa e, aprobă consulul, făcându-i semn majordomului să aducă iar cafea și fursecuri, care-i sunt trimise periodic de la New York, dulciurile pakistaneze fiind groaznice pentru diabetul lui.

Apoi se întoarce spre jurnalist.

– Rashid, am o întrebare referitoare la cu totul altceva, care pe mine mă frământă. După ultimele inundații, noi am furnizat Pakistanului ajutoare în natură în valoare de milioane de dolari, făină, zahăr, ceai, în saci cu ștampila SUA. Colegii mei mai tineri au făcut turul taberelor de refugiați, dar n-au văzut nicăieri vreo urmă a ajutorului american, nici măcar la vânzare în piețe, cum e cazul de multe ori. Aveți idee ce s-a putut întâmpla?

Luat prin surprindere, Rashid bălmăjește că o să se intereseze. Cum ar putea să-i mărturisească acestui om plin de bunăvoință că americanii sunt detestați azi în asemenea măsură, încât organizațiile umanitare au preferat să șteargă sigla SUA ca să nu stârnească furia populației? Poate să-i spună că dorința lor de a „câștiga inimile și mințile“ donând câțiva saci de grâu după ce au ucis zeci de mii de civili – pagube colaterale, potrivit părerii lor – este considerată o ipocrizie monstruoasă? „Ne masacrează femeile și copiii și își închipuie că o să compenseze asta oferindu-ne niște zahăr! Drept cine ne iau?“ Pe pakistanezi și pe afgani îi scot din minți nu doar crimele americanilor, ci și conștiința lor împăcată, certitudinea

că acționează corect.

– Ca să revenim la atentatele împotriva convoaielor noastre cu provizii, ce-am putem face? întreabă consulul după ce fiecare dintre cei prezenți a fost servit.

– Nimic mai mult decât faceți deja, răspunde Rashid. Aceste pierderi sunt „pagube colaterale", cum ziceți voi, și vor continua atâta timp cât va continua și prezența voastră în regiune.

– Și dacă atentatele nu sunt comise de talibani, ci de ISIS? se hazardează reprezentantul CIA. Oamenii noștri ne spun că organizația e pe cale să pătrundă în țară.

Rashid are informații că delegații ale ISIS au vizitat recent Pakistanul. Încearcă să se infiltreze în organizațiile jihadiste, promițându-le bani și arme. Și și-au ales bine momentul, întrucât actualmente talibanii pakistanezi sunt complet dezorientați. În ultimele luni, au suferit lovituri grele din partea armatei, unii dintre șefii lor au fost uciși, iar certurile pentru succesiune nu se mai sfârșesc. Însă, cu toate acestea, nu vor să cedeze teren în fața ISIS.

– Chiar dacă grupurile jihadiste sunt divizate, aparțin țării lor, nici afganii, nici pakistanezii nu-i iubesc pe „arabi", cum îi numesc ei, le explică Rashid interlocutorilor. Am aflat că partea afgană i-a scris recent califului lor, Al Bagdadi, interzicându-i să vâneze pe pământurile sale. A fost îngrozită de un film al ISIS înfățișând niște prizonieri, bătrâni șefi de trib, aruncați în aer. Totuși, având în vedere disensiunile interne ce caracterizează aceste grupuri, nu se știe niciodată ce se poate întâmpla mâine.

– Și cu asta am încheiat. Mulțumesc, domnilor!

Grăbit să ajungă la masa de prânz, consulul a pus capăt ședinței.

– Și mulțumesc mult, scumpul meu Rashid, ca de obicei ne-ai fost de mare ajutor!

Chiar după-amiază, va trimite o telegramă la Washington, unde analizele lui pertinente vor fi încă o dată extrem de apreciate.

Rashid nu și-a uitat promisiunea. După ce a ieșit din ambasadă, a invitat-o pe Anne la masă ca să-i relateze discuția, mai ales partea despre măsurile de securitate ce vizează forța nucleară.

– De acord cu tine că nu-i ușor să sustragi componentele unei bombe, dar cu niște contacte bune în interiorul armatei trebuie să fie totuși posibil, obiectează jurnalista.

Rashid ridică din umeri.

– Nicăieri nu există securitate 100%! Și va fi cu atât mai puțină, cu cât

guvernul nostru va continua să ducă o politică dezaprobată de majoritatea populației. Dacă armata are impresia că este împinsă să poarte războiul Americii și că asta e contra intereselor Pakistanului – așa cum și crede tot mai des –, atunci, da, se poate întâmpla ca unii ofițeri să se apropie de jihadiști. Și în acest caz… doar Dumnezeu știe unde o să ajungem!

Interludiu

Într-o cameră dintr-un mic hotel ieftin din sudul orașului Lahore, un bărbat cu barbă căruntă stă așezat, înconjurat de patru tineri în blugi.

– Acum trebuie să organizăm viitoarea operațiune. De câți oameni dispunem?

– La Peshawar avem trei echipe experimentate, de câte zece oameni.

– Bine înarmați?

– Știi că găsim tot ce vrem la Darra. Orașul ăsta pathan este un arsenal sub cerul liber. Sătenii sunt capabili să copieze orice, inclusiv kalașnikovuri și lansatoare de rachete. Sunt niște armurieri fără pereche.

– Bun, acum nu ne mai rămâne decât să așteptăm mesajul de la informatorul nostru: ziua, ora aproximativă a trecerii următorului convoi, numărul de camioane și ce trupe le apără.

Tinerii se uită unul la altul. Într-un târziu, cineva îndrăznește să vorbească.

– Ești absolut sigur de el?

Bărbatul mai vârstnic se încruntă.

– Ce-i cu această întrebare? Până acum ne-a dat doar informații exacte, nu?

– Da, dar… ezită tânărul. Data trecută când ne-am întâlnit, sunt două luni de-atunci, am avut o discuție lungă. El nu-i de acord cu scopul luptei noastre.

– Cum așa?

– Zice că misiunea noastră e să-i ajutăm pe afgani să-și elibereze țara, și nu să răspândim revoluția islamică în lume! Nu-i musulman adevărat. N-ar trebui să avem încredere în el.

– În orice caz, acum ne este de folos, i-o retează șeful. E singurul dintre noi care are intrări peste tot și poate să ne dea informații precise. De altfel, să nu uităm că a fost recrutat de însuși comandantul nostru, maiorul Haroon, căruia îi făcuse o impresie foarte bună. Deocamdată nu se pune problema să ne lipsim de el. Mai târziu o să vedem.

Capitolul 8

Azi după-amiază, Anne are întâlnire cu Samiah la Casa Cafelei, o căsuță cu două etaje datând din anii ’30. E situată la colțul bulevardului principal, The Mall, pe o străduță cu ateliere de reparații auto de-o parte și de alta, plină de pneuri și piese vechi. Fațada ei galben-pai, decorată cu volute albe de stuc, contrastează frapant cu murdăria din jur.

Intrând în cafenea, jurnalista constată că toate mesele sunt ocupate de tineri pletoși, în blugi, prinși în discuții însuflețite, și are impresia că se află într-o cafenea din Cartierul Latin. Din fundul sălii, o femeie îi face semne cu mâna. E Samiah, în compania fostului ei soț, Taher.

– Bun venit în bârlogul intelectualilor de stânga! strigă acesta ca să acopere vacarmul. Ce vreți să beți? Nu există alcool, bineînțeles, dar vă recomand un espresso sau un cappuccino, sunt cele mai bune din tot orașul.

În timp ce toți trei gustă din espresso, Taher îi arată jurnalistei zecile de fotografii ce împodobesc pereții.

– Sunt scriitorii, poeții, filozofii și oamenii politici care, din 1935 încoace, au frecventat acest local, cu toții revoluționari sau măcar oameni de stânga.

– Scriitorii de dreapta erau interziși? întreabă Anne râzând.

– Ei se strângeau la câteva sute de metri de aici, la Casa Ceaiului care, după cum se știe, este o băutură pentru oameni respectabili. Din când în când, unii se aventurau în Casa celorlalți ca să-și caute vreun prieten, dar se întâmpla rar.

– De unde provine deosebirea dintre băutorii de ceai și de cafea? insistă Anne tot mai amuzată.

– Păi, e un lucru bine știut! Încă din secolul al XVII-lea, în Anglia, cafenelele erau locuri de întâlnire unde se vorbea despre mersul lumii în mod extrem de liber și chiar radical. Astfel încât, în 1654, Cromwell a ordonat închiderea tuturor acestor „locuri ale răzvrătirii“. Efectul n-a fost de durată. Oamenii s-au întors

foarte repede la obiceiul de a pune țara la cale în jurul unei cești de cafea.

Acestea fiind spuse, Taher se ridică.

– Trebuie să vă las, sunt așteptat la centrul meu de studii. Ne faceți o vizită într-una din zile? i se adresează lui Anne.

– Cu siguranță, am o mie de întrebări despre condițiile de lucru din Pakistan.

– Perfect! Pe curând, atunci!

Apoi se întoarce spre Samiah:

– La revedere, scumpa mea fostă soție!

Imediat ce Taher s-a răsucit pe călcâie să plece, Samiah șoptește exasperată:

– E imposibil!

– Poate încă e îndrăgostit de dumneavoastră?

– Mă tem că da.

– Sunt indiscretă dacă vă întreb cum v-ați cunoscut?

– O, e o întreagă aventură…

Samiah se întinde în scaun.

– Tata era general, foarte strict în privința educației fetelor, dar voia ca odraslele lui să fie crescute în cultura occidentală. Ca toți oamenii din mediul său, o considera superioară celorlalte. Așa se face că am practicat tot felul de sporturi și am devenit interesată de arte, mai ales de muzică; Haydn și Mozart erau preferații mei.

Învățase la mănăstirea Iisus și Maria – școlile creștine fiind cele mai bune pe atunci, și chiar și azi. Însă elevele nu aveau dreptul să vorbească în propria limbă, urdu, erau complet rupte de cultura lor. Odată școala terminată, Samiah dorise să-și continue studiile în Anglia și, după discuții interminabile, părinții consimțiseră.

– Asta se întâmpla la sfârșitul anilor ’80, a fost punctul de cotitură al vieții mele. La Londra, profesorii mei erau toți marxiști, însă am aderat și la mișcarea feministă, eroinele mele erau Germaine Greer și Kate Millet!

– Ele erau și eroinele mamei, care a militat în mai ’68 la Sorbona, o aprobă Anne.

– Da, niște pioniere, au influențat mai multe generații!

Întoarsă în Pakistan sub influența unor asemenea idei revoluționare, Samiah se apropiase în mod firesc de mediul de stânga. La întâlnirile sindicale ale muncitorilor, îl cunoscuse pe Taher, un tânăr lider strălucit. Evident, astfel de grupuri erau clandestine și mulți oameni o priveau bănuitor: ca fată de general, nu putea fi decât o spioană.

– A fost foarte greu, dar Taher m-a susținut, avea încredere în mine. Fiindcă nu prea știam urdu, s-a oferit să-mi dea lecții acasă. Părinții mei nu bănuiau nimic. Până într-o zi când a venit poliția după el. L-am ascuns într-un dulap din camera mea. Așa a început idila noastră.

Între timp, familia ei îi aranja căsătoria, făcând planuri pe care Samiah le respingea unul după altul. Nemaiputând să rabde, decisese într-un final să plece și să stea la Taher.

– Fiica unui general și un revoluționar marxist! Trebuie să fi fost un mare scandal!

– Mai mare decât vă imaginați, aprobă Samiah, dar nu-mi păsa, nu mai suportam această societate convențională și eram convinsă că fac alegerea bună. Ca să-mi câștig existența, m-am angajat ca secretară, dar restul timpului militam. Clandestin, evident. Aveam în comun cu Taher angajamentul politic, amândoi lucram pentru revoluție. Însă după ce ne-am căsătorit, Taher a devenit un „soț", iar n-am tolerat să mi se știrbească libertatea. Pe deasupra, el nu mai dovedea un angajament la fel de activ. Dezamăgit de URSS și a sa „realpolitik", care nu mai susținea mișcările revoluționare din lume, a început să aibă îndoieli. Și s-a schimbat și mai mult după ce a fost închis și torturat. Spunea din ce în ce mai des: „Sunt pacifist, nu mai cred în lupta armată. Lupta trebuie să continue prin acțiuni sociale și prin dialog." Mi se părea că se teme, nu mai aveam încredere în judecata lui politică și după ce ani la rând fusese eroul meu… Nu-l mai admiram. Și așa m-am îndepărtat de el.

– Bietul Taher! oftează Anne. Și-a pierdut și iluziile, și iubirea vieții…

Jurnalista se preface că nu observă expresia de iritare a lui Samiah, care ezită să răspundă și, într-un târziu, decide să schimbe subiectul.

– Să vorbim despre lucruri mai interesante. Cum a fost vizita în sat cu Karim?

– Dezastruoasă! În afară de marele proprietar și de șeful satului, n-am văzut aproape nimic.

Și îi povestește pățania ei lui Samiah, care o ascultă înțelegătoare.

– Nu mă mir. Dar ați fi interesată de ceea ce facem noi? Am organizat recent un program de educație prin teatru. Mergem din sat în sat cu mica noastră trupă și dăm reprezentații pentru femei. Punând în scenă situații cu care ele se confruntă zilnic, le învățăm că au drepturi și cum să nu se lase călcate în picioare. Dacă doriți, veniți cu mine poimâine, îmi încep turneul teatral în satele din împrejurimi. O să întâlniți femei curajoase, care, pentru că mă cunosc, o să vă vorbească sincer. Plecăm la ora 9 dimineața, mergeți?

– Evident! acceptă Anne cu entuziasm. Nici să nu vă gândiți să plecați fără mine!

Mica trupă numără douăsprezece persoane, șapte actori și cinci muzicanți.

– Și actorii sunt capabili să cânte și să danseze, explică Samiah, întrucât, dacă se mulțumesc doar să declame, sătenii găsesc spectacolul neinteresant și pleacă. Am trăit această experiență neplăcută la începutul turneelor noastre. Miza e să scriem o piesă care tratează cântând probleme serioase.

– Cine o scrie?

– E o operă comună, realizată de femei care-și spun poveștile și de mine. Și nu ducem lipsă de material!

Au plecat cu două mașini și o camionetă ticsită cu costume și câteva elemente de decor – cortină, perne, ustensile de bucătărie, un bebeluș de celuloid și chiar o vacă de carton, „personaj esențial în viața unui țăran, uneori în aceeași măsură ca soția lui", precizează Samiah pe un ton cât se poate de serios.

Primul sat se află la doar șaizeci de kilometri, trei ore de mers pe niște drumuri aglomerate, unde se îngrămădesc tot soiul de vehicule. Pe lângă mașini, vezi motociclete transportând în echilibru instabil familii de patru până la șase persoane, scutere ce umplu aerul de fum urât mirositor, biciclete din alte vremuri, dar și care cu boi, încărcate până la refuz cu fân, femei ascunse sub văl și copii veseli, cotigi trase de bravi măgăruși și, bineînțeles, stăpânii drumului, superbele camioane ale Pakistanului, acoperite de sus până jos cu picturi naive, înfățișând munți înzăpeziți, păduri de brad și lacuri azurii, și ornate chiar și pe osii cu lanțuri, plăcuțe și clopoței de mare efect.

Odată ajunsă în sat, trupa se îndreaptă spre curtea școlii, unde e întâmpinată de Yasmina, tânăra învățătoare. Ea a chemat-o pe Samiah, ea a auzit despre teatrul acesteia de la o învățătoare dintr-un alt sat. Trupa încearcă întotdeauna să aibă o persoană de legătură la fața locului.

– Poate fi periculos să ne aventurăm fără a evalua riscurile. Odată am fost atacați de bărbații dintr-un sat și a trebuit să fugim abandonându-ne toate lucrurile. Să ne fi văzut alergând machiați și costumați ca să scăpăm de turbații ăia!

Noroc că bărbații renunțaseră să-i urmărească. Goniseră trupa și o ridiculizaseră în ochii populației și mai ales își reafirmaseră întreaga putere față de femei, ființe inferioare. Mai mult nu voiau.

– Dar nu se leagă de femeile care vă primesc? întreabă Anne.

– Ba da, uneori. Însă ele rezistă. Recent, într-un sat, bărbații le-au interzis

femeilor să asiste la reprezentația noastră. Ei bine, ele au privit de pe terase, iar noi ne-am străduit să vorbim tare, astfel încât ele să ne audă. Nici nu vă imaginați cât de curajoase sunt femeile aici! Vor să învețe și în special vor să lupte pentru ca fiicele lor să meargă la școală și să nu mai fie, ca ele, complet dependente de bărbați.

Samiah se ridică.

– Bun, a venit momentul să ne schimbăm, în curând e vremea paradei.

Bătând în tobe, suflând în fluiere și schițând pași de dans, trupa începe turul satului, urmată de un alai de copii ce strigă încântați. Femeile privesc nedumerite din pragurile caselor, iar bărbații râd și fac comentarii pe care Anne le ghicește a fi deloc politicoase. Brusc, un personaj cu barbă, îmbrăcat într-o robă lungă și cu tichie pe cap, se proțăpește în fața trupei, oprind-o. Este *maulvi* din sat, roșu de indignare.

– Terminați! Satul ăsta e un loc respectabil, vă interzic să veniți să ne stricați femeile și copiii!

Învățătoarea se strecoară între el și trupă.

– Eu i-am invitat, cu acordul bătrânilor noștri. Nu vă temeți, *maulvi* sahab, au purtări diferite fiindcă sunt tineri de la oraș, dar pot să vă asigur că sunt buni musulmani, iar piesa lor o să vă placă mult.

– Buni musulmani care se dau așa în spectacol! Dansul și muzica sunt interzise în religia noastră! Trebuie să plece imediat!

Femeile se apropie protestând:

– Și cu nunțile cum rămâne? Acolo nu se dansează? Nu se cântă? Și de când e interzis așa ceva la sărbători? De unde ideile astea?

Îl înconjoară pe mullah[22] ca un roi de viespi și, întărâtându-se una pe alta, strigă tot mai tare până când bărbatul bate în retragere mormăind blesteme.

Bărbații n-au intervenit.

Anne nu-și crede ochilor.

– Femeile l-au învins pe mullah! Ce se întâmplă?

– O, e ceva frecvent în satele noastre, explică Samiah. Acești *maulvi* din mediul rural nu se bucură de mare respect fiindcă sunt la fel de săraci și de ignoranți ca țăranii. Se află aici doar pentru a spune rugăciunea, dar nimeni nu le ascultă sfaturile. Până în prezent, partidele islamiste care susțin instaurarea shariei n-au obținut niciodată mai mult de 5-6% din voturi. Și amintiți-vă că nu în Franța, ci aici, în Pakistan, o femeie, Benazir, a fost aleasă de două ori în mod democratic în fruntea statului. Oamenii sunt credincioși, dar în viață știu să vadă

diferențele, nu votează după ideologie, ci pentru cei pe care-i consideră apți să-i ajute.

Samiah își ţuguie buzele.

– Mă rog, așa a fost până în ultimii ani. Azi numeroși pakistanezi, mai ales tineri, se întorc spre o versiune violentă a salafismului[23]. E rezultatul sărăciei și al lipsei totale de speranță, asociate cu propaganda și banii saudiți. Opusul islamului tolerant, practicat în această parte a lumii de secole.

Din păcate, își exprimă ea regretul, azi în India, ca și în Pakistan, toleranța seculară pierde tot mai mult teren în fața extremismului, deși subcontinentul indian a fost mereu influențat de sufiști, acei mistici musulmani pentru care diferitele religii nu erau decât căi diferite pentru a ajunge la Dumnezeu, același pentru toți.

Ora spectacolului se apropie. O mică estradă a fost instalată în curtea școlii, unde au fost aranjate bănci școlare. Publicul se înghesuie, sunt mai multe sute de femei și copii, plus câțiva bărbați care se așază în primul rând, evident.

Piesa are ca temă „kari karo“, crimele de onoare comise pentru o simplă bănuială. Peste o mie au avut loc anul trecut în Pakistan și nici măcar un ucigaș n-a fost condamnat. Cei arestați au fost eliberați rapid pentru că, atunci când trebuie să-și apere onoarea, un bărbat are toate drepturile.

Subiectul este pe cât de fierbinte, pe atât de sensibil. Cu dibăcie, Samiah aduce în scenă o tânără fată pură, denunțată din invidie. Plângând, ea își susține inocența, mama ei o crede și îl imploră pe tată s-o cruțe. Însă vecinii clevetesc, frații trebuie să răzbune onoarea familiei și își ucid sora. La final, este adusă dovada nevinovăției sale. Atunci mama își blestemă public fiii care, copleșiți de vină, părăsesc satul. Însă vor fi prinși de poliție.

Cât ține spectacolul, femeile comentează, râd, strigă, îi întrerup pe actori ca să le dea sfaturi. Când celor trei frați li se pun cătușele în sfârșit, ele îi aclamă pe polițiști și aplaudă din răsputeri, pe când bărbații se ridică zgomotos și părăsesc locul ca să-și arate dezaprobarea.

– Mereu e așa, o asigură Samiah pe Anne, neliniștită de eventualele violențe. Se înfurie pe moment, apoi uită, atât sunt de convinși că dominația lor nu poate fi contestată. Important e că acum femeile discută, își împărtășesc liber ideile, contează că nu se mai simt izolate, fiecare cu problemele ei, și că se dezvoltă un sentiment de solidaritate ce le dă forța să reacționeze.

Femeile din sat vor dezbate până seara târziu. Această piesă scurtă le-a impresionat mai profund decât niște discursuri lungi, le-a permis să se vadă ca

într-o oglindă. Pentru multe dintre ele, reprezintă un soi de catharsis ce le ajută să pună în discuție condițiile de viață pe care până acum le-au acceptat ca pe o fatalitate. Unele plâng povestind experiențe pe care le-au îngropat în adâncul sufletului, altele întreabă: ce putem face? Câteva sunt atât de agitate, că ar vrea să treacă imediat la fapte. Samiah trebuie să le calmeze.

– Le spun să fie prudente, să nu se pună în pericol. Însă deseori îmi răspund că ele sau surorile lor ori fiicele lor sunt în pericol zi de zi și că va fi necesar până la urmă să acționeze. Nu pot să nu le dau dreptate.

Anne nu-i convinsă:

– Vă asumați totuși o răspundere teribilă!

– Știu, admite Samiah cu un aer preocupat, dar dacă noi nu facem nimic, lucrurile nu se vor schimba niciodată. Guvernul nu îndrăznește să modifice legea, se teme să nu ia foc toată țara. De aceea trebuie ca noi, femeile, să luăm asupra noastră riscul. Nicăieri în lume lucrurile nu evoluează fără o avangardă gata de sacrificii.

– Dar femeile acestea de la sat își riscă viața! protestează Anne.

– Nu vă faceți griji, păstrăm legătura cu toate satele în care am fost. În fiecare stabilim cu o persoană de încredere să ne telefoneze dacă apare vreo problemă cât de mică. Aici persoana respectivă e învățătoarea. Femeile au încredere în noi, știu că nu le vom abandona.

O fată se apropie și-i șoptește ceva la ureche lui Samiah. Aceasta încuviințează din cap și strecoară în mâna fetei o hârtie, după care răspunde la întrebarea mută a lui Anne:

– Se simte amenințată, i-am dat datele mele și o s-o rog pe Yasmina să stea cu ochii pe ea.

E ora opt, s-a înnoptat, iar femeile s-au întors la casele lor. Anne o ajută pe Samiah să strângă recuzita, amândouă sunt tăcute, duse pe gânduri.

– Știi că nu sunt credincioasă, dar trebuie să recunosc că, prin comparație cu obiceiurile triburilor, legea islamică reprezintă un progres, zice brusc Samiah, tutuind-o instinctiv pe Anne.

– O sută de lovituri de bici pentru adulter! Un progres foarte relativ!

– În primul rând, există o diferență: au parte de bici și bărbatul, și femeia. Dar contează că pedeapsa se aplică doar dacă patru martori jură că au văzut actul în plină desfășurare. Or, exceptând cazul în care faci dragoste în stradă…

– Martorii pot minți, obiectează Anne.

– Da, însă dacă nu pot să-și dovedească spusele, primesc ei douăzeci și patru

de lovituri de bici! Oricum, sunt rare țările, precum Arabia Saudită și Afganistan, care aplică această pedeapsă. Nu s-a pomenit niciodată o femeie biciuită și cu atât mai puțin lapidată[24] în Egipt și în tot Orientul Apropiat.

Au stat de vorbă până târziu în noapte. Anne trebuie să plece a doua zi, fiindcă redactorul-șef îi așteaptă articolul. Va merge cu un muzicant din trupă care se întoarce în Lahore, în timp ce Samiah își va continua turneul prin sate. Anne e îngrijorată pentru ea, a observat privirile ostile ale bărbaților.

– Fii atentă, Samiah, există oameni care îți poartă ranchiună!

– Știu… Dar suntem chemați în sate, femeile se bazează pe noi. Trebuie să continuăm cu orice preț. În plus – schițează un zâmbet ironic – sunt, totuși, atentă. De exemplu, „Lysistrata", piesa lui Aristofan despre femeile care fac greva sexului ca să-i oblige pe bărbați să înceteze războiul, ei bine, am prezentat-o în Lahore, nu într-un sat!

– Măcar atât!

Izbucnesc în râs și se despart cu o îmbrățișare.

Mullah: echivalent cu *maulvi*, are în Pakistan un sens peiorativ, fără îndoială din cauză că e vorba de un titlu din islamul șiit (n. a.).

Salafism: mișcare religioasă sunnită, ce susține întoarcerea la practicile în vigoare pe vremea profetului Mahomed și a primilor săi discipoli, cunoscuți drept „înaintașii pioși" (*salaf*). În salafismul contemporan se disting trei mișcări: una chietistă, care se consacră educării musulmanilor în doctrina salafită, una politică și una jihadistă, care folosește salafismul ca bază ideologică pentru a justifica terorismul (n. a.).

Lapidarea nu este menționată nicăieri în Coran (n. a.).

Capitolul 9

Anne urmează să viziteze împreună cu Taher cartierul tăbăcarilor din partea veche a orașului pentru a observa condițiile de muncă ale meșterilor. Taher apare brusc, foarte tulburat, și nu mai contenește cu scuzele: trebuie să se ducă la Karachi să-l caute pe unul dintre colaboratorii săi care a dispărut.

– Said a lansat o campanie pentru protejarea copiilor care lucrează în industria marmurei și de două zile nimeni nu l-a mai văzut.

– Ce vârstă au acești copii?

– De la opt ani în sus, uneori mai puțin.

– Copii foarte mici! Sunt mulți?

– Milioane. Unii sunt angajați la țesutul covoarelor, alții, pentru tăierea pietrelor prețioase sau șlefuirea marmurei.

Taher își ia geanta, apoi încheie:

– Bun, acum trebuie să plec. Said locuia în Orangi, un cartier sărac din Karachi, unde există multe ateliere pentru prelucrarea marmurei. O s-o caut pe Parveen, ea lucrează acolo de peste cincisprezece ani, oamenii o adoră, dacă știu ceva, o să-i spună.

– Parveen? tresare Anne. Samiah mi-a vorbit despre ea, zice că-i o persoană extraordinară, o mână de fier într-o mănușă de catifea. Chiar voiam s-o cunosc. Pot să vin cu tine?

L-a tutuit fără să-și dea seama. Taher nu comentează, dar ochii lui verzi sclipesc.

– Nimic nu mi-ar face mai multă plăcere!

Râde de ea? E sincer sau doar politicos? Anne nu reușește niciodată să știe cum stau lucrurile cu bărbații pakistanezi care folosesc cu atâta ușurință ironia. Să fie un mod de apărare? Acești machiști se tem, în fond, de femei?

La aeroport, fata de la ghișeu îi anunță că avionul e plin, însă după o scurtă

discuție tainică, Taher obține două locuri. La întrebările lui Anne, se mulțumește să răspundă cu un zâmbet misterios, ceea ce nu face decât s-o irite pe tânăra femeie.

– Știu, i-ai propus s-o iei de nevastă și, ca să scape de tine, ți-a găsit locurile astea! îi aruncă ea ironic.

Are o relație relaxată cu Taher, se simte în siguranță lângă el. Ar vrea să-i vorbească despre impresia ei că e spionată, dar se teme să nu pară ridicolă. Totuși, el ar fi cel mai în măsură să-i ofere un sfat, are multă experiență. Într-un final, riscă să-i povestească despre hârtiile răscolite și bărbatul ciudat care a urmărit-o.

Nici pomeneală ca el să râdă de ea, dimpotrivă, o ascultă cu atenție.

– Pare evident că serviciile secrete te supraveghează, dar nu-ți face griji, toți jurnaliștii străini sunt ținuți sub observație. Vor să te intimideze ca să nu mai investighezi. Dacă insiști, ar putea încerca să te și sperie, în speranța că vei părăsi țara. Însă nu tu ești în pericol, n-ar îndrăzni, dar cei cu care te întâlnești pot fi interogați.

– Și riscă să aibă probleme? întreabă Anne neliniștită.

– Nu, sunt doar interogatorii de rutină.

Taher consideră inutil să precizeze că interogatoriile de rutină sunt adesea brutale. La ce-ar folosi să-i spună? Ea nu are cu ce să ajute, trebuie să-și facă meseria. Important e să continue să descrie cât mai exact situația din Pakistan.

Ajunși la aeroportul din Karachi, se urcă într-un taxi. Mașina se îndreaptă spre partea de vest a orașului, părăsind șoselele late, asfaltate, din cartierele frumoase, pentru a apuca pe niște drumuri pline de praf, unde camionete și *rickshaw*[25] se strecoară cu abilitate printre hârtoape. Taher îi explică lui Anne că se teme ca prietenul lui să nu fi fost săltat de poliție.

– Se întâmplă frecvent aici să dispară oameni. Câteva zile mai târziu, li se descoperă cadavrul mutilat, băgat într-un sac și aruncat la un colț de stradă.

– De unde știi că la mijloc e poliția?

– Uneori, poliția. Uneori, serviciile secrete. Uneori, mafiile, adesea în complicitate cu poliția. Nu întotdeauna e vorba de reglarea unor conturi politice, de multe ori e doar un mijloc de a obține bani. În astfel de cazuri, familia celui dispărut primește o cerere de răscumpărare. Oamenii săraci fac cele mai mari sacrificii ca să plătească fiindcă știu că, dacă nu reușesc, o să primească înapoi doar un cadavru.

Au ajuns la Orangi. Acest cartier sărac din Karachi, aflat lângă Site, principala zonă industrială, este un *bidonville* dintre cele mai mari din Asia. Întins pe șaizeci

de kilometri pătrați, el adăpostește un milion și jumătate de persoane, muncitori în domeniul prelucrării pieilor, al textilelor, al marmurei, mici meșteșugari, vânzători de ceai care se agită pe lângă ceainicele lor, comercianți vârâți în dughene minuscule de unde se pot cumpăra țigări și bomboane la bucată, o întreagă populație care supraviețuiește sortând și vânzând gunoaiele cartierelor bogate.

Și bineînțeles, mafiile! Mafia drogului, a armelor, a prostituției, a apei, precum și mafia terenurilor, nou-venită într-un cartier care, pe măsură ce Karachi se extinde, este inclus în oraș și capătă valoare.

Taxiul înaintează cu dificultate, în depărtare se zărește o pâclă alburie.

– Ajungem la atelierele de marmură, anunță Taher.

De-a lungul drumului, pe sute de metri, se succedă ateliere în care lucrează mici făpturi albe.

– Să ne oprim aici, i-am făcut cândva un serviciu șefului de echipă, n-o să ne interzică să intrăm. În general, oamenii nu-i privesc cu ochi buni pe vizitatorii străini, mai ales pe jurnaliști. E mai bine să spui că reprezinți un ONG.

Aplecați deasupra unor bancuri, vreo zece copii șlefuiesc cu spor plăci mari de marmură. Au fața, părul, sprâncenele, mâinile și hainele acoperite de o pulbere fină, albă, care se depune peste tot. Ai zice că sunt niște spectre, dacă n-ar fi ochii, umbriți de gene ca neaua, care îi studiază cu mare curiozitate pe necunoscuți. Câțiva au o cârpă murdară care de bine, de rău le acoperă gura și nările, dar cei mai mulți nu poartă nimic.

Taher n-a exagerat, găsești aici copii și adolescenți ce par să aibă între 7 și 15 ani.

Cu un zâmbet larg, la care nimeni nu răspunde, Anne începe prin a se prezenta: este membră a unui ONG ce se ocupă de sănătatea copiilor, pretinde ea. Dacă îi doare ceva, un medic o să-i trateze gratuit.

Copiii clatină din cap, se simt bine, afirmă ei, chiar și cel care se ascunde în spatele colegilor, încercând să-și înăbușe accesele de tuse.

Jurnalista își dă seama imediat de greșeală: niciun copil nu va recunoaște că are o problemă, ar risca să-și piardă locul de muncă.

Așa că, rămânând pe un teren mai neutru, Anne le pune întrebări despre familie, meseria tatălui, numărul de frați și surori. Copiii încep să se destindă. Provin toți din familii numeroase și de multe ori ei sunt primii născuți. Au fost la școală?

Nu, trebuie să muncească pentru a-și ajuta părinții și sunt mândri să

contribuie la supraviețuirea familiei.

Cât câștigă? Copiii ezită: între 200 și 300 de rupii pe zi…

– În cazul începătorilor, precizează șeful de echipă.

– Pentru câte ore de muncă? vrea să știe Anne.

Pentru cele opt ore legale, se grăbește să răspundă șeful de echipă fără ca vreun copil să îndrăznească să-l contrazică. Anne nu insistă, mai ales că a ajuns la întrebarea cea mai sensibilă.

– Tu de cât timp lucrezi? se adresează ea unui puști isteț, care părea să aibă cel mult zece ani.

– De un an.

– Ce vârstă ai?

Puștiul trage cu ochiul la șeful de echipă.

– Am cincisprezece ani.

Minciuna este evidentă, deși șeful de echipă sare să explice că întotdeauna acești copii par mai mici deoarece încă de la naștere au fost prost hrăniți.

De altfel, bărbatul începe să-și piardă răbdarea și Anne simte că e vremea să plece. Mai multe întrebări i-ar pune pe copii într-o situație delicată. Și oricum a văzut destul. Le spune la revedere copiilor care, indiferenți, o privesc cum se îndepărtează. Au văzut atâtea *mem sahab* care au venit să stea de vorbă cu ei și le-au promis că-i ajută… Însă nimic nu se schimbă niciodată.

După ce urcă din nou în taxi, Taher îi explică lui Anne cum încearcă ei să intervină pe lângă părinți pentru a-i convinge să nu-și trimită copiii la o muncă atât de dăunătoare pentru sănătate.

– Necazul este că ei știu cât e de periculos, știu că micuții respiră tot mai greu și că după câțiva ani unii pot să și moară cu plămânii perforați din cauza pulberii. Însă au de ales între a-și sacrifica întâiul născut și a-i lăsa pe ceilalți să moară de foame. De altfel, copilul însuși vrea să continue. Se mândrește că e sprijinul familiei.

– Dar tatăl nu muncește?

– Dacă e norocos să aibă o slujbă, nu câștigă niciodată destul. În orice caz, pentru genul acesta de muncă, unde e nevoie mai degrabă de îndemânare decât de forță, angajatorii preferă copiii. În primul rând, îi plătesc mai puțin, iar în al doilea rând, sunt docili. Obișnuiți să se supună, ei nu știu să se apere în fața adulților. Angajatorul îi poate pune să muncească până la cincisprezece ore pe zi, pentru același salariu, evident!

– Și asistenții sociali ce fac?

– Se întâmplă ca administrația să trimită un inspector de muncă. Însă acești inspectori, ca toți funcționarii mărunți, sunt atât de prost plătiți, încât e suficient ca angajatorul să le strecoare 5 000–6 000 de rupii și întocmesc un raport pozitiv.

Taxiul a încetinit, Taher aruncă o privire afară.

– Am ajuns.

La intersecție, se ridică un ansamblu de clădiri albe, mărginite de peluze largi și de tufe înflorite, înconjurate de ziduri, o veritabilă oază în mijlocul învălmășelii de sunete stridente, mirosuri grețoase și urâțenie agresivă. E centrul Orangi Pilot Project, domeniul lui Parveen Rehman.

Femeia îi întâmpină călduros. Subțirică, cu ochi mari și privire ironică, în contrast cu părul împletit cuminte la ceafă, degajă o poftă de viață molipsitoare.

– Scuzați-mă, trebuie să trimit un proiect. Așteptați un moment, apoi sunt cu totul a voastră.

În jurul ei se agită vreo zece tineri. Relațiile dintre Parveen și echipa ei sunt directe și stau sub semnul zâmbetului, fără pic din servilismul obișnuit în lumea a treia, în raportul dintre angajat și angajator. Pe jurnalistă o uimește această autoritate firească și extrem de blândă care guvernează cu ușurință un furnicar zgomotos de activități, unde iau naștere sau se dezvoltă zeci de proiecte pentru îmbunătățirea vieții locuitorilor din Orangi și din numeroase sate și orașe ale Pakistanului.

Când Parveen se întoarce la ei, Taher îi explică scopul vizitei lor. Parveen se întristează.

– Îl cunosc pe Said, face o muncă formidabilă! Cel mai bine, Taher, ar fi să te duci cu un băiat de aici și să stai de vorbă cu bătrânii din cartier. Dacă cineva a văzut sau a auzit ceva, ei sunt la curent și o să-ți spună, fiindcă știu că ești prietenul meu și n-o să-i denunți.

Anne a rămas să-i ia un interviu lui Parveen. În fața unei cești de ceai cu lapte bine îndulcit, după cum se obișnuiește aici, ea îi povestește că actualmente OPP (Orangi Pilot Project) se ocupă de ajutorarea refugiaților alungați din case de inundații, furnizându-le o parte din materiale, dar mai ales tehnica necesară pentru a-și construi locuințe mai solide.

– Îi ajutăm, dar de construit construiesc singuri, întrucât principiul nostru e să nu dăm nimic. Îi responsabilizăm pe oameni, le arătăm că, doar cu puțin sprijin, sunt capabili să se descurce. Trebuie ruptă relația ierahică și de dependență dintre cel care, aflat sus, împarte cunoștințe și ajutor material și cel care primește se simte dator și continuă să aștepte o soluție de la ceilalți. Stabilim

un dialog, îi îndemnăm pe oameni să-și exprime nevoile reale, încurajăm inițiativele locale. De multe ori au idei mai practice și mai simple decât noi, care nu ne lovim zi de zi de problemele lor.

– Și funcționează? întreabă Anne sceptică.

– O, și încă cum! În 1980 nu existau la Orangi decât niște canale de scurgere descoperite și niciun sistem sanitar în case, așa încât apele erau poluate și epidemiile, frecvente. Discutând cu oamenii din cartier, ne-am dat seama că, pentru a-și îmbunătăți condițiile de viață, erau gata să finanțeze parțial și mai ales să întrețină sistemul sanitar din propria casă și de pe propria stradă, distribuirea apei, strângerea gunoaielor, precum și școlile primare și dispensarele. Până azi sistemul nostru a fost adoptat în 44 de orașe și în 93 de sate și a schimbat viața a milioane de oameni. Cu toate că, la început, guvernul nu voia nici măcar să audă de el.

– Totuși, voi faceți munca în locul lui și el nu cheltuiește aproape nimic!

– Nu uitați că în regiunile noastre corupția este endemică și că un guvern, cu cât cheltuiește, cu atât își umple buzunarele.

Și povestește cum ea și echipa ei de arhitecți au trebuit să lupte din răsputeri ca să fie aprobat sistemul lor de canalizare. O mare companie norvegiană voia – în cadrul unui ajutor – să le furnizeze un sistem de zece ori mai scump și deloc adaptat la condițiile locale. Chiar amenința, dacă guvernul nu accepta proiectul ei, că n-o să mai furnizeze unele piese industriale de care Pakistanul avea nevoie.

– Ne-au trebuit luni întregi de lobbying și o mulțime de articole în presă pentru ca proiectul norvegian să fie abandonat.

– Dar dacă era chiar un ajutor?

– Ceea ce se numește „ajutor“ este de cele mai multe ori un credit ce trebuie până la urmă rambursat.

Anne încuviințează din cap. Cunoaște bine problema. Acceptând un astfel de „ajutor“, țările din Sud s-au îndatorat foarte mult față de Nord. Dobânzile au sfârșit prin a deveni atât de uriașe, încât, de mai mulți ani, Sudul finanțează Nordul. Pakistan, de exemplu, este sufocat: suma de rambursat anual înghite jumătate din buget.

Doi tineri intră în birou cu niște foi mari de hârtie împărțite în niște pătrate ce par a fi planuri.

– Scuzați-mă!

Parveen se apleacă peste ceea ce este într-adevăr un ansamblu de planuri ale cartierului, cu schițe ale diferitelor căscioare și ale terenurilor. Fixate pe pereți,

schițele oferă o imagine foarte precisă a situației teritoriului din Orangi. Documentele întocmite minuțios de echipe de voluntari constituie dovada că parcelele de pământ au fost cumpărate și că ocupanții lor nu pot fi forțați să plece. Asta, contrar a ceea ce pretinde mafia terenurilor, care încearcă să-i alunge pe bieții oameni ca să le dărâme casele și să construiască blocuri.

– Acum douăzeci de ani, pământul de aici nu valora nimic, explică Parveen, dar, ca urmare a creșterii populației, Orangi face parte acum din Karachi, iar terenurile au devenit foarte scumpe. Oamenii nu se pot apăra singuri, așa că facem aceste schițe topografice pentru a le stabili drepturile și a le permite avocaților noștri, tot voluntari și ei, să-i apere.

– Și mafiile cum reacționează?

Parveen schițează o expresie poznașă.

– Ne amenință din 2007, ne-am obișnuit. Important e să nu ne lăsăm intimidați. Râvnesc în special la terenul pe care ne-am instalat noi. Anul trecut, o lună întreagă, s-au străduit să ne terorizeze: au înconjurat clădirile și au intrat în ele înarmați. Le-am spus: „Omorâți-ne, noi nu plecăm!" Erau tare uimiți că refuzam să cedăm. De fapt, ne-am amuzat pe cinste văzându-i cum se înfoaie și-și încordează mușchii crezând că ne sperie.

– Și cum s-a terminat?

Parveen izbucnește într-un râs cristalin.

– În final, am chemat un bandit mai mare decât ei ca să-i facă să plece. Unul dintre asistenții noștri sociali, care se ocupă de educație și de microcredit, are un frate în PPP[26], care este și mafiot, și are și oameni la dispoziție. A venit și i-a amenințat pe ceilalți, afiliați la partidul ANP[27], și i-a determinat să plece. Ne așteptăm ca ei sau alții să revină, însă nu ne vom da bătuți.

Anne se uită la această femeie atât de calmă. De unde își trage curajul incredibil? Prietenii lui Parveen i-au povestit doar că este originară din Bengalul de Est, azi Bangladesh, dar că nu vorbește niciodată despre trecutul ei.

Jurnalista încearcă s-o descoasă puțin, însă Parveen clatină energic din cap.

– Nu e interesant. Mai bine ați scrie despre dispariții, precum cea a bietului Said.

– Pentru asta ar trebui să fac o anchetă. Credeți că familia lui ar sta de vorbă cu mine?

– Rudele lui locuiesc foarte aproape de-aici. O să le întreb.

Între timp, a reapărut Taher, posomorât. Nimeni n-are nici cel mai mic indiciu sau nu îndrăznește să spună… Cu speranțele spulberate, Taher pleacă spre

Lahore. Anne îl privește îndepărtându-se, gârbovit, cu capul îndesat între umeri. I se pare că Taher a îmbătrânit cu zece ani în câteva ore.

În schimb, familia lui Said a acceptat s-o primească pe jurnalista străină. Pentru ei reprezintă o speranță, poate i-ar ajuta dacă ea ar scrie despre fiul lor.

Așezați pe perne, chiar pe podeaua de pământ bătătorit, măturat cu grijă, discută îndelung. Hassan, 17 ani, fratele mai mic al lui Said, știe puțină engleză și servește drept interpret. Povestește cum fratele lui mai mare primise mesaje de amenințare, somându-l să înceteze campania pe care o ducea. El încercase să se întâlnească cu reprezentanți ai uniunii lucrătorilor în marmură pentru a cere măcar măști etanșe pentru copii. Nimeni nu acceptase să-l primească. În fața acestui refuz, Said se hotărâse să provoace un scandal și, în urmă cu trei zile, plecase de acasă înarmat cu aparatul de fotografiat.

De atunci nu-l mai văzuse nimeni.

După ce promite că va face cunoscută întreaga poveste, Anne iese din casă. E o noapte întunecată. Anne remarcă o mașină parcată în apropiere, o prezență nepotrivită în acest cartier unde cei mai bogați posedă cel mult o bicicletă. Doi bărbați sprijiniți de portieră o urmăresc cu privirea. Ea se gândește la ce i-a spus Taher. Sigur o spionează, dar e normal, nu trebuie să se îngrijoreze.

La Mahran, un hotel de trei stele unde Parveen i-a rezervat o cameră, tânăra femeie își petrece o parte din noapte scriindu-și articolul. Îi lipsesc însă unele precizări, trebuie să se întoarcă în Orangi.

La telefon, Parveen o anunță că n-are rost, familia lui Said nu mai vrea s-o vadă.

– De ce?

– Aseară, după plecarea ta, au apărut niște bărbați care l-au luat pe Hassan.

– Poftim? Vin acum!

Închide telefonul fără să mai asculte protestele lui Parveen.

Coboară repede în stradă și cheamă un taxi. Nu îi e greu deloc să găsească drumul, toată lumea știe de Orangi Pilot Project.

Găsește familia lui Hassan adunată în jurul lui Parveen. I-au adus o scrisoare lăsată în fața ușii lor:

„Fiul vostru în viață, în schimbul a 30 000 de rupii."

– 30 000 de rupii!

Mama lui Hassan se vaită și își zgârie obrajii.

– Cum am putea să strângem o asemenea sumă? Cu toate economiile noastre, abia ajungem la 5 000. Nimeni nu ne-ar împrumuta 25 000, toți știu că n-am

reuși în veci să înapoiem atâția bani.

Copiii mici plâng. Tatăl hohotește cu capul în mâini: în trei zile, și-a pierdut cei doi fii mai mari.

– Nu trebuie să plătiți, nu trebuie să cedați șantajului! exclamă Anne.

Și cuprinsă de o inspirație bruscă, adaugă:

– Mâine trebuie să-i iau un interviu guvernatorului din Lahore, o să-i spun toată povestea. În fața unei jurnaliste străine, se va simți obligat să intervină. Nu vă alarmați, o să-l recuperăm pe Hassan și poate și pe Said.

Anne nu înțelege de ce tânguielile se întețesc, de ce toată familia o roagă în genunchi să nu-i dezvăluie nimic guvernatorului.

– Dacă-i spui, guvernatorul o să-i ceară socoteală șefului poliției, într-adevăr, explică Parveen. Pe moment, asta o să facă valuri, dar afacerea va fi clasată foarte repede, fiindcă nimeni n-are interes să agite apele în care toată lumea se bălăcește. În schimb, polițiștii, enervați, se vor răzbuna. Chiar dacă sunt nevoiți să-l elibereze pe Hassan, nu vor trece nici 24 de ore până se vor întoarce să-l aresteze iar, împreună cu toată familia. Și nici nu vreau să mă gândesc la ce i-ar supune pe nefericiții ăștia înainte de a-i ucide.

Anne a promis să tacă și, fără tragere de inimă, s-a întors la hotel. Însă îi e greu să-și găsească somnul, prin minte i se perindă imagini cu Hassan, adolescentul slăbuț, cu privire iscoditoare. Hassan torturat, Hassan descoperit mort într-un sac de iută. Nu, așa ceva nu e posibil! Ar putea să plătească ea răscumpărarea, a pus deoparte exact 30 000 de rupii ca să-și cumpere o superbă *garara* brodată cu aur, ținuta tradițională la care visează. Probase una și nu se recunoscuse, ai fi zis că era o regină! Își amintește cu nostalgie cât de splendid arăta… Dar își revine imediat: *Ești la fel de putredă ca societatea pe care o denunți! Cum poți să eziți? E viața unui adolescent în joc. În plus, a fost arestat din vina ta.* Chiar mâine o să-i ducă banii lui Parveen.

Se culcă la loc, mai calmă. Însă treptat furia crește iar, i se pune un nod în gât, se sufocă. Ce intenționează să facă? E gata să cedeze șantajului, să calce în picioare orice morală, să-și renege principiile! Să le dea dreptate unor brute, unor polițiști veroși? Ce umilință! Anne se perpelește în pat, cu pielea arzându-i, furia îi provoacă febră, furia de a se simți prinsă în capcană. Nu mai rezistă, așa că se dă jos din pat și începe să umble încoace și încolo prin cameră, călcând apăsat de parcă ar vrea să facă țăndări podeaua. Are porniri ucigașe, dar pe cine să omoare?

Ea, Anne, va intra în jocul corupției pentru că un băiat pe care-l cunoaște a fost răpit. În cazul unui necunoscut, nu s-ar fi abătut nici pic de la principiile ei.

O să cedeze… și îi e teamă că se va dispreţui singură. Oare chiar nu există altă cale? Caută întruna, însă mintea i se învârte în gol, o altă cale, un alt… până la urmă, epuizată, adoarme.

A doua zi se trezește târziu, dar cu gândurile uimitor de limpezi. Își dă seama că, de fapt, orgoliul o chinuise seara trecută. Onestitatea ei! Principiile ei! Cât atârnă aceste principii pe lângă viața unui adolescent pe care ea l-a pus în pericol? O să-i ducă imediat banii lui Parveen.

Lângă balcon, în fața cerului albastru, Anne se întinde leneș. Viața… A ales viața! Hassan va trăi!

Peste câtva timp, Anne va primi un bilet stângaci, scris pe o filă de caiet dictando, câteva cuvinte de mulțumire pe care le va păstra cu mare grijă.

Anne s-a întors s-o vadă pe Parveen, care o primește ca pe o veche prietenă. Gestul franțuzoaicei a mișcat-o, n-a mai văzut niciodată vreun membru al presei care să se comporte așa. În general, aceștia poposesc aici, îi conving pe bieții oameni să vorbească fără rezerve și apoi pleacă. Păcat pentru „pagubele colaterale“, dar nu-i răspunderea lor, ei nu și-au făcut decât meseria. Însă jurnalista aceasta e altfel, se gândește Parveen, la ea profesionalismul n-a distrus omenia.

Au discutat amândouă pe larg despre evoluția societății pakistaneze, despre progresul tinerei generații și mai ales al femeilor care în număr tot mai mare exercită o profesie și se fac auzite, despre curajul lor în confruntarea cu multiplele obstacole ridicate de un sistem patriarhal.

– Și pentru tine trebuie să fi fost greu când ai început să lucrezi. Povestește-mi! o roagă Anne care, în ciuda refuzului inițial al lui Parveen, n-a renunțat la ideea de a-i face portretul.

Însă Parveen se eschivează din nou. Are încredere în această jurnalistă față de care simte o reală afinitate, dar detestă sistemul vedetismului ce se infiltrează în toate domeniile, politic, academic, umanitar, și reușește să corupă până și inițiativele cele mai frumoase, proiectele cele mai altruiste.

Lui Anne nu-i va fi deloc ușor s-o convingă că poate constitui o formidabilă sursă de inspirație, în special pentru tinerii care vor să-i ajute pe cei mai defavorizați, dar nu știu cum să procedeze. Nu va ezita s-o abordeze mai brutal: e Parveen atât de egoistă, încât refuză să-și împărtășească experiența, îndoielile, entuziasmul și să vorbească despre obstacolele de care s-a lovit până a devenit persoana zâmbitoare de acum, salvatoarea a zeci de milioane de dezmoșteniți?

În realitate, Anne e complet fascinată de interlocutoarea ei, ar vrea să înțeleagă

de unde provine forța care o face să nu se teamă de nimic. Cum a fost viața ei?

Au stabilit să se întâlnească la cină, la cafeneaua Flo, un mic restaurant franțuzesc ținut de Florence, o pariziancă măritată de douăzeci de ani cu un pakistanez. Situată în Zamzaman, cartier frecventat de tinerii de bani gata din Karachi, cafeneaua Flo, ceva mai retrasă față de alte restaurante și buticuri de lux, deschise până la trei dimineața, este unul dintre puținele locuri unde se poate discuta în liniște.

Așteptând-o pe Parveen, Anne s-a așezat sub umbrar, la o masă acoperită cu o pânză în carouri albe și roșii. În lumina difuză din grădină, Anne își închipuie că e la Saint-Germain-des-Prés, într-o seară frumoasă de vară, cu Julien… Julien? Spre marea ei surprindere, simte un nod în gât. Oare atât de dor îi este de Julien? Și totuși, nu s-a prea gândit la el în ultima vreme. N-o fi mai curând nostalgia după Franța, după viața agreabilă de acolo, pe care o apreciază mai ales când se află departe? Ori este epuizată după tot ce a trăit în ultimele săptămâni?

Sosirea lui Parveen o smulge din meditație. Parveen poartă o *kurtah* roz-fucsia, care-i dă aerul unei fetișcane.

– Ce idee bună să alegi locul ăsta, de mult n-am mai fost aici! exclamă ea entuziastă. Am atât de puțin timp liber ca să ies.

Se adâncesc amândouă în studierea meniului, o listă impresionantă de specialități franțuzești, și după o atentă cercetare se decid pentru un tournedos Rossini.

– Fără vin, din păcate, se strâmbă Parveen.

– Greșești! Am adus un bordeaux venit direct de la consulatul Franței. Un cadou de la atașatul de presă pe la care am trecut de dimineață. Nu știu ce prostie mi-o fi ieșit din gură, însă el trebuie să-și fi închipuit că am nevoie…

Pufnesc în râs amândouă.

– Aici, spre deosebire de alte restaurante, dacă vii cu sticla ta, ei ți-o servesc la masă.

Tournedos Rossini stropit cu bordeaux, ce festin! Atât pentru Anne, care, deși apreciază mâncărurile pakistaneze, începe să se sature de chebapuri și de curry, cât și pentru Parveen, căreia îi aduce aminte de un îndepărtat sejur la Paris.

– Am fost acolo cu părinții mei, care dintotdeauna și-au dorit să vadă Franța. Aveam 13 ani, era în 1970, chiar înainte de războiul din Bangladesh…

– Povestește-mi, Parveen, o îndeamnă Anne afectuos.

După o ultimă ezitare, cu glasul ei blând și calm, Parveen începe:

– M-am născut la Dhaka în 1957, fiind cea mai mică dintre cei patru copii.

Tata, care era inginer, ne-a dat la cele mai bune școli, învățase din experiență că educația este lucrul cel mai important. El era de fel din Bihar, dar, la o săptămână după ce s-a căsătorit cu mama, a avut loc împărțirea Indiei și au trebuit să fugă spre Pakistanul de Est. Au lăsat tot în urmă, s-au urcat degrabă în tren și au scăpat în ultima clipă de masacru. Din fericire, tata avea o pregătire solidă, a putut să muncească și să-și refacă viața.

Parveen evocă nostalgică Bengalul, atât de frumos cu apele și florile sale. Familia ei locuia într-o casă mare, înconjurată de o verandă ce dădea spre golf. Frații și surorile își petreceau timpul liber înotând, pescuind, culegând fructe din pomi: o copilărie idilică.

Parveen studia la o școală de limbă engleză și avea mulți prieteni bengali. Așa că n-a înțeles de ce, în decembrie 1971, familia ei a trebuit să părăsească brusc tot. Nu-și dădea seama că, fiind vorbitori de urdu, limba pakistanezilor din vest și a biharilor, deveniseră dușmani și erau în pericol.

– Gândește-te la harta ciudată a Pakistanului rezultată după divizarea Indiei în 1947. Țara era împărțită în două, Pakistanul de Vest și Pakistanul de Est, separate de 1 500 de kilometri de teritoriu indian. Capitala era Karachi, în Pakistanul de Vest. La alegerile din 1970, Mujibur Rahman, liderul charismatic al Pakistanului de Est, a primit cel mai mare număr de voturi. Normal, fiindcă locuitorii părții estice erau mai numeroși. În plus, votaseră ca un singur om, exasperați de atitudinea pakistanezilor din Vest cărora le reproșau că-i tratează ca pe o colonie.

– Și așa era?

– Fără îndoială, erau exploatați, dar mai ales se simțeau disprețuiți. Acesta era fondul problemei.

Întrucât câștigase alegerile, Mujibur Rahman trebuia să devină prim-ministru. Or, pakistanezii din Vest, în majoritate punjabi și pathani cu ten deschis la culoare, nu puteau lua în calcul, pe lângă pierderea controlului, să fie guvernați de niște bengali, oameni mărunți, negricioși și certăreți. Manifestațiile din Est s-au înmulțit, a intervenit armata. A urmat o represiune teribilă, condamnată unanim de Occident. India nu putea să scape o asemenea ocazie, și-a trimis trupele să elibereze provincia și să-i permită să dobândească independența. Astfel s-a născut Bangladesh în 1971.

– Și cu voi ce s-a întâmplat atunci?

– Eu aveam 13 ani, sora mea, 21. Într-o dimineață, Mukti Bahini – forțele paramilitare bengali – ne-au încercuit cartierul, i-au separat pe bărbați de femei și i-au urcat pe bărbați, printre care și tata, într-un autobuz. Cei mai mulți nu s-au

mai întors niciodată.

În fiecare noapte, Mukti Bahini intrau în case, atingeau femeile ca să vadă dacă nu cumva ascunseseră bani în corsaj, dar și ca să le pipăie sânii. În final, când toată familia a fost alungată din casă sub amenințarea armelor, au împușcat sub ochii lor un vecin care încerca să protesteze.

– Ne-au furat tot, mi-au luat chiar și ochelarii spunând că sunt un lux. Am plecat doar cu hainele de pe noi. Îmi aduc aminte că Mukti Bahini le puneau pe femei să treacă în șir indian printre două rânduri de bărbați înarmați cu bastoane și pumnale, aceștia încercau să ne atingă și să le ia pe cele care le plăceau. Era groaznic! Ca să ne protejeze, cele mai vârstnice ne înconjurau și ne strângeau foarte tare.

Femeile și copiii se refugiaseră la început pe câmpuri. O femeie născuse, soldații se îngrămădiseră în jurul ei, privind și râzând.

Femeile știau că, dacă rămân pe câmp, vor fi violate și ucise. Un grup s-a adăpostit într-o moschee care nu avea ziduri, doar coloane. Grupul în care se afla Parveen, vreo treizeci de familii adunate ca să se protejeze reciproc, s-a ascuns într-o casă abandonată, situată puțin mai departe; optzeci de persoane înghesuite într-o cămăruță. Însă noaptea Mukti Bahini le-au găsit. Intrau regulat și luau câte o tânără.

– Îmi amintesc că una dintre ele s-a întors cu mințile parcă rătăcite, se dădea cu capul de pereți. Cele mai vârstnice au format un zid de apărare, punându-i pe copiii mici în față, iar pe noi ne-au ascuns în spate, sora mea de 21 de ani se vârâse sub pat. De fiecare dată când Mukti Bahini intrau, femeile strigau foarte tare: „Allahu Akbar!“ A doua zi dimineață a sosit un soldat indian. Eram salvate! Da, paradoxal, dușmanul devenise salvator. Când am trecut pe lângă moschee, am văzut că toate femeile care se adăpostiseră acolo fuseseră violate și ucise.

Anne se înfioară.

– Ce cruzime!

– Armata Pakistanului de Vest s-a purtat la fel cu femeile bengali, continuă calmă Parveen. Dar știi ce este cel mai ciudat? Nu ne era frică, n-aveam altă soluție decât să înfruntăm pericolul și să găsim o cale de scăpare.

Au fost suite într-un autobuz, trebuiau să pretindă că sunt văduve bengali ca să nu fie atacate. Apoi trebuiau să urce pe un vapor, însă femeile știau că era foarte posibil ca, odată ajunse la bord, bengalii să le ucidă și să le arunce în apă.

– De aceea, când autobuzul a oprit într-o tabără unde se aflau oameni de la Crucea Roșie, sora mea a strigat: „Suntem bihari, ajutați-ne!“ O femeie de la

Crucea Roșie ne-a însoțit și astfel n-am sfârșit înecate ca atâtea altele.

Parveen s-a oprit din vorbit și a luat-o de mână pe Anne.

– Vezi, am trăit asemenea orori, încât nu mă mai tem de nimeni și de nimic!

Și-au terminat cina în tăcere, Parveen pierdută în amintirile ei, iar Anne, neîndrăznind s-o deranjeze.

La plecare, Anne o întreabă totuși:

– Și acum ce-o să faci? Zici că alți mafioți o să vină și o să încerce să pună mâna pe terenurile voastre?

– Fără îndoială, dar – Parveen zâmbește malițios – cunosc alți bandiți pe care să-i chem în ajutor. Și apoi, în definitiv – o privește pe Anne drept în ochi –, ce pot să-mi facă mai mult decât să mă ucidă?[28]

Rickshaw: ricșă, mic vehicul cu două roți, tras de un ciclist, în care încap două sau trei persoane. Tot mai des, bicicleta este înlocuită de un scuter (n. a.).

Partidul Poporului din Pakistan, fondat de Zulfikar Ali Bhutto în 1967 (n. a.).

Partidul Național Awami: partid pakistanez de stânga, laic, susținut în principal de minoritatea pathană (n. a.).

Personajul și biografia lui Parveen sunt autentice (n. a.).

Capitolul 10

– Sylvie! Ce plăcere să vă văd! Intrați!

În pragul camerei stă doctorița de la Medici Fără Frontiere, neobișnuit de elegantă într-un taior din pânză de in grej.

– Nu am timp, am trecut doar să vă întreb dacă vreți să mergeți la o paradă de modă organizată de doamnele din înalta societate în beneficiul refugiaților. Ar putea fi subiect de articol?

– De ce nu? Parcă și văd titlul: „Moda în țara talibanilor." O să se înghesuie lumea să-l citească!

În centrul orașului Lahore, Gulberg este un cartier vechi, cu locuințe frumoase, înconjurate de grădini umbroase, departe de modernismul afectat sau de casele cu coloane grecești și balustrade pseudo-Trianon din cartierele noilor îmbogățiți. Aici domnesc măsura și armonia.

Mașina oprește în fața unei case cu copertină de lemn sculptat, ce protejează o ușă superbă, în stil mogul, recuperată, în mod evident, din ruinele unui palat.

– Și-ar fi avut locul într-un muzeu, comentează Sylvie, dar măcar n-a folosit drept lemn de foc, ca atâtea altele!

Un servitor le conduce într-un salon mare, unde femei îmbrăcate după specificul pakistanez sau în pantaloni, după moda europeană, toate de o eleganță rafinată, sporovăiesc și sorb băuturi reci.

În trecere, Sylvie îi arată lui Anne câteva soții de miniștri sau de membri ai parlamentului.

– Toată lumea bună din Lahore se află aici. Este evenimentul monden prin excelență, dar de astă dată pentru o cauză nobilă. Fiecare casă de modă – sunt vreo treizeci – a donat una sau două rochii de seară care vor fi vândute la licitație. Un gest generos, dar și un mijloc de a-și face publicitate, fiindcă întreaga presă e aici.

Începe defilarea. Pe muzică de Gershwin, niște creaturi fermecătoare par să plutească înveșmântate în satin greu, brodat cu perle și cu strasuri, sau în museline diafane în culorile curcubeului, care le pun în evidență formele perfecte.

– Chiar se poate purta așa ceva în Pakistan? șoptește Anne spre vecina sa.

– Ați fi surprinsă să aflați ce se poate face în această țară, răspunde Sylvie. Firește, nu oriunde.

Defilarea se încheie, licitația e gata să înceapă.

Unul după altul, manechinele revin în salon și se lasă admirate în voie în timp ce gazda evenimentului anunță un preț. Mâinile se ridică și prețurile cresc vertiginos: 300 000, 400 000, 500 000 de rupii. Lui Anne nu-i vine a crede.

– 500 000 de rupii înseamnă salariul pe patru ani al unui mic funcționar, șușotește ea către Sylvie.

Doctorița comentează încântată:

– Înseamnă și finanțarea taberei mele de refugiați timp de trei luni. Gazda mi-a promis prețul unei rochii.

Licitația durează aproape două ore, rochiile ating prețuri de zece, chiar de douăzeci de ori mai mari decât prețul real. O rochie de seară brodată cu cristale Swarovski este adjudecată pentru două milioane de rupii! Femeile se prind în joc, pentru fiecare e o chestiune de onoare să-și întreacă vecina, mai ales că toată lumea observă, iar mâine ziarele vor menționa numele celor mai generoase.

Însă există și un veritabil elan de solidaritate. Prin ecranele televizoarelor, sărăcia s-a revărsat pentru prima dată în saloane. Vederea sutelor de mii de refugiați, a femeilor și a copiilor numai piele și os, a constituit un adevărat șoc pentru această societate restrânsă, confortabil izolată. Până acum, tot ce știuse despre sărăcie se rezumase la cerșetorii de la semafoare, de care te fereai închizând geamul, sau de cei postați la colțul magazinelor șic, cărora le dădeai o monedă, în ciuda criticilor șoferului: „N-ar trebui, doamnă, sunt bande organizate."

O femeie frumoasă, de vreo patruzeci de ani, se apropie de ele. Este Nishat, stăpâna casei, soția unui mare industriaș din domeniul construcțiilor, unul dintre cele mai înfloritoare sectoare de activitate din țară. Încântată de prezența unei jurnaliste occidentale, Nishat se apucă să-i explice tot ce se face de câțiva ani pentru a veni în ajutorul celor fără adăpost.

Se apropie și alte femei, dornice să povestească și ele cum încearcă să compenseze prin inițiative private insuficiența strigătoare la cer a acțiunii guvernamentale. Unele finanțează școli, dispensare, altele pun la punct colecte de haine sau de produse neperisabile din industriile alimentare, altele organizează

concerte sau recepții la care locul costă 10 000 de rupii.

– Am apelat în special la producătorii de ulei care ne-au donat zeci de tone, la fel și producătorii de făină. Decembrie a fost cea mai bună lună. Pe lângă donațiile în natură, ghiciți câți bani am strâns din inițiative private doar în Lahore? Optsprezece milioane de rupii! Odată cu începutul căldurilor, evenimentele s-au mai rărit, evident, dar pentru alte proiecte oamenii continuă să doneze mult.

Nickie și Nina, două surori care au fondat una dintre cele mai apreciate case de modă din Lahore, au o veste importantă de comunicat:

– Industria modei a decis să adopte un sat. Într-o lună am strâns fonduri ca să asigurăm apă potabilă, să construim o școală primară unde dimineața vor învăța băieții, iar după-amiaza, fetele și să instalăm un dispensar unde să existe permanent o asistentă medicală. După ce un sat va fi refăcut, vom adopta altul și așa mai departe. Toate casele de modă își aduc contribuția. Scopul nostru e să obținem două milioane de rupii pe lună și să acordăm împrumuturi fără dobândă pentru ca oamenii să poată înjgheba un mic negoț, să o ia de la capăt după ce au pierdut tot.

– Minunat! aplaudă asistența. Trebuie să cerem și altor sectoare industriale să facă același lucru. Să creăm un comitet care să studieze diverse posibilități și să informăm și ziarele. În felul acesta, cei refractari nu vor îndrăzni să refuze.

– Însă va fi necesar un control atent al modului în care sunt cheltuiți banii, remarcă o femeie. Apropo de asta, pun pariu că nu ghiciți ce-a inventat ambasada Turciei ca să evite corupția: a anunțat că va da săracilor un sac de cinci kilograme de orez. Bineînțeles, doar cei mai nevoiași și-au dat osteneala să se ducă acolo. Ei bine, închipuiți-vă că în fiecare sac erau 50 000 de rupii!

După-amiaza e pe sfârșite, Sylvie trebuie să ajungă la o întâlnire în interes profesional. Gazda o liniștește:

– Una dintre doamnele aici de față se va bucura foarte mult s-o conducă pe Anne la hotel.

Și într-adevăr, o tânără femeie se oferă imediat.

– Locuiesc alături și aș fi încântată să mai pot discuta cu dumneavoastră. Vă deranjează dacă o să conduc eu? Șoferul meu e liber azi.

Urcă amândouă într-un splendid coupé Mercedes gri-metalizat.

Începe să se însereze, luminile din Lahore se aprind una câte una, în curând domurile moscheilor, fațadele clădirilor oficiale și ale vechilor palate vor străluci, însă acum e momentul preferat al lui Anne, ora când ziua se îngână cu noaptea,

când formele se estompează pentru a lăsa loc umbrelor, când totul pare să ezite înainte să dispară. Ca prin vis, o aude pe tânăra de la volan vorbindu-i despre angajamentul ei în favoarea dezmoșteniților. Deodată o frână bruscă aproape că o proiectează prin parbriz. În fața mașinii stă un bărbat cu un pistol-mitralieră în mână. În lumina farurilor, Anne abia apucă să zărească un chip tânăr, îngrozit, că și aude lângă ea: „Țineți-vă bine!“ Și până să-și dea seama ce se întâmplă, șoferița apasă cu putere pe accelerație și, cu un scrâșnet urmat de un șoc violent, mașina își continuă drumul.

– Sunteți nebună! L-ați stri… strivit!

Anne se bâlbâie stupefiată, se uită îngrozită la vecina ei.

– Cum ați putut? E o crimă!

Tânăra a încetinit, cu mâinile crispate pe volan, privește drept înainte fără să răspundă.

E mai mult decât poate suporta Anne, care o apucă de umăr, furioasă.

– Mă auziți? De ce ați făcut asta? Băiatul ăla voia doar bani!

– Era care pe care, ori el, ori noi, îi replică tânăra cu glas slab.

– De unde știți?

– Uneori se mulțumesc cu bani, câteodată violează și ucid. Nu puteam să risc.

Atâta calm, atâta stăpânire de sine… Anne se simte rău, o să…

Vomită un jet lung și galben peste tabloul de bord din lemn nobil și pernele albe de piele.

Consternată, tânăra se repede s-o ajute, însă Anne o respinge.

– Lăsați-mă în pace! Voi și discursurile voastre caritabile îmi faceți greață.

Coboară repede din mașină, dar înainte de a trânti portiera, adaugă în semn de răzbunare, deși derizorie:

– Doreați să scriu despre voi? Așa va fi, dar nu sunt sigură că o să vă placă!

În ciuda somniferelor luate, Anne se chinuie toată noaptea să adoarmă. Vede iar și iar chipul îngrozit al tânărului care tremură cu mitraliera în mână, iar peste chipul lui se suprapun chipurile disperate, marcate de foame ale tinerilor refugiați. Oare și el este unul dintre aceștia? Ce altă soluție au ei?

În zori se așază la birou, dar nu reușește să scrie, mintea îi este ca paralizată. Până la urmă ațipește lângă computer.

Cineva bate la ușă din ce în ce mai tare. Anne sare din somn și se grăbește să deschidă. E Karim. A aflat tot. Ca o dâră de praf de pușcă ce ia foc, povestea s-a răspândit în mica lor comunitate.

– Sunteți bine? o întreabă el îngrijorat.

Anne încuviințează în tăcere.

Încruntat, Karim străbate camera cu pași mari. A renunțat la masca de cinism, și-a ieșit din sărite.

– Forța acestor burgheze e că au conștiința împăcată! O conștiință exacerbată a drepturilor lor. Și nu ezită deloc, se aruncă drept înainte, strivesc orice! Iar după aceea n-au nicio remușcare de genul: poate voia doar geanta mea, poate familia lui murea de foame. Nici pomeneală de așa ceva. Sunt incapabile să se pună în locul altuia, n-au pic de imaginație. Ele îi iubesc pe săraci doar dacă sunt umili, recunoscători și le oferă o imagine minunată despre ele însele. Dacă însă se revoltă, atunci sunt niște bandiți care trebuie pedepsiți.

Se învârte de colo până colo, alb la față de furie.

– Și totuși, din vina acestei așa-zise elite oamenii sunt forțați să fure ca să nu crape. În țara asta, plătim mizerabil mâna de lucru, o exploatăm la maximum, apoi, când nefericiții ăștia sunt storși de toată vlaga, ne lepădăm de ei. Așa devii miliardar în doi sau trei ani, mai ales că nu plătești impozite. „Doar proștii și amărâții care n-au relații își plătesc impozitele", asta este atitudinea. Și ca să se disculpe, adaugă: „De ce să finanțez călătoriile de lux și hotelurile de cinci stele ale domnilor din guvern? Prefer să donez direct în scopuri caritabile." În astfel de condiții, pot să-și permită să se arate generoși. Dar săracii nu cer milă, ci dreptate!

Se oprește brusc și se uită fix la tânăra femeie.

– Vă gândiți că-i susțin pe hoți? Nu, mă întreb doar ce-aș face în locul lor. Cred că, dacă ai un dram de îndrăzneală, reacționezi în loc să cerșești sau să aștepți să mori. Există oameni slabi, care se dau bătuți, și oameni care au curajul să reziste – prin toate mijloacele aflate la dispoziția lor. Pentru burghezia conservatoare, ei sunt niște criminali, pentru mine, sunt oarecum o elită.

Anne nu-l mai ascultă, ultimele evenimente au bulversat-o. Izbucnește în hohote de plâns.

– Ce trebuie făcut? icnește ea. Să-ți înăsprești sufletul ca să poți continua să trăiești? Cum să rămâi deschis, să dai dovadă de empatie față de cei care suferă, fără să fii afectat de toate aceste drame?

Impresionat de tulburarea ei, Karim se apropie. Îi cuprinde cu blândețe mâinile într-ale sale.

– E un echilibru greu de păstrat, dar e singurul posibil.

În timp ce ea plânge, el îi ridică bărbia delicat, o privește drept în ochi și-i șoptește:

– O să reușiți, știu că sunteți în stare.

Capitolul 11

Portarul i-a înmânat lui Anne un mesaj de la *begum* Nusrat: „Dacă sunteți liberă, vă aștept la hotelul Intercontinental, unde se desfășoară un ciclu de conferințe despre islam și femei. Cred că ar trebui să vă intereseze. Apoi vom lua ceaiul împreună și vom putea vorbi pe îndelete despre orașul Lahore de altădată."

Begum și Anne intră cu o mică întârziere în sala înțesată de lume – numai femei. Cele mai multe poartă văl, unele au chiar și fața acoperită, cu o deschizătură la nivelul ochilor.

– Rețineți că la Intercontinental vin nu femeile din popor, ci cele bogate, explică *begum* în șoaptă. Acum patru sau cinci ani, niciuna nu purta văl… Sectanta asta, care ține anual o serie de conferințe, este finanțată fără îndoială de monarhiile din Golf, altfel cum ar putea să-și plătească hotelul de lux? Vin aici pentru prima dată, vreau să înțeleg cum de are o asemenea influență asupra femeilor noastre, de ce se lasă păcălite prostănacele astea!

Prezența lui *begum*, o celebritate în Lahore, le bucură foarte mult pe organizatoare, care, din respect pentru părul ei alb, le mută pe câteva mai tinere ca să elibereze două locuri pe primul rând.

Pe podium tronează o siluetă masivă înfășurată în negru, dinspre care se face auzită o voce uimitor de armonioasă.

– Surorile mele, Profetul nostru Mahomed – binecuvântat fie-i numele –, transmițându-ne cuvântul lui Allah, insistă asupra faptului că întâia datorie a femeilor este pudoarea. Ele nu trebuie să fie un obiect al tentației pentru bărbați, riscând astfel să distrugă familiile și, mai departe, întreaga societate. Pudoarea femeilor este stâlpul pe care se sprijină societatea musulmană.

Un murmur aprobator în rândurile asistenței îi întâmpină vorbele.

– Uitați-vă la țările din Occident unde femeile se plimbă pe jumătate goale, uitați-vă la familiile destrămate, la copiii lipsiți de repere morale, care cad în

delincvență, ajung la droguri și la sinucidere. Vrem să semănăm cu ei? Nu, surorile mele! Noi ne bucurăm de șansa de a avea sfântul Coran, care ne arată clar ce e binele și ce e răul, care ne spune că femeia trebuie să-și ascundă corpul și fața pentru a fi păzitoarea echilibrului familiei și al societății. Cum am putea să respingem deosebita onoare pe care ne-o acordă Preaînaltul, făcându-ne să purtăm pe umerii noștri firavi răspunderea păcii lumii? Căci tocmai de pacea lumii e vorba. Cu siguranță, din pacea în familii decurge pacea în societăți, iar din aceasta decurge pacea universală!

Tace o clipă, parcă pentru a-i lăsa fiecărei femei prezente timpul necesar să asimileze imensitatea misiunii pe care Dumnezeu i-a încredințat-o.

– Văd cu bucurie că, de la vizita mea de anul trecut și până acum, multe dintre voi au reflectat și au înțeles, continuă ea. În schimb, unele se mulțumesc să-și acopere doar părul și văd chiar câteva care încă își vopsesc fața! – ridică glasul – Nu pricepeți că toate aceste tertipuri menite să atragă bărbații și să-i facă să cadă în păcat sunt o greșeală de neiertat?

– În orice caz, ea nu riscă să-i atragă în păcat, îi șoptește *begum* lui Anne, care își mușcă buzele ca să nu râdă.

Forma înveșmântată în negru începe să tremure, proferează acum imprecații violente, care se rostogolesc cu vuiet de tunete peste asistența înmărmurită.

– Voi, impurelor, voi, ispitelor, o să fiți răspunzătoare pentru pierzania bărbaților creduli, Dumnezeu n-o să vă ierte, pe veci o să ardeți în flăcările iadului!

Îngrozite și rușinate, vinovatele lasă capul în pământ sub privirea severă a femeilor de lângă ele.

Mulțumită de teama pe care a reușit s-o insufle, conferențiara își continuă discursul cu glas din nou blând și învăluitor:

– Allah știe că suntem ființe slabe, dar dacă ne căim sincer, ne va primi în căldura iubirii Sale. Ah! Să te cufunzi în lumina iubirii Domnului fiind în armonie cu El, urmându-I cu credință poruncile… Pot să vă asigur, surorile mele, că nu există nimic mai dulce, că nicio iubire de pe pământ nu ne poate aduce mulțumire ca iubirea nesfârșită pe care ne-o dăruiește Domnul, Preabunul, Generosul.

Ultimele cuvinte au fost primite într-o pioasă tăcere. Femeile oftează ușurate. Chiar și cele care aveau îndoieli se simt împăcate, problemele și întrebările lor par atât de artificiale în fața căii simple și limpezi ce li se deschide înainte: să nu se mai zbuciume, să nu mai fie nefericite, să se retragă din clocotul acestei lumi

plămădite din contradicții și să se încreadă în legea divină.

O voce se înalță brusc, spărgând tăcerea:

– Doamnă, vă rog să iertați o femeie în vârstă, căreia îi e greu să urmărească toate subtilitățile discursului dumneavoastră, dar nu înțeleg de ce noi, femeile, suntem cele care trebuie să se ascundă. Oare bărbații, recunoscuți drept mai puternici și mai raționali, să fie în realitate atât de slabi, încât să-și piardă stăpânirea de sine la simpla vedere a unei șuvițe de păr? Dacă-i așa, atunci n-au decât să nu se uite la noi.

În sală răsună câteva râsete.

Enervată, conferențiara adoptă o atitudine sfidătoare.

– Nu se cuvine ca eu, doamnă, sau dumneavoastră să punem în discuție cuvântul lui Dumnezeu. Sfântul Coran ne spune că femeia trebuie să poarte văl. Iar noi, ca musulmane, trebuie să respectăm acest precept. Îmi închipui că sunteți musulmană, nu?

Begum zâmbește la auzul insultei abia mascate.

– Sunt musulmană practicantă, la fel ca mama care era foarte evlavioasă, însă nici ea, nici eu n-am purtat niciodată văl. Mama spunea că nu o bucată de pânză pe cap te face o bună musulmană, ci faptele tale.

Fără a ține seama de murmurele dezaprobatoare din jurul ei, *begum* continuă:

– Nicăieri în sfântul Coran nu scrie că femeia trebuie să se acopere cu un văl. Și nu mă refer nici măcar la acoperirea feței, care este un obicei tribal venit din Arabia. Șeicul de la Al-Azhar[29], cea mai înaltă autoritate a islamului, a declarat recent că vălul nu trebuie niciodată să ascundă figura, că e un obicei local fără legătură cu religia. Și a amintit că la Hajj, marele pelerinaj la Mecca, milioanele de femei prezente au chipul descoperit… în fața a milioane de bărbați! Chiar a precizat că…

Când conferențiara, în culmea agitației, încearcă s-o oprească, *begum* rostește cu glas ferm:

– Lăsați-mă să termin, vă rog, toată lumea de aici are dreptul să se exprime. Nu suntem sub dictatură, cel puțin nu încă! Spuneam, deci, că nicăieri Coranul nu-i cere femeii să-și acopere fața, nu-i cere nici să-și acopere părul.

Furioasă, forma în negru strigă spre auditoriu:

– N-o ascultați, caută să vă păcălească! Femeia asta e Satana!

Însă publicul nu-i mai acordă atenție. Să nu-ți acoperi părul? Cum o să justifice *begum* o afirmație atât de nebunească? Femeile ard de curiozitate să afle.

– Vorbesc despre Coran, cuvântul lui Dumnezeu, și nu despre *hadith*-uri[30],

care sunt amintirile sau relatarea relatării amintirii cuiva care l-a auzit sau l-a văzut pe Profet. Există zeci de mii de *hadith*-uri, trei sferturi dintre ele au fost recunoscute ca false și, dintre cele „adevărate", unele sunt suspecte, întrucât contrazic spiritul Coranului – foarte progresist pentru vremea aceea. De asemenea, contrazic tot ce se știe despre Profet. Întâia lui soție, Khadija, era, de fapt, o importantă femeie de afaceri, dispunea de caravane care traversau deșertul. Profetul și ea aveau o relație de totală încredere, el îi cerea adesea sfatul. Cum să ne închipuim că el s-ar fi gândit să le închidă pe femei în casă, așa cum mulți așa-ziși specialiști în islam vor s-o facă astăzi? Cât despre cea mai tânără soție a sa, Aisha, ea stătea la masă în prezența tovarășilor Profetului și obișnuia să discute cu oaspeții despre treburi politice. După moartea Profetului, ea a luat chiar conducerea armatei ca să lupte cu dușmanii comunității musulmane. Este ceea ce se numește „Bătălia Cămilei".

– Ce legătură are cu vălul? protestează o voce, aprobată imediat de altele.

– O legătură evidentă: statutul pe care Profetul nostru îl acorda femeilor! De altfel, dacă citiți atent Coranul, nu veți găsi decât trei versete referitoare la văl. Ceea ce, între noi fie spus, arată importanța lui relativă comparativ cu exagerările din prezent.

– Vorbiți prostii! Se vede că n-ați citit niciodată sfântul Coran! îi aruncă disprețuitor conferențiara.

Fără s-o bage în seamă, bătrâna doamnă scoate un Coran din geantă și-l deschide.

– Permiteți-mi să vă citesc versetele 30 și 31 din sura 24: „Spune credincioșilor să-și plece privirile, să-și păzească rușinea." Observați că admonestarea se adresează atât bărbaților, cât și femeilor. „Spune credincioaselor să-și plece privirile, să-și păzească rușinea, să nu-și dea la iveală frumusețea în afară de ceea ce apare, să-și pună văluri peste piept."[31] Nicăieri nu se menționează să-și acopere părul, ci pieptul. De fapt, la vremea respectivă, sclavii, în general prizonieri de război, mergeau cu pieptul gol, semn că era permis să-i atingi. Un alt verset, 59 din sura 33, clarifică acest aspect: „Spune-le soțiilor tale, fiicelor tale și femeilor credincioșilor să se acopere bine cu *gilbaburile*[32] lor, căci numai așa vor fi recunoscute și nu vor fi necăjite."[33]

– Vedeți bine că femeile trebuie să poarte văl! o întrerupe conferențiara triumfătoare.

– Ba deloc! Coranul le recomandă femeilor să-și ascundă „ceea ce apare", noțiune schimbătoare în funcție de epocă. Iar unele traduceri înlocuiesc „văl" cu

mantie sau capă, haine ce acoperă pieptul și nu neapărat părul. Însă, pentru rigoriști, precum salafiții și wahhabiții, tot corpul femeii înseamnă tentație, trebuie, deci, acoperit în întregime. Datorită petrodolarilor lor, ei reușesc să răspândească această concepție falsă despre islam în rândul populațiilor sărace și ignorante. Dar nici măcar ei nu pot pretinde că este o obligație. În Coran, orice obligație nerespectată atrage o pedeapsă. Or, nu există nicio pedeapsă asociată cu faptul de a nu purta văl. Rigoriștii pot cel mult să declare că e o recomandare.

– Blasfemie! Blasfemie! Insultați sfântul Coran, îl insultați pe Profetul nostru! urlă femeia în negru.

Larma devine asurzitoare în sală. Unele femei se indignează din cauza acestor cuvinte scandaloase ce trebuie pedepsite înainte să otrăvească spiritele naive; altele, mai indulgente, susțin că bătrâna doamnă nu e în toate mințile. Majoritatea însă tac, multe sunt impresionate de argumentele lui *begum* Nusrat, dar nu îndrăznesc să recunoască de teamă să nu se creadă că și ele rostesc blasfemii.

– Nu și-au declarat deschis poziția, dar cele care au înțeles sunt în număr mare, constată *begum* pe drumul de întoarcere. Cred că de-acum multe nu vor mai merge la seminarele acestei fanatice periculoase. Vor adopta o rezistență pasivă, e maximumul la care poți spera în această biată țară măcinată de extremism.

– Dar dumneavoastră? V-ați asumat un risc enorm! De-acum sunteți o țintă pentru oricare dintre acești fanatici!

Anne nu-și ascunde îngrijorarea. Reuniunea a fost violentă și ea s-a temut un moment ca unele femei mai exaltate, îndârjite de imprecațiile conferențiarei, să n-o agreseze fizic pe bătrâna doamnă.

Însă *begum* e prea cunoscută în societatea din Lahore ca să îndrăznească cineva s-o atace direct. Un accident, un atentat, asta-i cu totul altceva…

– O să vedem! Dar trebuia să-i răspund acestei șarlatance. De ani întregi pervertește spiritele femeilor noastre. Când am auzit-o debitându-și minciunile cu atâta convingere, mi s-a urcat sângele la cap. Era de datoria mea să-i răspund și să încerc să luminez asistența. M-aș fi disprețuit singură dacă aș fi tăcut.

Cu mare ușurare Anne redescoperă pacea casei lui *begum* Nusrat care nu pare prea tulburată.

– Cred că meritățm o ceașcă de ceai, glumește ea, conducând-și invitata pe veranda deschisă spre o grădină cu trandafiri și iasomie care-și răspândesc mireasma la ceas de seară.

Așezate comod în fotolii adânci de ratan, savurează amândouă licoarea aurie, pe care Djalil le-a adus-o împreună cu o tavă cu fursecuri asortate. Ce moment ar fi fost mai potrivit pentru ca Anne să-i amintească lui *begum* de promisiunea pe care i-o făcuse?

– N-aș vrea să vă obosesc, riscă Anne, dar mi-ar plăcea mult să-mi vorbiți despre Lahore din tinerețea dumneavoastră, dinaintea divizării.

– Pare greu de imaginat azi, oftează *begum*, dar pe atunci Lahore era un centru al păcii și al toleranței. Toate comunitățile, hinduistă, sikh, creștină, musulmană, trăiau în armonie. Cei mai mulți dintre prietenii noștri erau hinduiști, eram o familie musulmană foarte deschisă, tata era sunnit, iar mama, șiită.

Observând aerul surprins al jurnalistei, *begum* precizează că la vremea respectivă asemenea căsătorii nu erau rare. Mai au loc și acum, în ciuda fanatismului înconjurător, însă, bineînțeles, doar în mediile numite „educate".

– Au existat mereu printre șiiți mulți intelectuali și artiști, subliniază bătrâna doamnă. Ca și evreii, ei acordă o importanță deosebită educației. Primul lor imam, Hazrat Ali, vărul și ginerele Profetului – prin căsătoria cu fiica acestuia, Fatima –, era un intelectual și un mistic. Unii îl consideră primul dintre sufiți, misticii islamului care nu se mărginesc la lectura literală a Coranului, ci caută sensul profund, semnificația esoterică – căci ar exista, se spune, șapte grade de lectură a Cărții Sfinte. Un mistic iranian, Data Ganj Bakhsh, a introdus sufismul în regiune. De la moartea lui în 1072, mormântul său a devenit loc de pelerinaj, iar Lahore, un centru spiritual pentru credincioșii veniți din Iran, Afganistan și Asia Centrală. Cu prilejul zilei lui, sunniții, șiiții și chiar hinduiștii se adună la mausoleul său și, timp de trei zile, se roagă, cântă și dansează.

– Chiar și azi? se miră Anne.

– Da, și după cum bănuiți, nu e pe placul tuturor. Acum trei ani, doi teroriști s-au aruncat în aer printre pelerini, făcând cincisprezece morți și aproape o sută de răniți. Ei bine, imaginați-vă că după ce li s-a oferit ajutor victimelor, procesiunea a continuat, ca o sfidare! Se scrie despre Pakistan că e o țară de fanatici, însă imensa majoritate rezistă extremismului cu un curaj admirabil.

Begum Nusrat tace, dusă pe gânduri.

– Dar dumneavoastră, insistă Anne, ca tânără fată la începutul anilor '40, ce viață duceați?

– Ei, o viață foarte liberă, în comparație cu tinerii din prezent!

După școală, la optsprezece ani, intrase la universitate, unde se număra printre puținele fete. Tatăl ei era favorabil educației mixte. Împreună cu prietenele ei, se

deplasa cu bicicleta. După-amiaza mergeau să vadă ultimele filme englezești și americane la cinematografele Regal și Plazza sau se plimbau pe Mall, marele bulevard mărginit de arbori seculari, unde se găseau magazine elegante. Se duceau și pe Queen's Road ca să admire vitrinele bijutierilor. Duminica, Nusrat își însoțea tatăl la hipodrom. Ca un bun musulman, el nu paria, însă îi plăcea la nebunie să vadă caii alergând.

Toate comunitățile se adunau la sărbătorile religioase, musulmanii asistau la ceremoniile hinduiste, iar hinduiștii, la ceremoniile musulmane. Bunicul ei își primea deseori prietenii în casa lui mare, dar avea mare grijă ca mâncarea servită, cum ar fi fost carnea de vită de exemplu, să nu-i ofenseze.

– Dar relațiile dintre băieți și fete? Existau flirturi sau chiar căsătorii între tineri din comunități diferite?

– Începutul unor flirturi, cu siguranță, dar în secret, răspunde zâmbind bătrâna doamnă. Îndrăgostiții se întâlneau de-a lungul canalului, într-un loc pustiu la capătul orașului. În schimb, căsătoriile erau foarte rare. Fiindcă, deși la creștini căsătoriile se încheiau din dragoste, la hinduiști și la musulmani căsătoriile erau aranjate de părinți, ca și în Europa, de altfel, până acum vreo optzeci de ani.

– Dar cu britanicii ce relații aveați?

Begum se întristează.

– Niciuna. Locuiau într-un cartier rezervat lor, cu vile impunătoare, înconjurate de grădini, aveau cluburile lor, precum Punjab Club, un edificiu enorm, cu colonade unde noi, indienii, nu eram primiți. Îi întâlneam doar la garden-party-ul anual de la palatul guvernatorului. Nu-i iubeam, dar le apreciam filmele și uneori urmam moda lansată de ei. Veniți să vă arăt câteva fotografii.

Cele două femei au intrat în salon. Pe un gheridon se afla fotografia unui bărbat foarte elegant, în frac, alături de o încântătoare tânără femeie în sari.

– Părinții mei mergând la o serată. Puteți vedea că tata e îmbrăcat în stil european, ca toți bărbații din cercul său pe atunci.

Alături, o altă fotografie înfățișează o fată cu fustă plisată, pe bicicletă.

– Eu la 14 ani, iar aici e mama pe cal, continuă ea arătând spre fotografia unei amazoane zvelte, în pantaloni de echitație *jodhpurs*. Era o fire sportivă, dar mai ales un spirit liber!

– Am auzit că Lahore era pe atunci nu doar un centru al modei, ci și centrul mișcărilor progresiste, așa e? intervine Anne.

– Categoric! Mai ales al organizațiilor feministe. Mama îmi povestea, își

amintește *begum*, că în 1931 a participat la o conferință internațională a femeilor asiatice care s-a ținut aici, cu paisprezece ani înaintea înființării Națiunilor Unite. S-a discutat despre drepturile femeilor, ale prostituatelor printre altele, se cerea deja ca bărbatul, și nu prostituata, să fie pasibil de condamnare în justiție. Însă Lahore era înainte de toate capitala culturală a nordului Indiei. Aici se găsea cel mai mare număr de editori, de ziare și reviste literare. Mulți hinduiști și sikh ajutau la apariția ziarelor urdu. Intelectualii hinduiști, musulmani, sikh colaborau fără probleme.

– Dar dacă totul era așa de idilic, cum explicați masacrele din 1947? protestează Anne, ușor agasată.

– O, în plan politic, lucrurile nu erau câtuși de puțin idilice! admite bătrâna doamnă, coborându-și șalul de pe umeri. După alegerile din 1946, care indicaseră o puternică polarizare între comunități, izbucneau mereu incidente, hinduiștii și sikh refuzau ferm planul divizării Indiei. Cu cât se apropia independența, cu atât violențele sporeau. Totuși, Lahore rămânea relativ calm, toată lumea fiind convinsă că orașul va rămâne în India. Era un oraș hinduist, chiar dacă majoritatea populației era musulmană. Marile averi, comerțul se aflau în mâinile hinduiștilor, locuiau în case splendide, erau avocați, doctori… Musulmanii bogați locuiau mai degrabă la țară, unde posedau domenii întinse.

Begum se oprește și umple iar ceștile cu ceai. Pare obosită, dar după câteva clipe își revine.

– Independența a fost proclamată pe 15 august. Până pe 17, hinduiștii și sikh au rămas în oraș având încă speranțe, dar când pe 17 seara s-a anunțat la radio că Lahore va face parte din Pakistan, vestea a fost primită într-o tăcere mormântală.

Bătrâna doamnă se întrerupe iar, ochii ei părând ațintiți asupra unor imagini cumplite. Revede valul de violențe, casele incendiate, oamenii înspăimântați care fugeau din calea bandelor care urlau, înarmate cu săbii, sulițe, topoare, cuțite mari de bucătărie. În câteva ore, Lahore devenise un infern. În special membrii comunității sikh, nebuni de furie că provincia lor Punjab e împărțită în două și că-și pierd capitala în folosul Pakistanului, i-au atacat pe musulmani cu o cruzime ieșită din comun. Iar hinduiștii și musulmanii nu s-au lăsat mai prejos. Oameni care trăiseră mereu alături în pace nu se mai gândeau decât să-și ia gâtul unul altuia.

– Zilele și săptămânile de după declarația de independență au însemnat o tragedie oribilă, de o parte și de alta a graniței soseau trenuri încărcate cu cadavre, iar masacrele reîncepeau pentru a răzbuna alte masacre. Orașul s-a golit. Înainte

de 15 august, în Lahore erau 300 000 de hinduiști și sikh, iar la sfârșitul lunii, nu mai rămăseseră decât 1 000. Iar sute de mii de refugiați musulmani terorizați soseau în Pakistan.

– Da, murmură Anne, bunicul mi-a povestit cât de groaznic a fost…

– Bunicul?

– Pe atunci era diplomat la consulatul Franței. Primul lui post. Iubea Lahore și-mi vorbea de multe ori despre oraș. Și mai ales – Anne ezită, poate *begum* va fi în măsură s-o ajute? – se îndrăgostise de o tânără musulmană a cărei urmă a pierdut-o în momentul divizării și, cu toate eforturile lui, n-a mai aflat nimic despre ea niciodată. Se gândea deseori la ea întrebându-se dacă supraviețuise masacrelor. În amintirea lui, aș vrea să încerc s-o găsesc pe această femeie.

Begum Nusrat a pălit și, fără să-și dea seama, începe s-o tutuiască pe Anne.

– Cum îl chema pe bunicul tău?

– Yannick Le Guennec, iar pe tânără, Rekha.

Bătrâna doamnă tresare.

– Ați cunoscut-o? exclamă Anne.

– Da… eram foarte apropiate… Îmi amintesc că iubea un francez, plângea fiindcă el plecase. Așa că a acceptat să se căsătorească, dar a murit în ziua nunții…

– A murit?

– Scuză-mă, sunt amintiri vechi pe care e dureros să le răscolesc. Rekha a murit, e tot ce pot să-ți spun.

Karim a apărut în pragul ușii.

– Scumpule, poți s-o conduci pe prietena noastră? Am vorbit despre trecut și am evocat atâtea drame, că nu mă simt prea bine.

– Cu mare plăcere. Să mergem, Anne, dacă rabla mea nu vă repugnă prea tare.

Unde naiba descoperise acest Citroën 2CV care se clătina continuu?

– Am cumpărat-o de la un tehnician francez care se întorcea în țara lui, răspunde Karim la întrebarea mută a jurnalistei. E singura din Lahore. Oamenii se uită la mine ca la o lighioană ciudată.

– Și sigur asta vă amuză!

– Exact! Mai ales atunci când, închipuindu-și că mă insultă, unii snobi mă întreabă dacă nu cumva conduc un cazan de rufe.

Au coborât pe M.M. Alam Road, una dintre principalele artere ale orașului, unde mulțimea se îngrămădește în fața magazinelor la modă, Armani, Ralph Lauren, Clarks, Omega… Sunt prezente majoritatea mărcilor internaționale. Însă

Anne abia dacă le remarcă. A căzut pe gânduri, conversația cu *begum* i-a lăsat o impresie bizară, de parcă bătrâna doamnă ascundea ceva.

Îi mărturisește nedumerirea ei lui Karim, care se grăbește s-o asigure că se înșală.

– Era tulburată de amintiri, atâta tot. În general, refuză să pomenească de acea perioadă. Dar credeți-mă, nu ascunde nimic. Bunica s-ar lăsa omorâtă mai degrabă decât să mintă.

Mare imam al moscheii Al-Azhar din Cairo și director al Universității Al-Azhar, principalul centru de studii de teologie sunnită (n. a.).

Hadith-uri: cuvinte și fapte ale Profetului Mahomed, relatate de martori. Ansamblul *hadith*-urilor constituie „sunna“, a doua sursă de referință după Coran (n. a.).

Coranul, traducere de George Grigore, Editura Herald, București 2009, p. 246 (n. tr.).

Gilbab: îmbrăcăminte largă și lungă în care se înfășoară femeile musulmane (conform George Grigore, *Coranul*, Ed. Herald, București, 2009) (n. tr.).

Ibidem, p. 296 (n. tr.).

Capitolul 12

În mașina care-i duce la centrul de presă unde baluchi țin un miting, Taher îi descrie lui Anne situația locuitorilor din Baluchistan, cea mai săracă provincie a Pakistanului. O delegație alcătuită din bărbați, femei și copii a plecat de jos de la Quetta, a trecut prin Karachi și a poposit acum în Lahore înainte de a se îndrepta spre capitala Islamabad. Un traseu de 2 000 de kilometri. Se împlinesc trei luni de când mărșăluiesc.

– Reprezintă familiile celor dispăruți, explică Taher. Potrivit Amnesty International, ar fi circa 14 000 de dispăruți – deținuți sau, cel mai adesea, uciși de forțele de securitate care luptă împotriva mișcării separatiste din Baluchistan. Periodic sunt găsite cadavre mutilate. Luna trecută s-a descoperit o groapă comună cu 169 de bărbați împușcați cu câte un glonț în ceafă.

– Cum de…

Se întrerupe când șoferul frânează brusc. Înaintea lor, se află un baraj și trei polițiști care le ordonă să facă imediat cale-ntoarsă. După câteva minute de discuții în cursul cărora Taher își desfășoară talentele persuasive, li se permite să-și continue drumul.

– Ce se întâmplă?

– Sunt demonstrații ample în fața centrului de presă și pe străzile învecinate. Și imaginează-ți, draga mea, că manifestează contra voastră!

– Ce tot spui?

– Nu ești franțuzoaică? Ei bine, manifestează împotriva *Charlie Hebdo* și a Franței care permite caricaturizarea Profetului.

Mașina își croiește drum metru cu metru prin mulțimea tot mai densă, până când în cele din urmă se oprește.

– Trebuie să mergem mai departe pe jos. Haide, nu facem decât zece minute!

Și iată-i pornind prin mijlocul a mii de bărbați ce strigă sloganuri pline de ură.

În toată această mulțime surescitată, Anne e singura femeie și singura persoană albă… Nu se simte liniștită deloc. *Taher e complet inconștient. Dacă bărbații ăștia ar ști că sunt franțuzoaică, m-ar linșa! Poate ar face-o și doar pentru că sunt occidentală…*

– Așteaptă-mă! strigă după însoțitorul ei care înaintează rapid.

Anne se teme să nu se piardă de el, ar vrea să-l apuce de mână, dar cu siguranță ar fi și mai rău: în Pakistan nu ții de mână un bărbat în public.

La tribună, un individ bărbos urlă în microfon: „Fransa Mardabad!" „Moarte Franței!", repetă mulțimea dezlănțuită. *E nebun că m-a adus aici!* Furia ei e amestecată cu spaimă, așa că tânăra strigă mai tare:

– Taher!

În sfârșit, el încetinește pasul și se întoarce spre ea zâmbitor.

– Nu te teme!

Ușor de zis! Îi vine să-l înjure. *Ce-ar face el dacă bărbații ăștia ar avea chef să mă atace? Nimeni nu se poate împotrivi unei mulțimi dezlănțuite.*

Văzând-o lividă, Taher se apropie.

– Mergi exact în spatele meu, o să-ți deschid eu calea.

Și, spre marea ei ușurare, Anne vede cum bărbații, care cu o secundă mai devreme tunau și fulgerau contra Occidentului, se dau brusc la o parte ca să lase să treacă o femeie albă.

În câteva clipe, ajung amândoi la centrul de presă.

– În sfârșit! răsuflă Anne, trântindu-se într-un fotoliu.

– Nu erai în pericol, o asigură Taher. Bărbații de aici n-ar ataca o femeie, mai ales dacă e însoțită de un pakistanez.

Anne nu prea e convinsă. Dacă ei i-ar fi aflat naționalitatea… Nici nu vrea să-și închipuie ce s-ar fi putut întâmpla.

Centrul de presă e o casă veche de piatră, care cuprinde birouri și o cantină unde jurnaliștii pot să mănânce orez și curry pentru suma modică de șaizeci de rupii. Pe vasta peluză, unde ici și colo sunt puse mese și scaune de plastic, au loc discuții aprinse, la un ceai sau la o cola. Oamenii politici din opoziție care doresc o întâlnire cu presa vin adesea aici, la fel și toți cei care au o nemulțumire și vor s-o comunice. Au înțeles că e mai bine să meargă ei la domnii jurnaliști, decât să aștepte ca aceștia să se deplaseze. Măcar aici există șanse de a găsi o ureche atentă.

Așa se face că de ani buni centrele de presă din diferite orașe ale țării au devenit locurile preferate pentru orice manifestare.

Pe peluză s-a instalat un grup pestriț, vreo două sute de bărbați, femei și copii.

Sunt manifestanții baluchi, uimitor de proaspeți după atâtea săptămâni de mers. Fiindcă avansează în etape scurte, îi explică Taher lui Anne, și pretutindeni populația îi primește cu brațele deschise. Cine n-ar înțelege durerea unei mame al cărei fiu a dispărut și ea cere să-i fie dat înapoi, viu sau mort?

Fotografiile a sute de oameni sunt agățate pe panouri montate în acest scop. Există și fotografii cu corpuri torturate.

O tânără cu părul fluturându-i pe umeri o abordează pe jurnalista străină. Poartă costumul tradițional din Baluchistan, tunică de culoare aprinsă, împodobită cu monede de argint și mărgele multicolore. Engleza ei perfectă dovedește că aparține clasei superioare.

– Nu avem deloc încredere în guvernul pakistanez, declară ea. În ciuda alegerii de anul trecut a unui guvern provincial civil în Baluchistan, nimic nu s-a schimbat, puterea aparține tot armatei. Dispariițiile continuă fără a fi pedepsit cineva, se știe că de vină sunt forțele de securitate. Președintele organizației noastre de studenți, Zahid Baloutch, a dispărut recent, arestat de paramilitari în civil. Am făcut tot ce ne-a stat în puteri, dar la ora actuală cu siguranță e mort.

– Dar de ce vreți neapărat independența? riscă Anne s-o chestioneze. Soluția n-ar fi autonomia?

Ochii negri ai interlocutoarei aruncă fulgere.

– Încercăm de șaizeci de ani, dar guvernul central nu-și respectă niciodată promisiunile. Ne tratează ca pe o colonie.

Și vorbește despre gazul pe care Islamabadul îl cumpără la preț scăzut și-l distribuie în toată țara, mai puțin către baluchi: 90% dintre sate nu au nici gaz, nici electricitate, nici apă potabilă. Centrul exploatează de asemenea minele de cărbune și de cupru și exportă toate bogățiile provinciei care trăiește în sărăcie.

Anne se abține să obiecteze că – după cum i-a explicat Taher – banii dați de guvernul central trec prin mâinile șefilor de triburi, care își opresc cea mai mare parte din ei. Iar Islamabadul închide ochii fiindcă acești șefi foarte respectați controlează populația.

O altă problemă îi stârnește curiozitatea: a auzit vorbindu-se despre o prezență chineză în sudul provinciei.

– E adevărat că Islamabadul a încheiat un acord cu Beijing pentru a transforma micul port pescăresc Gwadar, de la golful Oman, în port internațional? întreabă ea.

– De fapt, chinezii finanțează un proiect gigantic: un port și o șosea care ar face legătura între Gwadar și vestul Chinei în patru zile, distanța fiind de doar 3

000 de kilometri. Ceea ce pentru chinezi înseamnă un progres extraordinar, fiindcă actualmente drumul maritim din Golful Persic până la Shanghai, prin Oceanul Indian și strâmtoarea Malacca, durează douăzeci și una de zile. Însă Statele Unite și, bineînțeles, India sunt ostile unei noi prezențe chineze la intersecția rutelor petrolului.

– Ar putea fi o importantă sursă de venituri pentru Baluchistan, sugerează jurnalista.

– Noi, baluchi, ne opunem categoric.

– De ce?

– Pentru că proiectul Marelui Gwadar o să ducă la dezrădăcinarea a mii de săteni și, ca de obicei, n-o să ne aducă niciun beneficiu.

Un grup de tineri se apropie și se amestecă în discuție.

– Am avut încredere prea mult timp, acum s-a terminat! declară unul dintre ei.

– N-o să reușească să-și dezvolte proiectul, intervine altul, cei din rezistență se opun. Nu doar că se bat cu poliția și armata, ci sabotează și lucrările. Deja au fost uciși niște chinezi.

– Chinezi uciși în Baluchistan? se miră Anne.

– Da, și asta o să continue.

E clar că afacerea depășește cu mult o luptă locală de gherilă: dincolo de Baluchistan și de Pakistan, sunt în joc interese mondiale. Instinctul jurnalistei intră în alertă. Trebuie să meargă să vadă ce se întâmplă la Gwadar.

– Imposibil! îi răspund interlocutorii. De ceva vreme zona e interzisă pentru străini în lipsa unui permis special din partea autorităților. Nici măcar diplomații occidentali care veneau în fiecare weekend – chipurile ca să vâneze și să pescuiască – nu mai au dreptul să pătrundă acolo. Americanii sunt furioși, dar guvernul îi bănuiește că încurajează opoziția din Baluchistan și le refuză accesul. Vă dați seama că voi, jurnaliștii, chiar n-aveți nicio șansă.

– Doar dacă nu vă deghizați cumva în femeie baluchi, glumește un tânăr.

– De ce nu?

Izbucnesc toți în râs, apoi înțeleg că Anne vorbește serios.

– Dacă doriți să vă asumați riscul, putem desigur să aranjăm ceva…

– Mă ofer să vă servesc drept ghid, intervine alt tânăr care vorbește bine engleza. Am studiat la Universitatea din Lahore, dar sunt de fel din Gwadar, v-aș putea ajuta să vă întâlniți cu toată lumea.

– Lăsați-mă puțin să discut cu cei de la ziar și vă caut eu imediat după aceea.

Anne îl găsește pe Taher adâncit într-o discuție cu un domn în vârstă, pe care îl prezintă drept un eminent apărător al drepturilor omului. Apoi Taher pricepe că jurnalista vrea să-i vorbească între patru ochi.

– Scuzați-mă un moment, îi spune domnului în vârstă.

După ce rămân singuri, Anne intră direct în subiect.

– Taher, afacerea Gwadar pare enormă. E ceva serios? De ce presa nu vorbește despre ea?

– E atât de serios, încât trezește îngrijorarea puterilor mari și mijlocii din regiune, care încearcă s-o împiedice. De aceea pakistanezii și chinezii lucrează în cea mai mare discreție și le interzic jurnaliștilor și diplomaților să meargă la fața locului.

– Dar de ce este atât de importantă strategic?

– Pur și simplu pentru că pune în discuție supremația Statelor Unite aici.

După toate intervențiile lor catastrofale, americanii sunt deja foarte prost văzuți. Mai ales că Islamabadul îi bănuiește de mult că-i ajută pe separatiștii baluchi ca să se instaleze în centrul rutelor petrolului, într-un Baluchistan independent care le-ar datora totul. Niște hărți americane, păstrate multă vreme secrete, arată o nouă împărțire a regiunii.

Prezența Chinei la Gwadar contracarează acest plan. Iar Beijingul nu-i dispus să renunțe. Pe lângă beneficiile economice, drumul terestru îi este vital: în caz de conflict cu Statele Unite, ruta lor maritimă poate fi blocată ușor la nivelul strâmtorii Malacca de către statele riverane, Indonezia și Malaysia, aliate ale Washingtonului. China ar fi atunci sufocată.

Taher a schițat în câteva minute întreaga situație.

Anne nu-și mai găsește locul.

– Trebuie să sun imediat la ziar ca să le propun un articol. Dar – face o grimasă – mobilul meu sigur e ascultat. Poți să-mi găsești altul doar pentru cinci minute?

– Și cum vrei să procedez? Să-l fur?

– Poți să-l împrumuți, spune că ai probleme cu al tău. Te rog, Taher! insistă ea cu un zâmbet dezarmant.

Bărbatul ridică din umeri.

– Ce nu fac eu pentru tine?

Se întoarce peste câteva clipe cu un telefon în mână.

Anne l-ar pupa, dar gestul ei ar fi privit cu ochi răi aici. Așa că se retrage într-un colț al grădinii.

– Alo, Olivier, am ceva senzațional în exclusivitate, despre un nou port chinez în Baluchistan, Gwadar!

Evident, numele de Gwadar nu-i spune mai nimic redactorului-șef care nu pricepe ce fantezie a apucat-o pe jurnalista lui de vrea să plece la capătul unei provincii deșertice.

Anne se străduiește să-l convingă. Îi vorbește despre micul port de pe coasta pakistaneză, un port de pescari între mare și munți, un port cu apă adâncă ce dă spre golful Oman, foarte aproape de strâmtoarea Ormuz, zăvorul principalei căi maritime a traficului petrolier din Iran și statele arabe din Golf spre restul lumii. Gwadar, un mic port liniștit până când s-a amestecat China…

– Beijingul vrea să facă din el un mare port comercial de unde să exporte mărfuri și să importe petrol și gaz. Au început să construiască o autostradă, dublată de o conductă de transport, care va lega Gwadar de Xinjiang, provincia lor de vest. Se va conecta cu șoseaua aflată la cea mai mare altitudine din lume, faimoasa șosea din Karakorum, un lanț muntos în prelungirea Himalayei.

Numită „șoseaua prieteniei sino-pakistaneze“, această rută strategică a fost construită acum patruzeci de ani de muncitori pakistanezi și chinezi cu prețul a sute de vieți omenești. Șerpuiește până la 4 700 de metri altitudine, prin peisaje care-ți taie respirația, fiind considerată a opta minune a lumii.

– Într-adevăr, e interesant pe plan economic, dar poți să pomenești de asta într-un articol general despre Pakistan, n-ai nevoie să te deplasezi până acolo.

– Nu înțelegi! Gwadar nu-i doar un port comercial, chinezii au făcut din el un post de observație pentru întreaga regiune și intenționează să se servească de el ca escală pentru flota lor militară.

Astfel China își prelungește așa-numitul ei „colier de perle“ în Oceanul Indian, baze de sprijin din Birmania până în Djibouti, trecând prin Bangladesh, Sri Lanka și Maldive. India, simțindu-se încercuită, e furioasă. Statele Unite sunt îngrijorate de această breșă comercială și militară într-un loc strategic, aproape de Golful Persic. Au făcut totul pentru a determina Islamabadul să se răzgândească. Degeaba. Alianța cu Beijingul a devenit stâlpul politicii externe a pakistanezilor, experiența dovedindu-le că era un aliat mai sigur decât Statele Unite, cărora le reproșau că îi trădaseră în folosul vecinului lor indian.

– Astăzi, Marele Joc pentru dominația asupra regiunii nu se mai desfășoară între Anglia și Rusia, ci între Statele Unite și China, conchide Anne.

La celălalt capăt al firului se lasă liniștea cât timp interlocutorul ei asimilează informațiile.

– OK, m-ai convins, răspunde acesta într-un târziu. Dar cum o să te duci acolo dacă străinilor le este interzis în lipsa un permis special?

– O să mă deghizez în femeie baluchi. Cel mai greu va fi să ajung la Gwadar fără să fiu arestată. După aceea, o să mă descurc la fața locului.

– Îți asumi un mare risc. Ai mare grijă!

Anne se abține să chicotească. Rar se întâmplă ca marele șef să arate că-și face griji pentru jurnaliștii săi. Întreține cu el o relație destul de încordată – nu au aceeași concepție despre meseria lor –, însă ea îl place fiindcă îl știe profund onest și mai știe că, la rândul lui, el o apreciază.

– Nu te neliniști! Sunt fetiță mare!

– Bun, programez pentru săptămâna viitoare „Noul Mare Joc“?

Vasăzică nu a pierdut prea mult timp cu grijile. Anne nu se poate împiedica să-i răspundă:

– Așteaptă, totuși, să mă întorc vie și nevătămată!

Capitolul 13

În autobuzul cu echilibru nesigur, care parcurge zilnic cei 700 de kilometri ce desparte Karachi de Gwadar, o femeie înfășurată într-un șal de bumbac, cu al cărui colț își acoperă pudic gura, stă lângă un tânăr. Pe căldura asta, pantalonii largi, bufanți și tunica lungă sunt cu mult mai comode decât hainele occidentale, constată pasagera. Ca să-și desăvârșească deghizarea, și-a frecat mâinile și fața cu coji de nucă pentru ca pielea să pară mai închisă la culoare.

Au stabilit că Ahmad, care o însoțește, prea tânăr ca să-i fie soț și prea mare ca să-i fie fiu, se va da drept fratele ei. Cât despre ea, sărmana, e surdo-mută din naștere. În cazul unui control, fratele va răspunde în locul ei.

– Și dacă îmi cer actele de identitate? a întrebat Anne îngrijorată.

Au liniștit-o imediat: poliția nu va insista, multe femei de condiție modestă nu au acte.

Prin geamul galben de praf, Anne observă peisajul ce i se perindă prin fața ochilor în toate nuanțele de ocru și brun. Îi place grandoarea acestor întinderi deșertice unde băieții andrii își duc turmele de capre să pască printre firavii arbuști mărăcinoși, austeritatea satelor cu case din chirpici înconjurate de ziduri înalte, aflate departe de șosea, deasupra cărora se înalță coline aspre – refugii pentru luptători, îi șoptește vecinul ei.

Când și când șoseaua se apropie de mare și atunci peisajul dezolant lasă loc interminabilelor plaje cu nisip fin, aproape alb, mărginind o mare calmă, turcoaz. Nici picior de om pe kilometri întregi, în afara câtorva bărci de pescari. Un veritabil paradis ferit de turiști, se gândește Anne, dar oare cât timp va mai fi așa?

Călătoria a decurs fără probleme, nu au fost controlați decât o dată de către un tânăr militar care a evitat cu grijă să se uite la pasagere sau să le vorbească. În societatea tribală baluchi, ca și în triburile de pathani, un bărbat îl poate ucide pe cel care se uită prea insistent la soția lui.

Au ajuns la destinație spre sfârșitul după-amiezii, când soarele începea să apună. Înainte de a-i găsi un hotel, Ahmad a ținut neapărat s-o ducă pe jurnalistă pe o terasă de unde să poată avea o imagine panoramică a zonei.

La picioarele ei se întinde Gwadar, „poarta vântului“, un orășel clădit pe o fâșie îngustă de pământ ce înaintează în golful Oman. O peninsulă în formă de „T“ sau de ciocan, cum zic baluchi, al cărei corp legat de coastă adăpostește un oraș de pescari și al cărei cap formează două golfuri splendide. Într-o extremitate se vede noul port pe care-l construiesc chinezii, din care e gata doar prima parte: clădiri masive pentru administrație și un chei unde două cargouri sunt descărcate. Macarale portocalii transportă lent conținutul lor în camioane în jurul cărora forfotesc siluete minuscule. În cealaltă extremitate, în golful estic, un spațiu imens încă gol e prevăzut pentru diverse proiecte comerciale și un complex hiperluxos pentru turiști.

– De ce Gwadar? Ce are deosebit locul acesta? întreabă Anne nu prea impresionată. Există și alte porturi de-a lungul coastei.

– Da, există, recunoaște Ahmad. Odinioară, toată coasta era un adăpost al piraților datorită micilor golfuri primitoare. Însă niciunul nu are o geografie așa deosebită.

Gwadar, subliniază el, are rarul avantaj de a fi un port cu apă adâncă, apropiat de strâmtoarea Hormuz și la adăpost de vânturi grație masivelor muntoase ce-l înconjoară. Prin urmare, și cele mai mari vapoare pot fi descărcate aici direct, ceea ce reprezintă o enormă economie de timp și de bani. Niciun alt port din regiune, nici Chah Bahar, la 70 de kilometri, nici Dubai, nici porturile din Golf nu beneficiază de condiții atât de favorabile.

Se întunecă, trebuie găsit un hotel pentru Anne. Ahmad îi propune să stea la familia lui, însă Anne refuză, nu vrea să-i pună în pericol. N-a uitat experiența din Orangi.

– Singurul hotel bun e Intercontinental, declară Ahmad. N-aveți rezervare, dar nu-i grav, oricând există locuri.

Hotelul de cinci stele e situat pe o colină ce domină golful. După ce și-au croit drum prin parcarea înțesată de tot felul de vehicule, Anne și ghidul ei ajung într-un hol de marmură unde zeci de persoane au luat cu asalt pupitrul de la recepție. Protestele curg. Unii care și-au făcut rezervare cu mult înainte s-au pomenit fără cameră și li se promite una abia peste două zile, alții au cameră, dar nu și apă caldă la baie – se pare că e o problemă cu apa în tot orașul, care nu e dotat pentru o asemenea afluență –, altora li s-a refuzat un loc la restaurant fiindcă ar fi

trebuit, se pare, să și-l rezerve din ajun. Clienții furioși înjură personalul de la recepție, depășit la rândul său de situație.

– Nicăieri în lume nu s-a mai văzut așa bramburească, vociferează un bărbat roșu la față, cu accent britanic.

Agitați sau trântiți în fotolii, oameni de toate națiile umplu holul, pakistanezi și, bineînțeles, chinezi, dar poți auzi vorbindu-se și rusă, germană și diferite limbi europene.

Ahmad îi face semn unui angajat pe care-l cunoaște.

– Ce se petrece? E vreun congres?

– Nu mă întreba, e aglomerat de când China a confirmat oficial luna trecută că împrumută Pakistanului 46 de miliarde de dolari pentru dezvoltarea Gwadarului și a șoselelor adiacente. Pe lângă funcționarii guvernului, găsești aici oameni de afaceri, antreprenori de construcții, arhitecți și mai ales agenți imobiliari care câștigă o avere cumpărând și vânzând terenuri. Oamenii sosesc de peste tot, parcă au înnebunit! Și când mă gândesc că un an întreg hotelul a fost aproape gol. În unele zile, din două sute de camere, una-două erau ocupate. Directorul își smulgea părul din cap.

Abandonând ideea de a obține o cameră în acest haos, Anne și însoțitorul ei au plecat spre oraș. Cu mare dificultate, Ahmad a găsit într-un final un mic hotel, curat, dar cu confort minim – un singur duș la patru camere. Prețul i se pare astronomic: 4 000 de rupii, deși acum o lună camera se închiria cu 1 000. Însă proprietarul refuză să negocieze, nu duce lipsă de clienți.

Ahmad urmează să se întâlnească a doua zi cu Anne, la începutul după-amiezii, ca s-o ducă să cunoască „niște oameni interesanți“. Dimineață, ea intenționează să discute cu oficialitățile.

– Duceți-vă direct, o sfătuiește tânărul. N-o să vă folosească la nimic dacă sunați. Mergeți personal și afișați un aer important, o să vă primească.

În cămăruța ce servește drept sală de mese, Anne mai întârzie puțin ca să bea un ceai. Un bărbat de vreo patruzeci de ani, aflat alături, o privește cu atenție. După câteva clipe, nu mai rezistă și intră în vorbă cu ea.

– Scuzați-mă că vă deranjez, dar de unde veniți?

– Sunt franțuzoaică, jurnalistă, precizează Anne, ca să evite orice confuzie, fiindcă aici Franța e considerată țara dragostei, iar franțuzoaicele, mari iubărețe. Dar dumneavoastră?

– Am venit de la Karachi, lucrez în domeniul imobiliar.

– Îmi imaginez că faceți afaceri grozave aici, nu?

– O, da! se înfoaie el. Am ajuns printre primii acum doi ani, când toată lumea părăsise locul. Cu excepția portului, dezvoltarea Gwadarului părea abandonată, iar investitorii potențiali se retrăgeau. Însă eu am fler, știam că lucrurile se vor pune în mișcare din nou într-o bună zi. Am rămas și am cumpărat numeroase terenuri, pe care astăzi le revând.

– Cu un câștig substanțial, fără îndoială.

Bărbatul pufnește în râs.

– De cel puțin zece ori prețul de achiziție! Dar asta nu-i nimic pe lângă cele câteva terenuri pe care le-am cumpărat la începutul lucrărilor, în 2007, și pe care nimeni nu le mai voia. Aparțineau unor țărani și pescari. Pentru un teren de 300 de metri pătrați, de exemplu, le dădeam 100 000 de rupii. Credeau că fac afacerea vieții lor fiindcă respectivele terenuri sunt semideșertice, lipsite de apă și nu puteau cultiva nimic. Azi le revând cu sume între două și patru milioane de rupii, în funcție de amplasare.

– Și ce zic foștii proprietari?

– Sunt furioși, dar ăsta-i jocul. Nu le-am furat terenul, l-am cumpărat, n-au ce să zică.

– Și uite așa devii miliardar! Nu credeți că e un pic de cinism aici?

– Poate că da, însă așa e lumea afacerilor, cinică. Nu-mi spuneți că la dumneavoastră în țară oamenii de afaceri sunt niște sfinți.

A doua zi dimineață, îmbrăcată în blugi și cămașă simplă, ținuta clasică a jurnalistei, Anne se duce la centrul de planning al noului Gwadar. Își prezintă legitimația de presă la secretariat și spune că a venit din Franța pentru a face un amplu reportaj despre proiect și că dorește să-i ia un interviu unei persoane din conducere.

Câteva minute mai târziu, este dusă în biroul directorului. Acesta, un înalt funcționar ce vorbește perfect engleza, a ținut s-o primească personal. De mult n-a mai avut ocazia să întâlnească pe cineva din presă și este încântat să-i poată explica proiectul acestei jurnaliste drăguțe. E o schimbare după atâtea delegații ale oamenilor de afaceri și ale birocraților pakistanezi sau chinezi.

– Gwadar va fi noul Dubai! anunță el răspicat, după ce a invitat-o să se așeze pe o canapea confortabilă și a ordonat să fie aduse răcoritoare și dulciuri.

Spre marea ușurare a lui Anne, nu i-a cerut acreditarea, ar fi fost lipsit de curtoazie și pe deasupra inutil – este evident că jurnalista străină nu poate să fi ajuns aici decât cu acordul autorităților civile și militare. Anne mizase pe asta și nu greșise. Trebuie să discute foarte rapid cu cât mai multă lume fiindcă

stratagema va fi până la urmă descoperită. Și va scoate din sărite serviciile secrete locale.

Directorul a întins pe masă o hartă detaliată a ceea ce va fi Gwadar peste zece ani. Arată cu degetul realizările viitoare.

– În afară de portul închiriat Chinei pentru 43 de ani, se vor construi un aeroport internațional și o zonă liberă pentru atragerea investitorilor străini, iar mai departe, o mare zonă industrială și un centru comercial gigantic. De asemenea, sunt proiectate un cartier de afaceri cu zgârie-nori de-a lungul bulevardelor largi și o porțiune rezidențială cu magazine care vor oferi toate mărcile de lux. În sfârșit, pe țărmul mării se va ridica un complex turistic cu hoteluri somptuoase, vile elegante, parcuri, terenuri de sport, cinematografe, restaurante și chiar o grădină zoologică.

– Magnific! aprobă jurnalista.

– Și asta nu-i tot! Din Gwadar va porni o rețea de autostrăzi, o cale ferată, o conductă de transport și un gazoduct legând sudul Pakistanului de China, care astfel va importa petrol și își va exporta produsele manufacturate și bogățiile miniere mult mai rapid. Totodată, republicile din Asia Centrală vor putea să iasă din izolare grație accesului direct la mările calde.

În mod vizibil directorul urmărește s-o impresioneze pe tânăra femeie. Aceasta încearcă să-i pună o întrebare, dar el, purtat de entuziasm, nu se lasă întrerupt:

– Nu doar Gwadar și populația sa, nu doar Baluchistanul vor profita de această dezvoltare, ci întregul Pakistan, datorită „culoarului economic China-Pakistan“, pe care unii îl numesc „drumul miliardelor“! De-a lungul celor două căi ce vor uni portul Gwadar și China, vom clădi întreprinderi și diferite unități, Gwadar va fi plămânul economic al țării, conchide directorul deschizând larg brațele într-un elan înflăcărat. O să ajute Pakistanul să se relanseze și-i va permite să devină în sfârșit o mare putere regională!

– Un proiect extraordinar! îl complimentează Anne. Dar apropo de port… Mă miră că e atât de slab animat, n-am văzut decât două cargouri.

– Așteptați să fie terminate drumurile și să se poată transporta mărfuri. Din diverse motive, am rămas în urmă, dar acum, că s-a confirmat acordul financiar cu chinezii, echipele noastre lucrează 24 de ore din 24 pentru a recupera timpul pierdut.

Bineînțeles, trece sub tăcere faptul că una dintre principalele cauze ale întârzierii o reprezintă numeroasele sabotaje comise de susținătorii independenței. Până într-acolo încât chinezii au amenințat să oprească tot sau să

se ocupe cu propriile forțe de securitatea locurilor. Ceva de neconceput pentru Islamabad, care a desfășurat imediat pe teren zece mii de oameni înarmați.

– Și acum, dacă vreți să veniți cu mine, vi-l voi prezenta pe responsabilul tehnic al proiectului.

Îndată ce pătrund în incinta portului, dau întâmplător peste un chinez de vreo cincizeci de ani, în costum sobru și cu cravată, în ciuda căldurii înăbușitoare. Directorul îl salută și grăbește pasul, însă celălalt îl prinde din urmă.

– Cine este? întreabă el arătând cu degetul spre Anne. O jurnalistă?

– Nici vorbă! protestează directorul. Este… logodnica fiului meu. Domnișoară, vi-l prezint pe domnul Huang, responsabil din partea chineză cu amenajarea portului.

– Îmi pare bine, domnule, zâmbește Anne oarecum derutată.

– Franțuzoaică?

– Da, fiul meu a studiat la Paris, acolo a cunoscut-o pe această domnișoară încântătoare. Să sper, dragă domnule Huang, că ne veți face onoarea de a asista la căsătorie?

Suspicios, domnul Huang o examinează pe Anne din cap până-n picioare, apoi se întoarce spre director.

– Nu uitați înțelegerea noastră: fără străini aici. Am avut destule necazuri cu diplomații occidentali care-și băgau nasul peste tot!

– Ar fi și greu să uităm, situația e destul de jenantă. De trei ani primim telefoane insistente de la ambasade, inclusiv a Statelor Unite, și suntem obligați să inventăm mii de scuze. Spuneți-mi, dragă domnule Huang, cât va mai dura interdicția?

– E treaba guvernului nostru să decidă.

Și cu un semn scurt din cap, domnul Huang pune capăt conversației.

– Ce necioplit, chinezii ăștia! Se cred la ei acasă și ne consideră ființe inferioare. Ați văzut pe ce ton îmi vorbește?

– Da… dar ați riscat invitându-l la nunta fiului.

Directorul râde cu poftă.

– Nu există niciun risc, ei nu acceptă niciodată invitațiile pakistanezilor. Bun, am ajuns, căpitanul vă așteaptă. Permiteți-mi să mă retrag. Dacă aveți nevoie de mine, nu ezitați să-mi dați de știre, aș fi bucuros să vă pot ajuta.

– Și să mi-l prezentați pe logodnicul meu, sper!

Căpitanul Jawed este un fost ofițer din marina comercială. În dimineața aceasta e într-o dispoziție groaznică fiindcă a fost mustruluit de către ministru din

cauza desfășurării lente a lucrărilor, iar asta, în prezența subordonaților.

Sosirea jurnalistei franceze este o diversiune bine-venită. Însă, când după politețurile de rigoare aceasta începe să-i pună întrebări despre evoluția proiectului, căpitanul dă glas amărăciunii pe care a trebuit să și-o stăpânească în fața superiorului său. De când le-au acordat concesiunea chinezilor, oamenii lui muncesc din greu, dar infrastructura e ca și inexistentă: nu-i suficientă apă, nu-i suficientă electricitate, comunicațiile telefonice și internetul nu funcționează jumătate din timp, iar birocrația sufocantă pune capac la toate!

– Dacă vrei să comanzi un creion, îți trebuie acordul Islamabadului, bombăne el, iar ei au nevoie de luni întregi chiar și pentru cea mai măruntă decizie. În schimb, iau inițiative ignorând realitatea de pe teren.

Căpitanul o duce pe Anne să viziteze portul. Acesta, nu atât de mare pe cât își imagina ea, e aproape gol. Doar primul terminal, echipat ca să primească trei cargouri, e gata. Alte două sunt prevăzute să găzduiască douăsprezece portcontainere. Însă până nu se termină șoseaua ce pornește din Gwadar, totul rămâne blocat.

– De ce durează atât construirea șoselei? întreabă Anne.

Căpitanul ezită să răspundă, însă Anne insistă:

– Din cauza atentatelor?

Bărbatul ridică din umeri.

– În parte… Mișcarea de independență baluchi s-a intensificat mult în ultimii ani, rebelii se ascund în munți, de unde pun la cale operațiuni-fulger de sabotaj.

Apoi adaugă coborând vocea:

– Dacă i s-ar recunoaște drepturile, populația nu i-ar mai susține pe rebeli și s-ar mulțumi cu o simplă autonomie. Dar guvernul îi ignoră pe oamenii de aici, îi tratează ca pe niște cetățeni de mâna a doua.

Anne nu îndrăznește să-l întrebe dacă și el este baluchi, însă căpitanul îi ghicește gândurile.

– Să nu credeți că sunt baluchi. Sunt punjabi, dar de doi ani îi văd ce viață duc zilnic și le înțeleg frustrarea.

Au ajuns la un imens hangar plin de mașini noi-nouțe: atelierul de revizie și reparație ale motoarelor, pompelor și generatoarelor.

Într-un colț, un grup de chinezi și pakistanezi discută aprins, sunt inginerii care răspund de ateliere.

– Ce relații aveți cu chinezii? se interesează Anne.

Căpitanul Jawed face o grimasă.

– Dificile, pentru că ei numără fiecare rupie. Cu americanii și cu europenii putem lucra fără probleme, dar chinezii nu înțeleg că fiecare trebuie să fie mulțumit, vor totul pentru ei. Suntem obligați să dublăm prețul anunțat ca să obținem prețul real, deoarece ei discută cu încăpățânare orice detaliu. Pe de altă parte, lucrează repede, însă calitatea muncii are de suferit.

Cam la fel trebuie să gândească și chinezii, bănuiește Anne. Știe că n-ar folosi la nimic să-i intervieveze, ei n-ar face altceva decât să zâmbească, însă Anne ghicește că și chinezii se plâng de încetineala pakistanezilor și de corupția sistemului.

Totuși, chiar dacă acest ansamblu neomogen înaintează anevoios, se va face tot posibilul pentru ca el să nu cedeze, sunt prea multe interese în joc de ambele părți.

La hotel, Anne îl găsește pe Ahmad așteptând-o. Jurnalista nici nu și-a dat seama cum a trecut timpul, e deja ora două.

– Deja suntem în întârziere, ați putea renunța la masa de prânz? îi sugerează el. Am adus un pachet de biscuiți. O să mergem în celălalt capăt al orașului, un prieten mi-a împrumutat mașina.

– Putem să luăm un taxi.

Ahmad izbucnește în râs.

– Pe aici așa ceva e un lux necunoscut.

Gwadar, un oraș de pescari cu case joase și mici magazine, se întinde pe fâșia îngustă de pământ dintre cele două golfuri. Viața e calmă, iar marea bogată în pește oferă un venit modest, dar suficient celor aproximativ 50 000 de locuitori.

Însă noul proiect le dă peste cap existența.

Într-o grădină împrejmuită, zece bărbați, pescari cu fața înnegrită de soare și de sarea mării, o așteaptă pe jurnalistă așezați turcește pe rogojini de paie împletite.

După saluturile de rigoare, trag aproape o ladă acoperită cu iută și o invită să ia loc.

– Familiile noastre au trăit de pe urma mării secole întregi, spune cel mai vârstnic dintre bărbați. Marea e teritoriul nostru, ea ne oferă mult și uneori ne ia… E o treabă între ea și noi. Însă azi străinii vor să schimbe tot. Ni s-a interzis să mergem în golful de vest, acolo unde peștele abundă. Chinezii ocupă golful și nu vor să ne vadă acolo.

– Și golful de est, unde se află portul nostru cu șantiere și sute de vase, o să ne fie interzis în curând, bodogănește vecinul lui. Plănuiesc să construiască un

complex turistic, cu port pentru iahturi.

Drept compensație, guvernul le-a construit un alt port dincolo de golf, la douăzeci și cinci de kilometri. În apropierea unui nou oraș, unde intenționează să mute populația.

– Vor să ne gonească din casele noastre. Consideră fără îndoială că nu dăm bine în noul peisaj, comentează ironic un tânăr. În locul orașului nostru au de gând să amenajeze un fals sat de pescari, curat lună, cu case albe și flori, cu restaurante și magazine de lux.

– Eu n-o să-mi părăsesc niciodată casa unde m-am născut și unde familia mea trăiește de generații. N-au decât să trimită armata ca să mă mute de-aici! declară un pescar bătrân, aprobat în cor de tovarășii săi.

Îți făcea și rău să-i vezi. În ciuda siguranței lor aparente, știau foarte bine că, dacă autoritățile folosesc forța, ei nu vor putea rezista prea mult.

Duși pe gânduri, beau în tăcere ceai îndulcit când unul dintre tineri izbucnește:

– Orice-am zice noi, guvernului nu-i pasă, de-acum singura noastră speranță e Allah Nazar.

– Allah și mai cum? se miră jurnalista.

– Doctorul Allah Nazar. El conduce Frontul de Eliberare Baluchi, în prezent cea mai activă mișcare de independență, o informează Ahmad.

Frontul de Eliberare Baluchi nu mai crede în negocieri și de ani buni duce o luptă de gherilă împotriva forțelor armate. Îi atacă chiar și pe muncitorii care construiesc șoseaua și sabotează lucrările de infrastructură ale gazoductului și ale liniei de cale ferată. Militanții se ascund în pădurile din apropiere, pe coastele munților Makran. De acolo își lansează atacurile. Armata are ordin să facă orice ca să-i anihileze și se înregistrează mulți morți în ambele tabere.

– În ciuda atâtor morți, lipsa de speranță împinge din ce în ce mai mulți tineri să se alăture gherilei. Dacă vreți, pot să vă fac cunoștință cu cineva care să vă vorbească despre toate acestea în detaliu, propune Ahmad.

Își iau amândoi la revedere de la pescari, iar Anne promite să scrie despre nenorocirea lor. Oare ei chiar cred că ea poate să-i ajute? Anne are impresia că mai degrabă sunt recunoscători că cineva s-a arătat interesat de soarta lor. Un lucru ce li se întâmplă foarte rar.

Anne și Ahmad și-au reluat drumul cu mașina. După un kilometru, Ahmad parchează lângă trotuar, cercetează împrejurimile și, nevăzând nimic suspect, i se adresează lui Anne:

– Hai, continuăm pe jos!

Pornesc pe o străduță transversală, cotesc la dreapta, apoi la stânga, traversează un teren viran, apucă pe o stradă la dreapta… Soarele e sus, Anne simte că se înăbușă. O să ajungă vreodată?

După o jumătate de oră de mers, Ahmad se oprește lângă o poartă de fier pe care se leagănă o plăcuță emailată: „Dr. Ali Shah. Medic generalist."

După ce aruncă o privire rapidă în jur, Ahmad împinge poarta care se deschide scârțâind. Avertizat de zgomot, un bărbat mărunt și subțire, cu expresie amabilă, apare în prag.

– Bine ați venit! Intrați, e mai răcoare înăuntru, îi îndeamnă el observând oboseala extremă a tinerei femei. Sunteți complet deshidratată! Luați loc, vă aduc imediat un pahar cu apă.

După ce s-a răcorit, Anne începe să-și revină. Pe măsuța joasă, lângă publicațiile medicale, jurnalista remarcă un vraf de reviste literare.

– Doctorul Shah este unul dintre marii noștri scriitori, îi explică mândru Ahmad. Unele poeme de-ale sale, a căror publicare e interzisă, au devenit strigătul de unire pentru mișcările de independență baluchi.

– Și totuși, eram un pacifist convins! își amintește doctorul. Ani la rând am militat pentru autonomie, ca majoritatea celor din Baluchistan, care nu-și cer decât drepturile lor în cadrul Pakistanului.

Însă astăzi nu mai există încredere fiindcă nicio promisiune n-a fost ținută. De altfel, guvernul local nu are decât o putere nominală, autoritatea aparține armatei și serviciilor secrete. În ultimii zece ani, doctorul Shah a văzut prea multe orori, chiar de curând patru tineri care cereau independența au fost torturați, corpurile lor au fost găsite într-un șanț.

– Militarii nu pricep că nu pot câștiga prin forță, continuă doctorul, poporul baluchi se va răzvrăti mereu. Secole întregi am luptat împotriva mogulilor, apoi a britanicilor și, de la independență, împotriva guvernării punjabi.

Anne se abține să-l corecteze. De mult a înțeles că cele trei provincii se consideră lezate fiindcă sunt guvernate de cea de-a patra, și nu de capitala federală Islamabad. Lahore, capitala Punjabului, ia cele mai multe decizii. Punjabii, constituind 65% din populație, sunt acuzați că au acaparat majoritatea resurselor și a pozițiilor, în special în armată.

– Dar Pakistanul nu-i o dictatură, există alegeri democratice. Baluchi nu pot ajunge la o soluție prin intermediul urnelor? sugerează ea.

Medicul schițează un zâmbet dezamăgit: deși Baluchistanul reprezintă 42%

din teritoriul național și deține cea mai mare parte a resurselor miniere, nu adăpostește decât 4,5% din populație. Așa încât în parlament îi revin doar 14 locuri din cele 342.

– În aceste condiții, e aproape imposibil să ne facem auzită vocea. Descurajați, oamenii boicotează alegerile, la ultimul scrutin doar 5% dintre ei au votat. Ei nu mai cred în procesul electoral și mulți tineri se alătură revoltei.

– M-ați putea ajuta să-i întâlnesc? riscă Anne să-l întrebe.

Doctorul Shah o cântărește îndelung din priviri: pe chipul ei cu trăsături fine, ochii sclipesc de inteligență. În final, se hotărăște.

– E posibil. Evident, contez pe dumneavoastră că nu vă veți dezvălui niciodată sursele.

– Puteți avea încredere deplină.

Doctorul se uită atent la ea.

– Da, cred că pot. Veniți cu mine!

Se ridică, se duce la biblioteca din fundul încăperii, mută o enciclopedie și cu un gest face ca panoul să alunece într-o parte, dând la iveală o ușiță.

Anne și doctorul se strecoară înăuntru, urmați de Ahmad, iar panoul se închide după ei.

– Casa are un subsol, explică doctorul Shah, lucru obișnuit în regiune fiindcă îți permite să te bucuri puțin de răcoare. Raritatea constă în faptul că acest subsol are o ușă ascunsă sub o perdea de frunze, ușă care dă într-o stradă mai jos, în spatele casei. Pe acolo îi primesc pe luptătorii care au nevoie de serviciile mele.

După ce au ciocănit la ușă potrivit unui cod bine stabilit, coboară toți trei pe o scară în spirală. Jos, în penumbră, un tânăr stă întins pe o saltea, cu piciorul prins în atelă.

– A fost împușcat, tovarășii lui mi l-au adus, peste câteva zile o să se poată întoarce la ei.

Anne s-a așezat la căpătâiul rănitului și se interesează de sănătatea lui, gândindu-se cum oare să abordeze subiecte mai sensibile fără ca tânărul să devină ostil. Însă, fericit de vizită, tânărul nu se lasă rugat și răspunde imediat la întrebări, descriind dificila și exaltanta viață în clandestinitate, luptele, solidaritatea și certitudinea absolută că până la urmă vor câștiga.

Folosindu-se de presupuneri ca să afle adevărul, jurnalista riscă să întrebe:

– Se pare că ISIS v-a propus să vă ajute, nu?

– Da, o delegație de trei emisari a venit luna trecută pentru a se întâlni cu doctorul Allah Nazar. S-au oferit să ne furnizeze arme. Dar arme avem destule

cu…

Tânărul amuțește.

– Cu cele pe care vi le dau indienii? sugerează Anne.

– Oricum ar fi, intervine doctorul Shah, Allah Nazar a refuzat oferta ISIS. Frontul de Eliberare a Baluchistanului este o mișcare laică fără nicio legătură cu acești fanatici!

– Totuși, printre noi sunt unii care își pun întrebări, îi atrage atenția tânărul. Armata ne bombardează zilnic și răscolesc munții unde ne ascundem, pierdem mulți oameni, poate într-o zi vom avea nevoie de ajutor. Cei din ISIS sunt buni luptători. Și n-o să le adoptăm ideile doar fiindcă luptăm împreună!

– Și tu îți închipui că vă vor lăsa de ales! mormăie doctorul Shah. Nu vezi ce se întâmplă în Afganistan? Chiar și în această țară obișnuită de atâtea decenii cu violența, oamenii din ISIS au depășit orice limită încălcând tabuurile societății. În districtul Kot, unde s-au instalat, i-au obligat pe locuitori să-și dea fiicele de soții combatanților și au masacrat vreo zece șefi de trib, bărbați cu barbă albă, aruncându-i într-o tranșee căptușită cu exploziv!

Și întorcându-se spre Anne, continuă:

– Noroc că Allah Nazar își strunește bine trupele. Dar dacă el pățește ceva, mă tem că tinerii sunt gata să aducă lupul la stână.

Anne s-a întors târziu în camera ei, epuizată, dar încântată de recolta de informații. Adoarme de cum pune capul pe pernă.

Lovituri violente în ușă o trezesc. Ce se petrece? Abia s-a luminat. Își trage iute halatul pe ea și deschide. Doi militari, ușor jenați, îi fac semn să se îmbrace și să-i urmeze.

– Și de ce, mă rog? protestează Anne cu un aer indignat.

– Spionaj!

De asta se temea. În fond, serviciile de informații pakistaneze nu sunt chiar atât de slabe, le-au trebuit doar 24 de ore ca s-o repereze…

Maiorul care o primește, impecabil în uniforma kaki, trebuie să aibă vreo patruzeci de ani. Îi cere actele, afișând o expresie severă. Anne îi întinde pașaportul și legitimația de presă, aplicând strategia de apărare pregătită din timp.

– E o confuzie la mijloc, domnule maior. Sunt prietenă cu ministrul de interne, trebuia să anunțe autoritățile de sosirea mea, poate cei de la secretariat or fi uitat.

– Îmi pare rău, doamnă, dar nu vă pot lăsa să plecați. Trebuie să-l așteptăm pe general, el va lua o decizie.

– Nu-i grav, stau foarte bine aici.

Și înainte să fie invitată, Anne se așază în fața maiorului, zâmbindu-i seducător.

– Aș putea să primesc un ceai și eventual o felie de pâine prăjită? Oamenii dumneavoastră au venit așa devreme, că n-am apucat să iau micul dejun.

Derutat de aplombul ei – poate chiar este prietenă cu ministrul –, maiorul își cheamă ordonanța, care se întoarce curând cu o tavă cu ceai, pâine prăjită, unt și dulceață.

– Mulțumesc, domnule maior, sunteți foarte amabil.

Și de parcă ar fi început o conversație de salon, doar ca să-și umple timpul, Anne continuă:

– Ce proiect magnific, Gwadar! Ce ocazie extraordinară pentru Pakistan! Și când mă gândesc că chinezii ar putea abandona tot din cauza unor probleme de securitate.

– Ba deloc! sare maiorul. Suntem stăpâni pe situație. E în joc viitorul țării, nu vom permite să-l saboteze câțiva rebeli.

– Și-atunci de ce nu negociați cu ei în loc să riscați să pierdeți niște soldați valoroși? insistă ea văzându-l că a mușcat momeala și nu-și dă seama că, de fapt, prizoniera lui îi ia un interviu.

– Nu servește la nimic să negociem, India e în spatele rebelilor. Le finanțează taberele și le furnizează arme sofisticate imposibil de cumpărat de aici. Avem toate dovezile, am și arestat recent un spion de-al lor.

– Bravo! Ceaiul este excelent! comentează Anne fără ca maiorul să priceapă dacă se referă la ceai sau la arestarea spionului. La fel și dulceața!

Mușcă din tartină cu poftă.

– Oamenii vorbesc aiurea. Imaginați-vă că mi s-au dat asigurări că și americanii îi ajută pe rebeli. În orice caz, au făcut presiuni ca să nu le lăsăm chinezilor portul Gwadar. Odată faptul împlinit, pretind acum că sunt neutri, dar, deși nu sunt implicați direct, știm foarte bine că încurajează India.

– Biet Pakistan! oftează Anne întinzând unt pe o a doua felie de pâine. O țară atât de frumoasă, înconjurată de atâția dușmani! Pe lângă India, mai sunt Dubaiul, care se teme să nu-și piardă o mare parte din traficul maritim, și Iranul, care vede în Gwadar un concurent periculos pentru portul său Chah Bahar.

Maiorul începe să-și dea seama că e tras de limbă, dar, în definitiv, el nu face decât să prezinte poziția țării sale și să rectifice informațiile inexacte ale acestei jurnaliste destul de simpatice, la urma urmei.

– Chah Bahar nu poate primi nave mari fiindcă apele sale nu sunt suficient de adânci, dar, evident, fără Gwadar ar atrage un trafic mai mare.

Ezită câteva clipe, apoi, îndemnat de expresia atentă și chiar admirativă a interlocutoarei, adaugă:

– Între noi fie vorba, la început iranienii ne spionau, serviciile noastre secrete cred chiar că ei ar fi în spatele morții inginerilor chinezi în 2004. Dar, desigur, nu-i decât o ipoteză.

Văzând că tânăra femeie îi soarbe fiecare cuvânt, continuă:

– Proiectul noului Gwadar a suscitat un veritabil protest. Din fericire, suntem sprijiniți de China, care ține la proiect tot atât de mult ca noi, și nu doar din rațiuni economice. Pentru ea, e vital în planul securității, fiindcă, în cazul unui conflict, strâmtoarea Malacca poate fi ușor închisă de statele riverane, aliatele americanilor. China ar fi atunci sufocată, are absolută nevoie de rute alternative.

– Dar… teroriștii pot face ca totul să eșueze, insistă Anne.

– Imposibil! Armata pakistaneză este printre cele mai bune[34] din lume, iar guvernul ne-a dat puteri depline. Nimeni nu se poate opune proiectului Gwadar, la fel de important pentru Pakistan ca forța sa nucleară!

Abia îndrăznind să creadă în șansa ei, Anne se grăbește să profite de portița deschisă:

– Fiindcă tot veni vorba de…

Însă nu are ocazia să-l întrebe pe maior mai multe. Generalul tocmai a intrat în birou.

De la prima privire, Anne înțelege că nu e de glumă. Generalul are sprâncene stufoase și mustață de războinic. Cu un gest scurt, pune capăt explicațiilor ei.

– Securitatea ține exclusiv de forțele armate. Nu aveați permisiunea să veniți la Gwadar, vă aflați aici ilegal. O să vă conduc înapoi la Lahore sub escortă și o să trimit dosarul dumneavoastră la cartierul general. Ei vor decide dacă trebuie să fiți expulzată în Franța.

– Dar, domnule general…

– Ajunge!

Generalul bate cu pumnul în masă.

– Ați încălcat regulile, suntem autorizați să vă respingem. Considerați-vă fericită că nu vă închidem pentru spionaj.

Au urcat-o în avion, flancată de doi îngeri păzitori voinici.

Dar măcar au cruțat-o de cătușe.

Armata pakistaneză este a patra din lume ca număr: 500 000 de oameni în serviciul activ, 400 000 în rezervă. Beneficiază de echipament modern și este extrem de profesionistă (n. a.).

Capitolul 14

Ajunsă în Lahore, Anne a așteptat toată ziua să fie convocată la cartierul general al armatei, dar cum n-a primit nimic, s-a liniștit până la urmă. Fără îndoială, dosarul ei s-a rătăcit în meandrele birocrației. Până când un apel telefonic de la Samiah îi spulberă iluziile: generalul din Gwadar chiar a cerut ca ea să fie trimisă în Franța. Noroc că tatăl prietenei sale are încă relații printre autoritățile militare și a intervenit explicând că expulzarea jurnalistei franceze ar fi o foarte proastă publicitate pentru țară. Așa că au decis să-i acorde o a doua șansă. Însă de-acum se află sub supraveghere strictă.

În schimb, Anne a avut tot dreptul la felicitările redactorului-șef. Ziarul o va aștepta totuși să se întoarcă înainte de a-i publica reportajul. „N-ar trebui să riști expulzarea înainte de a găsi informații despre bombă și felul în care este sau nu securizată. Nu uita că în principal pentru asta te-am trimis acolo. Încearcă să sapi puțin! Haide, iubito, curaj!

„Iubito"! Anne n-a reușit niciodată să se împace cu faptul că redactorul-șef li se adresează tuturor femeilor din redacție cu „iubito". La început, crezuse în mod naiv că, la un ziar de stânga, femeile erau tratate la fel ca bărbații, însă a înțeles rapid, după câteva decepții profesionale și sentimentale, că nu există nicio legătură între comportamentul particular și convingerile intelectuale afișate și că, în ciuda principiilor frumoase, bărbații de stânga pot fi tot atât de misogini precum cei de dreapta.

Abia a închis, că telefonul sună din nou.

De data asta e Julien, neliniștit la culme. De peste o săptămână, nu mai știe nimic de ea.

– Ce se petrece? Te-am sunat de zece ori, dar nu răspunzi! Mi-am făcut sânge rău. Mai ales că ziarele relatează aproape în fiecare zi despre câte un atentat, iar Pakistanul este considerat cel mai periculos loc din lume pentru presă: șaptezeci

de jurnaliști au fost uciși în ultimii zece ani! Lasă naibii blestemata asta de țară, o să dai de necazuri până la urmă!

– Îmi pare rău, n-am avut timp să te sun, protestează Anne. Dar cum poți să numești „țară blestemată“ un loc despre care tu n-ai nici cea mai vagă idee? Închipuie-ți că e o țară minunată, cu un popor formidabil, curajos, ospitalier, dar care se găsește într-o situație imposibilă.

– OK, n-o să discutăm despre asta acum. Aș vrea doar să fii prudentă și să-mi dai periodic vești. Sper că nu-ți cer prea mult. Știi cât țin la tine, draga mea!

– Știu, Julien, dar nu te teme, sunt prudentă. Acum scuză-mă, trebuie să te las, sunt așteptată. O să te sun. Te sărut!

Anne a închis, oftând de exasperare.

Niciodată ideile preconcepute ale lui Julien nu o agasaseră în asemenea hal. Ce cunoaște el despre lume, în afara micului său cerc de prieteni și a propriilor cercetări despre pietroaie? Cum își permite să judece cu atâta siguranță?

În același timp însă, își reproșează că e nervoasă, îngrijorarea iubitului ei o impresionează, e atât de bun, de amabil, îi dă o mie de dovezi delicate de atenție, nu mai știe ce să inventeze ca să-i facă pe plac. Cu totul opus acestui Karim cu care, Anne nu știe de ce, aproape de fiecare dată se contrazice. Un tânăr absolut imposibil, dar – Anne zâmbește în sinea ei – care stârnește interesul…

Două bătăi discrete în ușă o aduc la realitate. A sosit ceaiul de dimineață, servit la trezire, înaintea micului dejun, un bun obicei britanic adoptat de cei pe care i-au colonizat. Sorbind cu înghițituri mici lichidul fierbinte, Anne iese pe balcon. Vremea e splendidă și cât i-ar plăcea să se plimbe. Din păcate, nu-i momentul, trebuie să se ocupe de reportajul despre bombă. Unde naiba să găsească informații? Degeaba a întors problema pe toate părțile, militarii sunt singura sursă credibilă. Dar cum să-i determine pe cei din armată, renumiți pentru mutenia lor, să vorbească? Oare ar putea Samiah s-o ajute încă o dată?

Are noroc. Prietena ei îl cunoaște personal pe purtătorul de cuvânt al înaltului comandament militar din Lahore, generalul Hamid. „Un tip de treabă, cred că va accepta să te întâlnească.“

După-amiază, Samiah o sună:

– S-a aranjat. Generalul te primește mâine, la ora 11, la reședința lui din garnizoană. O face pentru mine. Dar fii atentă, știi că ești supravegheată!

Dimineață, cât se îmbracă, Anne ascultă ca de obicei radioul pe postul pakistanez în engleză, în general bine informat.

Crainicul pare foarte iritat, vorbește despre un bombardament inacceptabil,

despre depășirea limitelor. Anne nu prea pricepe. Dronele NATO bombardează Afganistanul și regiunile tribale din Pakistan aproape zilnic, ce e așa de neobișnuit azi?

În timp ce traversează orașul, taxiul ei se oprește de mai multe ori. La baraje, polițiști nervoși îi controlează minuțios pașaportul, la semafoare, tenul ei alb atrage priviri ostile și lui Anne i se pare că aude insulte la adresa Americii. Tensiunea e palpabilă, Anne recunoaște atmosfera zilelor dramatice. În sfârșit, ajunge la cartierul general al forțelor militare, situat în celălalt capăt al orașului, între Gulberg și noul aeroport. La indicațiile plantonului, taxiul apucă pe niște străduțe umbrite, printre case cu țigle roșii, înconjurate de mici grădini. Pe Anne o miră simplitatea locurilor, i se povestise despre clădirile somptuoase ale elitei militare care nu doar că-și atribuie cea mai mare parte din buget, dar a fondat un enorm trust industrial și comercial cuprinzând bănci, companii de asigurări, depozite și terenuri construibile – o elită care ar trăi în lux.

Taxiul se oprește în fața unei case albe. Anunțat de planton, un servitor o așteaptă pe Anne la ușă și o conduce într-un salon cu pereți căptușiți cu rafturi încărcate de cărți până în tavan. Apoi, odată cu inevitabila ceașcă de ceai, îi transmite scuzele lui general sahab[35]: s-a ivit ceva neprevăzut, sahab va veni într-o clipă. Anne are timp o jumătate de oră să cerceteze biblioteca: romane clasice, dar mai ales cărți de istorie, de strategie militară, de călătorii și lucrări despre diferite filozofii, religii și mistici. Un militar mai degrabă atipic. Nu-i deloc o idee rea să alegi un intelectual pentru a sta de vorbă cu presa străină și a oferi o imagine pozitivă a armatei.

Pe culoar răsună pași rapizi, apoi ușa se deschide și apare generalul. Impecabil în uniforma kaki, are acea zveltețe elegantă a militarilor pakistanezi care îi deosebește de funcționarii pântecoși. Se înclină în fața jurnalistei, jenat că a lăsat-o să aștepte, însă a fost chemat la o reuniune de urgență.

– Avioanele NATO au bombardat una dintre pozițiile noastre și au ucis trei soldați. Pretind că a fost o eroare. Dar mint! Au harta cu toate posturile noastre!

– De ce ar fi făcut așa ceva?

– Vor să ne dea o lecție întrucât consideră că nu-i ajutăm destul. Insistă să lăsăm frontiera cu India și să ne concentrăm toate forțele pe frontul afgan. Noi refuzăm, fiindcă știm că India e în stare de orice.

– Chiar vă temeți de o agresiune din partea Indiei? întreabă Anne sceptică.

Generalul se uită fix la ea, agasat.

– De ce-ar fi cumpărat recent sute de tancuri? Credeți că au de gând să treacă

Himalaya și să invadeze China?

– Trebuie totuși să recunoașteți că nu securizați foarte eficient frontierele dintre zonele voastre tribale și Afganistan, obiectează jurnalista.

– Și de ce trupele NATO, în zona afgană, fac atât de puțin, deși dispun de forțe mult mai importante decât ale noastre? Noi trebuie să controlăm peste opt sute de posturi, iar ei, doar o sută cincizeci. În realitate, americanii nu vor să-și asume riscuri, nu trebuie cu niciun preț să-și pună în pericol soldățeii. Așa că se mulțumesc să trimită drone care în jumătate din timp lovesc civili.

Anne a auzit deseori despre scandalul adunărilor bombardate sub pretextul că ar putea fi întruniri ale teroriștilor. De multe ori sunt simple nunți în cursul cărora, potrivit obiceiului, se trag focuri în aer în semn de bucurie. Iar la 14 000 de kilometri de acolo, în Montana, un tip așezat comod în biroul lui vede asta pe un ecran și, fără a încerca să afle mai multe, apasă pe un buton.

Și așa se face că într-un sătuc afgan, o nuntă se transformă într-o groapă comună cu bărbați, femei și copii arși în hainele lor frumoase de sărbătoare. În ultimii ani, Pakistanul a suferit mii de „erori“ de acest gen. Începând din 2004, conflictul a făcut 58 000 de victime, o treime fiind civili.

– Pentru ei este ca un joc video, se pare că numesc acest nou sport „bugsplat“, strivește gângania!

Generalul se sufocă de indignare.

– Americanii neagă, iar dacă lucrurile sunt prea evidente, recunosc cu jumătate de gură niște daune colaterale. Dar nu-și cer niciodată scuze și nu oferă vreo compensație. Apoi se miră că populația îi urăște!

Se aude un ciocănit discret în ușă. Servitorul intră aducând o tavă cu mici sandviciuri cu castravete și o farfurie mare cu cartofi prăjiți, alături de nelipsita sticlă de ketchup. Anne, ca o gurmandă adeptă a bucătăriei franceze, simțea un oarecare dispreț față de acest sos condimentat, însă până la urmă s-a obișnuit.

– Și în legătură cu atacul de azi-dimineață, ce intenționați să faceți? reia Anne discuția.

– Dacă ei nu-și cer scuze public, vom închide ruta folosită de camioanele lor pentru aprovizionare. În orice caz, dacă nu reacționăm, soldații noștri nu ne-ar mai asculta. Deja populația ne acuză că suntem valeții americanilor.

– Totuși, nu luptați foarte energic împotriva talibanilor afgani, oricum mai puțin decât împotriva talibanilor pakistanezi, riscă jurnalista să comenteze.

Generalul tresare, vexat.

– N-are nicio legătură! Talibanii pakistanezi au un proiect planetar.

Îndoctrinați de al-Qaida, ei vor să instaureze un regim islamist radical în lumea musulmană și să spulbere atotputernicia Occidentului. Iar voi, prin bombardamentele voastre fără discernământ, îi ajutați. În schimb talibanii afgani sunt patrioți care vor să-și elibereze țara. Noi am luptat împreună cu ei împotriva sovieticilor, pentru soldații noștri ei sunt eroi, uneori chiar camarazi de arme care se cunosc personal.

Fără a-i lăsa jurnalistei posibilitatea de a-l întrerupe, generalul continuă:

– Când afganii luptau contra ocupației sovietice, îi numeați „luptători pentru libertate". Acum, când luptă contra ocupației occidentale, îi numiți „teroriști". În timpul celui de-Al Doilea Război Mondial, în ochii germanilor, oamenii voștri din Rezistență erau tot teroriști, dar pentru francezi erau eroi! La fel e și aici: orice-ar zice americanii, nu ne vor convinge că talibanii afgani sunt niște criminali.

Dar acest general, oricât de seducător ar fi el, n-o s-o convingă că sunt niște îngeri.

Așezându-se mai bine în fotoliu, Anne trage adânc aer în piept. E conștientă că se aventurează pe un teren alunecos, dar nu se poate abține să pună întrebarea care-i stă pe limbă.

– Poate din cauză că ei consideră, ca și voi, că talibanii afgani sunt niște naționaliști pentru care unii ofițeri au demisionat din armată ca să-i ajute să lupte contra ocupantului american.

Generalul se încordează. N-are nicio informație pe această temă. Oricum, pentru el este evident că, imediat după plecarea forțelor străine, talibanii vor lua puterea la Kabul. În fapt, ei aparțin etniei celei mai numeroase, paștunii, care guvernează Afganistanul de peste trei secole.

Generalul se ridică și se duce să ia din bibliotecă o hartă a regiunii. O întinde pe masă și se apucă să-i explice jurnalistei motivele atitudinii Pakistanului.

– Există 15 milioane de paștuni în Afganistan. La noi, în Pakistan, sunt 30 de milioane. Li se spune pathani, dar sunt aceiași, despărțiți artificial de Linia Durand stabilită de britanici în 1893.

Există sate din care o parte se găsește în Pakistan și alta, în Afganistan, și chiar case care au ușa din față în Pakistan și ușa din spate, în Afganistan. Dacă Pakistanul ar lupta contra talibanilor afgani, atunci și i-ar face dușmani pe verii lor, pathanii, ceea ce ar putea duce la război civil și la divizarea țării.

Anne încuviințează din cap, uimită că niciunul dintre colegii jurnaliști n-a pomenit de acest aspect esențial al conflictului.

– Al doilea motiv de a nu lupta cu afganii, continuă generalul, este atitudinea agresivă a Indiei. Pakistanul nu-și poate permite să fie prins între doi inamici.

– Dar împotriva Indiei aveți bomba! Posedați deja un arsenal considerabil, circa 120 de focoase nucleare și se estimează că în zece ani veți avea 250.

– Din fericire! Altminteri, cu forțele sale convenționale mult superioare, India ne-ar zdrobi imediat. Astăzi nu poate să repete experiența cu Bangladesh și să dezmembreze ce rămâne din țara noastră. Mai ales că am dezvoltat și arme nucleare tactice.

– Dar, domnule general, dacă am înțeles eu bine, sub adjectivul „tactic", simpatic și liniștitor, se ascund niște mici monștri, bombe miniaturizate, cu un potențial la fel de periculos ca bombele clasice? Lansate asupra unui oraș, ar avea aceeași putere de distrugere ca bomba de la Hiroshima, minimum 100 000 de victime.

– Vă repet că sunt arme de intimidare, destinate câmpurilor de luptă și bazelor militare. Plasate pe rachetele noastre Nasr, cu o rază de acțiune de doar 60 de kilometri, sunt destinate exclusiv să împiedice India să ne atace.

– Am înțeles. Însă aceste bombe care cântăresc, se zice, mai puțin de o sută de kilograme ar fi ușor de transportat. Organizațiile teroriste pakistaneze ori al-Qaida sau ISIS ar putea pune mâna pe ele.

Degetele militarului se crispează pe rigla cu care se joacă.

– Scriind prostii de felul ăsta, jurnaliștii iresponsabili le oferă argumente unora mai belicoși care, la Washington sau aiurea, ar vrea să lanseze atacuri preventive împotriva a numeroase țări. Fără să le pese nici cât negru sub unghie de milioanele de morți pe care acestea le-ar provoca.

Inspiră adânc și-și recapătă calmul.

– Pot să vă asigur că toate bombele noastre, mari sau mici, sunt securizate perfect, cu ajutorul armatei americane, de altfel.

Văzând grimasa jurnalistei, se hotărăște să intre în detalii: pentru a evita un accident sau un furt, comandamentul pakistanez păstrează în locuri și sub autorități diferite cele trei elemente componente ale bombelor: materialul fisionabil, corpul bombei și dispozitivul de aprindere. E nevoie de circa o oră pentru a le asambla.

Anne e sceptică.

– Atunci, dumneavoastră vă asumați un risc fiindcă, dacă pericolul este iminent, o oră înseamnă prea mult.

– De aceea preferăm să ținem elementele bombelor în depozite diferite, dar în

aceeași bază, recunoaște generalul.

– Cum se desfășoară lucrurile concret în cazul unei crize? insistă Anne.

– Înaltul comandament militar, și nu președintele ca la voi, are autoritate asupra armelor nucleare. El anunță comandamentul nuclear strategic care redirecționează cererea spre diferite baze. Fiecare ordin trebuie validat de un cod secret. Abia atunci începe asamblarea. Odată bombele asamblate, vor fi plasate în avioane sau pe rachete, mai greu de reperat.

– Mai greu de reperat, dar și mai puțin precise, de unde și numeroasele erori care afectează civilii! obiectează Anne.

Generalul îi aruncă o privire furioasă.

– Oricum, mai puține erori decât cu dronele voastre, care de ani întregi decimează populația fără ca guvernele voastre să pară jenate.

Anne îi cedează acest punct. Are altă întrebare.

– Al-Qaida și-a îndemnat de mai multe ori oamenii să atace bazele nucleare și să pună mâna pe arsenal ca să-l folosească împotriva unor obiective americane. Și chiar au reușit, acum doi ani, să controleze importanta bază militară Minhas, pe care au stăpânit-o două ore înainte ca armata pakistaneză să reușească să preia controlul.

Generalul ridică din umeri.

– Faceți o mare confuzie! Minhas nu-i o bază nucleară. Bazele noastre nucleare sunt toate ținute secrete.

– Da, însă grupuri de jihadiști au încercat să răpească ofițeri și tehnicieni care lucrează în domeniul nuclear. Dacă aceștia erau luați ostatici, nu puteau fi amenințați și forțați să asambleze bombele?

Generalul se încruntă, de fapt jurnalista asta nu-i chiar prost informată…

– Tocmai pentru a evita un asemenea pericol, niciunul dintre tehnicieni nu are competență globală, ci doar o competență specifică pentru un element particular, precizează el. În plus, ei lucrează în locuri diferite și nu se întâlnesc niciodată, sunt strict supravegheați.

Anne se abține să replice că e dificil să-i supraveghezi pe toți până la sfârșitul vieții lor, nu vrea să-l enerveze, căci mai are o ultimă întrebare.

– Dar „bomba murdară"? Teroriștii n-ar putea să fabrice una cu ușurință? Le-ar fi suficient să fure o cantitate mică de uraniu și să fabrice un dispozitiv de aprindere, chiar rudimentar. Nu-i nevoie de o rachetă, bomba poate fi pusă într-un sac mai mic decât un cărucior pentru bagaje și declanșată printr-un mecanism de ceasornic. Pericolul constă nu atât în distrugeri masive, dat fiind că încărcătura

e mică, cât în consecințele radioactive, imprevizibile, înspăimântătoare!

– Într-adevăr, bomba murdară este coșmarul tuturor guvernelor deoarece e un teribil instrument de șantaj. Însă nu-i un pericol specific Pakistanului, se poate întâmpla la fel de bine și la voi, în Franța.

– Sigur nu! protestează tânăra femeie. În Franța toate acestea sunt sever controlate, este imposibil să-ți procuri materiale radioactive.

– Și cele care fac să funcționeze cele 58 de centrale nucleare ale voastre? Deși sărăcite după folosire, rămân destul de radioactive. Un grup terorist, cumpărând câțiva complici, ar putea să le recupereze și să fabrice o bombă murdară.

Este evident că generalul nu va admite existența vreunei slăbiciuni în sistemul de securitate al țării sale. Așa că, pentru a-i arăta că nu se mulțumește doar cu declarații oficiale, Anne cedează dorinței de a-l provoca puțin.

– Domnule general, vă cer o favoare: m-ați putea ajuta să mă întâlnesc cu „tatăl bombei pakistaneze", dr. Abdul Qadeer Khan?

Generalul izbucnește într-un hohot de râs.

Jurnalista se aștepta la o astfel de reacție, a citit tot despre dr. Khan care, în Pakistan, este erou național, dar trăiește acum sub un nume fals. În 1998, el a permis țării sale să testeze prima bombă nucleară. În anii '70, când era inginer în uzina de îmbogățire a uraniului Urenco, în Olanda, copiase pe ascuns planurile mașinilor centrifuge, apoi se întorsese în Pakistan. Aici, în cooperare cu China, pusese la punct arma nucleară. Însă a ajutat și la proliferarea ei furnizând toate elementele necesare Coreei de Nord, Libiei și Iranului.

În 2004, pentru a potoli furia Statelor Unite, Pakistanul își plasase eroul național în arest la domiciliu. Însă din aprilie 2009, dr. Khan își recăpătase complet libertatea, trebuind bineînțeles să păstreze cea mai mare discreție.

Netulburată, Anne insistă:

– Dacă e imposibil, atunci aș putea să-l întâlnesc pe Bashiruddin Mahmoud, care a fost o vreme ajutorul său?

– După părerea mea, ăsta e un nebun periculos! Vorbește peste tot despre necesitatea de a face din Pakistan un stat islamic care să furnizeze bomba tuturor țărilor musulmane. De peste cincisprezece ani, l-am îndepărtat de cercetările nucleare și-i supraveghem atent legăturile cu islamiștii.

– Din ce-mi spuneți, pare mult mai periculos decât dr. Khan! Cum de se află încă în libertate?

– Dacă ar fi să-i arestăm pe toți cei care au simpatii pentru islamiști, ar trebui să închidem jumătate din populație.

Generalul clatină din cap, exasperat.

– Înainte nu era așa, până în anii 1980, cei mai mulți pakistanezi erau proamericani. Dar jocul dublu al Statelor Unite și bombardamentele lor fără discernământ i-au împins spre radicalizare pe oameni.

– Care ar împărtăși acum punctele de vedere ale lui Bashiruddin Mahmoud, de pildă?

– Convingeți-vă singură. Dar dacă vreți să aveți vreo șansă de a vă întâlni cu acest personaj, vă sfătuiesc să purtați văl.

Literal: „domnul general“ (n. a.).

Capitolul 15

Taher a râs cu poftă când Anne i-a relatat discuția ei cu generalul Hamid.

– Trebuia să-i ceri să vizitezi bazele nucleare, dacă tot erai acolo! Dar, într-adevăr, pentru informații despre securizarea bombei poate fi mai ușor să te întâlnești cu Bashiruddin Mahmoud decât cu profesorul Khan, care după scandal, trăiește retras. Bashiruddin scrie despre islam și s-ar părea că e apropiat de talibani. De ce să nu încerci să intri în contact cu el prin intermediul organizațiilor islamiste?

Taher se încruntă și se scarpină în cap, gânditor.

– Nu departe de institutul meu e o tabără de refugiați. Urma să fie închisă, guvernul a oprit subvențiile, însă un grup islamist are grijă acum de ea.

– De unde vin bani? De la guvernul saudit?

– Nu neapărat. De când a fost acuzat că susține terorismul, Riadul a devenit prudent. Mai degrabă vin prin intermediul unor prinți și al ulemalelor wahhabite. O cale mai puțin directă, dar rezultatul e același, mâna stângă nu poate ignora ce face mâna dreaptă.

Bărbatul o privește pe Anne cu îndoială.

– Dacă vrei ca islamiștii să accepte să discute cu tine, trebuie să arăți că ești de încredere. Știi ceva despre islam?

– Puțin. Cea mai bună prietenă a mea e turcoaică, strănepoata ultimului calif. Întrucât fac multe reportaje în țările musulmane, ea m-a învățat lucrurile de bază și câteva rugăciuni, crezând că mi-ar putea fi de folos.

– Perfect, pune-ți niște haine largi și o eșarfă. Diseară te duc acolo.

E o tabără ceva mai aparte, situată în sud-vestul orașului. În locul obișnuitei întinderi de corturi, ai zice că te afli într-un cartier de locuințe sociale din estul parizian, doar că nu vezi blocuri foarte înalte, ci vreo treizeci de imobile cu opt etaje, majoritatea neterminate, dar deja într-o stare avansată de degradare.

Construite pentru muncitori, au rămas multă vreme goale fiindcă partidele din coaliția de la putere nu reușeau să cadă de acord asupra distribuirii lor. Acum aproape 12 000 de refugiați stau în ele. Dispun de o școală, de o moschee care servește și drept madrasă și de un mic spital.

– Îl cunosc pe medic, explică Taher. Lucrează independent de noua organizație. O să mergem întâi la el.

Spitalul e, de fapt, un dispensar amenajat la parterul unui imobil, unde se acordă îngrijiri curente și sunt primite urgențele înainte de a fi trimise la un spital adevărat. S-a înnoptat deja, dar sala de așteptare e încă plină de femei și de copii.

– Nu-mi termin niciodată munca înainte de ora 23:00, zâmbește tânărul medic când îi primește în birou. Dar măcar aici mă simt util, iar oamenii sunt atât de recunoscători! Cei mai mulți n-au văzut un medic în viața lor, deși se chinuiesc de ani întregi cu boli uneori grave. Întâlnesc mai ales cazuri de tuberculoză și de glaucom pe care le trimit la spitale.

De restul încearcă să se ocupe el; ziua vine să-l ajute o asistentă voluntară.

– Doctorul Iqbal uită să spună că și el e voluntar, intervine Taher. Înainte lucra într-o clinică elegantă în Gulberg, dar de un an a lăsat tot ca să-i îngrijească pe refugiați.

– Nu mai vorbiți așa, nu sunt un erou! De fapt, regret că n-am luat decizia mai devreme: pe plan uman, țăranii aceștia îmi oferă mai mult decât mi-aș fi imaginat vreodată, dau dovadă de o solidaritate în fața nenorocirii cum n-am mai întâlnit nicăieri.

Toți refugiații vin dintr-un sat situat la 50 de kilometri nord de Lahore. Majoritatea aveau casa pe malul râului Ravi, în locuri unde e periculos să construiești, dar nu avuseseră de ales, celelalte terenuri fiind prea scumpe. Sunt agricultori, lucrau un pământ ce nu le aparținea și abia își câștigau traiul. Dar măcar aveau demnitatea lor. Azi sunt reduși la condiția de asistați.

– Tratez un număr enorm de depresii, se plânge doctorul, în special printre bărbați, capi de familie forțați aproape să cerșească. Duceți-vă să vedeți cum se desfășoară mesele, o să înțelegeți.

În centrul taberei, în lumina crudă a unor lămpi cu gaz, s-a format un șir lung de copii și de femei. Așteaptă toți, strânși unul într-altul, cu o farfurie de tablă în mână. Când o zăresc pe străină, femeile își feresc privirea.

– Nu încerca să le vorbești, îi șoptește Taher însoțitoarei sale, le este prea rușine.

În mulțime se observă foarte puțini bărbați. Unii preferă să se lipsească de

mâncare decât să se umilească stând la coadă cu orele. Mai cu seamă bărbații vârstnici refuză să-și piardă astfel demnitatea. S-ar lăsa să moară de foame dacă soțiile sau fiicele lor nu și-ar împărți cu ei porția sărăcăcioasă.

Pe o scândură sprijinită pe capre de lemn, sunt înșirate oale aburinde, pline cu biryani, orez garnisit cu câteva bucățele de carne de oaie. Cinci bărbați stau în spatele lor și împart mâncarea. E singurul punct de distribuire a hranei pentru 12 000 de refugiați.

– Ar putea totuși să facă mai multe puncte de distribuire, izbucnește Taher. Ai zice că vor să-i facă să simtă și mai mult că depind de ei, de parcă bieții oameni nu sunt și așa destul de umiliți!

Pentru copii însă, această nouă situație este o sărbătoare. Se înghiontesc și râd, se strâmbă, se pișcă, glumesc între ei fluturându-și farfuriile goale ca pe niște trofee. Până când un bărbat înalt, cu barbă, vine și restabilește ordinea amenințându-i cu bastonul.

– Allahu Akbar! strigă el făcându-le semn să repete.

– Allahu Akbar! strigă copiii în cor, din răsputeri, încântați ca de un joc nou.

Cei mai mici își agită blidele.

– Allahu Akbar! Allahu Akbar! strigă țopăind și căutând să evite scatoalcele surorilor mai mari.

Vacarmul e asurzitor, copiii s-au dezlănțuit. Aceste momente pe care ei le petrec laolaltă, băieți și fete, în care scapă de tristețea apăsătoare a adulților, sunt o distracție foarte așteptată în viața monotonă a taberei.

Ceva mai departe, vreo șase indivizi, cu tichii și cu *kameez* ce le coboară până la jumătatea pulpei – ținuta clasică a islamiștilor –, s-au strâns în jurul unui bărbat cu părul alb, care, așezat într-un scaun cu rotile, pare să fie șeful lor.

– Așteaptă-mă aici, îi spune Taher însoțitoarei sale. Mă duc să-i pregătesc pentru venirea ta.

De la distanță, Anne studiază micul grup. Printre ei, e și un arab care nu scoate niciun cuvânt. Totuși, la un moment dat, renunță la atitudinea lui rezervată și, arătând spre copiii de la coadă, dă din mâini nervos. Peste câteva minute, când se întoarce la Anne, Taher îi povestește că bărbatul se indignase fiindcă fetițele nu poartă văl, interlocutorii lui au promis că vor îndrepta lucrurile chiar de a doua zi.

După ce-au așteptat câteva clipe pentru ca străinul să plece și membrii grupului să fie mai dispuși să discute, Taher înaintează, urmat de Anne, care își potrivește cu mare grijă eșarfa, astfel încât să acopere orice șuviță de păr.

– Domnilor, declară el pe ton solemn, v-o prezint pe strănepoata ultimului calif.

Anne tresare și îl privește năucită. El se preface că nu o vede și continuă:

– Așa cum știți, după abolirea califatului de către dușmanii islamului, familia otomană a fost exilată. Prin urmare, *begum* Anne s-a născut și a crescut în Franța.

– E căsătorită? întreabă șeful grupului.

– Cu un musulman? se interesează altcineva.

– Evident, îi asigură Taher, e căsătorită cu un musulman francez cu care are doi fii.

– Și-atunci cum se face că se plimbă pe aici cu un bărbat care nu-i este soț? îl chestionează bănuitor șeful.

– Știți foarte bine, Hozur, că în Europa obiceiurile sunt diferite și că musulmanii au trebuit să se adapteze. *Begum* Anne este o profesionistă respectată. Este… asistent social. Organizația ei a trimis-o aici să vadă care sunt nevoile refugiaților. Așa a luat legătura cu mine.

Anne a încremenit. Chiar și cu rudimentarele ei cunoștințe de urdu, reușește să prindă sensul conversației. Oare până unde va merge tovarășul ei cu minciuna?

Șeful, despre care Taher îi spune că poartă titlul de maulana[36] și predă la o madrasă vecină, vrea mai multe detalii, nu referitoare la Anne care, ca femeie, nu contează deloc, ci legate de relația ei cu familia otomană. Din ce sultan descinde și, mai ales, câți unchi și veri are?

Secretarul lui, un bărbat mohorât, cu barbă lungă, neagră, în mod clar vopsită, traduce. E posibil ca maulana să nu vorbească engleza într-o țară unde și cel mai mărunt negustor bălmăjește câte ceva pe limba foștilor colonizatori? Anne bănuiește mai degrabă că, la fel ca multor fundamentaliști, îi repugnă să se adreseze direct unei femei.

– Străbunicul a fost sultanul Murad al V-lea, fratele mai mare al sultanului Abdul Hamid, recită jurnalista dându-și silința să-și amintească tot ce-i povestise cândva prietena ei. În prezent, de la cei mai bătrâni până la nou-născuți, suntem circa două sute cincizeci.

Maulana dă din cap aprobator.

– Câți bărbați în putere?

– Poate vreo cincizeci.

– Perfect! Și printre aceștia cincizeci există vreunul care ar fi gata să ia asupra sa nobila funcție de calif?

– Ah, nu cred! răspunde Anne spontan.

O lovitura discretă cu piciorul din partea lui Taher o face să se răzgândească.

– În fine, poate doi sau trei dintre unchii mei, deosebit de pioși, ar fi interesați…

– Ne puteți da numele și datele lor de contact?

– Trebuie mai întâi să vorbesc cu ei și să le cer acordul.

– Bineînțeles, dar faceți asta repede, avem nevoie să știm dacă putem conta pe familia otomană.

Maulana s-a destins și schimbă câteva cuvinte cu discipolii care-l înconjoară.

– Pe vremea otomanilor, eram protejați de puterea imperiului, le povestește admiratorilor care-l ascultă respectuoși. Popoarele musulmane nu erau nici divizate, nici supuse Occidentului, aveam mândria marilor noastre civilizații, nu ne consideram inferiori nimănui – se oprește ca să scuipe un jet lung de zeamă roșie de betel –, englezii știau ce fac atunci când l-au împins pe Mustafa Kemal să desființeze califatul. Ne-am pomenit lipsiți de orientare, în conflict unii cu alții, făcând astfel jocul marilor puteri. Însă musulmanii au ridicat în sfârșit capul, conchide el triumfător, curând vom fi uniți sub conducerea unui calif. Anul trecut, la Mecca, am întâlnit turci care mi-au mărturisit că există la ei o mișcare secretă pentru restaurarea califatului.

– Dar aveți deja un calif, se miră Anne. Al-Baghdadi, care a declarat un stat islamic în Siria și în Irak.

Maulana ridică din umeri, nu are încredere în „nou“, în acest Baghdadi care, fără a se raporta la vreo autoritate musulmană recunoscută, s-a autoproclamat „calif“.

– Pretinde că e din familia Profetului, dar cum ar putea un descendent al Profetului să comită asemenea crime? După părerea mea, e un tâlhar care caută putere și bani. Pe deasupra, e dușmanul înverșunat al saudiților, prietenii noștri dintotdeauna. Cum să încheiem o alianță cu dușmanii prietenilor noștri?

– Înțeleg, aprobă Anne. În ceea ce mă privește, am citit textele unui intelectual pakistanez remarcabil, care mi se pare mult mai demn de stimă. Vorbește despre binefacerile pe care islamul le-ar aduce lumii, un islam luminat și umanist, în contrast cu deriva morală a Occidentului. N-am înțeles tot și mi-ar plăcea să pot discuta cu el. Cred că îl cheamă… Bashir… Bashir Mahmoud, cam așa ceva.

Maulana o întrerupe.

– Vreți să spuneți Bashiruddin Mahmoud? Am auzit de el. A fost asistentul doctorului Khan, inventatorul bombei pakistaneze. Dar noi aici nu vrem să

tratăm nici cu promotorii bombei, nici cu ISIS. Cum v-am spus, mișcările musulmane pakistaneze sunt împotriva violenței.

– Talibanii, împotriva violenței? nu se poate abține Anne să reacționeze.

A făcut-o pe naiva ca să le adoarmă bănuielile, dar să n-o ia drept idioată!

– În orice caz, ONG-ul nostru, Al Khair, se ocupă doar de partea umanitară, insistă traducătorul, mai ales de distribuirea hranei. Cartierul nostru general se află la Karachi, dar lucrăm în toate regiunile inundate. Am format 138 de comitete, din nordul până în sudul țării. Fiecare comitet cuprinde zece voluntari, dar, la nevoie, poate mobiliza 3 500 într-o oră.

– Impresionant! exclamă Anne. Și cine finanțează toate acestea?

– Oamenii obișnuiți. Ne dau mult fiindcă au încredere deplină în noi.

– Este extraordinar ce faceți! murmură tânăra femeie. Mi-ar plăcea să pot lucra cu voi, adaugă ea fără să bage în seamă ghiontul prin care Taher o previne că exagerează.

– Cel mai bun mod de a ne ajuta este să ne puneți în legătură cu un bărbat din familie capabil să-și asume rolul de calif.

– O să mă ocup de asta, promite Anne, blestemându-l în sinea ei pe Taher.

– Așteptăm vești de la dumneavoastră, declară maulana din scaunul său cu rotile. Să nu întârziați.

La rândul lui, traducătorul îi dă cartea de vizită și îi cere în schimb datele ei de contact, iar Anne nu se poate eschiva.

Când rămân singuri, Anne dă frâu liber furiei.

– Ce te-a apucat să mă prezinți drept strănepoata sultanului? Ești complet inconștient! Dacă descoperă că i-am mințit, îți dai seama în ce situație mă pui?

– Era singura cale ca ei să stea de vorbă cu tine. Acest maulana cumsecade, în scaunul lui cu rotile, este un islamist radical. Îl știu din vedere, oficiază în moscheea de lângă institutul meu. În fiecare vineri rostește predici îndârjite împotriva guvernului, acuzându-l că e vândut Americii. A acceptat să discute cu tine fiindcă te-am prezentat ca făcând parte din familia califului. Oricum, ce contează? N-o să-i mai vezi niciodată.

– Zici tu că n-o să-i mai văd? E posibil să mă caute, au numărul meu de telefon și numele hotelului la care stau.

Anne tună și fulgeră, însă răul e deja făcut, nu i-ar folosi la nimic să se certe cu Taher. Se străduiește să-și recapete calmul.

– În orice caz, mi se par interesanți. Vorbește-mi puțin despre ei. Chiar sunt contra politicii lui Baghdadi sau e doar o dispută pentru putere?

– N-au vrut să ne spună, dar sunt sigur că se află în contact cu ISIS. Când vorbeau în arabă cu vizitatorul, am urmărit un pic…

– Înțelegi araba?

– Cât de cât. Itinerarul meu de militant m-a purtat în Orientul Mijlociu. Dacă am înțeles bine, omul era un irakian trimis să afle dacă ei o să se alăture ISIS sau nu. Iar ei întorc problema pe toate fețele și se întreabă dacă ar putea obține de la Baghdadi cantități importante de arme și finanțare. După cum îmi închipui că se întreabă la ora actuală mare parte dintre grupările militante din Pakistan.

– Dar ei zic că sunt împotriva violenței!

Taher se uită la ea cu un zâmbet ușor ironic.

– Ceea ce ți-au povestit ține de domeniul fanteziei. Realitatea este că în spatele Al Khair, ONG-ul lor caritabil și pacifist, stă una dintre cele mai periculoase grupări din Pakistan: Jamaat-ud-Dawa, o organizație înființată de fondatorul Lashkar-e-Taiba.

– Poftim?

Anne aproape că se sufocă.

– Lashkar-e-Taiba, grupul terorist care i-a tăiat gâtul jurnalistului american Daniel Pearl și a filmat tot?

– Exact! La insistența Washingtonului, Lashkar-e-Taiba a fost interzisă, dar a fost creată Jamaat-ud-Dawa ca să-i ia locul. Asta se petrece frecvent în Pakistan: guvernul desființează o organizație teroristă, ea renaște sub alt nume și-și continuă activitățile ca înainte până face atâtea, încât guvernul e obligat din nou s-o interzică, iar ea renaște sub un al treilea nume… și tot așa… Autoritățile închid ochii. Imaginează-ți, colegiul islamic unde a fost ucis Daniel Pearl și care depindea de Lashkar-e-Taiba continuă să existe sub controlul Jamaat-ud-Dawa!

– Incredibil! Dar de ce atâta indulgență față de niște organizații teroriste?

Anne i-a mai pus această întrebare lui Taher, însă tot nu pricepe jocul dublu al responsabililor pakistanezi.

– Trebuie să știi că Lashkar-e-Taiba este copilul serviciilor secrete ale armatei, creat în anii ’80 pentru a conduce sabotaje în Caşmirul Indian. Există deci relații, chiar prietenii între ei și militari. Aceștia din urmă protejează organizația ca s-o poată folosi împotriva Indiei. Sunt convinși că India încearcă să provoace o scindare a Pakistanului, susținând mișcările separatiste. Așa cum a făcut cu Bangladesh și cum face acum cu Baluchistan.

Anne își pune mâinile în cap.

– Serviciile secrete pakistaneze i-ar susține pe teroriști ca să-i poată folosi împotriva inamicului indian, dar nu îi controlează?

– Exact!

Remarcând expresia abătută a însoțitoarei sale, Taher adaugă:

– OK, gata cu vorba! Cred că ai nevoie de un întăritor. Haide, te duc la Hotspot să mănânci cea mai bună înghețată cu ciocolată din întregul Lahore.

E unsprezece seara, dar cartierul M.M. Alam Road freamătă de viață. Stând împreună cu Taher pe terasa unei cafenele în vogă, Anne se uită la tinerele elegante, cu părul în vânt, care trec sprintene de la un magazin la altul, probând într-o rumoare voioasă ultimele fleacuri la modă.

Între lumea pe care tocmai a părăsit-o și cea de aici e o prăpastie atât de adâncă, încât Anne simte o mare neliniște, are presentimentul, aproape certitudinea, că toate acestea nu se pot termina decât cu o teribilă tragedie.

Maulana: titlu religios mai respectuos decât *maulvi*, fiindcă se referă la un preot foarte instruit (n. a.).

Capitolul 16

Anne și Karim au lăsat mașina într-o parcare plină de praf, unde niște șoferi stând pe vine beau ceai, și se pregătesc să intre în orașul vechi printr-o monumentală poartă din piatră, „Poarta Delhi".

De săptămâni bune, tânăra femeie dorește să viziteze centrul din Lahore și, când Karim i-a propus dimineață s-o ducă acolo, a profitat de ocazie. Ultima perioadă a fost epuizantă, așa că are nevoie de o pauză. Și ce ghid mai bun ar putea găsi decât acest băiat ciudat despre care descoperise că, în spatele aerului nonșalant, era un adevărat erudit.

Un ghid care-și lua rolul în serios.

– Akbar, cel mai mare împărat mogul, a ridicat în secolul al XVI-lea zidurile ce înconjoară încă orașul, explică el. Lui Akbar îi plăcea în mod deosebit Lahore, unde a fost încoronat la vârsta de 14 ani, și petrecea aici mai mult timp decât în capitala sa, Delhi. El a construit magnificul fort pe care îl vedeți dominând orașul.

O examinează aprobator pe Anne care, pentru această ocazie specială, renunțase la blugi și purta un *shalwar kameez* ce-i ascundea formele.

– O să facem un tur, sper că vă place să mergeți pe jos, da?

– Sunt gata să vă urmez până la capătul lumii, răspunde ea zeflemitor.

Au pornit pe străduțele înguste, mărginite de dughene, pe unde trec căruțe trase de măgăruși și cărăuși cu brațele încărcate de mărfuri. Căci acest vechi oraș părăginit, forfotind de meșteri și de comercianți mărunți, constituie bogăția întregului Lahore.

Străzile au păstrat numele îndeletnicirilor celor care le ocupau la origine. După ce-au străbătut „strada sacagiilor", Anne și Karim o iau pe „strada călăreților" pentru a ajunge în sfârșit pe „strada croitorilor", o stradă lungă, cu asfalt neregulat, ce se întretaie cu poteci laterale de pământ bătătorit. Acolo, în

prăvălii minuscule, bărbați aplecați peste țesături de satin și brocarturi pedalează la mașinile lor de cusut din alt secol ca să confecționeze minunății strălucitoare.

– În Pakistan, croitorii sunt în mod tradițional bărbați, ceea ce face cam dificil probatul hainelor, comentează ironic Karim. Observați că toate magazinele sunt ținute de bărbați, în cultura noastră, se consideră că femeile nu trebuie să aibă o activitate publică. Oamenii de rând le consideră pe femeile libere din cercurile înalte niște ființe de pe altă planetă sau niște depravate. Însă au de secole obiceiul de a-i respecta pe cei puternici și de a li se supune, așa că acceptă totul.

– Nu-i sigur ca asta va mai dura, propaganda islamistă împotriva stilului de viață occidental este eficientă.

– Da, riscăm să ne trezim într-o zi cu un război civil. O să aveți ocazia să reveniți aici!

– Ați fi uimit, dar poate că o să mă întorc de plăcere. Țara asta atât de discreditată mie mi se pare atrăgătoare.

Karim îi aruncă o privire și încheie conversația cu una dintre obișnuitele lui schimbări bruște de atitudine.

– Chiar așa? Întotdeauna am crezut că sunteți ciudată.

Au ajuns în cartierul țesăturilor, unul dintre cele mai frecventate din tot bazarul. E lume multă în jurul tarabelor acoperite cu cearșafuri albe, pe care comercianții etalează metri de stofe sub ochii clientelor așezate pe canapele. Se discută despre calitate și preț, în timp ce femeile își sorb ceaiul oferit din partea casei. Vânzătorul nu-și cruță nici timpul, nici energia, îți arată cupoane de material fără să i-o ceri, chiar dacă protestezi spunând că nu ești interesat, el ține să-și expună comorile. Anne e uimită. Oare el crede că prin acest exces de bunăvoință le convinge pe cliente să cumpere? Pot ele, după atâtea dovezi de amabilitate, să plece fără să se simtă vinovate că l-au făcut să piardă vremea?

Karim izbucnește în râs.

– Nu suntem în Occident, aici oamenii au timp din belșug. Negustorii și clienții sunt complici: clienții trebuie să fie capricioși, altfel negustorul n-ar avea prilejul să-și desfășoare întreaga sa artă. Așa se întâmplă din vremuri imemoriale, spre marea satisfacție a ambelor părți. Credeți-mă, s-ar simți frustrați dacă i-ați lipsi de asta și mai ales răniți că relația lor se rezumă la un schimb vulgar de mărfuri contra bani.

Pe aleile laterale, vânzători ambulanți oferă tot soiul de articole pentru femei, de la truse de machiaj și parfumuri franțuzești contrafăcute, la lenjerie intimă. În această țară musulmană atât de pudică, Anne descoperă cu stupefacție o mulțime

de sutiene și de chiloți de toate culorile și mărimile legănându-se înșirate pe fire de nailon. Bărbații împreună cu soțiile în burka neagră își fac liniștiți cumpărăturile.

Puțin mai departe, câteva magazine expun în vitrine diverse ținute lejere, dezabieuri provocatoare, chiloți cu deschizătură și sutiene decupate în dreptul sfârcurilor, cum găsești în Pigalle. Aceste magazine par frecventate exclusiv de tipi bărboși.

– Aleg pentru nevestele lor, o lămurește Karim pe Anne care nu-și crede ochilor.

– Glumiți?

– Nu. Să mergem să discutăm cu vânzătorul cât timp magazinul e gol.

– Cei mai buni clienți ai noștri sunt bărbații evlavioși, recunoaște proprietarul fără nicio reticență. Mulți pakistanezi, dar și oameni din Golf cumpără de la noi astfel de articole de lenjerie un pic mai speciale.

– Și nu se ascund?

– La musulmani, după căsătorie, orice este permis între soț și soție!

Anne simte că roșește. Oare o tulbură franchețea bărbatului sau mai degrabă prezența lui Karim pe care-l ghicește la fel de jenat ca ea?

Dornic să schimbe subiectul, tânărul îi propune să-i arate cartierul aurului. După ce traversează cartierul metalelor răsunând de activitatea meșterilor care, așezați chiar pe pământ, modelează arama și cositorul, trec rapid prin cartierul argintului și ajung în faimosul cartier al aurului, unde în vitrinele lipite una de alta scânteiază bijuterii fabuloase. În fața lor, se înghesuie femei îmbrăcate în burka, cu ochii sclipind de dorință.

– Chiar cumpără sau doar cască gura? întreabă Anne mirată de numărul lor.

– O, cumpără! Nici nu vă imaginați ce cantitate de bijuterii se vinde în această piață. Pentru femei, ele reprezintă nu atât niște podoabe, cât o măsură de siguranță pentru zile negre. De aceea greutatea lor în aur contează mai mult decât lucrătura, oricât ar fi de rafinată, și chiar mai mult decât micile pietre prețioase ce constituie farmecul acestor giuvaiere, dar sunt dificil de negociat.

Continuându-și drumul, poposesc pe strada brățărilor de sticlă. Fascinată, Anne are impresia că merge printre pereți de cristal multicolor, atât de înalte sunt piramidele alcătuite din aceste minunății puse unele peste altele. Recent au apărut brățările din plastic, care sunt mai ieftine și se sparg mai greu. Însă femeile elegante le disprețuiesc. Frumusețea brățărilor din sticlă constă tocmai în faptul că se sparg, fragile și efemere precum clipele vieții. Orice mireasă trebuie să

poarte, pe lângă bijuterii din aur, cel puțin douăsprezece astfel de cercuri fine, care în noaptea nunții se vor sparge, dovadă a pasiunii bărbatului căruia de acum ea îi aparține, iar dacă pe brațul ei delicat răsar câteva picături de sânge, acestea vor dovedi și mai bine ardoarea pe care ea a stârnit-o.

Dar brățările din sticlă sunt și veritabile instrumente de seducție, precum evantaiele în Europa. Clinchetul lor cristalin a inspirat numeroase poeme, reprezentând pentru îndrăgostit amintirea iubitei, semnul discret și încântător al apropierii ei. Însă poate să fie și mărturia furiei sale și a unei iubiri ce se încheie tragic în sunet de sticlă spartă.

E deja ora unu și bazarul geme de lume, abia te mai poți mișca.

– E timpul să plecăm, hotărăște Karim. Hai, vă deschid calea!

Protector, dă la o parte lumea din fața ei. Se deplasează amândoi cu dificultate spre Poarta Taxila, printr-un cartier de case vechi în stil mogul, cu arcade ornamentate și balcoane susținute de coloane delicate, dar într-o asemenea stare de degradare, încât pare că stau să cadă. Karim se oprește.

– Nu puteți să rataţi asta! E celebrul cartier Heera Mandi, „piața de diamante“. Diamantele erau frumoasele curtezane de pe vremea mogulilor, dansatoare respectate care primeau în salonul lor societatea aleasă din Lahore, dădeau chiar și lecții de „tawaif“, cultura și bunele maniere, tinerilor din aristocrație. Cam ca gheișele.

– Depindeau de un protector bogat?

– Negreșit. Însă ele îl alegeau și puteau să-l respingă când doreau fiindcă nu duceau lipsă de pretendenți. Tradiția a durat peste două secole și s-a pierdut odată cu sosirea britanicilor care, neînțelegând nimic din subtilitățile Orientului, le considerau târfe. Clienții au părăsit cartierul, saloanele s-au închis pe rând, iar „diamantele“ au cedat locul prostituatelor. Și azi e tot „cartierul interzis“, dar e supravegheat strict: femeile au dreptul să lucreze doar noaptea și multe continuă să danseze pentru a-și păstra un aer de respectabilitate. Ziua, în schimb, e un bazar cunoscut pentru mâncarea bună, instrumentele muzicale tradiționale care le acompaniază dintotdeauna pe dansatoare și prăvăliile cu sandale de piele fină și vârf curbat „ca să nu rănească pământul“, cum spune tradiția mogulă. Pe scurt, după cum puteți constata, ziua este un cartier ca oricare altul.

Abia își termină fraza, că se trezesc înconjurați de niște personaje ciudate – bărbați? femei? Anne nu reușește să stabilească până când își dă seama că sunt transsexuali. Dansând și cântând, aceștia flutură cu entuziasm niște bucăți de hârtie pe care țin neapărat ca Anne și Karim să le citească.

– Nu vă temeți, sărbătoresc aniversarea nașterii lor oficiale, vor doar să vedeți cartea lor de identitate, o liniștește Karim.

Apoi ia una dintre cărțile întinse și-i arată însoțitoarei sale că, în loc de mențiunea bărbat sau femeie, este scris un al treilea gen: „hijra".

Anne nu-și revine.

– Incredibil! Pakistanul, considerat retrograd, este în această privință mult înaintea Franței! La noi, transsexualii sunt somați să decidă dacă sunt bărbați sau femei, cu toate suferințele ce decurg de aici, fiindcă deseori nu se simt nici una, nici alta.

După o jumătate de oră de mers prin soare, după ce au părăsit cartierul aurului, ajung în sfârșit în nord-vestul orașului vechi. Înaintea lor se înalță splendida moschee Badshahi, construită în 1671 de către Aurangzeb, ultimul mare împărat mogul, și impunătorul fort de gresie roșie, despărțit de moschee printr-o grădină.

– Fortul reunește douăzeci de palate, moschei mici și pavilioane care mai de care mai rafinate, explică tânărul. Au fost clădite în decurs de un secol, în cea mai glorioasă perioadă a imperiului, sub domnia lui Akbar, a fiului său Jahangir și a nepotului său Shah Jahan, împăratul care a construit Taj Mahalul pentru ca iubita lui soție, Mumtaz Mahal, să se odihnească acolo. Iar acum – se întoarce spre Anne – trebuie să alegeți, pentru că nu avem timp să vedem tot. Fie vizităm moscheea Badshahi, curtea sa interioară, unde pot să se roage o sută de mii de persoane, apoi fortul și minunățiile sale, precum pavilionul oglinzilor, al cărui interior pare tăiat din diamante, fie mergem la câțiva kilometri de oraș să vedem legendarele grădini Shalimar. Iar pe drum ne putem opri la mausoleul lui Anarkali, dansatoarea iubită de împăratul Akbar și de Jahangir, fiul său.

Anne nu ezită nici măcar o secundă. O să viziteze mai târziu palatele și moscheea. Dar grădinile Shalimar pe care bunicul i le descria cu ochii scânteindu-i, grădinile unde sigur se plimba cu Rekha, departe de privirile indiscrete…

– Aleg grădinile Shalimar.

Oarecum uimit, Karim vrea să prevină o dezamăgire.

– Să știți că nu mai sunt ce erau odată.

– Nu-i nimic, îmi doresc foarte mult să le văd.

– Perfect, să mergem!

După orele petrecute în căldura toridă a începutului de mai, aerul condiționat din mașina lui *begum* creează un microclimat extrem de plăcut. Noroc că nu-i

trecuse prin minte lui Karim să ia Citroënul 2CV, se gândește Anne ironizându-se singură în sinea ei: hotărât lucru, te obișnuiești repede cu luxul…

E încântată, dar și surprinsă că tânărul își ia atât de mult în serios rolul de ghid. Karim e cu adevărat pasionat de Lahore, îi cunoaște toate cotloanele, iubește orașul pentru măreția, frumusețea rafinată și trecutul său glorios, ce reînvie în ochii celor ce-și dau osteneala să-l privească, dar îl iubește cu duioșie și pentru nesfârșita tristețe a decăderii sale. Ar vrea ca tânăra femeie să-i împărtășească aceste sentimente, nu-și explică de ce, dar ar fi rănit dacă ea n-ar fi cucerită de „orașul lui".

Întrebarea pusă de Anne îi întrerupe șirul gândurilor.

– De unde vine numele de Lahore? Din sanscrită?

– Probabil. Se spune că provine de la Loh, unul dintre băieții gemeni ai zeului Rama și ai Sitei, erou al Ramayanei, marele poem mitologic hindus.

Rama și Sita formează cuplul perfect până în ziua când Sita este răpită de Ravana, regele demonilor. Într-un târziu, după multe peripeții, Rama o găsește, dar este chinuit de îndoială: și-a păstrat ea puritatea? Ca să-i recâștige încrederea, Sita cere să treacă prin proba focului și scapă neatinsă. În sfârșit convins, Rama strigă: „Te recunosc drept soția mea." Și cad unul în brațele celuilalt.

– Dar există și o versiune feministă a poveștii, continuă Karim, care îmi închipui că o să vă placă mai mult. Când Rama își desface brațele și spune: „Te recunosc drept soția mea", Sita răspunde: „Eu nu te mai recunosc drept soțul meu." Apoi pleacă împreună cu cei doi fii ai săi, unul fiind Loh, care va fonda Lahore, deformare a lui Loh.

Anne începe să râdă.

– Ce versiune preferați?

– Ghiciți!

Însă ea nu apucă să răspundă fiindcă mașina se oprește în fața unei construcții albe, octogonale, dominată de cupole, în pur stil mogul.

– Mausoleul lui Anarkali, cea mai romanescă eroină din Lahore. Frumoasa venită din Iran era dansatoarea preferată și una dintre concubinele împăratului Akbar. Însă fiul lui Akbar, prințul Jahangir, s-a îndrăgostit de ea. Într-o zi, împăratul a surprins un schimb de priviri între favorită și fiul lui. Pentru această crimă de lezmajestate, subiect de distracție pentru întreaga Curte, Akbar a condamnat-o pe Anarkali să fie zidită de vie.

– Ce oroare!

– Așteptați urmarea! Legenda povestește că, încă îndrăgostit, el a făcut o

deschizătură în zid pentru ca ea să poată fugi și să se întoarcă în Iran. Cert e că, odată devenit împărat, fiul său, Jahangir, a ridicat acest mausoleu în amintirea celei pe care o iubise.

– E adevărat că Akbar, renumit pentru marea lui toleranță religioasă, era analfabet?

– Da. Cu toate că se trăgea dintr-o dinastie foarte cultivată, n-a reușit niciodată să învețe să citească. Cred că astăzi am zice că era dislexic. Însă avea o memorie și o inteligență extraordinare, precum și o nemaipomenită deschidere a spiritului. A încurajat în artă, mai ales în arhitectură, o fuziune a stilurilor musulman și hinduist. Dar mai presus de orice, a încercat să instituie o credință unică prin care să se pună capăt conflictelor religioase. Invita reprezentanți ai diferitelor religii din India – musulmani, hinduiști, iezuiți din Goa, jainiști, budiști – să dezbată tot felul de probleme teologice în fața lui. Din discuțiile lor, a identificat punctele comune și a stabilit bazele unei religii unice, Din-I-Ilâhî, religia luminii, sperând ca astfel să se încheie înfruntările dintre comunități. Din păcate, după moartea lui, oamenii au revenit curând la vechile lor credințe.

Au ajuns la grădinile Shalimar, grădinile cântate de poeți ca o anticipare a paradisului, cu peluzele lor mereu verzi, cu apele limpezi ce delimitează straturile de flori ce se succedă tot timpul anului: panseluțe și trandafiri, apoi iasomie, crizanteme și narcise și, în cursul celor mai călduroase luni, gardeniile al căror parfum îmbătător umple aerul.

Deși Karim o prevenise, Anne are un șoc: asta e minunea despre care ghidurile turistice fac atâta caz? Nu vede altceva decât peluze arse de soare, arbori încărcați de praf, bănci de piatră sparte și arteziene mute. Chiar și pe canalele menite să reprezinte râurile Cerului, presărate odinioară cu petale de trandafiri pentru a le parfuma, curgeau acum niște firicele de apă gălbuie, pe care pluteau plastice. Anne are o senzație de părăsire, de cumplită irosire. Grădinile Shalimar nu mai sunt decât umbra lor însele.

Și totuși… Ghemuiți ici și colo, grădinarii își dau silința, culeg cu precauție și dragoste florile veștejite, plantează delicat altele noi, conștienți și mândri că sunt păzitorii unei frumuseți ancestrale.

Anne se uită la ei gânditoare… Și dacă ei aveau dreptate, dacă, odată trecută prima impresie, Shalimar te lăsa să-i descoperi treptat farmecul?

Înconjurate de ziduri înalte și crenelate, din gresie roșie, de-a lungul cărora cresc arbori seculari, în care croncăne stoluri de ciori, grădinile se întind pe un spațiu vast și se ridică pe trei terase.

– Cunoașteți simbolistica grădinilor mogule? Sunt desenate după modelul celor din paradis, descrise în Coran. Perfecta lor simetrie exprimă ordinea și pacea. Cuprind patru platbande separate de canale unde curge apă vie, care reprezintă cele patru grădini ale paradisului unde curg râuri. Coranul descrie de asemenea fântâni din care țâșnesc lapte, miere, apă proaspătă și un vin care nu îmbată. Cele patru fântâni evocă cele patru cunoașteri: cunoașterea spirituală, cunoașterea prin intermediul minții, cunoașterea prin simțuri și cunoașterea cu ajutorul inimii.

În paradis, grădinile au lungi alei cu palmieri veșnic verzi simbolizând eternitatea, iar printre ei sunt rodieri, pomi fructiferi simbolizând ciclul vieții și al morții. Aici palmierii sunt înlocuiți cu chiparoși.

– Priviți!

Karim s-a oprit lângă doi chiparoși tineri, plantați în mijlocul unui strat de flori.

– Reprezintă doi îndrăgostiți în paradis. Aceleași grădini, cu aceeași simbolistică, se regăsesc în Iran și în Asia Centrală, continuă Karim, dar și în vechile regate musulmane din Spania, de pildă în Granada, grădinile Generalife. Le-ați vizitat?

– Da, dar trebuie să mărturisesc că le-am privit drept frumuseți ale naturii, n-aveam nici cea mai vagă idee despre simbolistica lor.

Anne și Karim se află acum pe a treia terasă, cea de jos, unde se aduna poporul, pe cea de-a doua terasă se găseau oamenii de condiție înaltă, prima terasă fiind rezervată împăratului și Curții sale. Și această repartizare corespunde celor scrise în Coran, care precizează că în paradis oamenii vor fi împărțiți în trei categorii: credincioșii, sufletele alese, care se consacră căutării spirituale, și sfinții, cei mai apropiați de Allah.

– Să urcăm pentru a vedea marele bazin unde se desfășurau jocurile de apă și concertele.

Bazinul este imens. Așezată pe margine, Anne cade în visare. Pe platforma de marmură din mijlocul bazinului, i se pare că zărește muzicanții și dansatoarele ale căror siluete grațioase se reflectă în apă. De-o parte și de alta, în pavilioane elegante cu arcade din ghirlande de flori, demnitari îmbrăcați în brocarturi petrec. Anne își imaginează grandoarea spectacolelor sub clar de lună sau în noaptea luminată de sute de purtători de făclii. Singur, pe un divan de catifea ornat cu nestemate, tronează împăratul, iar în spatele lui, apa se prelinge pe un zid de marmură cu măiestrie înclinat, astfel încât apa să susure.

Karim o trezește la realitate.

– Toată apa provine din fântâna situată în palatul împăratului, aflat la est de prima terasă, acolo unde răsare soarele. Se varsă într-o mulțime de bazine și fântâni de pe a doua, apoi de pe a treia terasă. Fiindcă împăratul, doar el este stăpânul apei, apa dătătoare de viață. Vreți să urcăm pe prima terasă să vedem palatul împăratului și pe cel al împărătesei? Două mici capodopere de marmură, ajurate ca o dantelă.

Se îndreaptă amândoi spre scările de piatră, însă trecerea este barată de un gard de lemn.

– Ah, se pare că se fac lucrări. Le ocolim, o luăm pe potecă… Atenție la apă!

Abia a rostit cuvintele, că Anne, încălțată cu sandale fine din piele, a alunecat. În ultimul moment se prinde de el ca să nu zboare cât colo. Câteva clipe rămâne agățată de Karim, care o ține strâns, luptându-se totodată să-și păstreze echilibrul. Când în sfârșit stau siguri pe propriile picioare, se privesc… jenați.

– Sunt complet aiurită, ar fi trebuit să mă încalț cu altceva! exclamă Anne ca să mai atenueze stânjeneala. Nu m-am gândit că o să mergem atât. De fapt, sunt epuizată, putem să stăm jos puțin?

– Bineînțeles! Scuzați-mă, de azi-dimineață v-am impus un ritm infernal… Doream așa de mult să vă arăt tot ce-mi place în acest oraș!

Karin pare sincer dezolat.

– În plus, păreți foarte puternică, nici nu mi-a trecut prin minte să vă întreb…

– Nu știți că sub înfățișarea de femei puternice se ascund adesea făpturi delicate?

Karim se uită fix la ea, Anne nu pare că glumește. De astă dată e rândul lui să nu știe ce să creadă.

La vreo sută de metri mai încolo, lângă vânzătorul de înghețată, Karim a observat o cafenea în aer liber, cu trei mese de metal și câteva scaune. Ei i se pare un loc potrivit?

– Perfect! aprobă Anne. La umbra chiparoșilor, cu un suc de fructe rece, aproape că m-aș crede în paradisul descris de Coran.

În chip de suc de fructe rece, chelnerul le aduce două sticle de fanta călduță, cu care ei trebuie să se mulțumească fiindcă alt local nu se vede la orizont.

Între ei s-a așternut tăcerea. Karim își întinde picioarele lungi, ezită, apoi deschide discuția pe un ton detașat.

– Ne cunoaștem de două luni și nu știu despre dumneavoastră decât ce-ați

spus mai deunăzi, că bunicul era diplomat și că vă vorbea deseori despre Lahore.

– De fapt, am fost crescută de bunici, părinții mei au divorțat când aveam opt ani.

Bunicul ei o formase, intelectual și moral. Anne nutrea față de el o admirație fără margini, era un om pasionat de călătorii, care îi transmisese gustul aventurii. Dar era și un idealist convins că oamenii sunt buni, că doar circumstanțele nefaste îi fac s-o ia razna, dar că omenirea în general merge spre o lume mai bună.

Anne zâmbește cu tristețe.

– Eu nu sunt atât de convinsă ca el.

– Bunicul dumneavoastră pare din aceeași categorie cu bunica mea, comentează Karim.

Tânărul nu și-a cunoscut bunicul, mort înainte să se nască el. Se pare că era un adevărat gentleman, dar avea de două ori vârsta soției lui. Karim se întrebase mereu de ce măritaseră o încântătoare fată de 18 ani cu un bărbat ce ar fi putut să-i fie tată. Pentru bani? Nu, căci nu era bogat. Spoliat de moștenire de către fratele său mai mare – lucru frecvent pe aici –, nu dispunea decât de salariul de inginer ce le permitea un trai confortabil, dar nu luxos.

– Bunica vă vorbea despre el?

– Da, și întotdeauna cu multă admirație.

– Admirația nu înseamnă dragoste…

– Fără îndoială… De altfel această căsătorie nepotrivită a avut consecințe asupra întregii familii.

Karim tace, uitându-se în gol. Anne nu vrea să fie indiscretă, dar are impresia că pentru prima dată Karim e sincer și că dorește să se destăinuie. Cu glas blând, reînnoadă discuția.

– Ce consecințe?

– A determinat alegerile făcute în viață de mama, fără îndoială pe ale surorii mele și, cine știe, poate și pe ale mele, răspunde el autoironic.

Anne se ferește să-l întrerupă, doar se uită la el cu simpatie pentru a-l încuraja să continue.

– Nu v-am prezentat-o pe mama fiindcă n-ați fi avut ce să vă spuneți. E o femeie mondenă, ba mai mult, o mondenă nefericită, care-și petrece viața căutând uitarea în distracții.

– Ce încearcă să uite?

– Pe soțul ei, tatăl meu.

– Serios?! exclamă Anne, șocată de atâta franchețe.

– Nici pe tata nu-l cunoașteți, n-ați fi găsit nimic de discutat cu el, chiar nimic. Nici măcar cu mine, fiul lui, nu cred că a mai stat de vorbă cu adevărat de când eram adolescent. E unul dintre acei oameni de afaceri pe care nu-i interesează decât un lucru: să facă bani, tot mai mulți bani. Și se pricepe foarte bine, e și motivul pentru care mama l-a luat de bărbat, deși familia ei s-a opus. Iar acum nu poate recunoaște că a făcut o alegere proastă. E prea târziu să-și schimbe viața, s-a obișnuit prea mult cu recepțiile, cu hainele de lux, cu călătoriile la clasa întâi și cu hotelurile de cinci stele, n-ar putea să renunțe.

– Dar, intervine Anne, nu văd cum căsătoria mamei este o consecință a căsătoriei bunicii.

Karim îl strigă pe chelnerul care tocmai trecea pe lângă ei.

– Sucurile astea de fructe nu se pot bea, sunt chimie curată. Vreți o cola? îi propune el lui Anne.

– Dacă e să ocolim chimia, avem opțiuni mai bune! râde ea. Aș prefera un ceai, dacă e posibil.

În mod evident, chelnerul nu-i obișnuit cu clienți așa de pretențioși, bâiguie că o să întrebe și dispare cât ai clipi.

– După ce-a murit bunicul, situația financiară a devenit dificilă, își reia povestea Karim. Nu rămăsese decât salariul bunicii, care pe atunci lucra la Ministerul Afacerilor Sociale, se ocupa de promovarea femeilor. Un post important, dar, ca orice post de funcționar, prost retribuit. Primea multe oferte din sectorul privat, dar le refuza, vocația ei era serviciul public. Însă nu-și dădea seama că fiica ei își dorea cu totul altceva: să poarte sariuri frumoase și să meargă în localuri la modă, să primească invitați fără să se rușineze că are un singur servitor, iar casa arată desuet, să călătorească, să vadă Europa în fiecare vară. Acesta-i standardul în cercul nostru. Se simțea mai prejos decât prietenele ei și a căutat permanent să-și recapete poziția la care credea că avea dreptul prin naștere.

– Și sora dumneavoastră?

– O, ea v-ar plăcea. Este excentrică. Treizeci și cinci de ani, necăsătorită, îmbrăcată aiurea, cu blugi vechi și tunici largi pentru ca nimeni să nu poată bănui că e o femeie cu forme frumoase. De cincisprezece ani se ocupă de copiii străzii, nu doar că-i învață să citească și să scrie, ci se îngrijește de toate problemele lor, locuință, sănătate. Pe scurt, le ține loc de mamă, sunt pasiunea sa, în afară de ei n-are timp de nimeni și de nimic.

Chelnerul n-a mai apărut.

– L-ați terorizat, glumește Anne.

Karim dă din umeri, aruncă o privire peste meniul plastifiat și lasă o bancnotă de o sută de rupii pe masă.

Se ridică amândoi și o iau din loc. Pe Anne n-o lasă inima să-l întrebe în ce fel căsătoria bunicii i-a putut schimba lui viața. E destul de evident că între părinții săi, lebede mândre alunecând pe ape calme, el era rățoiul agitat și răzvrătit. Și pentru prima dată, Anne simte față de el un val de tandrețe.

S-au plimbat în tăcere, respirând aerul răcoros al serii. În arbori, mii de păsări se întrec în triluri, iar pe cer se rotesc vulturi. Pe bănci, în colțurile mai întunecate ale parcului, îndrăgostiții se țin de mână. Anne observă că majoritatea fetelor poartă văl, li se vede doar fața. Oare cum de îndrăznesc? Dacă sunt descoperite, familiile lor ar putea să spele dezonoarea cu sânge.

Un refren îi vine în minte, stăruitor: „Dar iubirea e mai puternică decât orice, iubirea e mai puternică decât moartea. Iubirea!"

Scuturând din cap pentru a alunga acești paraziți dintr-o altă lume, Anne inspiră adânc ca să se bucure de moment și să se agațe de firul care a adus-o până aici.

A vrut să vină în grădinile Shalimar pentru a căuta amintirea tinerei Rekha și a lui Yannick și poate chiar pentru a încerca să le simtă prezența. Are certitudinea că ei s-au reîntâlnit și că se plimbă iar prin aceste locuri unde s-au iubit, unde au petrecut cele mai fericite clipe din viața lor. Înțelege acum tăcerile bunicului ei și perioadele de melancolie din care nimeni și nimic nu-l putea scoate. Își amintea de paradisul pierdut, de grădinile paradisului unde el și iubita lui se plimbau îmbrățișați.

Anne visează că este Rekha și că pășește alături de Yannick, în splendoarea unei seri de vară, amândoi tăcuți, orbiți de dragostea lor. Sunt frumoși, au douăzeci de ani și toată viața înainte.

– Yannick, murmură ea.

– Poftim?

Glasul lui Karim o trezește din vis, se uită la el oarecum mirată.

– Vă simțiți bine? întreabă el îngrijorat.

– Da, da.

Anne se înfioară, îi este greu să revină la realitate.

– Păreți obosită, vreți să ne întoarcem?

– Cred că da…

Pe drumul înapoi, tânărul, neobișnuit de atent, o ține de mână pe porțiunile mai dificile, iar ea, sportiva, ea, corespondenta de război care a scris de la fața

locului despre o mulțime de conflicte, se lasă condusă, de parcă ar avea nevoie de el. Simte că plutește pe un norișor.

Ajunsă la mașină, Anne își vine în fire, magia grădinilor nu mai are efect asupra ei, umbrele trecutului au dispărut.

Le trebuie o oră întreagă ca să răzbată până în centrul orașului. Regăsindu-și cea de-a doua natură, jurnalista vrea să afle părerea însoțitorului ei despre ultimele atentate.

– Știți bine că n-am habar de politică, eu sunt om de teatru, saltimbanc. Însă dumneavoastră aveți grijă, vă întâlniți cu oameni periculoși.

– De unde știți cu cine mă întâlnesc?

– Aici se știe tot, nu treceți neobservată.

– Atât de urâtă sunt? întreabă ea făcând ochii mari.

– Nu, e OK, intrați în categoria medie.

La naiba! Vexată, Anne se uită fix la el ca să fie sigură că glumește. Tânărul are cel mai serios aer posibil, însă văzându-i expresia indignată, nu-și mai poate stăpâni râsul.

– Să vă învățați minte să mai cochetați! Nu vi se potrivește stilul ăsta, dumneavoastră sunteți altfel.

Își continuă drumul în tăcere, Anne privește cartierele de la periferie unde bărbații stau de vorbă fumând țigări bidi, în lumina slabă, gălbuie a lămpilor cu petrol.

La hotel, când să-și ia la revedere, Karim îndrăznește s-o întrebe stângaci:

– Dacă n-aveți altceva mai bun de făcut, am putea lua cina împreună mâine-seară?

– Cu plăcere, răspunde ea zâmbind.

Și cu inima ușoară se îndreaptă spre camera ei.

Capitolul 17

Pe tava cu micul dejun împodobită cu un trandafir, băiatul de la room-service a așezat cât mai la vedere un plic maroniu.

– L-a adus un puști. Zice că un bărbat i l-a dat pe stradă, insistând să vi-l înmâneze cât mai repede.

Sprijinită comod de perne, Anne își bea ceaiul cu înghițituri mici. Scrisoarea poate să aștepte, doar n-o să-i strice unul dintre cele mai plăcute momente ale zilei. Însă indiferența prefăcută nu rezistă prea mult în fața curiozității. O scrisoare sosită anonim, de unde poate să provină? Anne o examinează circumspectă – dacă e o scrisoare-capcană? O ia cu precauție și o cântărește în palmă. Prin plic nu se simte decât grosimea unei foi de hârtie. *Mă sperii de una singură, sunt de-a dreptul ridicolă!*

Cu un gest scurt, desface plicul.

Înăuntru e un mesaj de la bărbatul care servise drept traducător pentru acel maulana întâlnit în tabăra de refugiați.

„Doamnă, vă propun să vă luăm de la hotel la începutul după-amiezii pentru a vă duce la o întâlnire cu cineva care vă interesează. Sunați-mă dacă nu sunteți liberă.

Allah Hafiz.[37]“

Anne îl revede în minte pe bărbatul mohorât, cu barbă lungă, neagră, care îi ceruse datele de contact. Nu-i inspira deloc încredere. O să-l întrebe pe Taher ce părere are despre asta.

La telefon, asistentul lui Taher o informează că acesta e plecat în misiune în taberele de refugiați din Sindh, la o mie de kilometri, și că nu se va întoarce decât peste câteva zile. Nici măcar nu poate fi sunat fiindcă nu există rețea în zonă.

Cui să ceară un sfat? Lui Samiah? Nu, Anne n-are chef să-i povestească despre minciuna fostului soț, are impresia că ea ar face o întreagă dramă din asta.

Atunci, lui Karim? Nici nu merită să încerce, știe că el s-ar opune categoric, doar ce i-a recomandat aseară să fie prudentă.

Prudentă… Dar, dacă ești prudent, nu faci niciodată nimic. În fond, meseria mea e să caut informații!

A ales să fie reporter în locuri periculoase, și nu să rămână la Paris ca să se țină după miniștri cu microfonul în mână, așteptând să prindă „câteva cuvinte", tocmai pentru că are altă concepție despre această meserie. Dar și pentru că… îi place aventura. Ca toți corespondenții de război care – Anne a înțeles repede – nu sunt niște eroi, ci niște adolescenți mari pe care traiul de zi cu zi îi plictisește, și ea se simte sufocată de viața sigură și limitată oferită de societatea europeană actuală, o societate moartă fără s-o știe. E suficient să vezi ochii goi ai trecătorilor… atât de diferiți de ochii oamenilor din India și din Pakistan, ochi vii, ochi care te privesc.

Poate că în Occident atâția oameni sunt deprimați deoarece simt inconștient că-și pierd viața puțin câte puțin, neavând în majoritatea timpului alt orizont decât sporirea confortului și înmulțirea distracțiilor. De unde și revolta multor tineri care se aruncă în orice – chiar și în jihad – pentru a scăpa de o societate care nu le mai oferă niciun ideal, în afară de acela de a face bani – în cazul celor privilegiați, pe ceilalți așteptându-i șomajul sau o muncă neinteresantă. Să-ți irosești viața străduindu-te să ți-o câștigi…

Puțini sunt cei care au norocul de a practica o meserie care-i pasionează. Ea se numără printre aceștia, iar pericolul face parte din meseria ei.

S-a decis, o să meargă la întâlnirea propusă de maulana.

Ușurată că a luat o hotărâre, începe să se îmbrace, apoi își amintește brusc că seara urma să ia cina cu Karim. Trebuie să anuleze, dar ce scuză să găsească?

Nu are timp să caute una. Abia apucă să spună câteva cuvinte, că el o întrerupe:

– Cruțați-mă de explicații. Nu aveți nicio obligație față de mine.

Anne simte că el este dezamăgit, poate chiar rănit. Oare își închipuie că ea nu este interesată de el, că doar îl folosește pentru a-și face meseria?

Ar vrea tare mult să-i explice, dar este imposibil.

La ora două fix, o mașină se oprește la intrarea în hotel. În față stau doi tipi cu barbă, care-i fac semn să urce. În spate, perdele opace acoperă geamurile. Anne încearcă o senzație neplăcută de claustrofobie și vrea să le tragă, însă unul dintre bărbați o oprește.

– Nu! Femeile trebuie să fie ascunse de priviri străine, așa-i obiceiul la noi.

Oare scopul chiar este acela de a o ascunde? Jurnalista are mai degrabă impresia că perdelele sunt menite s-o împiedice să identifice traseul. Oricum, nici n-ar fi în stare: mașina cotește la dreapta, la stânga, pare să se întoarcă, drumul durează cam o oră. Anne e aproape sigură că nu se află departe de centrul orașului și că ei au ocolit doar ca s-o dezorienteze.

În final, mașina se oprește în fața unei clădiri înalte, păzite de vreo șase tineri înarmați cu kalașnikovuri. E un cartier popular, câțiva copii se joacă pe stradă, dar nu se vede nicio femeie.

Ascunsă sub eșarfa cu care și-a acoperit și partea de jos a feței, după cum i s-a cerut, Anne este condusă într-o sală pardosită, mobilată cu o masă și câteva scaune și cu pereții plini de rafturi cu cărți în urdu.

După câteva minute, apare nu bărbatul mohorât pe care îl aștepta Anne, ci un domn în vârstă, zâmbitor, care vorbește foarte bine engleza și se prezintă ca fiind maulana Salim ud Din, însărcinat cu relațiile externe ale Jamaat-ud-Dawa, mișcarea de care depinde Al Khair.

– Organizația noastră umanitară este cea mai importantă din Pakistan, începe el. Avem 91 de dispensare, patru spitale și o sută de tabere medicale de urgență răspândite în toată țara. În timpul inundațiilor, tinerii noștri au sărit în ajutorul satelor izolate, unde nimeni nu risca să meargă. Spre deosebire de tinerii de la oraș, ai noștri au aceeași origine cu cei pe care-i ajută, vin din familii de țărani săraci, sunt obișnuiți cu viața grea, cunosc problemele, circumstanțele și, în consecință, reacționează mai rapid și mai eficient. Actualmente, avem 18 000 de voluntari, inclusiv femei, care lucrează zi și noapte în regiunile inundate.

– Aveți și o rețea de școli și de madrase?

– Da, insistăm asupra educației, vrem ca oamenii să devină adevărați musulmani.

– Ca talibanii? îl provoacă Anne, care vrea să-l abată de la discursul lui liniștitor.

Ofensat, bătrânul *maulvi* afișează o expresie sfidătoare.

– Musulmanii sunt frați, iar noi trebuie să-i ajutăm pe frații noștri afgani împotriva invadatorului american.

A renunțat la tonul suav, ochii lui aruncă fulgere.

– Oriunde se duce, America ucide. Îi numește pe talibani teroriști fiindcă omoară câțiva necredincioși. Dar câte sute de mii de nevinovați a ucis America? La Hiroshima, în Vietnam, în Irak, în Afganistan? Ne-am săturat de atitudinea moralizatoare a Occidentului. În materie de masacre, nu-i ajungem nici la

degetul mic.

Anne dă din cap pentru a-și arată aprobarea și pentru a-l încuraja să vorbească.

– Înțeleg, dar ce e de făcut? Ei sunt foarte puternici…

– Nu chiar atât de puternici. În toată lumea, revoluția islamică e în plină desfășurare. Nu mai acceptăm aceste democrații corupte, acești conducători occidentalizați, care disprețuiesc poporul și-l exploatează, vrem doar un stat corect, guvernat după regulile islamului.

– Precum cel al ISIS? riscă Anne.

– Aderăm la programul ISIS, dar în practică ei comit niște crime de neiertat. Noi vrem un stat islamic cu un calif adevărat, nu un Baghdadi!

O privește pe Anne cu interes reînnoit.

– De altfel, despre asta trebuie să discutăm. Ați spus că în familia otomană ar exista un prinț care să poată ocupa funcția de calif?

– Da, așa cred.

– Trebuia să luați legătura cu el.

– Am făcut-o, minte Anne, blestemându-l încă o dată în gând pe Taher. Deocamdată însă nu am un răspuns. E o decizie importantă, vrea să mai reflecteze. Dar el consideră, astă vă pot spune deja, că nu câteva zeci de atentate sinucigașe vor determina puterile occidentale să cedeze.

Maulvi o privește ironic.

– A zis și de câți morți are nevoie ca să ia o hotărâre?

– Nu așa ceva o să… bâiguie Anne.

– Spuneți-i prințului că atunci când o să dăm o lovitură puternică și vor fi zeci de mii de victime, Occidentul o să ne accepte toate condițiile.

Enormitatea amenințării o face pe jurnalistă să reacționeze.

– Zeci de mii… glumiți! De ce nu o sută de mii, dacă tot loviți?

Anne n-a menționat un număr la întâmplare, o sută de mii este chiar numărul de victime pe care le-ar putea face, aruncată asupra unui oraș, una dintre acele mici bombe tactice care trezesc teama serviciilor secrete occidentale la gândul că teroriștii ar pune mâna pe ele.

Bătrânul nu se obosește să-i răspundă la întrebare, ci își continuă ideea.

– Transmiteți-i prințului din partea noastră că nu are de ce să se îngrijoreze, vom avea cât de curând mijloacele de a îngenunchea acest Occident decadent, care nu mai merită să conducă lumea. Însă avem nevoie de un șef incontestabil, care să unească diversele organizații islamiste, un calif descinzând din neamul

glorios care vreme de șase secole a vegheat ca lumea musulmană să fie puternică și independentă.

Discuția este întreruptă de apariția unui bărbat care se uită la Anne bănuitor, apoi arată spre geanta ei rostind câteva cuvinte într-un amestec de urdu și engleză greu de înțeles.

– Vrea să vă vadă pașaportul, îi explică *maulvi*. O să-l fotocopieze.

– De ce?

– E procedura obișnuită cu toți vizitatorii noștri străini. Nu vă neliniștiți, vi-l aduce înapoi imediat. Acum, în legătură cu califul…

– Ca să existe un calif, e necesar mai întâi un stat islamic. Credeți că ar fi posibil în Pakistan? îl întrerupe Anne, dornică să schimbe subiectul.

– Nu putem instaura un stat islamic decât prin luptă.

Jurnalista profită de portița deschisă.

– N-o să reușiți niciodată, îl provoacă ea. Cum ați putea înfrunta o armată atât de puternică și care pe deasupra posedă și bomba nucleară? Cu ce vă puteți opune?

Bătrânul *maulvi* pare să-și dea seama că a spus prea multe.

– Acestea sunt întrebări complexe la care doar liderul nostru poate să vă răspundă. O să-i vorbesc despre dumneavoastră.

Bărbatul care-i luase pașaportul s-a întors și i l-a restituit. Gazda se ridică să plece.

– O să fiți condusă înapoi. Allah Hafiz, Allah fie cu dumneavoastră!

Plecând de la întâlnire, Anne constată că e ora cinci, poate are timp să recupereze cina cu Karim, dacă el nu e supărat.

Mobilul tânărului sună întruna ocupat. Să fie vreo problemă cu semnalul? Anne ar putea să treacă pe la Casa Cafelei, unul dintre refugiile sale preferate. Voia să șteargă impresia urâtă de azi-dimineață sau poate dorea pur și simplu să-l vadă.

În orice caz, indiferent dacă el se afla sau nu acolo, ei îi place cafeneaua respectivă și are șanse să dea și de Samiah, care-și stabilise acolo cartierul general.

El n-a observat-o. Așezat în fundul sălii, discută cu un bărbat mai în vârstă. Acesta din urmă e îmbrăcat în haine civile, dar Anne ar paria că este militar, îi recunoști de la o poștă.

Când o vede apropiindu-se, Karim tresare, Anne are senzația clară că sosirea ei este inoportună, însă buna creștere învinge: Karim se ridică și face prezentările: Safed, un prieten de la universitate.

– Încântată, spune ea fără să-i întindă mâna – s-a dezvățat până la urmă de acest obicei francez, care în această societate musulmană – și anglicizată – e nepotrivit.

Însă rămâne perplexă: un prieten de la universitate? Pare să aibă cel puțin douăzeci de ani mai mult!

Remarcându-i uimirea, bărbatul zâmbește.

– Sunt armator, mi-am reluat studiile foarte târziu și efectiv ne-am împrietenit la universitate.

– Ce studii ați făcut? întreabă Anne din politețe.

– Ai grijă, Safed, intervine Karim, Anne e jurnalistă, dacă-i spui trei cuvinte, o să inventeze o întreagă poveste.

A zis-o ca pe-o glumă, însă Anne are sentimentul că de fapt Karim și-a pus prietenul în gardă.

Safed își stăpânește râsul.

– Mi-ar plăcea să fiu atât de interesant, încât să se scrie despre mine!

Amândoi rămân în picioare, nu o invită pe tânăra femeie să ia loc, în mod clar ea îi deranjează.

– Vă las, sunt în trecere, o caut pe Samiah.

Karim se joacă nervos cu paharul, evident se simte jenat, dar nu face nimic ca s-o rețină.

Anne se îndepărtează cu convingerea că Safed a mințit. Susține că-i armator, însă chiar are alura unui militar. Ciudat, nu-i genul de prieten pe care ea și-l imagina că-l are Karim, el, care nu încetează să ironizeze și să critice armata. În fond, poate chiar e un prieten de la universitate. Oricum, un prieten pe care nu vrea să-l împartă cu nimeni de vreme ce, încălcând sacrosancta tradiție a ospitalității, n-a invitat-o să se așeze la masa lor. Poate e încă supărat?

Anne ridică din umeri, ce tot căuta? Călătoria la Gwadar o face să vadă peste tot comploturi. Karim nu poate să discute singur cu un prieten? De altfel, ea știe prea bine că el are prieteni armatori, se duce des la Karachi pentru partide de pescuit. Anne, ca o veritabilă bretonă, legată aproape ombilical de mare, îi mărturisise la un moment dat că i-ar plăcea să meargă acolo cu el. Într-una din zile, mormăise Karim…

Femeile nu sunt niciodată invitate, îi explicase Samiah când Anne se arătase mirată. Când domnii aceștia pleacă într-o escapadă, preferă să fie doar între ei.

Fără îndoială… Escapade între bărbați, cu toate excesele de rigoare. Nu, nu se potrivește cu ceea ce știe ea despre Karim. Dar, în definitiv, ce știe? Ieri, pentru

prima dată, el a renunțat la cinismul pe care-l afișează pentru a se proteja, și-a deschis sufletul în fața ei. Iar ea n-a găsit altceva mai bun de făcut decât să trântească ușa întredeschisă, anulând cina pe care el i-o propusese cu atâta greutate.

Îl rănise și regreta amarnic. Ar fi fost totuși ușor să-i transmită lui *maulvi* că era ocupată, să ceară o altă întâlnire, și ar fi obținut-o. În loc de asta, n-a ascultat decât de stupida ei conștiință profesională, care o împinge să pună munca mai presus de orice, chiar și de relațiile umane. Of, cât de ciudă îi era! Un fost iubit îi reproșase cândva că e un monstru, ea râsese punând cuvintele lui pe seama resentimentelor amoroase. Dar poate că tipul nu greșea prea tare.

Brusc, îi vine să plângă.

În mod tradițional, „Khuda Hafiz“, „Dumnezeu să te ocrotească“, era folosit de musulmanii și de non-musulmanii din Iran, India și Pakistan. În Pakistan este tot mai des înlocuit cu „Allah Hafiz“, specific musulman (n. a.).

Capitolul 18

Soldații bat tot mai tare în ușă cu patul puștii, sparg ușa, o arestează, o vor ucide.

Anne se trezește lac de sudoare. Cineva continuă să bată în ușă și o voce insistentă repetă:

– Deschideți! Deschideți!

Anne clatină din cap să se convingă că nu mai visează. Prin fereastră pătrunde primul licăr al zorilor. Cine poate s-o trezească la o asemenea oră?

– Deschideți, sunt Karim!

Își trage imediat pe ea un halat. În prag îl găsește pe Karim, care bălmăjește ceva, cu chipul descompus.

– Parveen…

Anne simte un fior rece pe șira spinării.

– Ce-i cu Parveen? strigă ea.

– Au asasinat-o…

Karim s-a prăbușit într-un fotoliu, cu capul în mâini, hohotind:

– Nenorociții! O să plătească pentru asta!

– Cine?

Anne îl scutură pe Karim.

– Cine a ucis-o? Islamiștii?

– Nu – Karim își șterge ochii cu dosul palmei –, mafia terenurilor. De doi ani Parveen le ținea piept și-i împiedica să pună mâna pe casele săracilor din Orangi.

Șocată, Anne se gândește la femeia plăpândă care îi arăta mândră planurile cartierului unde, casă cu casă, echipa ei întocmise documente pentru fiecare proprietate. Astfel încât mafia nu putea, sub pretext că terenurile nu aparțineau nimănui, să-i alunge pe proprietari ca să construiască imobile. Își amintește râsul ei poznaș când îi povestise cum bandiții se dădeau mari pe lângă birourile ei ca

să-i sperie pe ea și pe cei din echipă. Își amintește mai ales ultima ei remarcă: „În definitiv, ce pot să-mi facă mai mult decât să mă ucidă?“

Karim, cu ochii umflați, continuă:

– Era singură împotriva criminalilor ălora. Guvernul nu o sprijinea. În realitate, autoritățile au legături cu șefii mafiilor, altminteri i-ar fi arestat de mult. Însă afacerile sunt prea profitabile.

Se ridică să plece.

– Trebuie să-i anunț și pe ceilalți. Înmormântarea are loc mâine. Rugăciunile încep la 11:00, acasă la ea, la Karachi. Veniți?

– Evident.

– E un avion la 7:00. Trec să vă iau.

Pe platformă, în fața apartamentului lui Parveen, se îmbulzește o mulțime imensă. Din toate colțurile țării au venit prieteni, colaboratori, admiratori, cu toții devotați acestei femei extraordinare care, fără scandal, dar cu o tenacitate veșnic zâmbitoare, a îmbunătățit soarta a milioane de săraci din țara ei.

Se află aici personalități ale lumii politice și academice, ale societății civile, ale organizațiilor pentru drepturile omului și delegați ai asociațiilor partenere reprezentând treizeci de districte din Sindh și din Punjab. Dar cei mai mulți dintre cei prezenți sunt oameni săraci din Orangi, care o considerau pe Parveen „măicuța“ lor, bărbați și femei care plâng în hohote, disperați. Și vin într-un șir nesfârșit să-și ia adio de la ea.

Corpul lui Parveen este expus înfășurat într-o pânză albă și cu chipul descoperit, cum cere tradiția. A fost ucisă de mai multe gloanțe care i-au nimerit pieptul și gâtul, însă fața ei frumoasă este senină, parcă ar vrea și acum să-i aline pe cei care o înconjoară.

Soarele a ajuns la zenit, femeile așezate pe jos învârt între degete *tesbihul*[38] în timp ce lumea continuă să sosească.

Anne simte că cineva o ia de mână. E Samiah, lividă, însoțită de Sylvie, cu chipul scăldat în lacrimi.

– Samiah – Karim o privește cu afecțiune și neliniște –, ai grijă de tine, te rog!

– Cum să fac asta, Karim?

– Știu… Dar ce-o să devină această țară dacă îi pierdem pe cei mai buni?

– Trebuie să continui, Karim, mai ales acum, altfel aș avea impresia că o trădez pe Parveen.

Arată spre o femeie din mulțime, o femeie de vreo șaizeci de ani, cu expresie energică.

– Uită-te la Asma, au încercat de mai multe ori să o ucidă, și ea își continuă munca.

Asma, adică Asma Jahangir, este avocată și președintă a comisiei pentru drepturile omului în Pakistan, precizează Karim. De patruzeci de ani, apără drepturile femeilor și ale minorităților religioase, luptă neobosit împotriva legii blasfemiei, a crimelor pentru onoare și a exploatării copiilor. A scăpat de moarte de mai multe ori, dar continuă să se afle la discreția unui fanatic care poate s-o omoare ca să apere onoarea Profetului, în numele lui Allah.

E ora trei după-amiaza. Șase bărbați s-au apropiat și, cu grijă și infinit respect, au ridicat corpul lui Parveen ca să-l așeze pe o targă. În mijlocul mulțimii care psalmodiază „La illaha illalah Mohamad rassoul allah“[39], procesiunea se pune în mișcare îndreptându-se spre cimitir.

Anne se pregătește s-o urmeze, însă Samiah o oprește.

– Femeile nu au voie să însoțească mortul.

– De ce?

– Așa-i tradiția. Odinioară, motivul era fără îndoială evitarea manifestărilor excesive de emoție.

– Și astăzi? protestează Anne vizibil exasperată, totuși supunându-se.

Doar un bătrân cu aspect fragil și barbă lungă, albă a rămas cu femeile. Poartă un *shalwar kameez* simplu, din pânză cenușie, și o bonetă uzată. Pare bulversat. Lumea se grăbește să-l ajute să ia loc în timp ce numeroase persoane vin să-l salute.

– Este Edhi[40], șoptește Samiah.

– Cine?

– Cum, nu știi? E abatele Pierre al nostru.

De peste șaizeci de ani, Edhi se ocupă de nevoiașii din Pakistan. A înființat maternități, orfelinate, aziluri, adăposturi pentru femeile bătute, pentru drogați și mai cu seamă o flotă de 1 800 de ambulanțe care străbat țara. Și toate acestea, doar cu donații de la persoane particulare! Oamenii donează fără ezitare fiindcă au deplină încredere, știu că el va cheltui fiecare rupie cu scrupulozitate numai pentru binele săracilor. E considerat de toți un sfânt, populația îl venerează.

Prietenii lui Parveen au adus câte ceva de mâncare. Se obișnuiește ca, timp de trei zile, persoanele apropiate să se ocupe de tot pentru a ușura familia de grijile materiale. Cu ochii umezi, cei prezenți evocă amintirea luminoasă a lui Parveen, dar își rețin lacrimile. În islam, nu se cuvine să-i plângi pe cei care au pășit în paradisul lui Allah.

Bărbații s-au întors. Karim se apropie de Edhi și se oferă să-l conducă acasă. La rugămintea lui Anne, îl întreabă dacă acceptă să stea de vorbă cu o jurnalistă din Franța, prietenă cu Parveen.

Au ajuns în Mithidar, unul dintre cele mai vechi cartiere din Karachi, vecin cu cartierul muncitoresc Lyari. În fața fundației Edhi, o clădire mare, simplă, ambulanțele vin și pleacă, cu sirenele urlând, având la bord tineri brancardieri îmbrăcați în uniforme roșii pe care scrie cu alb Edhi.

Urcă toți trei pe o scară îngustă până la locuința stăpânului casei. Anne se aștepta la simplitate, dar nu chiar la atâta! Ceea ce vede o lasă fără glas. Bătrânul trăiește într-o odăiță având doar un pat de fier, un lavoar și un reșou pentru gătit. Alături, o încăpere cu o masă și trei scaune îi servește drept birou.

Observând uimirea jurnalistei, bătrânul îi explică:

– Trăiesc la fel ca săracii de care mă ocup. Ca și ei, nu am decât două rânduri de haine, unul pe care îl spăl seara și unul nou, o dată la trei luni. Oamenii au încredere în mine fiindcă trăiesc ca ei și nici nu risc să uit ce îndură trei sferturi dintre locuitorii acestei țări. E așa de ușor să uiți mizeria când te bucuri de confort!

O femeie cu expresie amabilă intră în cameră.

– V-o prezint pe scumpa mea soție, Bilquis, mâna mea dreaptă. A încercat multă vreme să mă lămurească să-mi schimb obiceiurile spartane, dar a trebuit să renunțe.

Râd amândoi, iar Bilquis comentează:

– E încăpățânat ca un catâr, așa a și reușit să treacă peste toate obstacolele, nu mă îndoiesc.

Impresionată de această asceză, Anne insistă până când Edhi acceptă să-și spună povestea.

– Provin dintr-o familie de comercianți bogați de lângă Bombay. După divizarea din 1947, am abandonat tot și am fugit. Îmi imaginam Pakistanul drept o țară primitoare pentru musulmani, un soi de stat-providență pentru refugiați. Nu mică mi-a fost dezamăgirea când am constatat că era exact contrariul: de o parte, bogații închiși în egoismul lor, de cealaltă, milioane de săraci. Îmi amintesc angoasa pe care am trăit-o când mama s-a îmbolnăvit și niciun medic nu era dispus s-o îngrijească pentru că nu-l puteam plăti. Eram adolescent, dar atunci mi-am înțeles vocația, aveam să fiu asistent social, să-i ajut pe nevoiași.

Începuse să lucreze într-un dispensar, apoi, cu puținele sale economii și cu doi voluntari, își înființase propria infirmerie, unde dormea noaptea. Însă și-a dat

seama curând că principala problemă era transportul celor grav bolnavi, care nu aveau niciun mijloc de a veni să primească îngrijiri. Mai era și problema morților, toaleta lor funerară trebuie făcută după anumite rânduieli religioase înainte de a-i îngropa cu demnitate, însă familiile sărace nu puteau să plătească. Așa că deseori cadavrele erau abandonate, putrezind în stradă, iar în cel mai bun caz, erau adunate cu excavatorul și aruncate într-o groapă comună.

Totul s-a schimbat în ziua când un om de afaceri, recunoscând importanța muncii lor, le-a donat o camionetă. Au scris pe fiecare latură a ei „Camioneta săracului" și au început să se ducă după bolnavi, după accidentați și după morți, pe care Edhi îi spăla el însuși, nimeni altcineva nu voia să-i atingă. La vremea respectivă, nu existau decât cinci ambulanțe pentru milioanele de locuitori din Sind. Camioneta lor a devenit celebră și a atras alte donații cu care Edhi a cumpărat echipament medical, apoi, treptat, și alte camionete pe care le-a transformat în ambulanțe.

– Și așa ați ajuns să aveți astăzi cea mai mare flotă de ambulanțe din lume? se minunează Anne.

– Da, recunoaște cu modestie bătrânul. Pe lângă 1 800 de ambulanțe, avem și trei elicoptere care vin în ajutorul oamenilor din zone inaccesibile, în special în cazul cutremurelor de pământ și al inundațiilor.

– Și toate acestea, doar cu donații de la persoane particulare?

– Categoric. Refuzăm donațiile guvernelor și ale organizațiilor umanitare pentru că încercăm să ne păstrăm independența. Primim destui bani de la persoane particulare. Clasele de mijloc și săracii contribuie cel mai mult. Ați fi uimită câți sărmani insistă să ne dea 10–20 de rupii pentru a-i ajuta pe cei mai necăjiți decât ei.

– O să scriu un articol despre organizația dumneavoastră, promite Anne entuziasmată. Aveți un cont bancar unde să se poată face donații?

Edhi clatină din cap.

– N-avem nevoie de bani.

– Cum adică?

– Strângem destule donații din Pakistan, chiar nu avem nevoie de bani din străinătate. Dimpotrivă, noi îi ajutăm pe ei.

– Pe cine ajutați? întreabă Anne sceptică.

– Când a fost tsunamiul, am trimis mulți bani, dar și după uraganul Katrina din Louisiana am donat 200 000 de dolari Crucii Roșii americane. Iar recent am trimis niște ambulanțe drept cadou unor spitale englezești, precum și un ajutor în

bani.

Văzând aerul de nedumerire al jurnalistei, bătrânul zâmbește malițios.

– Ei da, se întâmplă ca pakistanezii amărâți să vină în ajutorul fiilor orgoliosului Albion!

Anne s-a întors seara în Lahore. Abia intră în cameră, că telefonul începe imedait să sune. E redactorul-șef, furios.

– Unde ai fost? Toată ziua am încercat să te găsim. Doar știi că trebuie să ai mereu mobilul la tine!

Nici că putea să pice într-un moment mai prost. Brusc, întreaga tensiune acumulată peste zi izbucnește cu violență.

– Mereu? Cred că delirezi! Deja simt că nu mai suport!

De la moartea lui Parveen, are impresia că trăiește un coșmar, iar acum o mai mustruluiește și nemernicul ăsta de șef care stă bine-mersi în biroul lui din Paris.

– Închipuie-ți că am fost la înmormântarea unei prietene, o femeie extraordinară, asistent social, asasinată de mafie.

– Ah…

Urmează o tăcere jenată la celălalt capăt al firului.

– Bine, îmi pare rău… Povestește asta într-o casetă în articol. De fapt, despre ce ne vorbești săptămâna asta? Ai avansat cu investigația despre teroriști și bombă?

– Da, da, nu-ți face griji, avansez.

Anne se grăbește să închidă ca să nu trebuiască să dea explicații amănunțite.

Peste câteva minute, telefonul sună iar. Cineva de la cartierul general al Jamaat-ud-Dawa.

– Liderul nostru vă acordă o întrevedere. Fiți pregătită, mâine-seară la 19:00 va veni cineva să vă ia. Dar să nu spuneți nimănui, altfel vom fi obligați să anulăm.

Nici măcar n-au întrebat-o dacă acceptă, pentru ei este evident că nimeni nu poate refuza o asemenea favoare. Oricum, Anne nu s-a gândit nicio clipă să refuze. N-a prea înaintat cu investigația despre bombă, însă cei din redacție nu vor avea de ce să se plângă: o să obțină o știre în exclusivitate!

O voce firavă îi șoptește că ar putea fi periculos, însă Anne o ignoră. N-o să anunțe pe nimeni, fiindcă mai ales acum, după moartea lui Parveen, toți ar încerca s-o facă să se răzgândească.

Totuși, de câteva zile, nu se simte în largul ei, din nou are impresia că este urmărită. Îi mărturisise lui Karim, care ridicase din umeri.

– Vă miră? Deranjați cu toate anchetele și întrebările dumneavoastră. Nu sunteți o jurnalistă care se mulțumește să ia interviuri unor barosani și să redea discursurile lor fără a căuta să afle ce se ascunde dincolo de ele. Vă băgați nasul peste tot și asta deranjează. Pun pariu că vă supraveghează nu doar serviciile pakistaneze, ci și americanii, fără îndoială chinezii, poate chiar saudiții și talibanii de când v-ați dus să-i întâlniți în tabăra controlată de ei.

Tânărul o privise drept în ochi.

– Sunteți sigură că nu ați aflat destule despre Pakistan, sunteți sigură că nu vreți să vă întoarceți în Franța?

– Așa de mult doriți să plec? replicase ea.

Anne zâmbește când își aduce aminte cum roșise el. În fond, acest băiat mare, care face pe cinicul, este timid. Se gândește la plimbarea lor prin grădinile Shalimar, la stânjeneala lui când, ca să nu cadă, o ținuse în brațe.

Gata, nu-i momentul pentru reverii, trebuie să se pregătească pentru întâlnirea de a doua zi.

Așezată la birou, Anne începe să alcătuiască o listă de întrebări pe o foaie de hârtie albă, dar nu reușește să se concentreze. O voce slabă continuă să murmure că își asumă un mare risc. Anne nu-și poate stăpâni un gest de iritare. Se ridică, deschide larg fereastra și inspiră adânc. Noaptea a coborât peste oraș, aerul e plăcut ca o mângâiere. Treptat, Anne se calmează, doar n-o să se lase biruită de teamă, a văzut atâtea în calitate de corespondent de război în Liban și în Irak. Prima vizită s-a desfășurat bine, de ce a doua ar constitui o problemă?

S-a hotărât, se va duce acolo.

Și închizându-i ușa „nebunei casei“[41], Anne adoarme într-un târziu, epuizată de toate emoțiile de peste zi.

Tesbih: șir de 99 de mărgele de rugăciune, fiecare dintre ele corespunzând unui atribut al lui Dumnezeu, de exemplu, Milostivul, Darnicul (n. a.).

„Nu există alt Dumnezeu decât Allah și Mahomed este profetul său.“ (n. a.).

Personaj autentic, decedat în iulie 2016 (n. a.).

Aluzie la expresia „imaginația este nebuna casei“, aparținând lui Nicolas Malebranche (1638-1715), filozof și teolog francez (n. tr.).

Capitolul 19

La 19:00 fix, mașina oprește la intrarea în hotel. La bord sunt aceiași doi bărbați care au venit s-o ia pe Anne și la prima vizită. Îi fac semn să urce. După experiența de data trecută, tânăra femeie nu mai încearcă să dea la o parte perdelele de la geam. Se mulțumește doar să le tragă discret un centimetru. Mașina gonește pe șosea și curând Anne își dă seama că se îndreaptă spre altă destinație, situată mult mai departe decât precedenta. După circa o oră, mașina încetinește. Prin spațiul îngust de la geam, jurnalista distinge casele joase ale unui sat slab luminat. În sfârșit, vehiculul se oprește în fața unei clădiri masive cu trei etaje, înconjurată de o grădină prin care patrulează bărbați înarmați.

La intrarea în casă e pustiu, fapt ce i se pare curios lui Anne. În general, împrejurul reședințelor unor persoane importante se adună tot felul de oameni loiali și de solicitanți pe care stăpânul locului îi primește seara, după ce trece căldura.

Indivizii din mașină o duc pe tânăra femeie într-un salon mobilat în stil oriental, cu divane îmbrăcate în catifea și măsuțe joase, apoi pleacă fără să scoată o vorbă.

Ca să-și potolească anxietatea, Anne încearcă să descifreze scrisul frumos ce decorează pereții. Cu ani în urmă, în cursul unui reportaj în Irak, învățase alfabetul arab, dar îl uitase aproape complet.

După câteva minute ce i s-au părut o eternitate, apare un bărbat de vârstă mijlocie, îmbrăcat în negru, cu barba vopsită cu henna. Îl însoțește acel maulana în scaun cu rotile, pe care Anne l-a întâlnit când a vizitat cu Taher tabăra de refugiați. Maulana nu dă niciun semn că ar recunoaște-o, doar se uită la ea îngustându-și ochii.

Învingându-și neliniștea, Anne se ridică și-l salută pe bărbatul în negru cu un respectuos „Salam aleikum". Bărbatul se așază în tăcere, îi face semn să ia loc pe

divanul cel mai îndepărtat, apoi, învârtind între degete un *tesbih*, cade pe gânduri.

Anne, care se simte tot mai neliniștită, își drege glasul.

– Vă mulțumesc, maulana sahab, că v-ați făcut timp să mă primiți.

Bărbatul în negru a ridicat capul și a privit-o cu răceală.

– Ce doriți?

Ostilitatea interlocutorului este palpabilă, Anne se străduiește să-și stăpânească teama ce o cuprinde și zâmbește larg.

– Am constatat munca extraordinară pe care o faceți pentru refugiați, declară ea. Mi-ar plăcea să aflu mai multe despre organizația dumneavoastră și activitățile sale.

– De ce vreți să știți asta?

– Pentru a răspunde mai bine la nevoile refugiaților și pentru a încerca să schimb ideile greșite pe care francezii și le fac despre Pakistan.

Bărbatul râde sarcastic.

– Nu-și fac doar idei greșite. Dimpotrivă, cred că încep să evalueze forța mișcării adevăraților credincioși. Dar nu-și dau încă seama că dominația occidentalilor asupra lumii s-a încheiat. „Jihadul de la sfârșitul vremurilor" a început. După cum spune *hadith*-ul, lupta se va întinde asupra tuturor pământurilor musulmane pe care le va elibera de sub dominația necredincioșilor. N-au decât să ne bombardeze, pentru fiecare martir de-al nostru, o sută de noi luptători se vor alătura cauzei. Și o să învingem pentru că, spre deosebire de ei, noi suntem gata să murim. Ultima bătălie, cea decisivă, va elibera Palestina și Ierusalimul, al treilea oraș sfânt al nostru, după Mecca și Medina.

– Nu înțeleg, obiectează cu blândețe Anne, cu excepția Palestinei, pământurile musulmane sunt de mult independente.

– Ce independență?

Ochii bărbatului în negru aruncă fulgere.

– Aceste țări sunt supuse unor regimuri nelegiuite! Pentru musulmanii adevărați, singura autoritate e Dumnezeu. Autoritatea lui Dumnezeu nu poate fi înlocuită de invenții umane ca democrația, socialismul sau vreo autocrație! Lupta trebuie să se desfășoare pe două fronturi, tună el. Mai întâi, contra tuturor musulmanilor eretici, care acceptă regimuri aduse din străinătate. Dacă nu-și recunosc greșelile și nu adoptă adevăratul islam, merită moartea. A doua luptă este împotriva Occidentului care n-a încetat să supună țările musulmane economic și, la nevoie, politic. Iar când acestea încearcă să se revolte, le strivește

cu bombe. Uitați-vă la distrugerea Irakului, uitați-vă la Libia – maulana se sufocă de indignare –, dacă era vorba de instaurarea democrației, nu trebuiau să înceapă cu țările din Golf?

Înfierbântat de propriul discurs, maulana se ridică în picioare.

– Mult timp Occidentul ne-a înșelat cu vorbe frumoase, dar am deschis până la urmă ochii, a sosit vremea răzbunării. Europa e în plin declin, guvernele temătoare vor fi înlăturate. De-acum, nu vom mai lupta pentru un loc în lume – un loc pe care îl ceream cu umilință și pe care ni-l refuzau –, de-acum vom lupta pentru dominația lumii!

Se uită iscoditor la Anne.

– Ce crede despre toate astea strănepoata califului? Hai, vorbiți, spuneți-ne ce credeți, insistă el sfredelind-o cu privirea, în timp ce, în scaunul lui cu rotile, maulana rânjește.

Anne tresare… Nu mai încape îndoială, știu amândoi… Încă de la început a avut o presimțire.

Bărbatul în negru îndreaptă un deget amenințător spre ea.

– Terminați cu teatrul! Ne-ați mințit, nu sunteți descendenta califului, sunteți spioană!

Când Anne clatină din cap speriată și încearcă să explice că este jurnalistă, bărbatul în negru începe să urle.

– Spioană! Dar vă facem noi să vorbiți, o să aflăm noi cine v-a trimis și de ce!

La un semn, doi bărbați o înșfăcă pe Anne și o scot cu forța din sală. Ea țipă îngrozită, se zbate, îi pălmuiește, mușcă, lovește cu picioarele. Degeaba. Bărbații îi răsucesc mâinile la spate și o împing fără milă spre o scară în spirală. Anne își pierde echilibrul și se împiedică. Cei doi bărbați nici n-o lasă să se ridice, insensibili la strigătele ei, o târăsc de-a lungul unui culoar îngust și o aruncă fără menajamente într-o carceră întunecoasă.

Ușa grea din fier s-a închis. Deși inima îi bate nebunește, Anne se străduiește să-și recapete suflul și să se calmeze, examinând încăperea mică, luminată de o fereastră îngustă. Mobila se rezumă la un pat și o găleată de plastic murdară. Cum a fost atât de fraieră, încât să pice în această capcană?

Nu a reflectat suficient, bulversată de înmormântarea lui Parveen. Totuși, ar fi trebuit să bănuiască, după ce i-au cerut pașaportul, că ei o să culeagă informații despre ea. Și Taher cum a putut să fie iresponsabil în asemenea măsură? Îndoiala îi încolțește în minte: oare să fi făcut-o intenționat? Vrea el să provoace un scandal care ar împinge guvernul pakistanez, prea îngăduitor față de islamiști, să

ia în sfârșit măsuri drastice? Ar putea Taher să facă niște calcule așa de cinice, știind că pune în pericol viața prietenei lui?

Prietena lui? *Oare sunt prietena lui? Ne simpatizăm reciproc, dar abia dacă ne cunoaștem, ce știu eu despre el, cu excepția devotamentului pentru cauza poporului său? Asta ar justifica tot?* Îi apar în fața ochilor chipul blând al lui Taher, zâmbetul lui… *Nu, imposibil, Taher o fi imprudent, dar nu e capabil de un astfel de machiavelism.*

Sau cel puțin asta vrea Anne să creadă.

De fapt, imprudentă a fost ea, care s-a purtat ca o novice! Ar fi putut măcar să lase un bilet în cameră, să dezvăluie cu cine avea întâlnire. Să fi știut ceilalți unde s-o caute. Însă nici nu-i trecuse așa ceva prin minte, preocupată doar de materialul în exclusivitate pe care avea să-l obțină: un interviu cu un șef islamist! Blestematul ei de orgoliu profesional – e cunoscută printre colegi ca neavând teamă de nimic – riscă s-o coste scump de astă dată.

Așezată pe marginea patului, cu capul în mâini, Anne încearcă să-și adune gândurile care zboară aiurea. Ar putea s-o ucidă? Din ce motiv? Au ei nevoie de vreun motiv? Ei nu ezită să omoare jurnaliști pe care-i consideră spioni cu toții.

Tânăra femeie se înfioară când își aduce aminte de explicațiile lui Taher: ONG-ul Al Khair, model de devotament și eficiență în ajutorarea refugiaților, depinde de Jamaat-ud-Dawa, o asociație recompensată de guvernul pakistanez pentru serviciile deosebite aduse în timpul inundațiilor. Dar și o asociație ce ar avea legătură cu Lashkar-e-Taiba, cei care i-au tăiat gâtul lui Daniel Pearl.

O apucă tremuratul și se străduiește să-l controleze. Nu trebuie să se lase cuprinsă de panică, nu-i prima dată când se găsește într-o situație dificilă. De mai multe ori a crezut că o să moară și de fiecare dată a scăpat. Închide ochii și respiră profund, căutând să reflecteze calm, metodic. Chiar dacă organizația lor ar fi fost fondată de Lashkar-e-Taiba, asta nu înseamnă că i-au adoptat și practicile. Bineînțeles, au același scop: crearea unui stat islamic, ei înșiși o proclamă răspicat, însă afirmă că resping violența. În fond, guvernul pakistanez nu i-ar susține public dacă i-ar bănui că sunt niște asasini.

Taher exagerează. În ura lui față de islamiști, tinde să-i bage pe toți în aceeași oală.

S-a înnoptat de mult. Prin ferestruică, Anne zărește o fărâmă de cer luminată de lună. S-a lăsat o căldură apăsătoare, nu se simte nicio adiere. Anne are senzația că se sufocă, îi e sete.

Se ridică și bate în ușa de fier, tare, mai tare, tot mai tare. Niciun răspuns. O

dor pumnii. Disperată, se descalță și bate cu pantoful până când ușa se deschide într-un târziu și în prag apare un tânăr înalt, lat în umeri, care o privește furios.

– Ce v-a apucat? se răstește la ea într-o engleză perfectă. O să treziți pe toată lumea.

– Mi-e sete, vreau apă.

– Nu.

– De ce nu?

– Șeful a interzis să vi se dea apă și mâncare până nu mărturisiți pentru cine spionați.

– Dar nu spionez pentru nimeni, sunt jurnalistă!

– Atunci, de ce ați mințit dându-vă drept strănepoata califului?

– E o neînțelegere, bâiguie Anne.

Gardianul său râde disprețuitor.

– Așa zic toți!

Apoi adaugă cu o expresie compătimitoare:

– Nici nu vă dați seama de crimele voastre. Mă faceți să mă gândesc la vechii mei amici din Anglia care pretindeau – când, sub un pretext mincinos, avioanele lor bombardau Irakul și ucideau mii de nevinovați – că apărau civilizația de barbari, că era „lupta Binelui împotriva Răului"!

Anne nu-l mai ascultă… *Anglia, a crescut în Anglia, e aproape un compatriot*… Se agață de speranța că el ar putea s-o înțeleagă. Își învinge teama și îi zâmbește cât mai binevoitor cu putință.

– Din ce zonă a Angliei sunteți?

– Nu vă privește!

Tânărul iese trântind ușa.

Orele trec, setea o chinuie din ce în ce mai crunt pe Anne. Are gâtlejul ca de carton, saliva e puțină și acră, capul i se învârte, are senzația că o să leșine. Îi trebuie neapărat apă!

Bate din nou în ușă cu pantoful, întâi tare, apoi tot mai slab. Constată cu îngrijorare că obosește foarte repede. Aproape că și-a pierdut speranța când, în fine, ușa se deschide: e același gardian ca prima dată.

Sprijinindu-se de perete, Anne înaintează spre el nesigură pe picioare.

– Apă, vă rog, bolborosește ea.

Tânărul pare șocat s-o vadă într-o asemenea stare. Ezită câteva clipe, după care, cu un licăr de milă în ochi, îi aduce o cană cu apă.

Anne o ia cu amândouă mâinile și o golește dintr-o înghițitură.

– Încă puțin!

Încearcă să se ridice, se clatină, el o prinde, o ajută să se așeze pe salteaua de paie și îi mai aduce o cană cu apă.

– Încet! o sfătuiește el când Anne apucă lacomă cana.

Ea se oprește și se uită la el cu lacrimi în ochi.

– Mulțumesc.

Dintr-odată se simte mai bine, nu doar apa, ci și gestul de omenie i-a făcut bine. Trage adânc aer în piept.

– Mai rămâneți o clipă, vă rog, murmură ea. O să vă povestesc de ce sunt aici. Dar aș vrea să înțeleg ceva… În Franța, unul dintre cei mai buni prieteni ai mei e musulman. Ține post, se roagă de cinci ori pe zi, dar critică violența jihadiștilor.

Gardianul tresare și se înroșește la față. Cuvintele jurnalistei l-au ofensat.

– Dar violența voastră, a occidentalilor? izbucnește el. Și de-am vrea, n-am ajunge niciodată să ucidem cât voi! Să luăm secolul trecut: șase milioane de evrei lipsiți de apărare au fost trimiși în lagărele morții, milioane de dispăruți în gulaguri, masacrarea civililor nevinovați în cursul bombardamentelor din al Doilea Război Mondial. Și nu mai punem la socoteală nenumăratele victime ale colonizărilor voastre! Și vă indignați că ne revoltăm! Și continuați să ne vorbiți despre morală, să vă mândriți cu valorile voastre umaniste! Ne considerați niște monștri când ucidem câteva sute de-ai voștri, deși voi ați exterminat zeci de milioane de-ai noștri!

Anne i-ar răspunde că și arabii au practicat comerțul cu sclavi și colonizarea. Dar, pe lângă faptul că, în linii mari, el nu greșește, ea nu vrea să-l enerveze, dimpotrivă, nutrește speranța nebună de a-i câștiga încrederea.

– Am dezbătut aceste probleme cu prietenii mei în repetate rânduri. Să nu credeți că suntem orbi, mulți dintre noi sunt de acord cu voi. Dar pentru a readuce dreptatea, există alte mijloace. Dumneavoastră, de exemplu, n-ați fi putut acționa politic acasă, în Anglia?

Gardianul ezită, își amintește cam târziu că e interzis să discuți cu prizonierii. Dar, în definitiv, unde e pericolul? Femeia e foarte slăbită, nu-i niciun risc să încerce să fugă. Și apoi, a trecut atâta vreme de când n-a mai avut ocazia să stea de vorbă cu o europeancă, și extrem de frumoasă pe deasupra. De atâta vreme n-a mai pomenit de trecutul lui. Viața e dură aici. Chiar dacă știe că urmează calea cea dreaptă, chiar dacă e gata să-și dea viața pentru Cauză, se simte deseori singur. Are alături tovarășii de arme, firește, dar nu și un prieten cu care să împărtășească trecutul, un limbaj comun.

Văzând cât de atentă îl ascultă tânăra femeie, îi vine brusc cheful să-și spună povestea. Oricum, asta n-ar avea mari consecințe, femeia n-o să iasă curând de aici.

Cu privirea în pământ, de parcă s-ar adresa lui însuși, murmură:

– Am încercat, e imposibil. Cum pui în discuție sistemul, găsesc ei o modalitate să te facă să taci. Mai ales când nu ești englez de origine.

Se născuse la Bradford, un oraș pe sfert pakistanez. Primise o educație bună datorită sacrificiilor pe care le făcuse tatăl lui, muncitor la filaturi. Tânăr fiind, avusese mulți prieteni englezi cu care juca fotbal și mergea în puburi; era, după cum se spune, „integrat".

Însă când se închiseseră uzinele în anii 2000 și când, ca urmare a șomajului, izbucniseră revolte rasiale, își pierduse iluziile. Grupuri neonaziste îi atacau cu violență, iar vecinii lor englezi, care trâncăneau despre drepturile omului și democrație, nici măcar nu încercau să-i apere. El, care crezuse că e un cetățean ca toți ceilalți, își dăduse seama că, la apariția celei mai mărunte probleme, redevenea un străin, răspunzător pentru toate relele.

– Trebuie să fi fost foarte greu, îl compătimește Anne.

– Ce știți voi? șuieră el aruncându-i o privire urâtă. Voi, albii, n-ați suferit niciodată din cauza rasismului. Cei mai buni dintre voi ne „tolerează" dacă ne renegăm istoria, cultura, tot ce constituie identitatea noastră profundă, ca să devenim ca voi.

Ochii tânărului scânteiază.

– Dar noi nu vrem să devenim ca voi! Noi suntem noi, vrem să fim acceptați ca atare. De fapt, rasismul vostru fățiș m-a ajutat. Nu mai puteam să mă amăgesc că o să-mi găsesc locul până la urmă, că o să pot duce o viață normală ca orice cetățean englez.

– Unii totuși reușesc s-o facă, îl contrazice Anne.

– Cu prețul câtor compromisuri? Al câtor umilințe? Al lașității, doar pentru a fi acceptați, pentru a se pierde în mulțime. Sunt numiți „negri albi", „Unchiul Tom", dacă preferați. Însă noi nu mai vrem să fim musulmanul vostru cel amabil, arabul vostru cel bun, evreul vostru cel bun, nu mai vrem să vă semănăm cu orice preț!

Anne îi înțelege furia, a regăsit-o de atâtea ori în cursul discuțiilor cu musulmani tineri și a încercat să o explice în articolele ei, în ciuda reacțiilor ostile pe care putea să le stârnească. Ironia este că azi riscă să fie ucisă tocmai de cei ale căror idei le-a apărat.

– Dar dumneavoastră, insistă ea, cum ați ajuns să vă alăturați unui grup jihadist?

– La Bradford eram un privilegiat. Grație sacrificiilor tatei, făcusem studii de inginerie și mă angajasem la o mare societate.

– Și atunci, de ce?

– De ce?

Tânărul se uită fix la ea, indignat.

– Credeți că revoltele trebuie lăsate doar pe seama societății? Chiar gândiți că un om trăiește doar pentru sine? Nu concepeți că poate fi indignat de sărăcia celorlalți și că vrea să lupte pentru ei?

Dă din umeri. El nu mai suporta să vadă nedreptățile și umilințele la care erau supuși ai săi. Arestat în mai multe rânduri fiindcă protestase la adresa violențelor poliției, fusese eliberat de fiecare dată, după o scurtă anchetă, pe când cei care poveneau din familii defavorizate rămâneau în închisoare. Asta îl revolta și mai tare, se simțea laș că nu face nimic, nu mai dormea, își neglija serviciul, nu mai știa încotro să se îndrepte.

– Până în ziua când l-am cunoscut pe Zafar…

Sorbind cuvintele interlocutorului ei, Anne înregistrează în minte fiecare frază. În ciuda epuizării, înțelege importanța confesiunii unui jihadist. Când o să iasă… când… Anne clatină din cap, alungând ideea absurdă că s-ar putea să nu iasă niciodată.

– Cine este Zafar? întreabă ea, uitând de orice reținere.

Tânărul amuțește, i se pare că a mers prea departe, o studiază pe jurnalistă cu un aer circumspect.

– De ce vreți să știți? Nu vă privește. Zafar e Zafar!

– Cum doriți, spune Anne împăciuitoare, însă e adevărat că, atunci când te simți trădat, te poți lăsa influențat…

Tânărul sare brusc în picioare. Anne se trage speriată înapoi.

– Nu vă temeți, rânjește el, nu am obiceiul să lovesc femeile. Dar nu-mi place să-și bată cineva joc de mine.

– Îmi pare rău, nu am nici cea mai mică intenție să-mi bat joc, încercam doar să înțeleg cum nedreptatea din societatea engleză v-a împins să vă alăturați unei organizații jihadiste din Pakistan.

– E clar că nu pricepeți mare lucru. Nu-i vorba doar de situația din Anglia, ci de tot ce se petrece în lume: dubla măsură a politicii voastre în Orientul Mijlociu, minciunile pentru justificarea distrugerii Irakului și bombele voastre cu uraniu

sărăcit, care au provocat și continuă să provoace nașterea a mii de copii anormali. Iar ororile la care soldații americani i-au supus pe prizonierii irakieni la Abu Ghraib când…

Tânărul s-a înroșit tot, șovăie, apoi continuă cu privirea ațintită în pământ:

– Când îi forțau să meargă în lesă, în patru labe, să lingă pe jos, să se masturbeze în grup, când le ardeau organele genitale și îi violau cu bastoanele? Asta i-a scos din minți pe milioane de tineri musulmani. Nu atât suferințele, cât umilirea! În societățile noastre bazate pe onoare, imaginile respective nu pot fi uitate.

– Dar ar trebui acționat împotriva celor vinovați în loc să se comită atentate sinucigașe care fac sute de victime nevinovate.

Tânărul ridică privirea și se uită acuzator la Anne:

– Nevinovați? Dar sunteți cu toții vinovați! Voi alegeți guvernele care aduc războiul pe pământul nostru ca să ne ia resursele. E foarte ușor să-ți vezi liniștit de viața ta măruntă în timp ce bombele voastre ne pârjolesc țările. Azi nu mai poți spune că nu știai, nu mai ai dreptul să rămâi neutru în fața acestor grozăvii. Sau nu vă mai indignați dacă cei care au pierdut tot caută să se răzbune.

– Dar cum am putea noi…

Ușa se deschide brusc, întrerupând discuția. Intră un bărbat în vârstă, care, după ce-i măsoară cu ochi bănuitori, se răstește la ei:

– Despre ce vorbiți?

– Îi explicam că nu primește apă și mâncare până nu ne spune pentru cine lucrează, se grăbește să răspundă gardianul.

– Cunoști ordinele, nu trebuie să vorbești cu ea!

– Vă repet că nu lucrez pentru nimeni în afară de ziarul meu, intervine Anne. Nu vă folosește la nimic să mă țineți închisă aici.

Fără să-i răspundă, bătrânul iese împingându-l înaintea lui pe tânărul gardian, apoi încuie ușa cu grijă.

Au trecut zile, Anne nu mai reușește să se ridice, capul i se învârte. A încercat să strige din nou. În zadar. Nimeni nu mai vine. Presimte că nici nu va mai veni cineva vreodată.

Începe să înțeleagă că probabil o să moară, ucisă ori doar părăsită în această celulă. O moarte lentă. Oare e dureros să mori astfel? Nu se teme de moarte, dar îi e frică de suferință. Ar putea s-o tortureze? N-ar rezista, ar mărturisi orice, ca majoritatea celor torturați, se pare, exceptându-i pe acei eroi care au o misiune.

Însă ea nu are altă misiune decât să informeze și chiar nu merită să mori

pentru câteva rânduri în plus la un articol. Parcă și vede publicitatea de care ar beneficia ziarul de pe urma morții ei. O să-i pună fotografia pe prima pagina, editorialul îi va ridica în slăvi calitățile profesionale, regretele se vor ține lanț, toți își vor exprima profunda tristețe. Dar aude și comentariile acide ale unora: „Mereu voia să depășească orice limită, acum a plătit pentru imprudența ei.“ Și ghicește aviditatea tăcută din jurul postului atât de râvnit rămas liber. Toate aceste meschinării, care înainte ar fi revoltat-o, acum o lasă indiferentă.

Nu mai are decât o obsesie: să bea. Lângă ea, un pahar cu apă cristalină o sfidează, ea întinde brațul, dar paharul se îndepărtează în bătaie de joc. Anne înțelege că are halucinații. O menghină îi strivește țeasta. Se ghemuiește pe pat, nu mai vrea să se gândească la nimic. Încet-încet, simte cum plutește spre neant. Ține ochii închiși, nu mai are noțiunea timpului. De câte zile se află aici? Se simte atât de slăbită, că nici capul nu-l mai poate ridica. Din când în când, își dă seama ea, cineva o zgâlțâie, îi vorbește. La început a protestat, acum nu-i mai pasă, are o singură dorință: să doarmă.

Să doarmă în ierburile înalte ale acestui început de vară… Culcată între maci, inspiră mireasma caldă a pământului și privește în joacă printre gene scânteierea soarelui. E în Bretagne, în grădina bunicului, de undeva de jos răzbate freamătul monoton al valurilor care se lovesc de stânci. E începutul vacanței, are paisprezece ani și mintea plină de visuri.

Sunetul de glasuri o smulge din universul moale în care se afunda. Ca prin ceață, crede că distinge silueta lui Karim aplecată deasupra ei. Karim vorbește cu omul în negru. Silueta tremură, apoi dispare. Are halucinații… Leșină iar.

Capitolul 20

Unde sunt?

Totul e albastru în jurul lui Anne, plafonul cu muluri, perdelele cu arabescuri violet, fotoliul mic de lângă patul ei. Are senzația că plutește, se simte bine, atât de bine, încât zâmbește și închide ochii.

Ușa camerei scârțâie ușor. O femeie cu părul alb se apropie și îi atinge fruntea cu mâna ei răcoroasă.

– Bunico! murmură Anne cu un oftat de mulțumire.

– *Are you all right, darling?* șoptește silueta.

Ia te uită, de ce bunica vorbește în engleză?

Anne deschide brusc ochii. Nu e în casa din Bretagne și lângă pat nu e bunica ei, ci *begum* Nusrat care o mângâie pe păr. Totul îi revine imediat în minte, capcana, celula întunecoasă și urât mirositoare, setea, teama, disperarea insinuându-se treptat, certitudinea ca o să moară, resemnarea, indiferența.

– Cum de sunt aici? îngaimă ea încercând să se ridice.

– Calmați-vă, nu mai e niciun pericol, sunteți în siguranță! o liniștește *begum* strângând-o ușurel de mână. Karim v-a adus aseară. Când v-a scos din mașină, erați leșinată și atât de palidă, că mi s-a oprit inima, o clipă am crezut că ați murit. V-am urcat în cameră, Karim mi-a cerut să am grijă de dumneavoastră, dar să nu chem medicul. Infirmiera mea v-a pus o perfuzie fiindcă erați complet deshidratată.

Karim? Deci n-a visat, pe Karim l-a văzut în starea ei comatoasă, Karim vorbea cu temnicerul, Karim venise s-o elibereze. Dar cum?

Se lasă să cadă la loc pe perne. Se simte epuizată, prea epuizată ca să gândească.

A dormit toată ziua și noaptea următoare, douăzeci și patru de ore încontinuu. Când se trezește în sfârșit, soarele luminează camera printre perdelele

trase ușor într-o parte, iar pe o tavă de argint o așteaptă un mic dejun bogat.

– Puțin ceai?

Begum îi întinde o ceașcă fină de porțelan.

– Trebuie neapărat să beți și să începeți să vă hrăniți un pic. De patru zile n-ați mâncat nimic.

Patru zile! Au trecut patru zile de când a fost închisă?

– Ziarul meu e la curent? întrebă ea îngrijorată.

– Dacă este la curent? A dat totul pe prima pagină, scumpa mea copilă, iar ieri agenția France Presse a anunțat că ați fost salvată. De douăzeci și patru de ore, telefonul dumneavoastră sună fără oprire. Vreți să vi-l aduc?

– Nu! strigă Anne precipitat. Nu, mulțumesc, se corectează pe un ton mai blând. Am nevoie să-mi revin înainte să înfrunt toate întrebările, sfaturile și chiar reproșurile care nu o să lipsească. În plus, ziarul meu o să-mi ceară să povestesc tot și deocamdată nu am nici puterea, nici cheful s-o fac.

Înconjurată de afecțiunea aproape maternă a lui *begum*, Anne începe să mănânce. Dar mai ales doarme cum n-a dormit niciodată și, treptat, simte că își recapătă forțele.

A doua zi, cineva ciocăne la ușă. Karim.

– O, arătați mai bine! Ce plăcere să vă văd astfel! Trebuie să mărturisesc că ne-ați speriat, nu glumă.

Karim! Anne s-a săltat în capul oaselor. Cu ochii în lacrimi, îl prinde de mână.

– Bunica dumneavoastră mi-a spus că m-ați salvat! Cum să vă mulțumesc?

– Odihnindu-vă și regăsindu-vă energia și pofta de viață. Nu vă gândiți la nimic, încercați să uitați acest coșmar. Azi nu pot să rămân, dar vă promit că mâine trec iar să vă văd.

Anne a ascultat, în parte, sfaturile lui Karim. Se lasă răsfățată ca o copiliță firavă, însă îi este imposibil să nu se gândească la nimic. Întrebările nu încetează să i se învârtă în minte. Cum a știut Karim unde se afla ea? Și cum a făcut s-o scoată din ghearele Al Khair?

A doua zi, se ridică din pat și îl primește pe Karim așezată comod pe o canapea. Arde de nerăbdare să afle cum s-au petrecut lucrurile și nu pierde timpul cu preambuluri.

– Ați apărut în sfârșit! Povestiți-mi tot! Pentru început, cum m-ați găsit?

– Taher mi-a dat un indiciu. Mi-a spus că ați vizitat o tabără de refugiați ținută de Al Khair și că acolo un bărbat v-a cerut cartea de vizită. Taher se temea că v-a contactat. Era înnebunit, se simțea vinovat. Îl liniștea doar gândul că vă

explicase că Al Khair are legături cu o grupare teroristă și nu putea crede că v-ați aruncat singură în gura lupului.

Karim se întrerupe, nu reușește să ignore întrebarea ce-i stă pe limbă.

– Cum ați putut fi atât de inconștientă?

Anne se încruntă. Ei uite, de asta se temea!

– Chiar nu-i momentul să-mi faceți reproșuri, îi răspunde îmbufnată.

– Reproșuri?!

Karim se uită la ea stupefiat.

– Nu vă dați seama, v-ați asumat niște riscuri absurde, trebuia să fiți moartă acum! Numai printr-o minune ați scăpat teafără!

Begum intervine:

– Ajunge, Karim! Anne e încă slăbită. O să aveți destul timp să discutați mai târziu despre asta.

– Adevărat… Iertați-mă! Odihniți-vă! Aveți nevoie după atâtea emoții.

Se ridică să plece, însă tânăra femeie îl strigă. Și când el se apropie, îl ia de mână și îl privește cu ochii strălucitori.

– Inconștienta vă mulțumește din adâncul inimii.

Telefonul nu încetează să sune. Până la urmă, Anne a trimis un mesaj la redacție, unul bunicii sale și unul lui Julien, cerându-le să nu-și facă griji. Are nevoie de câteva zile să-și revină, o să-i sune ea peste o săptămână.

– Înțeleaptă decizie! comentează Karim care vine zilnic să o vadă. Însă pentru a vă reveni complet, trebuie să schimbați aerul. Ce-ați zice de o scurtă călătorie în paradis?

Observând uimirea tinerei femei, începe să râdă.

– Pe aici numim paradis valea Swat, i se spune și „Elveția Pakistanului". E la circa 300 de kilometri nord de Lahore, o vale înaltă în mijlocul munților Hindukuș, un loc sălbatic, superb și, dată fiind reputația sinistră a țării noastre, ferit de turiști.

Face o grimasă.

– Fără îndoială, ăsta-i singurul aspect pozitiv al terorismului.

În această dimineață de mai, aerul este limpede precum cristalul. Departe de căldura apăsătoare din Lahore și de poluarea generată de miile de autovehicule vechi și de zecile de uzine dimprejurul orașului, Anne își umple plămânii cu aerul pur al văii. Simte că trăiește din nou. Cu bustul ieșit pe jumătate din mașină, se lasă biciuită de vânt, iar ochii ei larg deschiși nu se mai satură de atâta frumusețe: lacuri cu ape turcoaz printre munți cu vârful încununat de zăpezi veșnice,

întinderi albe de pomi în floare și cursuri de apă atât de cristalină, că poți să numeri pietrele din albiile lor și să urmărești zbenguiala peștilor. Cursuri de apă pe care acum, la începutul verii, jeepul le traversează fără probleme, dar care, când se topesc zăpezile și mai ales când vine musonul, se transformă în torente furioase. Atunci, vreme de câteva luni, satele sunt izolate, iar locuitorii lor, rupți de lume.

Anne se întoarce spre Karim;

– Ați pomenit de Elveția, strigă ea ca să acopere zgomotul motorului, dar e o mare diferență. Elveția e frumoasă, civilizată, cu cabanele ei drăguțe și balcoane încărcate de flori. Chiar și munții par la scară umană, oarecum îmblânziți. Pe când aici e o altă lume, sălbatică, grandioasă!

Au părăsit de mult șoselele asfaltate și merg acum pe un drum de pământ plin de făgașe, care șerpuiește printre munți. Pe măsură ce urcă, drumul devine tot mai îngust, într-o parte sunt pereți înalți de stâncă, în cealaltă, prăpăstii amețitoare. Jeepul ia virajele în ac de păr cu ușurință, însă Anne nu se simte decât pe jumătate liniștită.

– Ce facem dacă vine din față o mașină? Nu-i loc să treacă una pe lângă alta.

– La fiecare kilometru există un refugiu, o lămurește Karim, trebuie doar să mergi cu spatele.

– Să mergi cu spatele un kilometru pe drumul ăsta?

– Nu-i evident, dar se poate… de cele mai multe ori, răspunde el observând-o cu coada ochiului.

Expresia ei îngrozită îl amuză.

– N-aveți încredere?

– N-am de ales. Mi-am pus viața în mâinile dumneavoastră, se pare că devine un obicei, glumește ea.

Anne schimbă brusc tonul și se uită la el cu un aer grav.

– N-am vrut să discut înainte, mă simțeam prea slăbită. Însă acum am nevoie să înțeleg prin ce minune i-ați convins pe Al Khair să mă elibereze.

– Nu eu i-am convins, ci un prieten.

– Un prieten?

Karim își drege glasul.

– De fapt, o veche cunoștință, un tip pe care l-am cunoscut la universitate și care mai târziu s-a radicalizat. Nu ne mai întâlniserăm de ani, însă când Taher mi-a spus că probabil erați în mâinile celor din Al Khair, am reușit să dau de urma lui și l-am contactat.

– Face parte din Al Khair?

– Nu, dar toate aceste grupuri au legături, adoptă ele tactici diferite, însă au aceeași ideologie și același scop.

– Da, lupta împotriva unui Occident pe care îl acuză de războaie și de joc dublu. Și tocmai de aceea o jurnalistă reprezintă pentru ei o pradă valoroasă fiindcă răpirea ei ajunge pe prima pagină a ziarelor. În schimbul a ce mi-au dat drumul?

– Nimic special. Cred că au făcut-o din respect pentru acest băiat, ce pare să joace un rol important în organizarea jihadului.

– Care jihad? Par să fie atâtea în prezent!

– Jihadul contra trupelor ONU care ocupă Afganistanul, precizează Karim fără să acorde atenție tonului ironic al lui Anne.

– Și ați venit după mine împreună cu el?

Karim nu dă semne că ar fi auzit întrebarea, așa că Anne insistă, are impresia că el îi ascunde ceva.

– Eram pe altă lume, dar mi s-a părut că vă văd.

– Nu, n-am fost eu. Eu așteptam puțin mai departe în mașină, dar – se uită la ea pregătit s-o tachineze – sunt impresionat că în starea dumneavoastră comatoasă m-ați visat pe mine…

Cu un gest neașteptat îi mângâie părul și o sărută ușor pe obraz.

Anne se simte cuprinsă de o moleșeală atât de plăcută, că îi e rușine de întrebările ei. De ce trebuie să despice firul în patru? Ce importanță are dacă el și-a însoțit prietenul? Își sprijină capul instinctiv de umărul tânărului și lasă să-i scape un oftat adânc. Toată încordarea acumulată în ultimele săptămâni începe să se risipească.

Rulează în tăcere de ore întregi, trecând prin strâmtori abrupte ca să coboare apoi prin păduri dese de brazi până în văile înverzite. Uneori întâlnesc câte un păstor tânăr, îmbrăcat în alb, care își păzește turma de capre. În zare, fumul albăstrui lasă să se ghicească un cătun. Totul respiră pace, seninătate, aerul e translucid, ai impresia că te afli la începuturile lumii.

Jeepul iese de pe drumul de pământ, luând-o pe un drumeag prin pădure și după câteva minute se oprește.

– Am ajuns, anunță Karim, ajutând-o pe Anne să coboare.

În fața lor, se ridică o casă din lemn închis la culoare, înconjurată de verande, un soi de cabană care, deși neîngrijită, se ține încă bine.

– E o *lodge*, explică tânărul, adăposturi construite pe vremea britanicilor

pentru funcționarii aflați în inspecție. Trebuie să recunoaștem că nemernicii ăia știau unde să le amplaseze. În plină natură, în mijlocul unor peisaje extraordinare. Astăzi sunt abandonate, funcționarii pakistanezi preferă hotelurile din orașe, mai confortabile. Doar excentricii aleg uneori să poposească în asemenea locuri magice.

Excentricii sau cuplurile de îndrăgostiți… se gândește Anne, completând în sinea ei fraza pe care Karim n-a îndrăznit s-o rostească.

– Nu există nici apă, nici electricitate. Dar am trimis un mesaj în cătunul cel mai apropiat, oamenii de acolo o să ne aducă lămpi cu petrol și găleți cu apă caldă. Și ne-au pregătit cina. Vi se pare în regulă?

– Nici nu puteam să visez la mai mult!

– Există o singură problemă.

Karim ezită, vizibil jenat.

– Care anume?

– A trebuit să spun că sunteți soția mea.

– Bine, nu-i grav.

– Da, dar… nu-i decât o cameră.

Anne se abține să-l ia peste picior. Oare el crede că ea nu bănuise? Se străduiește să adopte o atitudine dezinvoltă.

– Îmi închipui că sunt două paturi, nu?

– O, da, bineînțeles! se grăbește să răspundă Karim, ușurat. Sunt chiar trei.

Și văzându-i consternarea, precizează:

– Pentru familiile cu copii.

De pe verandă, te poți bucura de panorama râului Swat și a munților din jur. Deasupra apelor de smarald se leagănă o punte de funii ce permite trecerea de pe un mal pe altul.

– Odinioară, sătenii erau izolați jumătate din an sau trebuiau să parcurgă zeci de kilometri ca să găsească un vad, povestește Karim. Britanicii au fost primii care au construit aceste poduri suspendate.

Karim și Anne stau în niște fotolii-balansoar vechi, datând și ele, fără îndoială, din epoca colonială, admiră peisajul și beau *khava*, un ceai verde specific regiunii. Tânărul țăran cu picioarele goale care îi servește își ține ochii plecați. Moare de dorință să se uite la doamna albă, dar nu îndrăznește, sahab l-ar putea lovi pentru această lipsă de respect. Nici măcar n-a răspuns când ea, binevoitoare, l-a întrebat cum îl cheamă, însă inima i-a bătut cu putere.

Soarele dispare lin în spatele munților, umbrele năpădesc veranda și răcoarea

se lasă peste vale. Cu un gest de neașteptată gentilețe, Karim a adus un șal și l-a pus pe umerii lui Anne cu mișcări domoale. Mâinile lui sunt blânde, ea se întoarce să-i zâmbească, însă îl vede încordându-se brusc.

– Vin oamenii din sat.

Într-adevăr, pe poteca abruptă, câțiva bărbați urcă spre cabană, încărcați cu oale și pachete pline cu alimente și cu vase ce zăngăne.

Ignorând-o pe Anne, se înclină înaintea lui sahib până îi ating picioarele în semn de respect. Jenat, Karim încearcă să-i convingă să renunțe, însă ei insistă; nu știu cine este el, dar oaspeții de la *lodge* sunt întotdeauna persoane importante și, speră ei, generoase.

Pe terasă este pusă rapid o masă, acoperită cu pânză albă, peste care sunt așezate farfurii de ceramică desperecheate, păstrate cu grijă pentru invitați. În mijloc tronează un urcior cu apă. Văzând-o pe Anne că ezită, Karim o liniștește:

– Apa provine direct din ghețari, beți fără teamă, nu există apă mai pură.

Ghemuit în fața lor, un bătrân ațâță focul. Când flăcările țâșnesc, aruncă peste ele un braț de frunze ce răspândesc imediat un miros agreabil în timp ce bătrânul murmură incantații.

– Ce spune? întreabă Anne.

– Ne ferește de deochi. Zice că suntem frumoși și am putea să stârnim invidie. Prin incantații, le cere zeilor să ne ocrotească. E o veche tradiție din valea Swat.

În sfârșit, cina e gata. Bucătarul a făcut minuni. Pe lângă chebapuri, *samozas* și *pakora*, a tăiat cu această ocazie cea mai frumoasă găină și a gătit-o cu un sos aromat cu mirodenii, pe care Anne nu le identifică.

– Miroase delicios, ce este?

– Habar n-am! Oamenii de aici culeg plante care cresc pe munte la 2 000 de metri. Doar ei le cunosc și păzesc cu strășnicie secretul. Susțin că pe lângă gust, plantele respective au și virtuți medicale, dau forță și liniște sufletească.

– În orice caz, e un regal, conchide tânăra femeie punându-și cu poftă încă o porție.

Dintr-odată, o muzică pare să răzbată din desișuri, apoi apar doi bărbați ce-și cară cu precauție instrumentele, o damdama, o mică tobă dublă, și un belu, un soi de fluier.

– Formația satului, îi șoptește Karim la ureche lui Anne. Le-am cerut să vină să vă cânte muzică locală și cântece folclorice, m-am gândit că o să vă placă.

Cei doi muzicanți, însoțiți de o femeie doar pe jumătate acoperită cu văl, se instalează alături, pe un *charpoy*, tradiționalul pat din funii împletite. Anne se

miră de ochii lor verzi și părul șaten-deschis.

– Se spune că sunt descendenții legiunilor lui Alexandru Macedon care, în secolul al IV-lea înaintea erei noastre, a năvălit în Swat, pe drumul spre Indii, și a lăsat aici câteva garnizoane.

Femeia începe să cânte cu glas răgușit, iar Karim traduce pentru Anne:

– „Frumusețea mea a ucis jumătate din sat, cealaltă jumătate va fi moartă curând.“[42]

– O adevărată Mesalina, se amuză Anne. În veci n-aș fi crezut că voi auzi asemenea cuvinte din gura unei femei cu văl!

– O, aici femeile sunt mult mai libere decât majoritatea celor de la oraș. După cum ați putut constata, vălul nu-i neapărat o formă de servitute, uneori, dimpotrivă, e un instrument al libertății, care-i permite femeii să vină și să plece fără a fi recunoscută. Dar ia spuneți-mi, vă place muzica?

– Muzica, atmosfera, luminile, totul este minunat! exclamă Anne.

Mișcată de dovezile de atenție ale lui Karim, vrea să-l prindă de mână, însă el se ferește.

– Nu aici, îi șoptește.

– Nu se presupune că suntem căsătoriți?

– Ba da, dar tradiția impune ca nici măcar soții să nu dea semne de familiaritate în public. Sătenii n-ar zice nimic – ospitalitatea le-o interzice –, dar de ce să-i șocăm?

– Nu vă știam așa de grijuliu cu convențiile! îl persiflează ea, ofensată că el i-a respins gestul tandru.

– Înțelegeți că pentru acești săteni nu sunt simple convenții, ci codul moral transmis din moși strămoși, un cod pe care e structurată societatea lor, murmură Karim. Dacă aș locui aici, poate aș încerca să-i fac să evolueze, dar ca turist aflat doar în trecere nu am dreptul să-i tulbur.

Are dreptate, Anne trebuie s-o recunoască, chiar dacă… Însă ea nu are chef să mai discute, nu vrea să strice aceste momente magice.

În licărul torțelor, formația cântă acum în surdină melopee romantice, întrerupte când și când de strigătul unui animal sălbatic. Odată cu căderea nopții, s-a stârnit un vânt ușor, ce aduce cu el miresmele pădurii. Cerul e presărat cu puzderie de stele. Anne se afundă în perne, pătrunsă de pacea și de armonia pe care le degajă acest loc izolat de lume. De mult nu s-a mai simțit atât de fericită.

Orele trec, se face târziu, muzicanții cer permisiunea să se retragă.

Când Karim scoate din buzunar un teanc de rupii, ei refuză cu hotărâre, a fost

cadoul lor pentru tinerii căsătoriți. Iar când aceștia, mișcați de gestul lor, nu mai contenesc cu mulțumirile, cel mai bătrân dintre muzicanți clatină din cap.

– Noi vă mulțumim, păreți atât de fericiți, încât ni s-au umplut inimile de bucurie privindu-vă. Allah să vă binecuvânteze unirea, să vă dea viață lungă și mulți fii!

A plecat toată lumea. Anne și Karim au rămas singuri pe terasa luminată de lămpile cu petrol ce proiectează umbre dansând. Se țin tăcuți de mână. E momentul pe care Anne, fără să-și mărturisească nici sieși, îl așteaptă, dar de care se și teme. Își dă seama că inconștient a visat la Karim și că acum se teme să nu fie dezamăgită și, poate chiar mai mult, să nu-l dezamăgească.

Îi plac disputele dintre ei, spirituale, ușoare ca niște mângâieri, îi place flirtul lor ce ia aspectul unor înfruntări, îi place când se observă reciproc, când se provoacă unul pe altul, când se sfidează într-un joc ce le-a devenit drag, ține mult la prietenia lor amoroasă, la complicitatea lor tacită, îi este frică să nu le piardă.

Măsoară cu îngrijorare locul pe care el a ajuns să-l ocupe în viața ei.

Anne nu are decât douăzeci și opt de ani, dar parcursul ei sentimental a fost presărat cu deziluzii. Din vina ei, cu siguranță. Oricât s-ar strădui, nu reușește să se stabilească undeva, e mereu gata să plece. Uneori rămâne ca să nu provoace suferință, dar foarte repede începe să se sufoce și sfârșește prin a pune capăt relației brusc, lăsându-și partenerul năucit, incapabil să înțeleagă ce i se întâmplă.

Unii o califică drept „Don Juan“. Dacă ar ști ei! N-are nimic din Don Juan, exceptând faptul că, la fel ca ea, Don Juan se temea până în pragul panicii să se atașeze de cineva. În copilărie, după ce tata și mama o abandonaseră, de fiecare dată când îi vedea, spera. Ei i se adresau cu „scumpo“, o mângâiau, îi spuneau că o iubesc – nu încape îndoială, aveau s-o ia cu ei –, dar după asemenea momente luminoase de tandrețe, o strângeau la piept și plecau cu ochii umezi de lacrimi, lăsând-o și mai singură, convinsă că nu era demnă de dragostea lor și că nimeni nu putea s-o iubească.

Afecțiunea bunicilor o salvase, însă ei n-au reușit să umple golul, viața ei amoroasă e un dezastru, așa că Anne a sfârșit prin a se gândi că există răni ce nu se vindecă și cu care trebuie să trăiești.

Fără să-și dea seama, a oftat adânc.

Cu blândețe, Karim își petrece brațul pe după umerii ei și-i spune de parcă i-ar citi gândurile:

– Știți de ce suntem noi apropiați? Pentru că am trăit experiențe foarte asemănătoare. Dumneavoastră n-ați avut părinți, eu aveam, dar parcă nu i-aș fi

avut, nu existam pentru ei. Eram convins că nu mă iubeau fiindcă nu meritam, că aveam un defect, că nicio persoană normală nu mă putea iubi…

– Dar eu nu sunt normală! Eu te iubesc!

Într-un elan de tandrețe, Anne își sprijină fruntea de pieptul lui și, emoționată, îl acoperă cu sărutări ușoare. Înțelege în sfârșit că atitudinea lui ironică nu-i decât un mod de apărare, că e la fel de vulnerabil ca ea, că amândoi au o sete mistuitoare de a fi iubiți.

Karim o trage lângă el și o strânge aproape s-o înăbușe.

– Și eu te iubesc, Anne, de mult.

Ea ridică spre el privirea sceptică.

– Refuzam să recunosc și față de mine, dar cred că te iubesc încă de la prima noastră întâlnire.

Se apleacă spre ea și îi prinde buzele într-un sărut pătimaș.

Anne se simte luată de un val puternic, nimic nu mai există decât căldura acestui trup lipit de al ei, un fior îi urcă din pântec și îi cuprinde pieptul, respirația i se taie, pământul îi fuge de sub picioare.

În întuneric, el pare un zeu oriental, cu ochii lui migdalați, cu buzele pline și cu tenul aurit de reflexia flăcării tremurătoare. Aplecat deasupra ei, cu mici broboane de sudoare pe tâmple, o contemplă fermecat, „nu te-aș fi crezut niciodată atât de dulce“, îi șoptește și o sărută întruna, din vârful picioarelor până în adâncitura caldă a pântecului, apoi până pe sâni. Sub mâinile lui, ea tresare și vibrează, se dăruiește cu ochii încețoșați de lacrimi, are impresia că o face pentru prima dată.

S-au iubit toată noaptea, iar dimineața, băiatul care a venit cu micul dejun, găsind ușa închisă, a lăsat coșul în fața ei. Însă ei doi nu s-au atins de mâncare, sunt flămânzi doar de mângâierile lor, nu se pot dezlipi unul de altul, orbiți de această dragoste la care nu mai îndrăzneau să viseze.

Două zile și două nopți se caută cu pasiune, se pierd și se redescoperă, bulversați de un torent de emoții și senzații necunoscute, fascinați, subjugați unul de altul.

Când răcoarea se așterne peste vale la sfârșitul după-amiezii, merg îmbrățișați pe poteci de munte să culeagă flori purpurii, ciudate, din care Karim împletește coronițe pentru Anne și, cu un genunchi în pământ, o proclamă împărăteasa lui. Ea îl tachinează, fuge de el, alergând prin pădure, cu brațele larg deschise, respirând vântul, însă el o prinde, se împiedică amândoi, cad și se rostogolesc prin ierburile înalte, râzând ca niște copii eliberați de povara lumii.

Pentru prima dată, Anne nu mai deține controlul, se dăruiește cu totul, ea, care până atunci se implicase atât de ponderat, se lasă purtată acum de evidența luminoasă a dragostei lor. Nu mai există trecut, nici viitor, nu există decât prezentul cu savoarea eternității.

Refuză amândoi să se gândească la ziua de mâine, nu vor să rupă vraja, de comun acord evită să vorbească despre ce-o să urmeze.

Totuși, la un moment dat, vor fi nevoiți să părăsească paradisul. Telefonul lui Anne geme de mesaje la care ea nici măcar nu se uită, însă știu amândoi că într-un final trebuie să se întoarcă.

Pe drumul înapoi, păstrează amândoi tăcerea, niciunul nu îndrăznește să abordeze problema care-i frământă: și acum?

Șederea lui Anne în Pakistan se apropie de sfârșit, deja a prelungit-o dincolo de orice limită, se fac curând trei luni de când a venit aici. Și din păcate s-au dus vremurile când marile publicații întrețineau corespondenți la fața locului, de câțiva ani, din motive de economie, folosesc doar reporteri speciali trimiși în grabă ca să acopere evenimentele importante.

Să demisioneze din postul ei prestigios și să lucreze aici ca jurnalist independent pentru diferite ziare și posturi de radio? N-o să fie ușor, dar simte că debordează de energie. Alături de Karim, se simte în stare să depășească toate obstacolele.

Și cu Julien ce faci? șoptește o voce firavă în mintea ei. Fostul ei partener îi apare acum ca o siluetă cu contur imprecis, ștearsă. Lângă el, trăia într-o stare de amorțeală fiindcă el nu-i cerea niciodată nimic, o considera perfectă. Relația lor i se păruse comodă lui Anne, în prezent o găsește insipidă.

În schimb, viața alături de Karim e ca un drum pe culmea muntelui, pretențios. Anne a înțeles de mult că, dincolo de purtările lui indolente, se ascunde o voință de fier. Sub privirea lui atentă – deopotrivă afectuoasă și ironică –, Anne dorește să se depășească pe sine, presimte că împreună cu el poate să meargă foarte departe. Spre ce anume? Asta n-ar putea spune, știe doar că viața ei va fi astfel o perpetuă reinventare, o descoperire fără sfârșit, și nu o repetare plicticoasă și ucigătoare a trecutului.

Karim rupe primul tăcerea.

– Anne – tușește încet ca pentru a-și drege glasul –, să terminăm cu visurile, în curând trebuie să ne despărțim. Povestea noastră nu are viitor, cu cât amânăm să privim lucrurile în față, cu atât despărțirea va fi mai grea.

Tonul se vrea ferm, însă vocea tremură. Anne se întoarce spre el, însă el evită

să o privească, se uită fix la drum, cu mâinile încleștate pe volan.

– De ce ar trebui să ne despărțim? întreabă ea blând.

– De ce? Dar știi bine că zilele acestea trebuie să te întorci în Franța. Iar eu nu mi-aș părăsi niciodată țara.

– Cine zice să o părăsești? Pot să locuiesc aici, să lucrez ca ziarist independent sau chiar ca traducătoare. Sunt sigură că există o mie de lucruri pe care le pot face dacă știu că tu ești alături de mine și că mă iubești.

Karim se uită la ea, nevenindu-i să creadă.

– Ai renunța pentru mine la meseria pe care o adori?

– De ce nu?

– Ești nebună, iubirea mea – glasul lui Karim se frânge –, nu poți să faci asta, n-ar trece mult și te-ai simți nefericită, iar eu n-aș suporta.

– Karim, nu înțelegi că am nevoie de tine? exclamă Anne, luându-l de mână. De când te cunosc, am impresia că trăiesc din plin, mai intens decât oricând înainte. Nu sacrific nimic, crede-mă, nu-i stilul meu, doar schimb direcția. În plus, îmi place această țară, îmi plac oamenii, vreau să fac ceva util. Aș putea eventual să lucrez la fundația lui Taher sau a lui Parveen, ce zici?

– Da, ai putea, admite el.

Nu-l lasă inima să-i explice că, fiind străină, oricâtă bunăvoință ar avea, inițiativele ei riscă să fie greu acceptate. Odinioară era mai ușor, însă azi, în toată lumea, societățile se închid în sine în mod periculos.

Ea îi simte reticențele, dar are siguranța că-l va convinge până la urmă.

Își sprijină drăgăstos capul de umărul lui.

– O să găsim o cale, insistă ea.

– Da, o să găsim, răspunde el cu voce schimbată, privind pierdut în zare.

Își continuă drumul în liniște, dar când să părăsească valea și să intre pe șosea, Karim oprește brusc mașina în mijlocul unui mic vad.

– Ce se întâmplă?

Nici nu apucă să termine întrebarea, că el o cuprinde cu înfrigurare în brațe, o înăbușă cu sărutări, o strânge atât de tare, că îi provoacă durere, parcă ar vrea ca trupurile lor să se contopească așa încât nimic, niciodată, să nu-i poată separa. Și brusc, Anne simte pe obraz… o lacrimă.

– Karim!

Se desprinde imediat din îmbrățișare și îl privește bulversată.

– Karim, ce e?

El își ține capul plecat și cu un gest familiar își trece degetele lungi prin coama

de păr negru. După câteva secunde, care lui Anne i s-au părut ore, ridică ochii spre ea.

– N-am iubit pe nimeni ca pe tine, nu-mi pot imagina că te pierd.

Asta era…

Ușurată, Anne zâmbește.

– Dar cine vorbește de pierdut, iubitul meu? Abia ne-am găsit, avem toată viața înainte!

– Viața…

Karim clatină din cap.

– Ai dreptate, sunt un imbecil, avem toată viața înainte!

De ce i se pare că spune asta doar ca să-i facă ei pe plac?

Când ajung în Lahore, e deja noapte. Karim oprește mașina în dreptul hotelului. Nu o conduce? El pare încurcat.

– Trebuie să plec mâine-dimineață devreme la Karachi. Prietenul meu armator mi-a trimis un mesaj, are o problemă, i-am promis că-l ajut. Te superi dacă te las?

– Bineînțeles că nu! se apără ea ascunzându-și dezamăgirea sub un ton dezinvolt. Când te întorci?

– Peste trei zile cel târziu. Deja îmi e dor de tine.

O ia în brațe tandru și o privește insistent.

– Știi, nu sunt obișnuit să fiu fericit. O să mă înveți?

În loc de răspuns, ea se cuibărește la pieptul lui și-l sărută pe buze. Un sărut lung, un sărut foarte lung.

Cântec tradițional din regiunea Swat (n. a.).

Capitolul 21

Au trecut patru zile de la întoarcerea din valea fermecată și Anne n-are nicio veste de la Karim.

Ca să-și mai uite nerăbdarea, a cinat seara precedentă cu Taher, într-un mic restaurant de pe M.M. Alam Road. Au stat la taifas vreme îndelungată, în lumina lumânărilor. Pentru prima dată, Taher i-a vorbit despre Samiah, s-au despărțit de trei ani, dar niciunul nu și-a refăcut viața și el nu-și pierde speranța de a o recuceri. Anne se îndoiește, judecând după comentariile tinerei femei despre căsătoria lor, dar în fond ce știe ea? A înțeles de mult că, din exterior, nu poți pricepe niciodată ce unește sau separă un cuplu.

Întoarsă la hotel, nu reușea să adoarmă. De ce n-o sună Karim? Admite că poate a fost reținut la Karachi, dar de ce nu-și face timp să-i dea un telefon? După tot ce-au trăit împreună, așa ceva i se pare inexplicabil. Asta dacă nu cumva – i se strânge inima –, dacă nu cumva el s-a gândit mai bine, a ascultat de glasul ridicol al rațiunii și a conchis că relația lor nu are niciun viitor. Nu, nu e posibil, Karim nu-i un om rezonabil, dimpotrivă, e un pic nebun, tocmai de aceea îl și iubește ea.

După o noapte cu somn agitat, s-a trezit cu o durere de cap teribilă. Așezată în balcon, frunzărește distrată teancul voluminos de ziare adus odată cu micul dejun. Atenția îi este atrasă de un titlu de pe prima pagină din *Lahore Times*: „Încă un atac asupra unui convoi NATO".

Parcurge rapid articolul. De data aceasta, convoiul era păzit de forțele speciale, remarcă ea, sigur era un convoi cu muniție.

„În schimbul de focuri, au fost ucise cinci persoane, trei dintre acestea fiind din rândurile atacatorilor", precizează reporterul.

Telefonul îi întrerupe lectura. La celălalt capăt al firului se aude o voce înăbușită.

– Cine e?

– Samiah. Sunt jos. Por să urc?

– Bineînțeles, încuviințează Anne, surprinsă de vizita matinală. Ești oricând bine-venită!

În prag, Samiah ezită. E albă la față.

– Am… am o veste proastă… unul dintre prietenii noștri… a avut un accident.

– Ce prieten?

Samiah tace. Anne are o presimțire cumplită.

– Karim? Karim e?

O apucă de umeri pe Samiah.

– E rănit? Unde este?

Samiah se codește să răspundă.

– E grav…

– Un motiv în plus să-mi spui unde este! strigă Anne scuturând-o cu putere. Du-mă imediat la el!

– Anne…

Samiah nu mai reușește să scoată niciun cuvânt, hohotele de plâns o sufocă, se uită cu o asemenea disperare la prietena ei, încât în mintea acesteia încolțește o bănuială oribilă.

– E… mort? îngaimă ea.

Samiah încuviințează din cap, vrea s-o ia de mână, însă Anne se smucește violent.

– Nu-i adevărat! Karim nu poate fi mort!

– A fost ucis într-un atentat împotriva unui convoi NATO, abia rostește Samiah făcând semn cu bărbia spre ziarul lăsat pe masă. *Lahore Times* dă toate amănuntele.

– Karim, într-un atentat împotriva NATO! E absurd! Detesta politica, i-o reproșai mereu!

Cu mâna tremurând, Anne ia ziarul. Literele îi joacă în fața ochilor, se chinuie să citească, nu poate, inima îi bubuie gata să plesnească, o durere ascuțită îi străpunge craniul, un văl roșu i se lasă pe ochi, nu mai vede nimic, se prăbușește.

La spital, zile în șir, Anne a rămas în pat într-o stare de adâncă prostrație, cu ochii închiși, țeapănă. La început, medicii au bănuit un atac cerebral, însă scannerul nu a arătat nimic. În lipsa unor simptome clare, i-au pus în final diagnosticul de șoc psihosomatic profund.

– O să scape, dar n-o grăbiți, rămâneți lângă ea ca să vă simtă afecțiunea, dar nu o forțați, lăsați-o să-și revină în ritmul ei. Deocamdată se protejează.

– Cât timp, domnule doctor?

– Până se va simți suficient de puternică pentru a înfrunta realitatea.

Nu e adevărat, nu e posibil, ei mint, vor să ne despartă, sunt invidioși pe iubirea noastră, Karim, dragul meu Karim, ce tot inventează ei? Tu, cu talibanii? Tu, care îi disprețuiai și îi considerai niște nebuni periculoși?

Anne a început să se agite în pat, geme, printre pleoapele mijite zărește umbre, nu vrea să le vadă, toți sunt ipocriți, n-o să deschidă ochii, n-o să le permită să-i povestească asemenea orori, vrea să doarmă, să doarmă cuibărită în brațele lui Karim, fericită pe veci.

– Se trezește, zice un glas de femeie lângă ea. Anne, scumpo, sunt Samiah, mă recunoști?

Nu, n-o recunosc, nu vreau să-i văd, îi urăsc pe toți, vreau să-l văd pe Karim.

– Karim!

A strigat atât de tare, că a tresărit la sunetul propriei voci. Se ridică în capul oaselor, buimăcită.

– Unde e Karim?

În loc de răspuns, întâlnește priviri consternate. Își amintește totul brusc și cade înapoi pe pernă hohotind de plâns, în timp ce Samiah îi șterge fruntea fierbinte cu comprese reci.

A plâns toată noaptea, gândindu-se la durerea ei: *Sunt blestemată, îi pierd pe cei pe care-i iubesc, părinții mei, bunicul, acum Karim… toți mor sau mă părăsesc*.

Zilele trec între prostrație și revoltă, stupoare și hohote de plâns. Samiah, Sylvie și Taher stau cu rândul la căpătâiul prietenei lor, nu vor s-o lase singură, ar putea comite vreo nebunie.

Anne își revine treptat, într-o bună dimineață iese din coșmarul în care era pe cale să se piardă. A plâns atât, că nu i-a mai rămas nicio lacrimă, a obosit să se autocompătimească. Acum are nevoie să înțeleagă. Să înțeleagă ce s-a întâmplat și mai ales cine era cu adevărat acest Karim pe care l-a iubit atât de mult și pe care, după toate aparențele, l-a cunoscut atât de puțin.

Ziarele lăsate de Samiah pe masă îl descriu drept un informator al luptătorilor afgani, unii îl numesc trădător, alții îl preamăresc ca pe un erou.

Karim… Anne își amintește înfiorându-se cuvintele lui la întoarcerea din Swat:

– *Anne, nu trebuie să te atașezi de mine, eu n-am niciun viitor.*

– Adică nicio meserie?

– Să zicem. Nicio meserie și niciun viitor.

Oare avea o presimțire?

Samiah intră în cameră.

– Anne, draga mea! În sfârșit, ai revenit printre noi? Cât mă bucur să te văd așa!

Se așază lângă convalescentă, îi ia mâna și o mângâie delicat pe păr. Anne închide ochii, se lasă în voia acestei dezmierdări, măcar de-ar putea să uite…

Însă se dezmeticește foarte repede și o privește fix pe prietena ei.

– Samiah, tu îl cunoșteai bine pe Karim. Explică-mi! Îmi e ciudă pe mine. Îl iubeam, mă simțeam atât de aproape de el, cum am putut să nu observ nimic, cum am fost atât de oarbă?

– Draga mea, toată lumea a fost oarbă. Karim, știi și tu, era un om de teatru. Nimeni nu trebuia să aibă bănuieli legate de activitățile lui. Și-a jucat rolul cu brio.

– Dar tu? Tu știai?

– Da, eu și Taher. Karim ni s-a destăinuit fiindcă avea nevoie uneori de acoperire. Dar nici familia, nici prietenii nu erau la curent cu viața lui dublă. Își întreținea cu grijă imaginea de amator iresponsabil, de artist căruia nu-i pasă de politică. În realitate, era un idealist. Ca majoritatea pakistanezilor, considera criminală ocuparea Afganistanului și condamna masacrarea miilor de civili. Însă el nu s-a mulțumit să critice, a hotărât să ajute concret cauza independenței.

Karim al ei, susținător al luptei talibanilor?

Anne nu reușește să facă legătura între acest Karim și cel pe care îl cunoștea. E ochi și urechi la prietena ei.

– Deținea un rol esențial în această luptă, continuă Samiah. Fiindcă și-a trăit o parte din tinerețe la Karachi, avea prieteni printre armatori și-și cultiva cu grijă relațiile. Așa se face că știa când un transport important de arme lua direcția Afganistanului. Îi anunța pe militanți care e traseul convoiului și ora aproximativă la care trece. Câteodată chiar participa la atacuri, era de părere că trebuia să-și asume riscuri, precum ceilalți. Degeaba îi repetam că risca și-așa destul, că nimeni nu putea să procure informații ca el, dar oricine putea să tragă cu mitraliera sau să arunce o bombă. Îmi răspundea că era o chestiune de solidaritate cu restul combatanților, o chestiune de onoare.

Prietenii lui armatori, desele călătorii la Karachi, weekendurile la pescuit *unde n-a vrut niciodată să mă ia cu el… Deci asta era!* Totul se lămurește acum, Anne

n-a visat. *Chiar Karim a venit la talibani să mă elibereze. Le era indispensabil, nu puteau să-i refuze nimic.*

Și brusc îi vine în minte episodul întâlnirii cu armatorul-student la Casa Cafelei și stânjeneala pe care Karim nu reușea s-o ascundă.

– L-am văzut într-o zi pe unul dintre prietenii lui, un așa-zis armator, dar mie mi s-a părut că avea aerul unui fost militar, se hazardează Anne să comenteze.

Samiah ridică din sprâncene.

– Trebuie să fi fost principalul lui contact, fratele maiorului Haroon.

Anne o privește întrebător.

– Maiorul Haroon[43] este o legendă în cadrul rezistenței. El a organizat totul începând din 2002.

Scandalizați că armata pakistaneză, ascultând de Statele Unite, bombardează Afganistanul, maiorul Haroon și fratele său Khurram demisionaseră în 2002 ca să se alăture talibanilor. Pentru ei, ca pentru 99% dintre pakistanezi, talibanii sunt naționaliști care luptă pentru alungarea ocupantului. Haroon este un excelent ofițer și constată rapid că mii de talibani sunt uciși, pe lângă doar câțiva soldați din NATO, pentru că, deși curajoși, nu au nici disciplină, nici antrenament. Din acel moment, se consideră un soldat cu o misiune: ajutat de fratele său, o să-și pună toate aptitudinile în slujba formării forței militare talibane.

– La fel cum, câțiva ani mai târziu, foști ofițeri ai armatei irakiene îi vor antrena pe militanții ISIS?

– Cu uriașa deosebire că scopul ISIS nu e lupta pentru independență, ci lupta pentru dominarea lumii.

Luni întregi, maiorul Haroon merge cu regularitate la biblioteci ca să studieze cele mai eficiente tactici, cele folosite de vietnamezi în lupta lor contra SUA, de Tigrii Tamili împotriva guvernului din Sri Lanka. Va forma astfel Brigada 313, tineri antrenați în lupta de gherilă, care se va face cunoscută ca redutabila „armată din umbră". Spirit inventiv, maiorul Haroon concepe un amortizor pentru kalașnikov și un aruncător de mine atât de mic, că poate fi ascuns într-o valiză și transportat ușor. Aceste arme devin elemente esențiale în lupta împotriva ocupantului. Procură de asemenea piese de armament din străinătate, ochelari cu vedere pe timp de noapte din China.

Anne se miră.

– Dar cum sunt trecute peste graniță?

– Datorită complicității din sferele înalte ale armatei și ale poliției, ofițeri care dezaprobă politica guvernului lor.

Maiorul Haroon continuă să se vadă cu foști camarazi de arme, a reușit să-i convingă pe mai mulți să părăsească armata și să se alăture luptei afganilor. Dar după o vreme, își dă seama că, decât să atace frontal trupele occidentale, este mai eficient și mai puțin costisitor în vieți umane să împiedice aprovizionarea lor. În consecință, din 2008 pune la punct un plan ce urmărește să blocheze aprovizionarea NATO organizând atacuri asupra convoaielor. Zilnic sunt atacate convoaie în trecătoarea Khyber, în zona Peshawar.

– Se estimează că, în ultimii ani, între 20 și 40 de camioane pe săptămână au fost distruse sau jefuite. Evident, asta presupune un sistem de spionaj riguros, care să anunțe sosirea mărfurilor în port și împărțirea lor între diverse companii de transport. Și aici le era de folos Karim, conchide Samiah.

În ciuda suferinței, Anne nu se poate abține să zâmbească. Își amintește că Rashid îi povestise despre perplexitatea diplomaților americani: cum de erau atât de bine informați talibanii asupra datelor și a orelor când treceau convoaiele NATO? Rashid nu bănuia nici pe departe că prietenul său Karim, un om de teatru, era pivotul sistemului lor de informații.

Karim pe care ea îl iubește din ce în ce mai mult pe măsură ce-i descoperă cealaltă viață, pasiunea și curajul ascunse sub fațada nonșalanței.

– În 2009, maiorul Haroon a fost arestat, adaugă Samiah, dar formase deja o rețea eficientă care a preluat ștafeta și atacurile au continuat neîntrerupt.

– Mai trăiește?

– Da, se află în închisoare la Rawalpindi, unde îi impresionează atât de tare pe gardieni, că trebuie schimbați regulat. Nu m-ar surprinde ca într-o zi cineva să-l lase să scape.

Ziarul lui Anne a fost informat – fără alte detalii – că a fost grav bolnavă și, dovedind înțelegere, a lăsat-o să decidă singură dacă se întoarce sau mai rămâne puțin. Ea ezită, sfâșiată între dorința de a pleca și a uita totul și nevoia de a prelungi legătura cu Karim. Nu are dreptul să-l părăsească, simte ea, și e convinsă că, atâta vreme cât se gândește intens la el, Karim continuă să trăiască. A-l uita înseamnă a-l abandona definitiv morții.

Când răsfoiește ziarele de după-amiază, dă peste un scurt articol marcat cu un chenar și intitulat „Nu a fost un glonț american".

În câteva rânduri, reporterul pune o întrebare: „Cine l-a ucis pe Karim Khan în atacul contra convoiului NATO?"

Anne tresare. Ce mai e și povestea asta? Parcurge iar în grabă ziarele de dimineață. Nimic. Cine ar putea să-i dea detalii? Taher? Pune mâna pe telefon.

– Taher, ai văzut articolul despre Karim din *Lahore Times*? Ce înseamnă asta?

Tăcere.

– Taher?

– Da, Anne… Ești la hotel? Trec pe la tine.

Taher a sosit cu un aer posomorât. Așezat în fotoliu, în fața prietenei sale, șovăie.

– Acum, când Karim e mort, ce rost au aceste amănunte? Nu fac decât să răsucească cuțitul în rană.

– Taher, nu ai dreptul să-mi ascunzi adevărul, i-o retează Anne. Vreau să știu cum a fost ucis bărbatul pe care îl iubeam.

– Există unele elemente, dar nicio certitudine…

– Ce elemente? Vorbește!

– Bine, dacă insiști… Karim se pare că a fost ucis de un glonț tras de aproape în ceafă, un glonț făcut la Darra, un sat din nordul Pakistanului unde se fabrică tot soiul de arme și muniție.

– Vrei să zici…

Anne abia reușește să articuleze cuvintele.

– Insinuezi că nu americanii, ci talibanii l-ar fi omorât pe Karim! Talibanii pe care îi ajuta?

– Da… Apăruseră tot mai multe disensiuni între ei. La început, toți erau luptători care voiau să-și elibereze țara de trupele străine. Însă treptat al-Qaida a căpătat influență, oferind ajutor financiar, dar și dezvoltând un discurs coerent ce denunța politica occidentală drept sursă a tuturor relelor. A reușit să-i convingă pe militanți că trebuiau să poarte război în toată lumea. Karim nu era deloc de acord cu această orientare. Susținea că, deși într-adevăr Occidentul colonizase și continua să exploateze lumea, o putere islamistă putea fi la fel de nefastă, ba chiar și mai rea, având în vedere ororile comise de ISIS în Irak și în Siria, precum și crimele săvârșite de Boko Haram în Africa de Vest. Dar cu cât bombardamentele asupra Afganistanului se înmulțeau, cu atât tovarășii săi de luptă se radicalizau. Discuția ajunsese imposibilă, începuseră să-l privească cu suspiciune. Când Karim mi-a povestit despre această problemă acum câteva luni, am încercat să-l conving că lucrurile deveneau prea periculoase, că trebuia să renunțe. A refuzat, argumentând că doar el putea să aducă informațiile indispensabile pentru continuarea operațiunilor. Avea dreptate, însă tovarășii lui își pierduseră încrederea în el și l-au omorât în final.

Anne e împietrită de groază.

– L-au ucis la o săptămână după ce m-a salvat. Trebuie să fi considerat că nu mai era o persoană sigură, că nu se putea avea încredere într-un militant care-și asuma riscuri pentru o jurnalistă, pe deasupra și occidentală!

Taher nu comentează, își cercetează cu atenție mâinile.

– Răspunde-mi, Taher!

Anne începe să strige.

– Din cauza mea l-au omorât, nu-i așa?

– Nu, nu din cauza ta. L-ar fi ucis oricum, îi suspectează pe toți cei care nu adoptă sută la sută poziția lor.

Se abține să precizeze că, fără îndoială, salvarea jurnalistei le-a înlăturat ultimele ezitări, însă ea a înțeles.

– Din cauza mea, a inconștienței mele, a nenorocitului meu de orgoliu profesional! Eu ar fi trebuit să mor!

Se prăbușește plângând cu hohote, surdă la protestele lui Taher care îi repetă că, pentru talibani, Karim era prea independent, prea liber, oricum ar fi sfârșit prin a fi omorât.

Maiorul Haroon: personaj și fapte autentice (n. a.).

Capitolul 22

Un curier a adus o scrisoare și așteaptă în pragul camerei răspunsul. Anne deschide plicul. Pe un dreptunghi subțire de carton bleu sunt câteva cuvinte așternute cu scris ascuțit și fin:

„Mi-ar plăcea să te văd. Poți să vii azi după-amiază, pe la 4?

Nusrat Sagid Khan"

Absorbită de propria durere, Anne nu s-a gândit la bătrâna doamnă, nu a mai văzut-o de la călătoria cu Karim în valea fermecată. O să-i reproșeze frivolitatea și moartea nepotului ei adorat? Dacă n-o să zică nimic va fi și mai rău. Anne nu se simte pregătită să suporte disperarea bătrânei și câtuși de puțin în stare s-o consoleze. O să se ducă s-o vadă, bineînțeles, dar mai târziu, când o să mai prindă putere.

Curierul așteaptă, trebuie să-i dea un răspuns. Ce să spună? Că are de lucru? *Begum* n-ar crede, s-ar simți rănită și ar avea dreptate. Anne ezită și brusc i se face rușine de lașitatea ei. O să se ducă la bătrâna doamnă, o să-i înfrunte privirea, reproșurile. Dar în primul rând… simte nevoia imperioasă de a vorbi despre Karim, iar bunica lui, persoana pe care el o iubea și o respecta cel mai mult pe lume, este fără îndoială singura care îl cunoștea cu adevărat.

Begum o așteaptă pe Anne în salon. E îmbrăcată toată în alb, culoarea doliului la sunniți. Când tânăra femeie intră, *begum* se ridică și o strânge îndelung în brațe, ea, în general atât de reținută în gesturi. Apoi se îndepărtează puțin și o privește cu emoție. Are lacrimi în ochi, buzele îi tremură.

– Haide să ne plimbăm! o invită cu glas slab.

Cele două femei se urcă tăcute în mașină, care traversează orașul, apoi o ia pe șoseaua principală și, după trei sferturi de oră, se oprește în fața unui grilaj impunător: intrarea în grădinile Shalimar. Anne își reprimă o tresărire. Grădinile unde s-a plimbat cu Karim și unde s-au apropiat pentru prima dată. Oare *begum* știe asta? Și dacă da, de ce vrea să-i readucă la viață aceste amintiri? Nu înțelege

cât de dureros este pentru ea? Vrea s-o facă să sufere?

Au intrat pe prima terasă. Străbat grădina, fiecare adâncită în propriile gânduri. Fiind o după-amiază din cursul săptămânii, locul e aproape pustiu, cu excepția câtorva cupluri de îndrăgostiți care hoinăresc. La vederea lor, lui Anne i se strânge inima, ochii i se umplu de lacrimi pe care nu le poate opri. *Begum* se apropie de ea, o ia de mână și arată spre o bancă de piatră.

– Să ne așezăm, trebuie să-ți vorbesc.

Se uită drept în ochii tinerei femei.

– Anne, să nu crezi că din cauza ta a murit Karim. Știa că o să moară tânăr, își asuma multe riscuri.

Anne o privește uimită.

– Îmi cunoșteam nepotul ca pe mine însămi. Nu mi-a spus nimic despre activitățile lui clandestine, însă le bănuiam. Tocmai pentru că își știa viața amenințată, n-a vrut niciodată să înceapă o relație amoroasă adevărată, dar în fața ta, cu toate eforturile lui, n-a putut să reziste.

Anne schițează un gest de negare.

– Nu protesta! Am ghicit de la bun început că erați îndrăgostiți, am știut-o înaintea voastră – zâmbește ușor –, era suficient să mă uit la voi și să vă aud cum vă ciondăniți. Dar de câteva luni Karim se schimbase, era preocupat, cred că simțea pericolul apropiindu-se.

Begum lasă să-i scape un oftat adânc și cu voce înăbușită, abia auzită, adaugă:

– În definitiv, poate că e mai bine așa…

– Ce e mai bine? tresare Anne crezând că a înțeles greșit.

Bătrâna doamnă clatină din cap.

– Nu te vedeam în toată povestea asta, e ceva prea grav. Și-n plus, nu e lupta ta, ai fi simțit-o și tu până la urmă. Dar mai ales…

– Mai ales ce? o întrerupe tânăra femeie.

Begum șovăie, apoi cu o privire directă și limpede continuă:

– Nu puteai să-ți trăiești viața alături de Karim.

Anne se îndreaptă de spate și se uită neîncrezătoare la această femeie pentru care simțise până atunci admirație și chiar afecțiune. *De ce mă respinge? Pentru că sunt străină? Nu, nu se numără printre acei burghezi înguști la minte pe care îi întâlnești atât în Pakistan, cât și în Franța. Și-atunci, de ce? Consideră că nu eram destul de bună pentru nepotul ei? Dar Karim mă iubea, voia să-și petreacă viața cu mine. Nimeni n-avea dreptul să se opună iubirii noastre! Nici ea, nici altcineva!*

Anne strânge din buze, ochii ei aruncă fulgere, o să-i spună acestei femei ce

gândește, puțin îi pasă de părerea ei!

Begum o oprește cu un gest.

– Liniștește-te, nu-i ce crezi!

După care adaugă cu voce tandră:

– Am vrut să vin cu tine în aceste grădini fiindcă știu că te plimbai aici cu Karim. Tot aici mă plimbam și eu…

Se albește la față, își duce mâna la inimă și articulează cu dificultate:

– Mă plimbam cu…

– Cu? întreabă Anne uimită.

– Cu… bărbatul pe care-l iubeam… murmură bătrâna doamnă închizând ochii.

Se lasă tăcerea și Anne se ferește să o tulbure.

Însă curând *begum* începe iar să vorbească.

– Cu bărbatul pe care-l iubeam, Yannick.

– Yannick? repetă Anne, uitându-se insistent la bătrâna doamnă fără să priceapă.

– Da, bunicul tău, singurul bărbat pe care l-am iubit vreodată.

Tânăra femeie o privește stupefiată.

– Vino mai aproape de mine!

Cuprinde mâinile lui Anne într-ale sale și le strânge afectuos.

– Tu nu știi, dar în societatea musulmană, un copil are adesea două nume, numele secret și numele public. Un obicei care provine din vechile credințe potrivit cărora numele nou-născutului trebuie ascuns pentru a înșela spiritele rele ce dau târcoale leagănului său. Numele meu public este Nusrat, dar adevăratul meu nume, numele meu secret este Rekha. Da, eu sunt Rekha pe care a iubit-o bunicul tău.

Șocul o încremenește pe Anne. *Begum* și bunicul ei? Cum e posibil? Și de ce, dacă e adevărat, nu i-a spus nimic înainte? Anne își trage mâinile. Se simțea apropiată, o admira foarte mult pe această femeie, însă acum are impresia că a fost trădată.

Begum nu bănuiește nici pe departe ce furtună a stârnit. Ochii îi sclipesc, o lumină pare să radieze dinlăuntrul ei, ca și cum redevenea fata de odinioară. O ia pe Anne de braț.

– Să mergem și lasă-mă să-ți spun povestea. Imaginează-ți Lahore în aprilie 1947. O recepție la consulatul Franței. O mulțime elegantă și cosmopolită se adună în grădinile luminate, europence în rochii lungi, bărbați în smoching,

femei indiene în cele mai frumoase sariuri și soții lor foarte eleganți în *shirvani*[44] negru. Printre invitați sunt și părinții mei și, pentru prima oară, m-au luat cu ei. Am optsprezece ani, vârsta potrivită pentru a ieși în lume. Tata, un bărbat modern, vrea ca fiica lui, la fel ca el, să frecventeze cercurile burgheziei creștine și hinduiste, să-și facă relații și chiar prieteni, dar, bineînțeles, când se va pune problema măritișului, va lua de bărbat un musulman. Un tânăr mă invită la dans. E zvelt, cu ochi albaștri, magnifici – *begum* se întrerupe și se întoarce spre Anne –, la fel de albaștri ca ai tăi. Mă uit la tata, l-a cunoscut deja pe acest tânăr, un diplomat sosit recent din Franța. Tata își dă acordul.

Nusrat nu prea știe să danseze, a învățat acasă cu prietenele și e prima dată când dansează cu un bărbat. Orchestra înșiră polci și mazurci, apoi începe să cânte un vals. Cavalerul ei se apropie, o ține de talie, la o distanță respectuoasă, dar mâna lui o arde, s-a făcut roșie ca focul la față, are impresia că toată lumea îi privește.

Begum râde, amintindu-și de naivitatea ei.

– Cum s-a terminat valsul, l-am lăsat baltă și m-am dus să mă așez la loc lângă părinții mei. El vine după mine și intră în vorbă cu tata. E de două luni în Lahore și afirmă că frumusețea orașului și ospitalitatea locuitorilor l-au cucerit. Ca urmare, tata îl găsește fermecător și Yannick devine un obișnuit al casei noastre. Ne vedem des, niciodată singuri, dar de fiecare dată o forță invizibilă ne atrage unul spre celălalt. Îmi strecoară pe furiș bilețele pe care eu le citesc și le recitesc, visez la el, nu mai dorm. Îi mărturisesc totul unei prietene creștine, care ne propune să ne întâlnim la ea. Și sub pretext că merg să învăț cu Charlotte, îl văd pe Yannick zilnic. E nu numai chipeș, ci și inteligent și foarte sensibil! Ne îndrăgostim nebunește.

Bătrâna doamnă se oprește și se uită în jur cu nostalgie.

– Veneam deseori să ne plimbăm aici… În cursul săptămânii nu vedeai pe nimeni, era, ca și azi, refugiul cuplurilor de îndrăgostiți. Câteva luni am trăit o idilă minunată, dar – glasul i se schimbă – Yannick voia să ne căsătorim și hotărâse să discute cu tata și să-mi ceară mâna. Îi spuneam să aștepte, că nu era momentul potrivit, că pe tata îl preocupa situația politică, inventam mii de scuze. Cum puteam să-i mărturisesc că tata, o minte atât de deschisă, n-ar fi acceptat niciodată ca fiica lui să se mărite cu un creștin?

Nusrat nu știa ce să facă, știa doar că, dacă Yannick vorbea cu tatăl său, ei doi aveau să fie despărțiți definitiv.

În jurul lor, evenimentele se precipitau, Yannick era reținut la consulat până

târziu după-amiaza. Rekha se ducea uneori să-l vadă în apartamentul lui, ascunsă sub o burka – părinții ei credeau că e la cinema cu prietenele.

Trăiau într-un cocon de fericire. Ea nu era câtuși de puțin conștientă de tragedia ce se profila, iar Yannick, care prin meseria lui nu putea să ignore situația politică, când o avea pe Rekha alături, voia să uite de toate.

Până în acea teribilă zi de 17 august.

– Când s-a anunțat că Lahore face parte din Pakistan?

– Da. Aveam întâlnire cu Yannick într-o cofetărie unde mergeam câteodată fiindcă, aflându-se departe de centru, nu riscam să dăm peste oameni din anturajul nostru. Trebuia să ne vedem la 18:00. La 20:00, el încă nu apăruse și patronul localului voia să închidă, deoarece, zicea el, erau tulburări grave în oraș. Invocând pericolul la care mă expuneam dacă mă întorceam singură acasă, a insistat chiar să mă conducă. Tata mă aștepta în prag în culmea agitației. Fără să mai piardă timpul întrebându-mă de unde veneam, mi-a ordonat să-mi fac valiza cât mai repede, urma să plecăm la țară și să rămânem acolo până revenea calmul în oraș. Protestele mele – pretextam că am examene de pregătit – n-au avut alt efect decât să-l scoată din sărite. „Examenele tale! Ce tot zici? Nu pricepi ce se întâmplă? Oamenii se omoară între ei. Trebuie să plecăm, altminteri o să murim cu toții!“ Nu aveam de ales. Totuși, am făcut în așa fel încât să-i las bătrânului paznic o scrisoare pentru Yannick, în care îi dădeam noua mea adresă. Din câte îmi povestești tu, se pare că n-a primit-o niciodată. Poate paznicul nostru a fost ucis sau a fugit.

– Dar dumneavoastră n-ați primit scrisorile lui? Bunica mi-a spus că el v-a scris luni în șir, era nebun de îngrijorare, se întreba dacă ați scăpat cu viață.

Begum clatină din cap.

– Poate că scrisorile au ajuns, dar nu mi-au fost înmânate. De fapt, noi trăiam o mare dramă: îmi dădusem seama că… sunt însărcinată!

În timp ce Anne o privește cu gura căscată, *begum* continuă să vorbească pierdută în amintiri.

– Nu aveam nicio posibilitate să-l anunț pe Yannick și nu-mi puteam imagina cum să le spun asta părinților mei. Eram îngrozită, nu vedeam altă ieșire decât să mă sinucid.

Își tăiase venele, mama ei o găsise inconștientă într-o baltă de sânge. Medicul chemat de urgență, după ce o consultase, le dezvăluise părinților starea ei.

Parcă le-ar fi picat cerul în cap. Mama ei plângea încontinuu, iar tatăl se închisese în birou și refuza să primească pe oricine. Din vina ei, familia întreagă

era dezonorată. Însă destinul i-a cruțat de suferință trimițându-le un salvator sub forma celui mai bun prieten al tatălui ei. Acesta își pierduse de câțiva ani soția și, ca să-i ferească de o rușine imposibil de șters, a propus s-o ia de soție pe Rekha.

– Ați acceptat?

– Aveam încotro? Era un gentleman, îi port recunoștință eternă. Am trăit împreună cincisprezece ani, până la moartea lui. Am încercat să fiu o soție bună, dar noi doi n-am avut copii – corpul meu, cred, refuza să poarte un alt copil decât al lui Yannick.

Anne are nevoie să se așeze, nu mai știe unde se află, întrebările i se învălmășesc în minte.

– Fiica dumneavoastră știe cine e tatăl ei adevărat? Karim știa?

– Nu, evident! N-am regretat nicio clipă iubirea pentru Yannick și cu atât mai puțin copilul pe care l-am avut cu el, mi-a luminat toată viața. Însă suntem o societate conservatoare, în care nu se admit astfel de lucruri. Consider că nu am dreptul să distrug pacea familiei, să pătez reputația părinților mei și a unui bărbat atât de bun, care a acceptat să mă ia de soție. Astăzi, că ei sunt morți, doar tu și cu mine știm.

– Dar de ce?

Anne clatină din cap, încă sub efectul șocului.

– De ce mi-ați spus tocmai mie?

– Nu înțelegi? Dacă fiica mea este sora tatălui tău, Karim e vărul tău primar!

– Și?

– Păi, nu puteai să te căsătorești cu vărul tău primar.

Asta-i prea de tot! Anne izbucnește într-un râs sarcastic.

– Ce prejudecăți ridicole! În primul rând că, dacă povestea e reală, mama lui Karim e doar sora vitregă a tatei. Și oricum, ce contează?

Begum se uită lung la ea, pe jumătate enervată, pe jumătate compătimitoare. După care rostește clar și apăsat:

– N-ai auzit niciodată de problemele de consangvinitate? Pot să-ți spun că în familia mea a făcut ravagii: fratele meu e anormal, la fel și cei doi veri. Am trăit calvarul lor, nu există nimic mai rău, le purtau ranchiună părinților, susținând că ar fi trebuit să-i lase să moară. Mi-am promis că atunci când o să fiu adultă, o să fac totul ca să împiedic acest gen de uniri. Familiile care se căsătoresc între ele ca să nu risipească averea, Dumnezeu le pedepsește. Sunt singura din generația mea care a scăpat de blestem.

Nelăsând-o pe Anne s-o întrerupă, *begum* continuă:

– Când am înțeles că tu și Karim erați îndrăgostiți, mi-am pierdut somnul. Oare trebuia să vă vorbesc? Dar, după cum îl cunoșteam pe el și după cum te ghiceam pe tine, n-ar fi folosit la nimic, întotdeauna ne închipuim că putem scăpa. Întorceam problema pe toate fețele, nu puteam să accept că vi se întâmplă o asemenea nenorocire, îmi făceam sânge rău, îl imploram pe Dumnezeu să mă ajute…

Vocea i se frânge, își ascunde fața în mâini.

– Nu mi-aș fi imaginat niciodată că o s-o facă într-un mod atât de crud.

Bătrâna doamnă, mereu atât de demnă, se clatină, tot corpul îi tremură de durere. Uitând de propria furie și suferință, Anne se apropie, îi e brusc rușine că a fost atât de dură, ar vrea s-o consoleze, dar ce să spună? Există cuvinte care să aline asemenea chin?

La capătul câtorva minute, *begum* reușește să se stăpânească. Se îndreaptă de spate cu dificultate.

– Iartă-mă, copila mea, că m-am lamentat în fața ta când știu cât suferi. Dar ești tânără, trebuie să mergi mai departe, să-ți croiești propriul drum. Și eu, când l-am pierdut pe Yannick, am crezut că o să mor de durere, apoi viața și-a reintrat în drepturi.

S-a ridicat și, luând-o pe Anne de umeri, o contemplă cu afecțiune.

– Poți să continui să-l faci pe Karim să trăiască.

Anne se uită la ea fără să înțeleagă.

– Ai învățat să cunoști și să apreciezi Pakistanul și poporul său, poți să depui mărturie pentru bogăția și complexitatea acestei țări, pe care el o iubea atât, această țară subestimată, care se luptă să supraviețuiască și să-și păstreze umanitatea, sfâșiată între teroarea islamistă și respingerea de către Occident, dar pentru care Karim nu și-a pierdut niciodată speranța.

Și încheie tandru:

– Dacă totuși într-o zi simți nevoia să spui această poveste ca să te eliberezi de ea, fiindcă s-o ții în tine ar fi o povară prea grea și te-ar împiedica să mergi înainte, fă-o! Nu-ți cer decât un singur lucru: să nu dezvălui numele.

Shirvani: redingotă lungă cu guler tunică (n. a.).

Contents

1. Capitolul 1
2. Capitolul 2
3. Capitolul 3
4. Interludiu
5. Capitolul 4
6. Capitolul 5
7. Capitolul 6
8. Capitolul 7
9. Interludiu
10. Capitolul 8
11. Capitolul 9
12. Capitolul 10
13. Capitolul 11
14. Capitolul 12
15. Capitolul 13
16. Capitolul 14
17. Capitolul 15
18. Capitolul 16
19. Capitolul 17
20. Capitolul 18
21. Capitolul 19
22. Capitolul 20
23. Capitolul 21
24. Capitolul 22

Landmarks

1. Cover